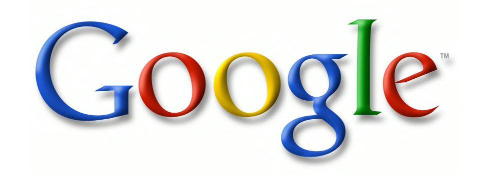
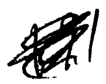






ՈՃՔ

ՅԱՏԿԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

ԱՌԱԿՔ

ԵՒ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՏԵԼԻՔ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

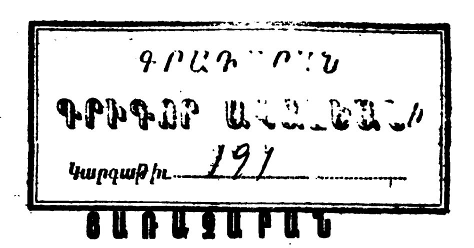
ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ

Յ. Թ. ՀԻՆԳԼԵԱՆ



Կ. ՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐ. ՆՇԱՆ Կ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

1886



ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

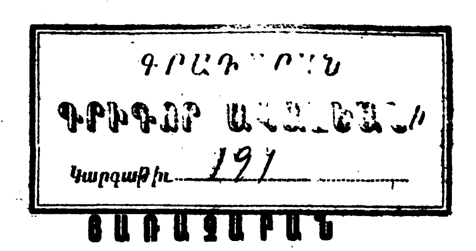
Անհակառակելի ճշմարտութիւն մ'է թէ լեզու մը լաւ գրելու, լաւ խօսելու համար բաւական չէ միայն տեղեակ ըլլալ նորա քերականութեան եւ գիտնալ բառեր․ լեզու մը գրելու եւ խօսելու համար այնպէս որպէս կը խօսի եւ կը գրէ զայն գործածող ազգն՝ պէտք է հմուտ ըլլալ նաեւ նորա ոճերուն, առակաց, յատկաբանութեանց եւ այդ լեզուին յատուկ խեղ մը մասնաւոր գիտելեաց:

Չկայ թերեւս եւրոպական լեզու մը որ Ֆրանսերէնի չափ ոճեր, յատկաբանութիւններ եւ առակներ ունենայ․ այն որ տեղեակ չէ ասոնց՝ խիստ թերի կերպով գիտցած կըլլայ յիշեալ լեզուն, եւ, յաճախ, գուցէ անկարող իսկ կըլլայ իւր գաղափարներն *Ֆրանսերէն* արտայայտելու, բերանացի թէ գրաւոր։

Եւ սակայն Ֆրանսերէն յատկաբանութեանց հաւաքածոյ մը հայերէն բացատրութեամբք, կը պակսէր եւ նորա պէտքն խիստ զգալի եղած էր Ֆրանսերէն ուսանողաց համար:

Ներկայ գործովս ջանացի ըստ կարի այդ պէտքը գոհացնել: Առանց շատանալու լոկ բացատրութեամբք՝ յաճախ օրինակներ եւս աւելցուցած եմ, որք բացատրութեանց գործը կը դիւրացնեն եւ աւելի լաւ ըմբռնել կուտան յատկաբանութեանց եւ ոճերու ոգին։

Ուսանողաց դիւրութեան համար գործն մաս առ



ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Անհակառակելի ճշմարտութիւն մ'է թէ լեզու մը լաւ գրելու , լաւ խօսելու համար բաւական չէ միայն տեղեակ ըլլալ նորա քերականութեան եւ գիտնալ բառեր · լեզու մը գրելու եւ խօսելու համար այնպէս որպէս կը խօսի եւ կը գրէ զայն գործածող ազգն՝ պէտք է հմուտ ըլլալ նաեւ նորա ոճերուն , առակաց , յատկաբանութեանց եւ այդ լեզուին յատուկ խել մը մասնաւոր գիտելեաց :

Չկայ թերեւս եւրոպական լեզու մը որ Ֆրանսերէնի չափ ոճեր , յատկաբանութիւններ եւ առակներ ունենայ · այն որ տեղեակ չէ ասոնց՝ խիստ թերի կերպով գիտցած կըլլայ յիշեալ լեզուն , եւ , յաճախ , գուցէ անկարող իսկ կըլլայ իւր գաղափարներն *Ֆըրանսերէն* արտայայտելու , բերանացի թէ գրաւոր ·

Եւ սակայն Ֆրանսերէն յատկաբանութեանց հաւաքածոյ մը հայերէն բացատրութեամբք , կը պակսէր եւ նորա պէտքն խիստ զգալի եղած էր Ֆրանսերէն ուսանողաց համար :

Ներկայ գործովս ջանացի ըստ կարի այդ պէտքը գոհացնել : Առանց շատանալու լոկ բացատրութեամբք՝ յաճախ օրինակներ եւս աւելցուցած եմ , որք բացատրութեանց գործը կը դիւրացնեն եւ աւելի լաւ ըմբռնել կուտան յատկաբանութեանց եւ ոճերու ոգին ։

Ուսանողաց դիւրութեան համար գործն մաս առ

մաս հրատարակել յարմար դատեցի · Ներկայս առաջին մասը կը ներկայացնէ, միւսներն յաջորդաբար պիտի հրատարակուին :

Լիայոյս եմ թէ ներկայ երկասիրութիւնս պիտի կրնայ Ֆրանսերէն ուսանողաց մէկ իրական պէտքն իրապէս գոհացնել եւ արժանանալ քաջալերութեան, որով ապագային պիտի կարենամ վստահաբար ձեռնարկել աւելի կարեւոր երկասիրութեանց :

Յ. Թ. Հ.



ՈՃՔ, ՃԱՑԿԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆՔ, ԱՌԱԿՔ

ԵՒ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՏԵԼԻՔ

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

A

1. Etre marqué à l'A. — *Կ'ըսուի մէկու մը համար որ արժանի է վստահութեան, ազնիւ է։*

2. N'avoir pas fait une panse (a *նշանագրին առաջին կամարաձև գիծը*) d'a. — *Գրելիք բանին դեռ սկսած անգամ չ'ըլլալ։*

3. Ne savoir ni A ni B. — *Բնաւ բան չ'գիտնալ. բոլորովին տգէտ ըլլալ։*

A *նախադրութիւնը շատ կերպով կը գործածուի և տեսակ տեսակ ոճեր կը չինէ, որոց գլխաւորները հոս կը դնեմք.*

4. Ա. Ce livre est à ma sœur. Այս գիրքը քրոջս է։ A qui est ce cheval? Որո՞ւնն է այս ձին. — A

moi , à toi , à lui , à elle . . . Իմս , քուկդ . . . : C'est mon opinion , à moi. Իմ կարծիքս այս է ։ C'est mon ami, à moi. Իմ բարեկամս է:

5. Բ. Table à tiroir. Դարանով գրասեղան ։ Voiture à deux roues. Երկանիւ կառք ։ Chandelier à branches Ստեղով աշտանակ ։

6. Գ. Canne à sucre. Շաքարի եղէգ ։ Cuiller à soupe, à café. Ապուրի, խահուէի դգալ : Verre à boire. Խմելու (համար) գաւաթ : Pierre à aiguiser (ե-կիւիզէ). Յեսան :

7. Դ. C'est un avis à suivre. Հետեւելու խորհուրդ մ'է : C'est un homme à pendre. կախաղանի ար-ժանի մարդ մ'է ։ C'est une fille faite à peindre. Նը-կարուելու արժանի՝ այսինքն կարի չքնաղագեղ աղ-ջիկ մ'է : C'est un cheval à garder . C'est un livre à lire. Fou à lier . Facile à dire.

8. Ե. A bras ouverts. Թեւերը բացած: A la nage, Լողալով : A quatre pattes (marcher) . Չորս ոտքով (ոտքով ձեռքով քալել) ։

9. Զ. L'homme aux cheveux roux. Շիկագոյն մազերով մարդը : L'enfant aux yeux bleus . Կապոյտ աչուի տղան :

10. Է. Appelez l'homme aux cerises . կեռաս ծախողը կանչէ ։ Voici la femme aux œufs (Լօ պէտք

է հնչել, ինչ եղանին՝ եօֆ). Ահաւասիկ հաւկիթ ծախող կինը : La fille au beurre est déjà partie:

11. Ը. A le voir on juge de son état. Տեսնելով վիճակը կ'իմացուի : A ne considérer que telle chose Միայն այս բանը մտածելով, ի նկատի առնելով, եթէ այս բանը միայն ի նկատի առնուի : A compter de ce jour. Այս օրէն սկսելով, հաշուելով :

12. Թ. A coups de pierres. Քարերով, քարի հարուածներով, քար նետելով : A coups de fusil (հնչել Ֆիւզի) :

13. Ժ. Il fut immolé (իմմօ) aux yeux de son père. Հօրը աչաց առջեւ զոհուեցաւ :

14. ԺԱ. Passer au fil de l'épée. Սրէ անցնել :

15. ԺԲ. Mettre à feu et à sang. Այրել աւրել. (պատերազմի մէջ) ամէն տեսակ անգթութիւններ ընել :

16. ԺԳ. A regret. Ակամայ, չուզելով, տհաճութեամբ. Nous partons à regret. — A dessein. — Դիտմամբ. խորհրդով: Je l'ai fait à dessein.

17. ԺԴ. Chasse aux crocodiles. Կոկորդիլոսի որսորդութիւն. Chasse à l'ours blanc.

18. ԺԵ. A qui mieux mieux. Մրցելով. Ils dan-

saient à qui mieux mieux. Tirons à qui jouera le premier. Վիճակ ձգեցէք տեսնենք ո՛վ առաջ պիտի խաղայ: Voyons à qui l'aura. Տեսնենք ո՛վ պիտի առնէ, որո՛ւ պիտի ըլլայ: Disputer à qui obtiendra une faveur.

19. ԺԹ. A mon avis. Ըստ իմ կարծեաց, ըստ իս. A l'exemple des autres. Ըստ օրինակի այլոց, այլոց նման: A la française. Ըստ Ֆրանսականին, à l'anglaise, à la turque.

20. Ի. C'est à vous à, c'est à moi à *եւն.* *և* c'est à vous de, c'est à moi de *եւն միեւնոյն նշանակութիւնը չունին*: C'est à vous à parler, à jouer *կը նշանակէ* խօսելու, խաղալու կարգը քուկդ է: C'est à vous de parler *կը նշանակէ* քեզ կ'իյնայ, քեզ պատշաճ է, վայել է, անկ է, արժան է, քու պարտքդ է խօսիլ:

21. A *նախադրութիւնը յօդով մէկտեղ կը գործածուի, մէկտեղ ժողուած, տեղ մը ծախուած բաներու վրայ, կամ ամանի մը մէջ եղած նիւթին միտ դնելով խօսուած ատեն.* La halle au blé. Ցորենի վաճառանոց. La boîte au thé. Թէյով լեցուն տուփ. Le magasin au sel. La cruche à l'eau. Le pot au lait. La bouteille à l'encre: *Բայց երբ որ ամանի մը հասարակօրէն ինչ բանի գործածուելուն միտ դրուի՝ առանց յօդի* à *նախադրութիւնը կը գործածուի.* Achetez-moi une boîte à thé. Թէյ դնելու տուփ մը գնեցէք ինձ: *Իսկ երբ ամանի մը մէջ եղած նիւթին վրայ կամ պար-*

զապէս նիւթի մը չափին վրայ կը խօսուի՝ de դնելու է · Une boîte de thé · Տուփ մը թէյ· Prendre une tasse de café. Գաւաթ մը խահուէ խմել · Un pot de lait.

22· Երկու թուի մէջ à կը դրուի երբ իրենցմէ յետոյ եկած գոյականը բաժնուելու բան մը ըլլայ · իսկ եթէ չի բաժնուելու ըլլայ՝ ou · Cinq à six heures· Հինգ վեց ժամ · Dix à douze lieues· Cinq ou six personnes· Onze ou douze chevaux ·

En, à և dans, շատ տեղ գրեթէ նոյն նշանակութիւնը ունին, բայց գործածուած ատեն իմաստի փոփոխութիւն կուտան ·

23. En անորոշ իմաստ մը կուտայ, իսկ à և dans որոշ · à բանի մը ուր ըլլալը կը ցուցնէ, իսկ dans բանի մը մէջը ըլլալը · J'ai vécu en pays étranger, en Italie · Ils sont à la promenade · Iis sont au spectacle· Ce livre est dans la bibliothèque. Elle était dans sa chambre. Բայց շատ անգամ à և dans իրարու տեղ կը գործածուին, ուստի և կրնայ Il est à Paris կամ Il est dans Paris ըսուիլ ։

24· Վերը ըսածներէն կը հետեւի թէ քաղաքի անուններուն հետ աւելի dans և à կը գործածուի և գաւառի, տէրութեան անուանց հետ en· Դարձեալ յօդով բառերու հետ dans կը գործածուի և առանց յօդի բառերու հետ en ։

25· Ժամանակի վրայ խօսուած ատեն en բանի մը ո՛րչափ տեւելը կը ցուցնէ, իսկ dans բանի մը ե՛րբ

ըլլալիքը. այսպէս Il arrivera en trois jours կը նշանակէ երեք օր պիտի տեւէ ճամբորդութիւնը, երեք օրէն պիտի հասնի. մինչդեռ Il arrivera dans trois jours կը նշանակէ՝ երեք օր յետոյ, երեք օրէն պիտի հասնի ։

26. Ուրիշ զանազանութիւններ ալ կան որք վարժութեամբ կը սորվուին. զոր օրինակ. մէկու մը համար Il est en ville ըսելը տունը չ'է, դուրս ելած է ըսել է. Il est dans la ville ըսելը քաղաքին մէջ է, քաղաքէն դուրս ելած չ'է ըսել է, և Il est à la ville ըսելը բնակութիւնը քաղաքն է ըսել է.

ABATIS

27. Faire un abatis (դի), un grand abatis de gibier. — Որսի մէջ շատ անասուններ կոտորել ։

ABATTRE

28. Petite pluie abat grand vent (առակ) Պզտիկ անձրեւ մը ուժգին հով մը կը դադրեցնէ, այսինքն փոքր բանով մը մեծ կռիւ մը կամ բարկութիւն մը կը խաղաղի, կը դադրի ։

A B C

29. N'en être qu'à l'abc (ապէսէ). Դեռ ըսկիզբն, այբուբէնն ըլլալ. Il n'en est qu'à l'abc des mathématiques.

AB HOC ET AB HAC

30. Ab hoc et ab hac (*ապ օգ էդ ապ ագ*).— *Առանց կանոնի, խենդ ու խելառ, անիմաստ, անհանճար խօսքեր ընել.* Que penser de ces critiques imberbes (*էմ*) qui parlent de tout ab hoc et ab hac?

ABBÉ

31. Un abbé de cour. — *Պչրող եկեղեցական.* Le peuple n'aime pas généralement les abbés de cour.

32. Le moine répond comme l'abbé chante (առակ). — *Ստորակարգեալք իրենց գլխաւորին հաճելի թուիլ փափաքելով՝ միշտ նորա գործածած լեզուն կը գործածեն, անոր օրինակին կը հետեւին։*

33. Pour un moine on ne laisse pas de faire un abbé (առակ). — *Մէկ հոգւոյ հակառակութիւնն, ընդդիմախօսութիւնն գործոյն աւարտման արգելք չ'ըլլար։ Գրեթէ նոյն նշանակութիւնը ունի նաև*

34. Pour un moine l'abbaye (ապէի) ne manque pas առակն ։

ABIMER

35. Abîmer. — *Այս բային բուն իմաստն է,*

խորտակել, գահավիժել. *բայց փոխաբերաբար կը գործածուի նաև նշանակելու համար*, ապականել, գէշցնել, ի կորուստ մատնել։ La pluie a abîmé mon chapeau. Des dépenses excessives l'ont abîmé. Cet homme est puissant et vindicatif, il vous abîmera.

ABIME

36. Un abîme appelle un autre abîme. — *Չարիք մը իր ետեւէն ուրիշ չարիք մ'ալ կը բերէ։*

ABOIS

37. Etre aux abois. — *Յետին նեղութեան, կարօտութեան մէջ ըլլալ. Յուսահատ կացութեան մը մէջ գտնուիլ.* Il n'a plus le sou, il est aux abois. Cette citadelle est aux abois: *Ոգեվարք ըլլալ.* Le malade est aux abois.

38. Réduire quelqu'un aux abois. *Մէկը սաստիկ նեղը դնել.* Ce n'est pas par des moyens ordinaires qu'on le réduirait aux abois.

ABONDER

39. Abonder dans son sens. — *Յամառեալ կենալ իր կարծիքին վրայ։* — Abonder dans le sens de quelqu'un. *Մէկուն համակարծիք ըլլալ, ուրիշի մը կարծեաց յարիլ։*

ABOYER

40· Tous les chiens qui aboient ne mordent pas (առակ). — Հաջան շունը խածան չըլլար, այսինքն ամէն սպառնացողէ վախնալու չէ։

41· Aboyer à la lune · — Ի զուր հզօրագոյնին դէմ աղաղակել։

ABREUVER (s')

42· S'abreuver de larmes · Շատ արցունք թափել։ La pauvre femme s'abreuvait de larmes en voyant son fils blessé à mort.

ABREUVOIR

43. Bon cheval va tout seul à l'abreuvoir (առակ) · — Կ'ըսուի մէկու մը համար որ անձամբ սեղանէն կ'ելնէ ջուր առնելու համար։

44 · Abreuvoir à mouches · — Սրոյ լայն եւ խորունկ հարուած։

Quand Hercule après maintes touches,
Lui fit un abreuvoir à mouches·

ABRI

45· A l'abri · — Յապահովի ։ Dans une rade où

ils se trouvèrent à l'abri : — A l'abri de · — Ապահով, ազատ, զերծ (հողմէ, անձրեւէ, մրրկէ)։ Allons nous asseoir sous ce chêne, nous serons ainsi à l'abri de la pluie ·

ABSENT

46· Les absents ont tort (առակ) · — Մարդ բացակայ ըլլալով կը կորսնցնէ այն շահերը զորս ձեռք պիտի ձգէր ներկայ ըլլալով։

47· Aux absents les os (լաւ է հնչել օ) · (առակ). — Բացակայք ամենէն փոքր մասը կ'առնուն. (սօնա գալան՝ տօնա գալըր)։

ABSURDE

48· Réduire quelqu'un à l'absurde (ապսիւրտ) եւ ոչ թէ (ապզիւրտ, ինչպէս գէշ սովորութեամբ մը, կանոնաց հակառակ, կը հնչեն շատեր) · — Մէկուն խոստովանեցնել տալ թէ անիրաւ է · Rien ne sera plus facile pour moi que de l'amener կամ réduire à l'absurde.

ACCEPTION, ACCEPTER

49. Faire acception de quelqu'un · — Աչառութիւն ընել։ La justice ne fait acception de personne·

50· Accepter l'augure . — Յուսացուածին պէս

ըլլալը փափաքիլ։ Je crois que vous réussirez. — J'en accepte l'augure.

ACCOMODER, ACCOMODER (S')

Ծա. Cela ne m'accomode pas. — *Այդ իմ գործիս, իմ բանիս չի գար։*

Ծբ. Accomoder quelqu'un de toutes pièces. — *Մէկուն համբաւը կոտրել, երգիծանօք խօսիլ մէկուն վրայ։*

Ծգ. Accomodez-vous, le pays est large. — *Անհանգիստ մի՛ ըլլաք (ծաղրանօք կ'ըսուի մէկու մը՝ որ իւր հանգստութեան հոգ կը տանի, առանց քաղաքավարական ձեւեր ի նկատի առնելու)։* — S'accomoder d'une chose. — *Բան մը գործածել իրենը եղածի պէս.* Il s'accomode de tout ce qu'il trouve sous sa main.

ACCORD

Ծդ. Etre d'accord. — *Համամիտ ըլլալ։* Ils sont parfaitement d'accord entre eux. — Mettre d'accord. — *Միաբանել։* Mettre des gens d'accord. — En tomber d'accord. *Միաբանիլ։* Ils en sont tombés d'accord.

Ծե. D'accord. — *Կ'ընդունիմ, կը խոստովանիմ:* Eh bien! d'accord, j'ai commis une faute.

ACCOUCHER

56· C'est la montagne qui accouche · — Կ'ըսուի գործի մը համար որ մեծ աղմուկ կը հանէ և աննշան արդիւնք մը կ'արտադրէ ։

57· En faire accroire à quelqu'un· Խաբել ։ — S'en faire accroire· — Իւր անձին վրայ մեծ կարծիք ունենալ ։ Il a quelque (դոյզն ինչ) mérite, mais il s'en fait accroire·

ACCUSER

58· Accuser réception կամ la rèception d'une lettre· — Մէկուն նամակաւ իմացնել թէ՝ նամակը ձեռքը հասած է ։ J'ai l'honneur de vous accuser réception de votre lettre du 5 courant · (ամսոյս , ներկայիս 5ին ։

ACHEVER

59. Achever de· — Ցոլորովին , իսպառ · · · Le rude hiver des années dernières acheva de la dépouiller de ce qui lui restait de superflu·

60· Voilà pour l'achever de peindre · — Այս ալ վերջին հարուածն էր · (Ռամկօրէն կ'ըսեն՝ Այս ալ երեսային իւղն էր :

ACHOPPEMENT

61 · Pierre d'achoppement · — Քար գայթակղութեան · — Խոչընդոտ ։ Il a été une pierre d'achoppement pour lui · — L'affaire sera bientôt terminée, si nous ne rencontrons pas quelque pierre d'achoppement.

ACQUÊT

62·. Il n'y a point de plus bel acquêt que le don, — (առակ) . — Լաւագոյն ստացուածքն այն է՝ որ նուէր եղած, ձրիաբար տրուած է մեզ ։

ACQUIT

63· Faire quelque chose par manière d'acquit· — Անհոգութեամբ, միայն ըրած ըլլալու համար բան մ'ընել ։ Il y a beaucoup d'inférieurs qui ne saluent leurs supérieurs que par manière d'acquit·

64· Faire quelque chose à կամ pour l'acquit de sa conscience · —Գործ մ'ընել պարզապէս խղճմտանքը հանդարտեցնելու համար ։

65. Faire l'acquit de sa charge. — Պաշտօնը հաւատարմութեամբ կատարել ։

ACTE

66. Faire acte de présence. Վայրկեան մ'երեւիլ իւր պարտականութիւնը կատարելու կամ լոկ քաղաքավարութեան համար և անմիջապէս քաշուիլ։
Après avoir fait acte de présence, il se retira.

ACTION

67. Rendre des actions de grâce. — Մեծապէս շնորհակալ ըլլալ։
On lui rendit des actions de grâce.

68. Avoir action contre quelqu'un. — Մէկուն դէմ դատ բանալու իրաւունք ունենալ։

ADIEU

69. Dire adieu à quelque chose. — Հրաժարիլ։
Il dit adieu à la poésie, au monde, aux plaisirs.

Si la fièvre vient à redoubler, adieu le malade. (Հիւանդին գործը լմնցած է։)

ADJUGER

70. S'adjuger quelque chose. — Իրեն վարձընել, իրեն առնուլ։

Il s'adjugea la meilleure part.

ADMETTRE

71 · Cette affaire n'admet point de retard· — Այս գործը յապաղում չվերցներ ։

ADMIRATION

72· Faire l'admiration, être l'admiration · — Սքանչեցնել ։

Il faisait l'admiration de tout le monde par sa sagesse·

AD PATRES (Ասացուած լատիներէն որ նշանակութիւնն է՝ դէպ ի հարս իւր)։

73· Aller ad patres· — Մեռնիլ · — Envoyer ad patres. Մեռցնել ։

Il a pris un médicament qui l'a envoyé ad patres (ատ թաղրէս) · — Mais j'ai grand peur franchement que cela ne l'envoie ad patres·

ADVENIR

74· Fais ce que tu dois, advienne que pourra

(առակ) — *Պարտքդ կատարէ, ինչ որ ալ պատահելու ըլլայ ։*

AFFAIRE

75· C'est une affaire · — *Դժուարին է, դիւրին բան չէ ։*

J'avais bien affaire de cela!·—(*Չ'ըլլայ ալ նէ կ'ըլլայ* (ծաղրանօք) ։)

76· J'en fais mon affaire. — *Ատոր յաջողութիւնը ինէ գիտցիր · ատոր հոգը ինծի թող ։*

77· Dites moi la place (պաշտօն) que vous sollicitez, j'en fais mon affaire·

78· Etre hors d'affaire· — *Հիւանդը վտանգը անցուցած ըլլալ ։*
Il est hors d'affaire, au dire du médecin· (*բժիշկին ըսածին նայելով*) ։

79· Avoir affaire à ··· — *Գործ ունենալ ։* — Si vous enfreignez les ordres que je viens de vous donner, (*հիմակուան ձեզ տուած հրամաններս*) vous aurez affaire à moi·

80. C'est votre affaire. — *Ձեր գիտնալու բանն է։*

81. S'attirer de mauvaises affaires. — *Գլխուն փորձանք բերել։*
Il faut agir avec prudence, j'ai peur que vous ne vous attiriez de mauvaises affaires.

82. Se tirer d'affaires. — *Դժուարութենէ պրծիլ։*
Il était bien embarrassé, mais il s'est tiré d'affaires.

83. Avoir affaire de quelqu'un, de quelque chose. — *Մէկուն, բանի մը պէտք ունենալ։* J'ai affaire de vous, ne sortez pas. — Il a affaire d'argent. — Qu'ai-je affaire de toutes ces querelles ?

84. Faire son affaire (à soi-même). — *Գործը յառաջ տանիլ, քալեցնել։* Il fait doucement son affaire.

85. Faire son affaire (à un autre). — *Պատժել, սպաննել։* L'espion fut découvert et on lui fit son affaire.

86. Aller à ses affaires, faire ses affaires. — *Ճէմիչ երթալ*, (գործի երթալ, *ինչպէս կ'ըսեն ռամկօրէն*).

87. Point d'affaire. — *Բնաւ երբէք։* — Des conseils tant qu'il vous plaira, mais de l'argent, point d'affaire.

88. Les affaires sont les affaires. — *Գործը ամէն*

բանէ առաջ է։ Pardon si je vous quitte pour conférer un instant avec lui, les affaires sont les affaires.

89. Avoir affaire à forte partie. — *Ասացուած որ կը նշանակէ թէ՝ ինքզինք շատ բարեբաղդ համարելու է՝ եթէ այնչափով ազատի։*

90. Il n'est point de petites affaires. — *Ամենափոքր թշնամին ալ երբեմն մեծ նեղութիւն կուտայ, մեծ չարիք կը հասցնէ։*

91. Les affaires font les hommes. — *Խելացի մարդը՝ շատ մը գործեր ընելով ճարտար, ճարպիկ կ՚ըլլայ։*

AFFAMÉ

92. Ventre affamé n'a pas d'oreilles. (առակ) *Անօթի մարդը բանի մը մտիկ չ՚ըներ։*

AFFECTION

63. D'affection. — *Յօժարութեամբ. սիրով.* — Il en parle d'affection.

AFFICHER

94. *Այս բային բուն նշանակութիւնն է՝* ազդագիր դնել, հաստատել. *իսկ փոխաբերաբար կը նշա-*

նակէ՝ ձեւացնել. Afficher l'irréligion. Անկրօն ձե-ւանալ ։

AFFLIGÉ

95. Il est affligé de cent, mille livres de rente. Հարիւր հազար ոսկւոյ եկամուտ ունի (ծաղրանօք) ։ Il est affligé d'une santé robuste. — Զօրաւոր առող-ջութիւն ունի ։ — Elle est affligée de seize ans. — Այդ աղջիկը տասն և վեց տարեկան է ։

AFFRONT

96. Sa mémoire lui a fait un affront. — Խօս-քին թելը կորսնցուց. (կ՚ըսուի ատենաբանի մը, դե-րասանի մը համար) ։

AGE

97. Etre entre deux âges. — Ոչ ծեր ըլլալ և ոչ երիտասարդ ։

98. Etre sur l'âge. — Ծերացած ըլլալ ։
Il est sur l'âge; il ne peut plus marcher qu'en vacillant.

99. L'âge n'est fait que pour les chevaux. — (առակ) Մէկու մը գեղեցկութիւնը, ոյժը կամ առող-ջութիւնը իւր տարիքէն կախում չունի ։ (Այս պատաս-

խանը կուտան անոր՝ որ մէկու մը տարիքը երեսին կու-տայ ։)

100· Laissez faire à Georges, il est homme d'âge· *Ըսած մարդուս վարքին, խոհեմութեան և հնարագիտութեան վրայ վստահեցէք ։*

101· D'âge en âge· — *Ազգէ յազգ, դարուց ի դարս ։*

Le souvenir sera conservé d'âge en âge·

AGIR (S')

102· Il s'agit de...... *Խնդիր է ։* Il s'agit de savoir qui sera notre chef. Il ne s'agit pas de cela. — *Խնդիրը, խօսքը անոր վրայ չէ ։* De quoi s'agit-il?· *Խնդիրը, խօսքը ի՞նչ բանի վրայ է ։*

AGUETS

103· Etre *կամ* se tenir aux aguets· — *Դարանակալ ըլլալ· պատեհ վայրկենին սպասել ։* — Ils se tinrent aux aguets pour se saisir du voleur·

AHAN

104· Suer d'ahan· — *Տաժանելի, կնճռոտ գործ մ՚ընել ։*

Il sue d'ahan; il est presque désespéré.

AIDE, AIDER

105· A l'aide! — Օգնութեան հասէ՛ք ։ — A l'aide! on m'assassine!

106· — A l'aide de · — Ի ձեռն , օգնութեամբ ։ — On a fait de grandes découvertes à l'aide du télescope.

107· Aide-toi, le Ciel t'aidera· (առակ) · — Դու անձիդ օգնէ՛, որպէս զի Աստուած ալ քեզ օգնէ ։ (Այսինքն եթէ կուզեմք որ Աստուած մեզ օգնէ՝ պէտք է որ զմեզ արժանի կացուցանեմք իւր օգնութեան մեր կամեցողութեամբ և ջանիւք ։)

108· Aller à la cour des aides · — Իւր բարկամներէն փոխ առնել։ (Մասնաւորապէս կ'ըսուի այն հեղինակաց համար որք իրենց գործոյն առանձին չ'են աշխատիր ։

109· Aider à la lettre · — Իրողութիւնները քիչ մը փոփոխել , քովէն բաներ աւելցնել , ունկնդիրներն խաբելու կամ զուարճացնելու համար ։

Il aide toujours à la lettre, toutes les fois qu'il raconte des aventures·

110. Dieu aidant. — Աստուծոյ օգնութեամբ , Աստուծով ։

111· S'aider de. — Գործածել ։
Il ne s'aide pas du bras droit·

AIGUILLE, AIGUILLON

Chercher une aiguille dans une botte de foin — Գրեթէ անկարելի և միանգամայն անօգուտ փըն-տռտուքով ժամանակը կորսնցնել։

112. Disputer sur la pointe d'une aiguille. — Անկարեւոր, ջնջին բաներու համար հակաճառիլ։

113. De fil en aiguille. — Խօսելով խօսելով, ան-ըզգալաբար, կամաց կամաց։

De fil en aiguille, ils vinrent jusqu'à se quereller, jusqu'à se dire des injures.

114. Il vaut mieux être l'aiguillon que le bœuf. — (առակ) Լաւագոյն է հրամայել՝ քան հնազանդիլ։

AIGUISER

115. Aiguiser l'appétit. — Ախորժակը բանալ։
Une promenade à grand air vous aiguisera l'appétit.

AILE

116. Ne battre plus que d'une aile. — Վարկը կորած ըլլալ. հարստութենէ ինկած ըլլալ. ուժա-թափ եղած ըլլալ։

118. Tirer une plume de l'aile de quelqu'un. — Կերպով մը մէկէ մը շահ կորզել ։

191. Rogner les ailes à quelqu'un. — Մէկուն ազդեցութիւնը, պատիւը, իշխանութիւնը նուազեցընել ։ — On lui a rogné les ailes.

120. Voler de ses propres ailes. — Գործ մը առանձին կատարել, առանց ուրիշին օգնութեան ։

121. Vouloir voler sans avoir des ailes. — Կարողութենէն վեր գործեր տեսնել ուզել ։ Il veut toujours voler sans avoir des ailes ; aussi ne réussit-il presque jamais.

122. N'aller que d'une aile. — Գոհացուցիչ կերպով չյաջողիլ, (անհոգութեան, ծուլութեան պատճառաւ) ։

AIMER

123. S'aimer dans un lieu. — Տեղէ մ'ախորժիլ ։ — Il s'aime à la campagne.

126. Qui aime bien, châtie bien. — (առակ) Շատ սիրողը՝ շատ խրատ կուտայ ։

AIR

124. Etre en l'air. — Յուզուիլ ։ — Quand on apprit leur arrivée, toute la ville fut en l'air. — Խառն ի

խուռն ըլլալ։ — Dans son cabinet tout est en l'air. — Անհաստատ ըլլալ։ — Toute sa fortune est en l'air. —

125. Avoir toujours le pied en l'air. — Հակամէտ ըլլալ (մեկնելու, փախչելու, պարելու)։ — Les jeunes gens ont toujours le pied en l'air.

126. Prendre des airs, se donner de grands airs. — Անվայել, իւր աստիճանէն վեր ձեւեր բանեցնել։ — Que me déplaisent ces gens ridicules qui prennent des airs!

127. Des airs penchés, inclinés. — Կոտրտուք։ — Malfaiteur de Sauvagel ! C'était pour lui ces airs inclinés et toute l'adorable mollesse de ces simagrées.

128. En l'air. — Յախուռն, օդին մէջ։ — Paroles, menaces en l'air.

129. Conte en l'air. — Առասպել, սուտ։ — Ce ne sont que des contes en l'air.

130. Avoir l'air. — Երևիլ։ — Elle a l'air contente de ce qu'on vient de lui dire. — Cette pièce de monnaie a l'air d'être fausse.

AIRAIN

131. Un front d'airain. — Անամօթութիւն, լրբութիւն։ Il faut avoir un front d'airain pour

oser soutenir une pareille fausseté.

132. Les bienfaits se gravent sur le sable, et les injures sur l'airain. (առակ) — *Նախատինք բնաւ չեն մոռցուիր, մինչդեռ բարեգործութիւնք մտքէ կ'ելնեն։*

133. Avoir un cœur d'airain. — *Անգութ ըլլալ։*

AISE, AISÉ

134. Mettre quelqu'un à son aise. — *Համարձակութիւն տալ։* — Je n'osais vous parler de cela, mais vous me mettez à mon aise en m'en parlant le premier.

135. N'en prendre qu'à son aise. — *Միայն իր ուզած բանը ընել, առանց յոգնելու։* — C'est un sans — souci parfait; il n'en prend qu'à son aise.

136. Vous en parlez bien à votre aise ! *Դիւրին է խօսիլը. դիւրին դիւրին կը խօսիք, դուք որ ինծի պէս նեղութեան մէջ չ'էք։* (*Կ'ըսուի նաև* Cela vous est bien aisé à dire).

137. Un homme qui n'est pas aisé. — *Մարդ մը որուն հետ կենակցիլը դժուար է, իր դէշ բնաւորութեան պատճառաւ։*

138· A l'aise · — *Հանգիստ*. — On est fort à l'aise dans ce fauteuil.

139· Etre, vivre à son aise· — *Բարեկեցութեան մէջ ըլլալ, բարեկեցիկ վիճակ մ'ունենալ*։ — Cette famille est fort à son aise·

140· — Etre mal à son aise· — *Հանգիստ, բարեկեցիկ չըլլալ*· — *Տկարութիւն զգալ*։ Cette famille est mal à son aise.— Je suis mal à mon aise ce soir, je tremble.

141· Se mettre à son aise· — *Շատ համարձակութիւն ցուցնել*։

ALCHIMIE

142· Faire de l'alchimie avec les dents· — *Ուտելիքէն կտրելով՝ քսակը լեցնել*։ — Voyez-vous cet homme sordide ? Il fait de l'alchimie avec les dents·

ALGÈBRE

143· C'est de l'algèbre pour moi· — *Այս գըրուածքէն կամ այս խօսուածքէն բան մը չեմ հասկնար*։ (*Կ'ըսուի նաև* C'est de l'hébreu).

Ծանօթ. — *Ժ. դարու մէջ՝ Ժէրպէր Բ. Պապը իբր վհուկ նկատուեցաւ չափագիտութեան և մանաւանդ գրահաշւոյ հմուտ ըլլալուն համար. ասիկայ կը ցուցնէ թէ այդ դարու ժողովուրդն ի՛նչ գաղափար ու-*

նէր գրահաշւոյ վրայ, հետեւաբար վերի ասութիւնն դիւրաւ կը մեկնուի ։

ALIGNER

144. Aligner ses phrases, ses mots . — Սեթեւեթեալ ոճով գրել, խօսիլ ։

ALLEMAND

145. Une querelle d'Allemand. — Առանց պատճառի կամ չնչին բանի մը համար վիճաբանութիւն . — Il me cherche toujours des querelles d'Allemand.

146. C'est de l'allemand, du haut allemand pour moi . — Ադկէ բան մը չեմ հասկնար, ինծի համար չինարէն է այդ ։

ALLER

Այս բայը՝ որ երթալ կը նշանակէ՝ շատ մը փոխաբերական իմաստներ ունի ։

147. Ա. — Ըլլալ (առողջութեան կողմանէ) ։ — Comment allez-vous . Ի՞նչպէս էք ։

148. Բ. — Բանիլ (ժամացուցի , մեքենայի) ։ — Ma montre ne va plus. — Ժամացոյցս չ'բանիր ։ — Cette machine va mal.

164. Faire aller quelqu'un ·— *Մէկը սուտ խոս-քերով յուսացնել, սուտ յոյսեր տալ մէկուն։* — Comme il le fait aller, en promettant de lui procurer l'emploi qu'il sollicite.

165. S'en aller · — Il s'en va onze heures. *Ժամը տասնմէկին մօտ է* ·— La chose s'en va faite. *Գործը լմննալու վրայ է* · — La carême s'en va fini. *Պահքը լմննալու մօտ է ։* — Il s'en va temps que je parte · — *Ժամ է որ մեկնիմ* ·

166. Au pis aller · — *Շատ շատ ։* — Au pis aller, nous reviendrons sur nos pas.

167. Va-t'en voir s'ils viennent ·— *Գնեհիկ ա-սացուած՝ որ կը նշանակէ՝* մի՛ վստահիր, յոյսդ անոր վրայ մի՛ դներ ։

168. Aller par haut et par bas ·— *Վերէն վարէն դուրս տալ ։* — Un remède qui fait aller par haut et par bas·

169. Aller à tout vent · — *Կ՚ըսուի մէկու մը համար որ հաստատամտութիւն չունի ։*

170. S'en aller d'une carte · — *Թուղթ մը խա-ղալ ։* — Je m'en suis allé de mon roi de pique·

ALLONGER

171. Allonger le pas · — *Մեծաքայլ երթալ ։*

172. Allonger le parchemin. — *Դատը երկնցը-նել՝ առաւել շահու դիտմամբ ։*

ALMANACH (*ալմանա*)

173. Je ne prendrai pas de vos almanachs. — *Քեզի խորհուրդ չ'պիտի հարցնեմ ։*

Ծանօթ. — *Երկար ժամանակ, եղան այնպիսիներ որք միայն օրացոյցներուն խորհուրդ կը հարցնէին և հաւատ կ'ընծայէին ։ Անկէ յառաջ եկած է վերի ասացուածը ։*

174. Son corps est un almanach. — *Ամէն անգամ որ օդը փոխուի՝ տկարութիւն մը կ'զգայ, այսինքն՝* շատ տկար կազմուածք ունի:

175. Faire des almanachs. — *Ցնորքներ երազել, ապագայ բաներ գուշակել ։*

176. C'est un almanach de l'an passé. — *Այլ ևս ատոր պէտք չ'կայ ։*

A L O I

177. Un homme de bas aloi. — *Գձուձ, ապատոհմ մարդ ։* — Marchandises de mauvais aloi. — *Գէշ ապրանք*

A L O R S

178. Alors comme alors (առակ). — *Այնատեն կը մտածուի, ճարը կը փնտռուի։*

Ծանօթ. — *Այս խօսքը կրճատումը կը թուի լի-նել* alors on agira comme alors le réclameront les circonstances *նախադասութեան ։*

ALOUETTE

179· Il attend que les alouettes lui tombent toutes rôties dans le bec (առակ)· — *Կ'սպասէ որ ար-տոյտները խորոված բերանը իյնան ։ (Ծոյլի մը համար կ'ըսուի որ ամէն բան առանց աշխատելու ունենալ, ձեռք անցնել կ'ուզէ)։*

180· Si le ciel tombait, il y aurait bien des alou-ettes prises· (առակ) ·— *Եթէ երկինք կործանէր՝ անթիւ անհամար արտոյտներ կը բռնուէին ։ (Կը գործածուի մէկուն անտեղի ենթադրութիւնը ծաղրելու համար) ։*

ALPHA, *ալփա (առաջին նշանագիր յոյն այբուբէնի).*

181· L'alpha et l'oméga (*լ'ալՓա է լ'օմէկա*).— *Սկիզբը և վերջը ։* — Je suis l'alpha et l'oméga de toutes choses .

A M E

182· Corps et âme (գօռ. գ'է ամ) · — *Հոգւով մարմնով* — Il se donna à lui corps et âme ·

183· Dieu veuille avoir son âme · — *Աստուած ողորմի հոգւոյն ։*

184· Être l'âme damnée (*տանէ*) de quelqu'un· *Մէկուն կամակատար ծառայն ըլլալ· ամէն պարագայի մէջ կոյր գկուրայն մէկուն ուզածը ընել* ։— C'est son âme damnée·

185· Les âmes des pieds · — *Պարելու յարմար նուագարան* (*ջութակ ևլն*·) ։— Ces messieurs ont eu fantaisie de vous donner les âmes des pieds.

186· L'âme d'un soufflet · — *Փքոցին կաշին*։ — L'âme du soufflet a crevé.

AMEN

187· Dire amen · — *Հաւանութիւն տալ* ։— Il dit amen à tout·

188· Jusqu'à amen · — *Մինչև վերջը* ։— Il m'a tout conté, depuis pater (*բաթէռ* =հայր մեր) jusqu'à amen·

Ծանօթ· — *Յայտնի է թէ բոլոր եկեղեցական աղօթքներն* ամէնով *կը վերջանան. հետևաբար այս բառն* վերջի *իմաստով կը բանի* ։

AMENDE (*)

189· Faire amende honorable d'une chose · — *Հրապարակաւ յանցանքը խոստովանիլ և ներողութիւն*

(*) Amende, *«տուգանք»* , *չ'շփոթել* amande *ի հետ որ կը նշանակէ «նուշ»* ։

նխդրել ։ — Vous avez manqué aux égards qui lui sont dus, il faut que vous en faisiez amende honorable·

190· Les battus paient l'amende · (առակ) . — Զարչարուողներն, մնասուողներն են որ կը մեղադրուին , կ'անարգուին ։

Ծանօթ · — Հին ժամանակները՝ ինչպէս յայտնի է՝ իրաւունքը զօրաւորագունիններն ըլլալով՝ ծեծ ուտողները տուգանք կը վճարէին ։ Հաւանական է որ վերի խօսքն ալ անկէ ծագում առած ըլլայ ։

AMOUR

191· Pour l'amour de Dieu· — Աստուծոյ սիրոյն համար · — Ձրի ։ Faire quelque chose pour l'amour de Dieu · — On lui a donné cela pour l'amour de Dieu·

192· Pour l'amour de vous · — Ձեր սիրոյն համար (խաթրընըզ իչուն) ։

193. Faire quelque chose comme pour l'amour de Dieu · — Այս խօսքը վերինէն բոլորովին տարբեր նշանակութիւն մ'ունի և կը նշանակէ՝ «Ձ'ուզելով, ակամայ ընել բան մը» ։

194· Il n'y a point de belles prisons ni de laides amours · (առակ) · — Առանց ազատութեան՝ ամէնէն գեղեցիկ տեղն ալ գէշ կ'երևի մեզ· սէրը զմեզ շրջապատող ամէն բան կը գեղեցկացնէ ։

Ըսեմք հոս թէ amour *բառը եզակիի մէջ* արական *և յոգնակիի մէջ* իգական *կը գործածուի սովորաբար ։*
Amour filial . — De folles amours.

AMUSER

195. Amuser le tapis. — *Անօտի բաներով, խօսքերով ընկերութիւնը զբօսեցնել ։* — Il amusait le tapis pour gagner du temps. — S'amuser à la moutarde. — *Գլխաւոր բաները մէկ կողմ ձգելով՝ երկրորդական բաներով ժամավաճառ ըլլալ ։ (Պարզապէս* s'amuser *ալ կը գործածուի երբեմն այս իմաստով.*— Ne vous amusez pas, on vous attend. — Morbleu ! je suis bien sot de m'amuser à raisonner avec vous. S'amuser de quelqu'un. — *Մէկը ծաղրել ։* — On s'amusait de lui.

AN , ANNÉE

196. Bon an, mal an. — *Բարեբեր և անբեր տարիները մէկտեղ հաշուելով. իրարու վրայ ։* — Bon an, mal an, ce pré lui rapporte tant de foin. — Sa profession lui rapporte 4000 francs, bon an, mal an.

197. Cent ans n'est guère, mais jamais c'est beaucoup. — *Հարիւր տարին ինչ որ է , բայց երբեք՝ շատ է ։ (Կ'ըսուի ի պատասխանի մէկու մը որ բարկութեանը մէջ կ'ըսէ թէ երբեք այն ինչ տեղը ոտք չ'պիտի կոխէ , այն ինչ մարդը չ'պիտի տեսնէ երբեք իւր կենաց մէջ) ։*

198· Je m'en soucie, je m'en moque comme de l'an quarante · — *Բնաւ հոգս չէ ։*

ANALYSE

199· En dernière analyse · — *Հուսկ հետեւու-թեամբ ։* — Je ne vois pas, en dernière analyse, quelle utilité si grande on peut tirer de cette découverte·

ANCIENNETÉ

200· De toute ancienneté ·— *Հին ժամանակներէ ի վեր ։* — Cela s'est fait de toute ancienneté·

ANCRE, ANCRER (S')

201· Lever l'ancre.— *Ելնել երթալ, հեռանալ ։*

202· Jeter l'ancre sacrée . — *Վերջին միջոցներուն դիմել ։*

Ծանօթ · — *Նախնեաց մէջ* ancre sacrée *ն (սրբազան խարիսխ)՝ միւս խարիսխներէն աւելի ուժով էր, որ դից նուիրեալ և վտանգայից կացութեանց վերապահեալ էր ։*

203· S'ancrer quelque part · — *Տեղ մը հաստատուիլ՝ այնպէս որ բռնութեամբ միայն կարելի ըլ-*

լայ անկէ հանել ։ — Il s'est ancré dans cette maison.

ANE

204. Brider son àne par la queue. (առակ). — Գործ մը ծուռ ընել ։ — Il y aura de l'âne. — Սխալ բաներ պիտի ըլլան ։— C'est une entreprise hasardée; il y aura de l'âne.

205. Faire l'âne[1] pour avoir du son[2] (առակ).— Ինքզինքը խենդ, տխմար ձեւացնել ստակ վաստկելու, շահ մը ձեռք ձգելու համար ։ — Seriez-vous assez naïf pour vous tromper de ses paroles? — Il fait l'âne pour avoir du son.

206. Chercher son àne quand on est dessus. — (առակ). Անուշադրութեամբ փնտռել բան մը որ իւր վրայ, իւր ձեռքն է ։ (Էշէյէ պինմիշ օլմագ վէ էշէյի արամագ) ։

207. Un bon serviteur doit avoir des oreilles d'âne. (առակ). — Լաւ ծառայ մը պէտք է որ ամէն բան լսէ իւր տիրոջմէն, եւ, առանց ընդդիմախօսելու ։

208. Fautte d'un point Martin perdit son âne.— (առակ). Շատ անգամ ամենափոքր բանէ մը յաջողութիւն կը ծնի ։

---

(1) Faire le . . . կը նշանակէ՝ «ձեւացնել, կեղծել». Il fait le savant.

(2) Son հոս գոյական է և կը նշանակէ «ցորենի թեփ» (կէպէկ) ։

209. Un âne bâté. — *Շատ աղէտ ։* — Diantre soit de l'âne bâté.

210. L'âne du commun est le plus mal bâté. — (առակ). *Հասարակաց ծախուց մասնակցելու շատ փոյթ չ'տարուիր ։*

211. A laver la tête d'un âne *կամ* d'un More on perd sa lessive. (առակ). —*Խենդը խրատն ի'նչ գիտէ, սեւը սապոնն ի'նչ ընէ ։*

212. C'est l'âne couvert de la peau du lion. — *Կ'ըսուի կեղծ քաջի մը համար որ ինքզինքը քաջասիրտ կը ձեւացնէ ։*

213. Traître comme un âne rouge. — *Մատնիչ մը ։*

214. Il ressemble à l'âne de Buridan. — *Բուրիդանայ իշուն կը նմանի, այսինքն՝ որոշում մը չ'կրնար տալ թէ երկու կողմանց ո'րը ընտրէ ։*

Ծանօթ. — *Բուրիտան, նշանաւոր տրամաբան եւ վարիչ Բարիզի ակադեմիային ԺԴ. դարուն մէջ, ականաւոր հանդիսացաւ հետեւեալ իմաստակութեամբ. «Անօթի և ծարաւի էշ մը դոյլ մը ջրի և չափ մը լի վարսակի մէջտեղ կը գտնուի ։ Ի'նչ պիտի ընէ ։ » Գրագիտութեան մէջ յաճախ կ'ակնարկեն Բրուտանի էշը ։* — Voilà la Suède, de menaçant, quelle était autrefois, devenue mesurée; la voilà embarrassée de sa liberté et indécise entre l'Angleterre et la France, comme l'âne

de Buridan entre deux mesures d'avoine. »

ANGE

215. Rire aux anges. — *Առանց պատճառի ապուշ ապուշ խնդալ։* — Voyez ce niais qui rit aux anges.

216. Être aux anges. — *Յետին աստիճան ուրախ ըլլալ։* — L'enfant embrassait sa mère qu'il n'avait pas vue depuis dix ans; il était plus que joyeux, il était aux anges.

217. Comme un ange. — *Սքանչելի կերպով։* — Il écrit, il parle, il chante, il danse comme un ange.

ANGUILLE

218. Il y a quelque anguille sous roche. — *Գործին մէջ գաղտնի բան մը, որոգայթ մը կայ։*

219. Ecorcher l'anguille par la queue. — *Ծուռ գործ մը տեսնել. վերջացնելիք տեղէն սկսիլ։ (Համազօր է* Brider son âne par la queue *ին)։*

220. C'est l'anguille de Melun, il crie avant qu'on l'écorche. (առակ). — *Դեռ չարիքը, վնասը չ'տեսած կը պոռայ։*

Ծանօթ. — *Այս առակին* anguille *ը* anguille (*օձաձուկ*) *չ'է։ Կը կարծուի թէ Մըլօնցի մը ըլլայ, որ*

Ս. Բարդուղիմէոս անձը ներկայացնելու պաշտօնը ըս-տանձնած է, Ս. Բարդուղիմէոսի որ՝ ինչպէս յայտնի է՝ ողջ ողջ մորթուեցաւ ։ Այս Մէլօնցին կ'ենթադրուի որ իւր տանջանքը չ'կրած պոռալու սկսած ըլլայ ։ Ահա այս կրնայ ըլլալ յիշեալ առակին մեկնութիւնը ։

ANNEAU

221. Songez à l'anneau de Polycrate. — Այս խօսքը կ'ուղղուի երջանկութիւն վայելող մէկու մը, յի-շեցնելով անոր թէ՝ երջանկութիւնը այս աշխարհիս մէջ կատարեալ չ'ըլլալով՝ պէտք է զգուշանալ ։

ANSE

222. Faire danser l'anse du panier. — Մատա-կարարներու և խոհարարներու համար կ'ըսուի՝ որք իրենց տիրոջ համար գնած ուտեստներէն ապօրինաւոր շահեր կ'ընեն ։ — La plupart des pourvoyeurs et des cuisinières font danser l'anse du panier.

223. Faire le pot à deux anses. — Կռուելու համար կամ առ ի գոռոզութենէ ձեռքերը մէջքին դը-նել ։ — Qui est le vainqueur de ces deux querelleurs? Celui qui a fait le pot à deux anses.

ANTICHAMBRE

224. Faire antichambre. — Նախասենեակը ըս-պասել, տան տէրը տեսնելու համար ։ — Nous avons fait antichambre pendant plus d'un quart d'heure.

ANTIPODE

225. Envoyer quelqu'un aux antipodes․— Մէկը վանել, հալածել ։ — Où est votre serviteur? — Le fourbe ! je l'ai envoyé aux antipodes.

ANTRE

226․ Paraître sortir de l'antre de Triphonius․— (առակ) ․ Լուրջ, կասկածոտ կերպարանք մ'ունենալ ։

Ծանօթ ․ — Թրոֆոնիուսի քարայրը հնոյն Յունաստանի մէկ քարայրն էր, նշանաւոր իւր պատգամներով ։ Նոքա որ այս քարայրին խորհուրդ կը հարցնէին բոլոր իրենց կենաց մէջ մելամաղձոտ կը մնային, ինչ որ ըս-կիզբն եղած է վերի առակին ։

APLOMB (աբլօն)

Սոյն բառին բուն նշանակութիւնն է ուղղաձիգ գիծ ․ իսկ փոխաբերաբար կը նշանակէ նաև համարձակութիւն ։ — Cet acteur a un aplomb étonnant ․

227․ Etre d'aplomb ․ — Ոտքերուն վրայ հաստատ կենալ ։

APOTHICAIRE

228․ Compte d'apothicaire ․— Կէսուակէս վրայ-դիրքով հաշիւ ։ — C'est un compte d'apothicaire; il y a beaucoup à rabattre․

229. Apothicaire sans sucre . — Այս անունը

կուտան անոր՝ որ իւր պաշտօնին պահանջած բաները չունի։

Ծանօթ. — Առտենօք չաքարը իբր դեղ կը նկատուէր և միայն դեղագործներուն քով կը գտնուէր։

230. Un quiproquo d'apothicaire. — Վնասակար, վտանգաւոր սխալ։

231. Faire de son corps une boutique d'apothicaire. — Շատ դեղ առնել։ — Cet homme est malade depuis longtemps; il a fait de son corps une boutique d'apothicaire.

APOTRE

232. Un-bon apôtre. — Լաւ խաբելու համար ուղղամիտ և անկեղծ մարդու կերպարանք առնող։ Կ'ըսեն Faire le bon apôtre.

> Tout Picard que j'étais, j'étais un bon apôtre,
> Et je faisais claquer mon fouet tout comme un autre.

APPARENCE

233. Sauver les apparences. — Թէև անկարգ կեանք մը վարել, բայց դրսէն երևելի բան մը չը ցուցնել։ — C'est une femme galante qui sauve les apparences du mieux qu'elle peut. (կրցածին չափ լաւ)։

APPEL, APPELER

234. Faire un appel à ...... — *Հրաւէր կարդալ, դիմել։* — Faire un appel à la générosité de quelqu'un, à la charité publique.

235. Appeler les choses par leur nom. — *Պարկեշտութեան կամ բարեվայելչութեան արգիլած բառերը գործածել արձակ համարձակ։* — C'est une grande impolitesse que d'appeler les choses par leur nom.

236. En appeler à. — *Բողոք բառնալ. դիմել։* — J'en appelle à votre témoignage. J'en appelle à votre probité, à votre sagesse.

237. Un visage d'appelant. — *Տժգոհութիւն ազդող դէմք մը։*

238. Il n'est chère que d'appétit. — *Անօթութիւնը լաւագոյն համեմն է կերակրոյ։ (Ռամկօրէն կ'ըսեն «անօթի մարդը քար ալ գտնէ կուտէ»)։*

Ծանօթ. — Chère *հոս կը նշանակէ՝ կերակուր, ինչպէս* faire bonne chère *ի մէջ որ կը նշանակէ՝ «աղէկ մ'ուտել, խմել».* n'est *էն ետքը ըսելեայն պէտք է իմացուին* pas de meilleure *բառերը և* que *էն ետքը* celle, *որ կ'ըլլայ՝* il n'est pas de meilleure chère que celle d'appétit.

APPÉTIT

239· L'appétit vient en mangeant ·— Մարդ որ- չափ շատ ունենայ, այնքան աւելի ունենալ կ'ուզէ ·—

240. Bon appétit·—Բարի, լաւ. ախորժակ։ (Կ'ըսուի անոր որ կուտէ կամ ուտելու կը պատրաստուի)։

241. Demeurer sur son appétit·— Իր ցան- կութեանց չափ դնել։

242. Avoir l'appétit ouvert de bon matin·— Խիստ կանուխէն ուզել բան մը։

243· A l'appétit de·— Սիրոյն համար։— Il a laissé tomber le mur à l'appétit dc quelques centaines de francs qu'il fallait dépenser pour le réparer·

APPLICATION, -APPLIQUER

244. Se faire l'application de...... — Իր վրայ առ- նել (խօսք մը, եւն)։— Il est si défiant, si soupçon- neux, qu'il se fait l'application de tout ce qu'on dit· (Կ'ըսուի նաև s'appliquer)·

245· Appliquer un homme à la question·— Մէ- կը տանջանքի ենթարկել բերնէն խօսք առնելու համար։ On appliqua le voleur à la question·

Այս բայը՝ առանց խնդիրի՝ կը նշանակէ ուշա- դրութիւն պահանջել։— Les échecs appliquent beau- coup· Ճատրակը (սաթրանճ) մեծ ուշադրութիւն կը պահանջէ։

246· S'appliquer quelque chose. — Ինքզինքին վար դնել։ Il *s'applique* les émoluments dus au travail d'autrui. Կրնայ գործածուիլ նաև փոխաբերաբար։ —Իւր վրայ առնել։ Un avare *s'applique* rarement ce qu'il entend dire contre l'avarice.

APRÈS

247· Etre toujours après quelqu'un. —Մէկը աշխատեցնել, նեղել։ Cet homme *est toujours après* ses domestiques.

248· Être après quelque chose. —Բանի մը պարապիլ, բանի մը ետեւէ ըլլալ։ Je *suis après* à écrire.

249· Après coup. —Բանը բանէն անցնելէն ետև։ Vous voulez produire des pièces (վաւերական թուղթեր մէջ բերել) quand votre procès est jugé; c'est venir *après coup*.

250· L'année d'après. Երկրորդ տարին։ Le jour d'après· Երկրորդ օրը։

ARAIGNÉE

251· Broder des toiles d'araignée. —Իմաստակաբանել։ Babyle a brodé *des toiles d'araignée* comme un autre.

ARBRE

252· Faire l'arbre fourchu. —Ձեռքերուն վրայ

գլխիվայր կենալ։ Regardez cet écolier qui *fait l'arbre fourchu.*

ARC, ARÇON

253· Débander l'arc ne guérit pas la plaie (առակ)։ —*Կորուստը դարմանելու համար ձեռք առնուած միջոցներն անօգուտ են։*

Ծանօթ· —*Ըրնէ տ'Անժու, Թագաւոր Սիկիլիոյ, կորուսած ըլլալով իւր կինն, և ուզելով ցուցնել թէ յաւէտ պիտի սիրէր զայն, վերի աստացուածն ընդունեց իբր նշանադրոշմ՝ որ բրթած լարով աղեղ մը կը ներկայացնէր։*

254· Perdre les arçons. —*Ձիէն իյնալ.* —*Խռովիլ, շփոթիլ։*

255· Être ferme sur ses arçons. —*Իւր կարծեաց, սկզբանց մէջ հաստատ մնալ։*

ARÊNE

256· Descendre dans l'arêne. —*Վիճաբանութեան մտնել։* Il ne faut point *descendre dans l'arêne* avec un homme si méprisable.

ARGENT

257· Payer argent sec, bas, sur table. —*Անմիջապէս, կանխիկ վճարել։*

258· Prendre quelque chose pour argent comptant. Ըսուած բանի մը հաւատալ առանց զայն քննելու, առանց նորա ճշմարտութեան վրայ համոզուիլ ուզելու։

259· Qui a de l'argent a des pirouettes (առ.ակ)։ —Ով որ դրամ ունի, ամէն բան ունի (փարայը վէրէն տիւտիւյի չալար)։

260· Faire de l'argent. —Ստակ շահիլ։

261· Argent mignon. —Պատրաստ դրամ զոր մարդ կրնայ գործածել ըստ հաճոյս իւր։ J'avais en poche quatre francs pour *argent mignon,* que je gardais soigneusement.

262· Qui a assez d'argent, a assez de parents (առ.ակ)։ Հարուստ եղած ատենդ ազգականներէդ շատերը քեզ կը փնտռեն, որք երեսդ անգամ չեն նայիր աղքատ եղած ատենդ։

ARME

263· Faire des armes. —Սուսերամարտութիւն սովրիլ։

264· Être sous les armes. —Զէնքը ձեռքը պատրաստ ըլլալ. —Պատրաստ ըլլալ. —Շատ զարդարուած ըլլալ (կնոջ վրայ խօսելով)· Le roi mena l'électeur de Bavière dans le salon; toutes les dames y *étaient sous les armes* (հագուած սգուած էին)։

265· Ce sont les armes de Bourges (առակ)։ —*Կ'ըսուի տգէտի մը համար որ թիկնաթոռին վրայ բազմած՝ է, մինչդեռ զինքը շրջապատող արժանեաց տէր մարդիկ պարզ աթոռներու վրայ նստած են։*

266· —Les armes sont journalières· —*Պատերազմի մէջ՝ յաջողութիւնը միշտ մէկ կողմը չ'ըլլար ։ երբեմն կը զարնես, երբեմն կը զարնուիս ։*

267· Faire arme de tout. —*Ամէն միջոց ի գործ դնել։*

ARROSER

268· Arroser ses créanciers. —*Պահանջատեարց մէկ մէկ փոքրիկ գումար տալ՝ բերաննին գոցելու համար։*

ARTICLE

269· C'est un autre article. —*Յանձն չեմ առներ, չեմ ընդունիր, չեմ հաճիր·* Je veux bien lui prêter ces livres; mais les lui donner, *c'est un autre article.*

270· A l'article de la mort. —*Մեռնելու ատեն։* Il ne faut pas attendre *à l'article de la mort* pour faire son testament.

ARTIFICE

271· Feu d'artifice. —*Հրախաղութիւն (Ֆիշէնք)։* On a tiré des *feux d'artifice* à l'occasion de l'anniversaire du roi.

AS

272· As de pique. —Զարալեզու, փուճ արարած ։ Taisez-vous, *as de pique.*

ASINUS

273· Asinus asinum fricat. —Ասացուած լատի-ներէն որ կը նշանակէ՝ էշ չէէ չէշ։ Այս խօսքը կ'ուղ-ղուի երկու անձանց որք զիրար չափազանց կը գովեն ։

ASSAUT

274· Faire assaut de (savoir), d'(esprit), de (plaisanterie). —Իրարու հետ մրցիլ թէ ո՛վ գիտու-թեան, խելացիութեան, կատակի մէջ պիտի գերա-՚զանցէ ։ Il me plaît beaucoup de voir des jeunes gens qui *font assaut d'esprit.*

ASSEMBLER (S')

275· Qui se ressemble, s'assemble (առակ). —Նման զնմանն սիրէ (չար միտքով կը բանի). Il ne tarda pas à se lier étroitement (սերտ բարեկամու-թիւն մը հաստատել) avec ce fripon : *qui se ressem-ble, s'assemble.*

ASSEOIR

276· Asseoir un camp. (քան) —Բանակ հաստա-տել ։ *Il assit* son *camp* près du fleuve.

ASSIDU

277· Assidu, որ կը նշանակէ ժրաջան, միշտ մէկուն հետ գտնուող, մէկուն քով գտնուող, մարդու անունները auprès նախադրութեամբ, իսկ իրի անուններն ու բայերը à ով խնդիր կ'առնէ։ Assidu *auprès du* prince..—Assidu *à* son travail. Il était assidu *à* prier avec lui.

ASSIETTE

278· Piquer l'assiette. —Սովորաբար ուրիշներուն տունը կերակուր ուտել, հացկատակութիւն ընել։ Ce célibataire dépense très peu pour nourriture; il *pique l'assiette.* Կայ նաև գոյական մը piqueur d'assiettes, որ կը նշանակէ հացկատակ (parasite).

279· Perdre l'assiette. —Հաւասարակշռութիւնը կորսնցնել (ձիաւորի վրայ խօսելով)։

280· Un casseur d'assiettes. —Ճոռոմաբան, անձնապարծ։

ASSISTER

281· Dieu vous assiste. Աստուած տայ. (Կ'ըսուի աղքատի մը՝ որուն տալու բան մը չենք ունենար կամ չենք ուզեր տալ)։

ASSURER

282· Այս բայը կը նշանակէ ապահովել, հաստատել.

կը նշանակէ նաեւ կտակով ձգել։ Il *assura* tous ses biens à son neveu, après sa mort.

283· S'assurer de quelqu'un. —Մէկը վստահիլ, իրեն կողմը ձգել։ Les voleurs l'auraient tué, s'il ne s'était pas *assuré* du chef des brigands.

284· S'assurer de quelque chose. —Առաջուց բռնել։ Je me suis *assuré* d'une barque.

ATHÉNIENS

285· O Athéniens, que vous êtes Béotiens ! (սիէն)։ —Ո՛վ հանճարեղ մարդիկ, երբեմն որքա՛ն կ'անմտիք։ (Կ'ըսուի խելացի անձանց՝ որք անխոր-հուրդ գործեր կ'ընեն)։

Ծանօթ. —Աթենացիք Յունաստանի ամենէն հան-ճարեղ մարդիկներն էին, իսկ Բէովտիացիք՝ ամենէն անմիտներն։ Յարդ Ատտիկէ՝ կը ներկայացնէ նրբա-մտութեան, և Բէովտիա՝ անմտութեան։

ATTACHER

286· Սովորական նշանակութիւնն է կապել, կցել, փակցնել։ Կը նշանակէ նաեւ յինքն ձգել, յանկուցանել։ Les fables ne m'*attachent* pas. Զբաղեցնել։ Il a une affaire qui l'*attache* fort.

287· Attacher les yeux, les regards. —Աչքերը բանի մը վրայ տնկել։ —Աչքերը քաշել, յինքն ձգել։ L'enfant *attachait les yeux* sur les confitures. —Ce spectacle *attachait nos regards.*

ATTEINTE

288· Hors d'atteinte. —*Զբռնուելու չափ հեռու, անհասանելի*։ Le fugitif est maintenant *hors d'atteinte*. Vous avez mis cela tout à fait *hors d'atteinte*, je ne pourrai jamais le saisir.

ATTENDRE

289· En attendant. —*Մինչեւ այն ատեն, մինչեւ որ*... Il se mit à lire *en attendant*. *En attendant*, nous nous promènerons· Votre frère me rapportera le livre dans une demie heure; je vais, *en attendant*, copier ma lettre.

ATTRAPER

290· Attraper une fièvre, un rhume, *եւ*. —*Ջերմէ, հարբուխէ բռնուիլ*։

291· Y attraper. —*Յանկարծակիի բերել, բռնել*։ Que je vous *y attrape* encore à venir voler mes raisins. (*Չ'ըլլայ թէ մէկ մ'ալ խաղողներս գողնալդ տեսնեմ*)։ Vous disiez que vous n'alliez jamais au café: je vous *y attrape*.

AUGIAS

292· Les écuries d'Augias. —*Այսպէս կ'անուանեն տեղ մը ուր դիզուած են աղտեղութիւնք* (*թէ՛ բնապէս և թէ՛ բարոյապէս կը գործածուի*)։

Ծանօթ. —*Աւգիաս թագաւորն ընդարձակ գոմեր ունէր, ուր կը գտնուէին 3000 եզներ, և որք երեսուն տարիէ ի վեր բնաւ մաքրուած չէին։ Հերակլէս Ալփէոս գետն անցուց անոր մէջէն, որով աղտեղութիւնք մաքրուեցան։*

AUJOURD'HUI

293· D'aujourd'hui. —*Առաւօտէն ի վեր։* Je ne l'ai point encore embrassé *d'aujourd'hui.*

294· D'aujourd'hui en huit, en quinze. —*Շաբաթէ մը, երկու շաբաթէն։*

AUNE

295· Tout le long *կամ* tout du long de l'aune. —*Սաստիկ, չափազանց։* On l'a battu *tout du long de l'aune.*—C'est vraiment la tour de Babylone,
Car chacun y babille, et *tout le long de l'aune.*

296· Mesurer les autres à son aune. —*Ուրիշները իւր անձին վրայ չափել։* Il ne faut pas *mesurer* les autres *à son aune.*

297· Savoir ce qu'en vaut l'aune. —*Գիտէն շատ բաներ անցած ըլլալ, շատ բաներ տեսած ըլլալ, փորձառու ըլլալ։* Comme j'ai passé par les grandeurs et les richesses, je sais *ce qu'en vaut l'aune.*

298· Avoir toujours dix aunes de boyaux de ides. —*Միշտ անօթի ըլլալ։ (Կ'ըսուի մանաւանդ տղոց համար)։*

299· Les hommes ne se mesurent pas à l'aune. *—Խելացիութիւնը և բարութիւնը հասակէ կախում չունին։*

AUSSITÔT

300. Aussitôt dit, aussitôt fait. *—Ըսելը և ընելը մէկ եղաւ։*

AUTANT

301· Autant qu'il est en moi, autant qu'il était en eux. *—Ձեռքէս եկածին չափ, ձեռքերնուն եկածին չափ։* Je tâcherai, *autant qu'il est en moi,* de le débarrasser de cet état fâcheux.

302· Boire d'autant. *—Շատ գինի խմել։* Ne songeons plus qu'au plaisir, et *buvons d'autant.*

303· D'autant que. *—Մանաւանդ թէ։* A votre place, je n'irais point là, *d'autant que* rien ne vous y oblige.

304· Autant de têtes, autant d'avis. (առակ) *—Որչափ մարդիկ այնչափ կարծիք։*

305· Autant en emporte le vent. *—Պատերուն կ'ըսեմ, մտիկ ընողն ով է։* Je lui recommande bien de faire attention; mais *autant en emporte le vent.*

306· C'est autant de pris sur l'ennemi. *—Աս չափին ալ գոհ եմ (պու տա քեար տըր)։ Կը գործածուի երբ մէկը կը յաջողի ստակ փրցնել պահանջքէ մը զոր գանձելու բնաւ յոյս չունի։*

307· Autant pour le brodeur!. —Ուրիշներուն հաւտացուր · ուրիշներուն թող հաւտացնէ · (այդ խօսքերը կլլող չկայ)։

Ծանօթ · —Սոյն առակին brodeurը աղաւաղումն լինել կը թուի bourdeur բառի՝ որ կը նշանակէ «ստա-խօս»։

AUTEL

308· Qui sert à l'autel, doit vivre de l'autel կամ Le prêtre doit vivre de l'autel. (առակ) Պէտք է որ ամէն մարդ իր պաշտօնէն, իր արհեստէն ապրի։

309· Elever autel contre autel. —Վաճառատան մը դէմ վաճառատուն բանալ, գործարանի մը դէմ գործարան բանալ (նորա վարկը կոտրելու համար)։

310· Ami jusqu'aux autels. (առակ) — Թէև պէտք է ամէն ինչ զոհել բարեկամութեան, սակայն ներելի չէ ծառայութիւն մատուցանել բարեկամին՝ հակառակ իր խղճին։

AUTEUR

311· Je vous cite կամ je vous nomme mes auteurs. —Չեզի տուի այն անձին անունը որ այս լուրը ինձ հաղորդեց։ Il ne veut pas citer, dire, nommer son auteur.

AUTORITÉ

312· Faire une chose de son autorité privée. —Ինքն իր գլխուն գործ տեսնել։

AUTOUR

313· Ne confondons pas autour avec alentour. Կ'ուղղուի մէկու մը՝ որպէս զի ուշադիր ըլլայ երկու տարբեր բաներ իրարմէ զանազանելու ։

AUTRE

314· Parler de choses et d'autres. —Սըկէ նըկէ խօսիլ ։ Nous parlâmes *de choses et d'autres,* mais il ne fut nullement question de vous.

315· De temps à autre. —Ատեն ատեն ։ Il venait nous voir *de temps à autre.*

316· L'un dans l'autre կամ l'un portant l'autre. —Իրարու վրայ ։ Ces volumes m'ont coûté dix francs *l'un portant l'autre.*

317· En voici bien d'un կամ d'une autre. —Ա'ռ քեզի ուրիշ մ'ալ ։

318· A d'autres! —Ուրիշներուն հասկցուր, կլլեցուր ։

319· Il dit d'un et fait d'autre. —Ըսածին պէս չգործեր ։ Գործը խօսքին չհամապատասխաներ ։

320· Vous n'en faites jamais d'autres! —Անմտութենէ զատ բան մ'ըրած չունիս ։

AUTREMENT

321· Ne. . . pas autrement. —Ոչ շատ ։ Vos menaces *ne* m'effrayent *pas autrement.* (շատ չեն վախցներ) Je *ne* m'en inquiète *pas autrement.*

AVALER , AVALEUR

322· Avaler la dragée. —Դժնդակ բանի մը համբերել ։

323· Avaler la médecine. —Անհաճոյ բան մը յանձն առնել ։ Il ne voulait point se charger de cette commission, mais comme il fallait obéir en tous cas, il a *avalé la médecine.*

324· Avaler des couleuvres. —Ցանդիմանութիւններ լսել՝ առանց նոցա պատասխանել համարձակելու ։ Le père reprochait son fils qui ne s'était pas rendu à l'atelier de bonne heure, et le jeune homme *avalait des couleuvres,* devenu tout rouge de colère.

325· Faire avaler. —Կլնեցնել, հաւատացնել ։

326· Faire avaler le goujon à quelqu'un. —Մէկը որոգայթը ձգել ։

327· Avaleur de charrettes ferrées. —Ձոռոմաբան․ ինքզինքը քաջ ծախող ։ Croyez-vous qu'il puisse tenir tête contre trois voleurs ; mais pas du

tout ! *C'est un avaleur de charrettes ferrées ;* il est aussi poltron qu'un autre.

328. Avaleur de pois gris. —*Հացկատակ* ։ (piqueur d'assiette, parasite).

AVANTAGE

329. Prendre de l'avantage, son avantage pour monter à cheval. —*Բարձր տեղ մը ելնել աւելի դիւրին ձի հեծնելու համար* ։

A VAU - L' EAU

330. Aller à vau-l'eau. —*Չյաջողիլ* ։ L'affaire, l'entreprise est *allée à vau-l'eau.*

AVENTURE

331. Tenter l'aventure. —*Փորձ մ'ընել* ։ Nous ne réussirons peut-être pas, mais *tentons l'aventure.*

332. Mal d'aventure. —*Մատնաչութիւն* (*տօլամա . բժշկական անունն է* panaris).

AVEU

333. Homme sans aveu. —*Անտուն, անոք, թափառական մարդ* ։ Ce sont des gens *sans aveu.*

AVEUGLE

334. Au royaume des aveugles, les borgnes sont rois. (առակ) —*Կուրաց մէջ՝ միականին թագա-*

ւոր է․ այսինքն՝ տգէտներուն մէջ, քիչ մը բան գիտցողը պատգամ կը նկատուի ։

335· Il en parle comme les aveugles des couleurs· —Խնդրոյն վրայ առանց ամենափոքր գաղափար մ'ունենալու կը խօսի ։

336· C'est un aveugle qui en conduit un autre (առակ). —Կուրին առաջնորդը կոյրն է ։

AVIS

337· Il m'est avis que. . . —Ինծի կու գայ որ. . .

338· Il y a jour d'avis. —Դեռ ժամանակ կայ խորհելու, որոշում տալու ։ Vous n'êtes pas obligé d'accepter immédiatement sa proposition; *il y a jour d'avis.*

'AVOINE

339· Il a bien gagné son avoine. —Կըսուի մէկու մը համար՝ զոր ամբողջ օրը աշխատցուցած են՝ վարձքը տալու համար ։

AVOIR

340· En avoir à *կամ* contre. —Բարկացած ըլլալ ։ A qui *կամ* contre qui en avez-vous ?

341· Avoir pour agréable. —Ընդունել, հաճել ։ *Ayez pour agréable* que je vous amène cette personne.

342. Avoir en horreur, en aversion. —*Ատել։* *J'ai* cet homme *en horreur.*

343. Tant y a que... —*Սա ճշմարիտ է թէ...* J'ignore quel fut le motif de leur querelle, *tant y a,* qu'ils se battirent.

AVRIL

344. Donner un poisson d'avril à quelqu'un. —*Ապրիլին առաջին օրը մէկը խաբել։*

Ծանօթ. —*Երբ Կարոլոս Թ. ուզեց, 1564ին, տարին Ապրիլ 1էն սկսել տալ, այս փոփոխութիւնը գէշ ընդունելութիւն գտաւ. ուստի և առաջուան պէս Յունուար 1ին իրարու կաղանդչէք տալ շարունակեցին. բայց նոր տարւոյ համար որոշեալ օրը կեղծ կաղանդչէքներ կուտային իրարու. և որովհետեւ Ապրիլ ամսոյ մէջ արեգակը ձկանց կենդանակերպը կը թողուր, այս նուէրներուն ապրիլի ձուկն անունը տուին։*

B

345. Ne parler que par B et par F. —*Խօսած ատեն ստէպ հայհոյանքներ գործածել։*

346. Être marqué au B. —(B) *գրով սկսող բնական պակասութիւններէն մին ունենալ, այսինքն կաղ* (boiteux), *կամ միականի* (borgne), *կամ կուզ* (bossu), *կամ թիւրասրուն* (bancal) *կամ թոթով* (bègue) *ըլլալ։*

BABEL

347· C'est la tour de Babel. —*Բաբելոնի աշտարակն է։ (Կ'ըսուի ժողովի մը համար ուր խառնակութիւն կը տիրէ այնպէս որ իրարու խօսք չ'իմացուիր)։*

BAGAGE

348· Plier *կամ* trousser bagage. —*Գաղտուկ մը փախչիլ.* —*Մեռնիլ. (անդիի աշխարհքը չուել)։* Où est donc votre frère? le gaillard aurait-il *plié bagage?* —Il y aura bientôt un an que le pauvre homme a *plié bagage.*

BAGUE

349· Sortir bagues sauves de quelque danger. —*Վտանգէ մը անվնաս ազատիլ։*

BAILLER

350· La bailler belle (à quelqu'un). —*Խաբել մէկը, ծաղրել մէկը զայն խաբելով։* —Vraiment, notre Isabeau, vous me *la baillez belle.*

BAISEMAINS

351· A belles baisemains. —*Մեծաւ շնորհակալութեամբ և ակնածանօք։* Il accepta ma proposition à belles baisemains.

BALAI

352· Faire balai neuf. —*Պաշտօնի նոր մտած ատեն մեծ աշխոյժ ցոյց տալ։* Ce domestique me

conviendra parfaitement ; à moins que ce ne soit *faire balai neuf.*

353. Rôtir le balai. —*Անառակ, ցոփ կեանք մը վարել։*

354. Chacun doit balayer devant sa porte. (առակ) —*Ուրիշները մեղադրելէ առաջ, պէտք է որ նախ մեր պակասութիւնները ճանչնամք և ուղղեմք զայնս։*

BALANCE

355. Être en balance. —*Չի կարենալ բան մը որոշել։ Անորոշ մնալ։* Il est *en balance ;* il ne sait à quoi se résoudre. La victoire a été longtemps *en balance.*

BALLE

356. Prendre la balle au bond. —*Յարմար ժամանակէն օգուտ քաղել։*

357. A vous la balle. —*Խօսելու, ընելու կարգը ձերն է։* Il a tout dit, *à vous la balle.*

358. Un enfant de la balle. —*Հօրը արուեստին հետեւող.* Cet apprenti est *enfant de la balle.*

359. Quand la balle me reviendra. —*Երբ առիթ ունենամ (խօսելու կամ ընելու։)* Je saurai bien m'en venger, *quand la balle me reviendra.*

360. Une marchandise de balle. —*Ցոռի վաճառք։*

Ծանօթ. —De balle երբ գոյականի մը քով գըրուի, տեսակ մը նուաստական գերադրականի պաշտօն կը վարէ։ Այսպէս կ'ըսուի Ecrivain de balle, un artiste de balle, տաղանդ չունեցող գրագէտի մը կամ արուեստագէտի մը համար։

Ce sont balles perdues. —Ի զուր են այդ ջանքեր։

BAN

361. Convoquer le ban et l'arrière-ban de ses amis. —Բոլոր բարեկամները ժողովել։ Il a convoqué կամ réuni le ban et l'arrière-ban de ses amis.

362. Rompre son ban. —Աքսորուած տեղէն փախչիլ։

363. Une personne mise au ban de sa famille. —Ընտանեաց երեսէն ինկած մէկը։

BANDE

364. Donner la bande կամ être à la bande. —Նաւը մէկ կողմ ծռիլ։ J'avais grand peur comme le vaisseau *donnait la bande*.

365. Faire bande à part. —Միաբանութենէն, ընկերութենէն զատուիլ, ելնել։ Plusieurs d'entre nous ont *fait bande à part*; c'est pourquoi l'entreprise a échoué.

BANNIÈRE

366. Se ranger sous la bannière de quelqu'un. —Մէկուն կողմը բռնել։

367· Recevoir quelqu'un avec la croix et la bannière. —*Մեծամեծ յարգանօք ընդունել զոք։*

368· Cent ans bannière, cent ans civière. (առ.ակ) —*Դարու մը մէջ ամէն բան կ'այլափոխի, և ժամանակը ինչ որ վսեմ ու մեծայարգ էր, կրնայ անարգ և ստորին գործել։*

BANQUEROUTE

369· Faire banqueroute à. —*Խոստմանը դրժել.* Il devait être de notre partie, mais il nous a *fait banqueroute.*

BAPTISER (պաղիզէ), BAPTISTE (պաղիստ)

370· Baptiser son vin. —*Գինիին ջուր խառնել.* Cet homme n'aime pas à *baptiser son vin.*

371· Baptiser quelqu'un. —*Մէկուն ծաղրելի անուն (լաղապ) դնել։* Cet enfant *baptise* tout le monde.

372· Tranquille comme Baptiste (առ.ակ). *Կ'ըսուի մէկու մը որ անզգայ, անխռով կը կենայ՝ երբ ամէն ինչ շարժման մէջ է իւր շուրջը։*

BARBE, BARBIER

373· Faire la barbe à quelqu'un. *Ածիլել.* —(*փոխաբերաբար*) *Դիմացինէն աւելի ճարպիկ, խորամանկ ըլալ, ծիծաղիլ անոր վրայ (Մէկուն մօրուքին խնդալ)։*

374· Se faire la barbe *կամ* Faire sa barbe. —*Ածիլուիլ։* Où est monsieur votre frère? —Il se *fait la barbe.*

375· Faire quelque chose à la barbe de quelqu'un. —Մէկուն ներկայութեանը և անոր կամաց հակառակ բան մ՚ընել։ Voyez ce drôle qui déchire ses habits *à la barbe de* son père, et cela, parce qu'il ne lui avait pas permis de sortir.

376· Rire dans sa barbe. —Զարութեամբ բանի մը վրայ ներսիդիէն խնդալ։ L'ingrat ! Je m'aperçois bien qu'il *rit dans sa barbe* en me voyant dans cet état fâcheux.

377· Un barbier rase l'autre. (առակ)—Արհեստակիցք փոխադարձ ծառայութիւններ կը մատուցանեն միմեանց։

BARBET

378· Être crotté comme un barbet. —Տղմով թաթախեալ ըլլալ։ Le voilà *crotté comme un barbet.*

BARQUE

379· Conduire la barque. —Ձեռնարկ մը, գործ մը վարել։ Il s'agit de savoir qui *conduira la barque.*

380· Il a passé la barque. —Մեռաւ։

Ծանօթ. —Այս պարբերութեան մէջ կրճատուած են à Caron բառերն։ Քարոն՝ դիցաբանական դժոխոց նաւավարն էր, որ մէկ դանգով մեռեալները Ստիւքսէն և Ախէրոնէն (Դժոխոց գետք) անդին կ՚անցնէր։

BAS

381· Avoir la vue basse. —Կարճատես ըլլալ· J'ai la vue basse.

382· Avoir l'oreille basse. —Յոգնած ըլլալ։ — Գործ մը չյաջողելուն համար ակնկոր ըլլալ։

383· Faire main basse. —Զարդել, մեռցնել· —Գողնալ, թալլել, կողոպտել։ Les vainqueurs *firent main basse* sur tout ce qui se présenta les armes à la main. —Les écoliers entrèrent dans le jardin et *firent main basse* sur tous les fruits.

384· Au bas mot. —Առ նուազն։ Cette terre a coûté, *au bas mot,* cent mille francs.

385· Il y a du haut et du bas dans la vie. —Կեանքը աղէկ և գէշ բաներով խառն է։

386· Payer argent bas. —Անմիջապէս, կանխիկ վճարել։

387· Tenir bas. —Ընկճել։ Le peuple a besoin qu'on le *tienne bas* pour son propre repos.

388· Mettre bas. —Ձագ բերել (ցնկնիլ)· —Մէկ կողմ դնել։ Il a *mis bas* toute honte.

389· A bas! —Վար իջէք։ *A bas! à bas!* messieurs, il est défendu à monter à ces arbres.

390· Ce malade est bien à bas. —Մեռնելու մօտ է այս հիւանդը։

391· Traiter quelqu'un de haut en bas. —Մէկուն հետ հպարտութեամբ վարուիլ, բանի տեղ չդնելով զայն։

BASSE

392· C'est la basse continue de son discours. Այդ բաներուն վրայ յաճախ խօսել կը սիրէ։

BASSE-COUR

393· Nouvelle de basse-cour. —Անհիմն, սուտ լուրեր։ Ce sont des *nouvelles de basse-cour*; il ne faut pas y ajouter foi.

BÂT

394· Qui ne peut frapper l'âne frappe le bât. (առակ) Այն որ յանցաւորէն չկրնար վրէժը լուծել, անմեղէն վրէժը կը լուծէ։

395· Je sais où le bât le blesse (առակ). —Գիտեմ իւր ցաւին պատճառը, կամ գիտեմ իւր տկար կողմը։

BÂTON

396· Sauter le bâton. —Ակամայ բան մ'ընել. Il ne voulait pas épouser cette fille, mais on lui a fait *sauter le bâton*.

Ծանօթ. —Ակնարկութիւն մի խաղի որ կը կայանայ ոչխարաց հօտ մը գաւազանի մը վրայէն ցատկեցնելու մէջ, որ հօտին ճամբան կը գոցէ։

397· Quitter un emploi le bâton blanc à la main. —Պաշտօնէ մը աղքատ ելնել։

398· C'est un bâton épineux. —Վէս, դիւրա-գրգիռ մարդ մ'է (épineuxին տեղ կրնայ նաեւ ուրիշ ածական մը գործածուիլ)։

399· A bâtons rompus. — Ընդհատութեամբ, շատ անգամներ, առանց յարատեւութեան։ Faire quelque chose *à bâtons rompus*. Il ne m'a parlé de cette affaire qu'*à bâtons rompus*.

400· Tirer au bâton կամ au court bâton (avec quelqu'un.) Մէկուն հետ մաքառիլ՝ առանց զիջանիլ ուզելու։ Il ne faut pas tirer *au court bâton* avec son ami.

401· Tour du bâton. —Ծածուկ շահ· Cet employé double son traitement avec le *tour du bâton*.

402· Mettre des bâtons dans les roues de quelqu'un. —Մէկու մը ձեռնարկին դէմ արգելքներ յարուցանել։

BATTANT

403· Mener battant. — Թշնամիները փախցնել, հալածել։ Les Français repoussèrent les ennemis et les *menèrent battant* jusque dans la place. —Պապանձեցնել (ընդդիմախօսը)։ Il tâchait de soutenir son opinion, mais un tel le *mena battant*. —Խաղին մէջ միշտ շահիլ։ Je n'ai pas gagné un coup, il m'a toujours *mené battant*.

404. Mener quelqu'un tambour battant. —Դիւրաւ և յաճախակի մէկուն յաղթել։

405. Pluie battante. —Սաստիկ անձրեւ։ Nous fîmes quatre lieues par une *pluie battante.*

406. Habit tout battant neuf. —Բոլորովին նոր (նոփ նոր) զգեստ։ Il était fier de porter un habit *tout battant neuf.*

BATTERIE

407. Dresser des batteries. —Յաջողելու համար միջոցներ, հնարքներ պատրաստել։ Je vais dresser une autre *batterie.* —Il faut bien que je change mes batteries. Պէտք է ուրիշ միջոց ձեռք առնեմ։

BATTEUR

408. Batteur de pavé. —Դատարկաշրջիկ (փողոցները շափշփող)։

BATTRE

409. Battre les murs. —Պատէ՜ պատ զարնուիլ (գինովի համար կ'ըսուի)։ L'ivrogne *battait les murs.*

410. Battre monnaie. —Ստակ ճարել։ Il a *battu monnaie* en vendant ses livres.

411. Battre les oreilles. —Ձանձրացնել։ Le fat nous a *battu les oreilles* en nous racontant ses aventures dont il ne finissait point.

412· Battre du pays. —*Շատ տեղ պտտիլ*։ C'est un homme qui a *battu bien du pays* dès son jeune âge. —*Շատ բաներու վրայ խօսիլ*· Dans cette conversation, nous avons *battu bien du pays* en peu de temps.

413· Battre la campagne. —*Խնդրէն հեռանալ*· Venons au fait, mon ami, voilà que vous *battez la campagne*. —*Զառանցել* (*սայըգլամագ*)· Le malade *bat la campagne* depuis quelques heures.

414· Battre froid à quelqu'un. —*Ցրտութեամբ խօսիլ, վարուիլ մէկուն հետ՝ որոյ հետ առաջ այնպէս չ'էր վարուեր*։ Je ne sais qui a pu le calomnier auprès de son ami; tant y a que celui-ci lui *bat froid* depuis quelque temps.

415· Battre en retraite. —*Տեղի տալ, յաղթուիլ*, (*հակաճառութեան մէջ*)։ Bon! vous me disiez tantôt qu'il saurait bien soutenir sa cause; voilà qu'il commence à *battre en retraite*. —*Ընկերութենէ, աշխարհէ քաշուիլ*։ Après avoir longtemps servi son pays, il a *battu en retraite* pour embrasser la vie monastique.

416· Il faut battre le fer pendant qu'il est chaud. (առակ) *Երկաթը տաք տաք կը ծեծուի· այսինքն յաջողութեամբ սկսուած բան մը ժրութեամբ յառաջ տանելու է*։

417· Battre le chien devant le lion. (առակ) —*Աղջի՛կ, քեզ կ'ըսեմ, հարսնո՛ւկ, դուն լսէ*։

418. Il a battu les buissons, et un autre a pris les oiseaux. —Ինքը յոգնեցաւ, ուրիշը պտուղը քաղեց։

BATTU

419. Ne pas se tenir pour battu. —Թէև վիճաբանութեան մէջ յաղթուած ըլլալ կամ դատը կորսնցուցած ըլլալ, սակայն և այնպէս դարձեալ վիճաբանութիւնը, դատը պաշտպանել։ Il y a déjà trois heures qu'ils se disputent, et bien qu'il ait battu en retraite, il ne se *tient pas pour battu.*

420. Il y a longtemps que j'ai les oreilles battues de ces discours. —Շատոնց ականջներս լեցուած են այդ խօսքերով։

421. Suivre le chemin battu. —Հասարակաց սովորութեան հետեւիլ։

BAUME

422. Baume d'acier. —Ատամնահան (davier, քէլփէդին). Vous avez mal au dent ? Eh bien ? mettez-y du *baume d'acier.* Votre dent est gâtée; il n'y a que le *baume d'acier* qui vous guérira.

423. Mettre du baume dans le sang de quelqu'un. —Մէկուն աղէկ լուր մը տալ, երբ դէշ լուրի մը կ'սպասէր։

BAVETTE

424. Tailler des bavettes. —Ժամանակը շատա-

խոստումնամբ անցնել։ Il ne fait que *tailler des bavettes.*

BEAU

425. Se faire beau կամ belle. —Հագուիլ սրդուիլ. Qui est ce jeune homme qui *s'est fait beau?* —C'est le nouveau marié.

426. Il y a beau temps կամ beau jour. . . —Երկար ատենէ ի վեր, շատ ատեն կայ . . . *Il y a beau temps* que je ne l'ai vu.

427. Il fait beau voir. —Տեսնելու բան է։ *Il fait beau voir* deux armées se disposer au combat.

428. L'avoir beau կամ belle. —Յարմար ատեն գտնել։ Vous l'avez beau. Vous ne l'aurez jamais plus belle.

429. Avoir beau. . . —Ի զուր . . . որչափ ալ . . . պարապ է։ *Vous avez beau* dire, (ինչ որ ալ ըսես, պարապ է) vous ne me persurderez jamais qu'on puisse être heureux sans la vertu. —*Vous avez beau* faire et beau dire, (ինչ որ ալ ընես ու ըսես, անօգուտ է) il persistera dans sa résolution.

430. Il en a fait de belles. —Շատ սխալմունք, անմտութիւններ ըրաւ։

431. Mourir de sa belle mort. —Բնական մահուամբը մեռնիլ.

432· Un beau matin. —*Առաւօտ մը*, une belle nuit, *գիշեր մը* · un beau jour, *օր մը* · Il s'en alla *un beau matin, une belle nuit, un beau jour.*

433· La donner belle (à quelqu'un). —*Ծիծաղիլ մէկուն վրայ, ծաղրել զայն*: Vous me la donnez belle.

434· L'échapper belle. —*Աղէկ պրծիլ*· Je l'ai échappé belle.

435· Jouer la belle. —*Երրորդ անգամ խաղալ տեսնելու համար թէ վերջին անգամ ո՛վ պիտի յաղթէ (քիմ վէրտիյի օյնամաք)*: J'ai gagné *la belle.*

436· De plus belle. —*Ալ աւելի*: Quand tout le monde fut sorti de table, il se mit à boire *de plus belle,*

437· Tout beau. —*Կամաց, հանդարտ է*: *Tout beau,* ne vous emportez pas. *Tout beau,* n'allez pas si vite.

438· Le voilà beau garçon. —*Ինք իր ձեռքովը փորձանք բերաւ գլխուն*:

439· Il fera beau quand je ferai telle chose. —*Մէկ մ'ալ այս ինչ բանը չ'պիտի ընեմ, որովհետեւ գիտեմ դժուարութիւնը*: *(Գրեթէ կը համապատասխանէ մեր ռամկական սա ասացուածին՝ Մէկ մ'ալ ընեմ նէ՝ երկուք ըլլայ)*:

440· A beau mentir qui vient de loin. (առակ) —*Հեռու տեղեր ճամբորդող մը՝ շատ սուտեր կրնայ շինել։*

441· Les beaux esprits se rencontrent. —*Կըսուի մէկու մը՝ որ կ'արտայայտէ այն խորհուրդը, այն գաղափարը՝ զոր մենք պիտի արտայայտէինք։ (Ես պիտի ըսէի)։*

BEAUCOUP

442· Il s'en faut beaucoup *կամ* de beaucoup. —*Դեռ շատ բան կ'ուզէ, շատ պակաս է, (ան ուր՝ ան ուր)*· Le cadet n'est pas si sage que l'aîné, *il s'en faut beaucoup.* —Vaus croyez m'avoir tout rendu, *il s'en faut de beaucoup.*

BEC

443· Avoir bon bec. —*Լեզուանի ըլլալ։*

444· Faire le bec (à quelqu'un). —*Մէկուն սորվեցնել ի՛նչ ըսելիքը։* On lui *a fait le bec,* et on lui a donné la pièce blanche pour se taire.

445· Passer la plume par le bec (à quelqu'un)· —*Մէկուն յոյսը պարապը հանել։* On le faisait espérer depuis longtemps qu'il pourrait obtenir cette place, et voilà qu'on *lui passe la plume par le bec.*

446· Avoir bec et ongles. —*Ինքզինքը պաշտպանելու կարող ըլլալ։* Ne vous mettez pas en peine pour lui ; *il a bec et ongles.*

447· Causer bec à bec. —*Գլուխ գլխու տուած խօսիլ։*

448· Tenir quelqu'un le bec dans l'eau. —*Մէկուն սուտ յոյսեր տալ։* Le pauvre ne soupçonne même pas qu'il le *tient le bec dans l'eau.*

449· Être pris par le bec. —*Իր խօսքերէն բռնուիլ։* En vain il cherchait à dissimuler sa faute; *il a été pris par le bec.*

450· Se prendre de bec· —*Կռուիլ, վիճել։* Ils se sont pris de bec.

451· N'avoir que le bec. —*Շատ խօսիլ, սպառնալ, բայց առանց զարնելու համարձակելու։* Vous n'avez rien à craindre de ses menaces; *il n'a que le bec.*

BÉGUIN

452. Depuis le béguin. —*Տղայութենէն ի վեր․* Je le connais *depuis le béguin.*

Ծանօթ· —Béguin*ը տեսակ մը մանկական գդակ է զոր՝ Լուդովիկոս ԺԴ․ի օրով՝ մինչեւ 6–7 տարու մանուկները կը կրէին։*

BÉJAUNE

453· Montrer *կամ* Faire voir à quelqu'un son béjaune· —*Մէկուն ցուցնել իր տգիտութիւնը, անփորձութիւնը։* Je lui ferai voir son petit *béjaune·*

Ծանօթ· —Béjaune*ը կու գայ* bec-jaune, *ճուտող թռչունի բառէն, որ կրնայ փոխաբերաբար գործածուիլ արուեստի մը մէջ նորընծայ, անփորձ մէկու մը համար։*

կան։ (Անուղղակի կերպ մ'է ըսելու համար մէկուն թէ խելք չունի)։

467· C'est une bonne bête. —Կ'ըսուի մէկու մը համար այնքան զուրկ կամքէ, որ ուրիշներուն կամաց կը հպատակի միշտ։

468· Faire la bête. —Տխմար ձեւանալ։ Vous *faites la bête,* mais vous me comprenez fort bien.

BIEN

469· Le mieux est l'ennemi du bien (առակ)· —Լաւագոյնը լաւին թշնամին է։ Շատ վաստկիլ ուզողը՝ քիչն ալ կը կորսնցնէ։

470· Être bien avec soi-même. —Միտքը անխիղճ ըլլալ։

BIENSÉANCE

471· Être à la bienséance (de quelqu'un)· —Մէկուն պիտանի կամ յարմար ըլլալ։ Cet emploi est à votre bienséance. Cette terre est à votre bienséance, à cause du voisinage.

BIENTÔT

472· Cela est bientôt dit. —Ըսելը դիւրին է։

473· A bientôt. —Մնայք բարեաւ, երթայք բարեաւ, քիչ ատենէն նորէն կը տեսնուինք։

BILE

474· Échauffer la bile (à quelqu'un). —Մէկուն համբերութիւնը հատցնել, բարկացնել զայն։ Craignez d'échauffer ma bile.

475· Ne pas se faire de bile. —Բանի մը վրայ հոգ չընել, բանի մը դէմ չխօսիլ։

BILLET

476· Je vous en donne mon billet. —Անպատճառ վրէժս պիտի լուծեմ. (կը համապատասխանէ մեր ռամկական սա ասացուածին. Ես ալ... (այս ինչ բանը չ'ընեմ նէ) [illegible] ալ [illegible]։

477· Le bon billet qu'a La Châtre! —Հեգնական ասացուած՝ որ կը գործածուի ցուցնելու համար թէ հաւատ չ'ընծայեր մէկու մը եղած խոստման իրականացման։

Ծանօթ· —Հռչակաւորն Նինոն հաւատարմութեան խոստմնագիր մը տուած էր տը Լա Շադր մարքիզին՝ որ ուղեւորութեան մը կը պատրաստուէր։ Օր մը Նինոն այս խոստմնագիրը յիշելով գոչեց. Ah! le bon billet qu'a La Châtre!

478· Prendre un billet de parterre. —Գետին իյնալ (կատակաբար կը գործածուի)։

BISCUIT

479· S'embarquer sans biscuit. —Անխորհուրդ

կերպով բանի մը ձեռնարկել։ (Կ'ըսուի նաեւ Aller aux mûres sans crochet). —Vous ne devez vous en prendre qu'à vous-même si vous n'en êtes pas venu à bout : *Vous vous êtes embarqué sans biscuit.*

BLANC

480. Donner carte blanche à quelqu'un. —*Մէկուն լիուլի իշխանութիւն տալ գործելու։* Il n'a pas agi avec prudence en *donnant carte blanche* à son employé.

481. Nuit blanche. —*Առանց քնոյ անցուած գիշեր։* J'ai passé trois *nuits blanches.*

482. Il a mangé son pain blanc le premier (առած). —*Առաջ բարեկեցիկ էր, բայց հիմա ինկած է։*

483. Passer du blanc au noir (*ծիւ սպիտակէ ս նուար*). —*Մէկ ծայրէն միւս ծայրը անցնիլ (կարծեաց, փափաքանաց, կենցաղավարութեան մէջ)։*

484. Dire quelque chose de but en blanc. —*Անխորհրդաբար, առանց մտածելու բան մ'ըսել։* Cet homme dit tout *de but en blanc ;* aussi est-il souvent méprisé.

485. C'est blanc bonnet et bonnet blanc (առած). —*Ըր գործածուի իմացնելու համար թէ երկու բաներ յար և նման են միմեանց։* (Կ'ըսուի նաեւ C'est chou vert et vert chou).

486· Mettre quelqu'un au blanc. —Կողոպտել, թալլել· —Les voleurs profitant de la solitude, avaient *mis* le pauvre homme *au blanc.*

BLANCHIR

487· C'est entreprendre de blanchir un nègre. —Զանկարելին գործել ուզել է։

488· Blanchir sous le harnais· —Կենաց մեծ մասը մի և նոյն պաշտօնին մէջ անցընել։

489· Tête de fou ne blanchit jamais (առակ)· —Ցիմարները զերծ են այն մտահոգութիւններէն՝ որք խոհական մարդոց մազերը կանուխէն կը ճերմկցնեն։

BLÉ

490· Manger son blé en herbe *կամ* en vert. —Եկամուտը վատնել դեռ զայն չընդունած։

491· Tout y va, la paille et le blé. —Մեծ ծախքեր կ'ընէ, բան մը չ'խնայեր· (շռայլի մը համար կ'ըսուի)։

492· Crier famine sur un tas de blé. —Ժամանակին դէշութեան վրայ ողբալ, առանց գանգատելու պատճառ մ'ունենալու, ընչաւէտ ըլլալով հանդերձ։ Que j'en ai vu qui *crient famine sur un tas de blé !*

493· Être pris comme dans un blé. —Ցանկարծակիի գալ, նեղը մնալ՝ առանց ինքզինք պաշտպանելու կամ փախչելու կարող ըլլալու։

BLEU

494. Cordon bleu. —Ճարտար խոհարարուհի. —Nous avons pris un *cordon bleu.*

495. Conte bleu. —Առասպել. սուտ. Ce sont là des *contes bleus.*

BOEUF (*)

496. Donner un œuf pour avoir un bœuf (առակ). —Պզտիկ նուէր մ'ընել մեծ նուէր մ'առնելու նպատակաւ։

497. Mettre la charrue devant les bœufs. —Ինչ որ ետեւը դնել պէտք էր, առջեւի կողմը դնել։

BOIRE

498. Boire comme un templier, comme un trou, à tire-larigot, comme une éponge. —Շատ գինի խմել։

Ծանօթ. —Boire comme un templier. —Դամբլիէ-ները ասպետներ էին, որք զանազան մոլութեամբք ամբաստանեալ էին, և ի մէջ այլոց գինովութեամբ։

Boire à tire-larigot. —1282ին, Օտօ Րիկօլդ, արքեպիսկոպոս Րուէնի, իւր եկեղեցւոյն խոշոր զանգակ մը նուիրած էր, որ լա Րիկօֆ կոչուեցաւ։ Որովհետեւ այս զանգակը հնչեցնելը խիստ դժուար էր, զանգակահարք զայն հնչեցնելէ առաջ և վերջը աղէկ

(*) Bœuf կ'արտասանուի -ֆ-ով եզակիի մէջ. եւ -ըօ- յոգնակիի ու bœuf grasի մէջ.

մը կը խմէին։ Ահա այս պատճառաւ շատ խմողի մը համար կ'ըսուի Il boit à tire la Rigaude (աղաւաղմամբ larigot)։

499· —Qui a bu boira (առակ). —Գէշ սովորութիւն մը ձգելը դժուարին է։

500· Ce n'est pas la mer à boire (առակ). —Դժուար գործ մը չէ։ —C'est la mer à boire. Այդ գործը խիստ դժուարին է։

Ծանօթ· —Այս la mer à boire բառերն դժուար բանի իմաստով կը բանին, իբր պարբերութեան մը տէր բային։ *La mer à boire* pour les commissaires est d'arriver à l'heure.

501· Il en oublie կամ perd le boire et le manger. —Հաց ուտել և ջուր խմելը կը մոռնայ. (կ'ըսուի մեծ զբաղմունք կամ մտահոգութիւն ունեցող մէկու մը համար)։

BOIS

502· Vous verrez de quel bois il se chauffe. —Ի՛նչպէս մարդ ըլլալը կը հասկնաք, ի վնաս ձեզ։

503· Ne savoir plus de quel bois faire flèche· —Ինչ միջոց ձեռք առնելը չ'գիտնալ, նեղութենէ մ'ազատելու համար։ Այնչափ թշուառ ըլլալ որ ի՛նչպէս ապրիլը չ'գիտնալ։ —*Il ne savait plus de quel bois faire flèche* pour sortir du grave embarras où il se trouvait. —Le misérable *ne savait plus de quel bois faire flèche.*

504· Faire flèche de tout bois. —Ամէն ինչ ի գործ դնել (գլուխը ամէն քարի զարնել) նեղութենէ մ'ազատելու համար ։

505· Qui craint les feuilles n'aille pas au bois (առակ). —Վտանգէն վախցողը վտանգաւոր տեղեր չ'երթար ։

506· Juger du bois par l'écorce. —Երեւոյթէն դատել զոք ։

507· Trouver visage de bois. —Տունը մէկը չը գտնել ։ J'ai été hier chez mon cousin, mais j'y ai *trouvé visage de bois.*

508· Porter bien son bois. —Վայելչութեամբ, ճաշակով հագուիլ՝ զարդարուիլ գիտնալ (կ'ըսուի կնոջ մը համար) ։

509· Avoir l'œil au bois. —Զգոյշ կենալ ։ Il faut *avoir l'œil au bois.*

BOÎTE

510· Il sort d'une boîte (առակ)· —Կ'ըսուի մէկու մը համար՝ որոյ ամէն ինչ նոր կը թուի աշխարհի մէջ ։

511· Boîte de Pandore. —Աղբիւր մարդկային աղետից ։ Une révolution est souvent la *boîte de Pandore*·

Ծանօթ· —Ըստ դիցաբանութեան, Հեփեստոսի ստեղծած առաջին կինն էր Պանդորա ։ Աթենաս, ի–

մաստութեան դիցուհին, ամէն տեսակ շնորհօք և տաղանդովք օժտեց զայն։ Արամազդ նմա նուիրեց տուփ մը ուր բովանդակեալ էին ամէն տեսակ աղէտք և երկրի վրայ Եպիմեթէոսի ղրկեց զայն, առաջին մարդն, որ զնա կնութեան առաւ։ Եպիմեթէոս աղի-տաբեր տուփը բացաւ՝ ուրկէ դուրս խուժեցին ամէն ցաւք․ յատակը միայն յոյսը մնաց։ Պանդորա Յունաց Եւան է, և այս առասպելը Աստուածաշնչին սկզբ-նական մեղքը կը յիշեցնէ։

BOITEUX

512. Il faut attendre le boiteux (առակ). —Լուր մը հաստատուելուն պէտք է սպասել անոր հաւա-տալէ յառաջ։

513. Il ne faut pas clocher devant les boiteux. (առակ) Կաղերուն առջեւ պէտք չ'է կաղալ․ այսինքն մեր նմանեաց բնական պակասութիւններն պէտք չ'է որ ծաղրեմք, մանաւանդ նոցա ներկայութեան։

BOMBE

514. La bombe va èclater. —Կ'ըսուի երբ կը գուշակուի թէ երկար ատենէ ի վեր զսպուած բար-կութիւնն վերջապէս պիտի պայթի, կամ երկար ա-տենէ ի վեր սպասուած աղէտ մը վերջապէս պիտի հասնի։

515. Tomber comme une bombe. —Յանկարծակի գալ։

BON

516· Une bonne fois. —*Համարձակապէս, յայտնաբար*։ Au lieu de le bouder, dites-lui *une bonne fois* ce que vous avez contre lui.

517· La garder bonne. —*Ողջ պահել*։

518· En dire *կամ* en écrire de bonnes. —*Խօսքով կամ գրով յանդիմանել*։

519· Bon à tirer. —*Տպագրեսցի · (խօսք զոր մատենագիրն վերջին փորձին վրայ կը գրէ, յայտարարելու համար թէ թերթը կրնայ տպագրուիլ)*։ L'auteur n'a pas encore donné son *bon à tirer*.

520· Le bon de l'affaire, c'est que. . . —*Զուարճալին սա է որ* . . .

521· Tout de bon. —*Ճշմարտիւ, իրօք*։ Il pleure *tout de bon*. Il s'est fâché *tout de bon*.

522· Il n'est bon ni à bouillir ni à rôtir (առակ). —*Բանի մը չգար. և ոչ մէկ պաշտօնի յարմար է*։

BOND

523· Faire faux bond à quelqu'un, —*Մէկուն տուած խոստումը չ'բռնել*։ Plusieurs convives nous ont *fait faux bond*.

524· Faire faux bond à son honneur. —*Պատուոյն դէմ մեղանչել*։ Cette femme, cette fille a *fait faux bond à son honneur*.

BONHEUR

525· Au petit bonheur! —Ի՛նչ կ՚ուզէ ըլլայ։ Je fais ce marché: *au petit bonheur!*

BONHOMME

526· Aller son petit bonhomme de chemin. —Լռիկ մնջիկ գործը յառաջ տանիլ։ Il *va son petit bonhomme de chemin,* sans se mêler jamais des affaires d'autrui.

BONNET

527· Jeter son bonnet par-dessus les moulins. —Հասարակաց կարծեաց վրայ փոյթ չ՚ընել։ (Կ՚ըսուի մասնաւորապէս կանանց՝ որք կ՚սկսին ցոփ կեանք մը վարել)։

528· Un gros bonnet. —Ընկերութեան մէջ երեւելի մարդ։ C'est un de nos *gros bonnets.*

529· Opiner du bonnet. —Ուրիշին կարծեաց հաւանիլ՝ առանց ո և է դիտողութեան։ Il n'*opine* jamais que *du bonnet.*

530· Mettre son bonnet de travers. —Ամէնուն հետ սրդողիլ, կռուիլ։

531· Prendre quelque chose de son bonnet. —Ինքնիրմէն, ինքն իր գլխէն հանել բան մը։ Il a *pris* cela *de son bonnet.*

532· Avoir la tête près du bonnet. —Դիւրայասկոտ ըլլալ։ Il a *la tête près du bonnet.*

533· Porter le bonnet vert. —Սնանկացեալ ըլլալ։

Et que d'un *bonnet vert* le salutaire affront
Flétrisse les lauriers qui lui couvrent le front.

Ծանօթ. —Ժէ. դարու մէջ, սովորութիւն էր սնանկացողներուն և պարտքերնին հատուցանել չ'ուզողներուն կամ չ'կրցողներուն գլուխը կանաչ գդակ մը դնել։

534· Janvier a trois bonnets. —Յունուար ամիսը ցուրտ կ'ընէ. պէտք է այս ամսոյ մէջ գլուխը գոց պահել։

BORD

535· Etre du bord de quelqu'un. —Մէկուն կարծիքէն, մէկուն կողմէն ըլլալ։

536· Avoir un mot sur le bord des lèvres. —Բառ մը լեզուին ծայրը ըլլալ։

537· Avoir l'âme sur le bord des lèvres. —Հոգին տալու վրայ ըլլալ։

538· Bord à bord. —Մինչեւ վեր։ L'eau est *bord à bord* du vase. La rivière est *bord à bord* du quai.

BORGNE

539· Une maison borgne. —Մթին տուն։

540· Un cabaret borgne. —Փոքրիկ և գձուձ գինետուն։

541· Un conte borgne. —Անհաւատալի զրոյց։

542· Un compte borgne. —Խառնակ հաշիւ։

BOSSE

543· Ne chercher que plaies et bosses.—Զուարճանալու կամ օգուտ քաղելու համար կռիւները գըրգըռելէ հաճոյք զգալ։

544· Donner dans la bosse. —Խաբուիլ։

BOTTE

545· Graisser ses bottes. —Մեռնելու պատրաստուիլ։ Le malade fera bien de *graisser ses bottes.*

546· Mettre du foin dans ses bottes. —Իւր ճարպիկութեամբ մեծ շահեր ընել պաշտօնէն, առանց ուղղութեան դէմ մեղանչելու։

547· A propos de bottes. Առանց ընդունական պատրուակի, առանց պատճառի։ Pourquoi vous a-t-il dit cela? —Je n'en sais rien; *à propros de bottes.*

548· Porter une botte à quèlqu'un. —Մէկուն ուժգնութեամբ խօսիլ, պատասխանել, ցուցնելու համար թէ բանէ մը չ'վախնար։ Il a *porté une botte* à son adversaire.

BOUC

549· Bouc émissaire. —Այսպէս կ'անուանի մէկը՝ որոյ վրայ կը ձգեն այլոց յանցանքն։ Ils l'ont pris pour leur *bouc émissaire.*

Ծանօթ. —Հրէից քահանայապետը անապատին մէջ ոխազ մը կ'արձակէր՝ անոր գլխուն վրայ դնելով խո-

րայէլի զաւակաց մեղքերն և անօրէնութիւններն ։ *Այս նոխազն կը կոչուէր* bouc émissaire, *նոխազ ազա-զայելի ։*

550· Barbe de bouc· —*Կզակի տակ մօրուք ։* Il a une *barbe de bouc.*

BOUCHE

551· Faire la petite bouche. —*Դժուարահաճ, տաղտկացեալ ցուցնել ինքզինքն, արհամարհել ։ Կ'ըսուի նաեւ մէկու մը համար որ սեղանին վրայ քիչ բան կ'ուտէ ։*

552· Faire la bouche à quelqu'un. —*Այնպիսի պատասխան մը տալ մէկուն՝ որ սա չ'կարենայ պատասխանել ։*

553· Faire venir l'eau à la bouche. —*Բերնին ջրերը վազցնել ։* Cela *fait venir l'eau à la bouche.*

554· Bouche cousue ! —*Մէկուն չ'ըսես ։*

555· S'ôter les morceaux de la bouche. —*Իւր բերնէն կտրել ։* Il *s'ôte les morceaux de la bouche* pour faire une petite pension à sa vieille mère.

556· Traiter quelqu'un à bouche que veux-tu ? —*Մէկուն աղէկ կերցնել խմցնել ։*

557· De broc en bouche. —*Անմիջապէս, առանց ընդհատելու ։*

558· Gouverne ta bouche selon ta bourse (առակ)· —*Կարողութենէդ վեր ծախք մի ըներ ։* ([illegible]) ։

BOUILLON

559. Boire un bouillon. —Գէշ և կորստաբեր շահագիտութիւն մ'ընելով շատ ստակ կորսնցնել։

560. Un bouillon d'onze heures. —Թոյն. (ընտանեկան ոճով կամ կատակաբանութեամբ. Խօսպը–գոհիկ)։ Ah! que j'aurais mieux aimé te servir *un bouillon d'onze heures,* si j'étais sûr que la fortune est au dernier vivant.

BOUQUET

561. Elle a mis le bouquet sur l'oreille. — Կ'ըսուի այրի կնոջ մը համար՝ որոյ ընթացքն կը ցուցընէ թէ նորէն ամուսնանալ կ'ուզէ։

562. Cette fille a le bouquet sur l'oreille. — Ամուսնացու է այս աղջիկը։

563. Cette maison a le bouquet sur l'oreille. Այս տունը ծախու է։

BOURREAU

564. Un bourreau d'argent. —Ցետին ծայր շըռայլ։ C'est un *bourreau d'argent*; il dépense tout ce qu'il gagne.

565. Brave comme un bourreau qui fait ses pâques. —Կ'ըսուի մէկու մը համար որ աղէկ հագուելու առողջութիւն չ'ունի, և որ պատահմամբ նոր զգեստ մը հագած է։

Ծանօթ. —Զատկի տօնին առթիւ, դահիճն հրաման ունէր սովորականէն տարբեր հագուստ մը կրելու: —Brave, հօգուած օգուածի իմաստով, ցարդ կը գործածուի Ֆրանսայի գաւառներէն ոմանց մէջ:

566. Se faire payer en bourreau. —Ստակը առաջուընէ առնել:

BOURSE

567. Le diable loger dans sa bourse. —Բնաւ ստակ չ'ունենալ: Jé voudrais bien acheter moi-même quelque joujou pour mon petit frère, mais *le diable loge dans ma bourse.*

BOUT

568. C'est tout le bout du monde. —Մէկու մը կ'ուղղուի հասկցնելու համար թէ՝ այս ինչ բանը չըՆորհելով իրեն, կարելի եղած մեծագոյն շնորհն ըրած է. թէ՝ առարկայի մը համար տուած գինն ամենամեծ գինն էր զոր կրնար տալ: Si vous tirez cent francs de ce cheval, *c'est tout le bout du monde.* —Շատ չատ հարիւր Ֆրանքի կրնայք ծախել այդ ձին, եթէ հարիւր Ֆրանքի կարենաք ծախել այդ ձին, մեծ բան է:

569. Economies de bouts de chandelle. —Անկարեւոր խնայողութիւններ, ի նկատի առնելով միւս կողմէն եղած ծախքերն:

570. Etre au bout de son rôle, de son rôlet, de son rouleau, de son latin. —Ընելիքը, ըսելիքը չ'գիտնալ: Je suis au bout de mon rôle.

571· Au bout du compte. —**Ետ ամենայնի, ամէն բանը մտածելով, վերջապէս։** *Au bout du compte,* que lui en peut-il arriver ?

572· A tout bout de champ. —**Ամէն վայրկեան։** Il redit la même chose *à tout bout de champ.*

573· Être à bout. —**Հատնիլ (համբերութիւնը, յոյսը)։** Ma patience est *à bout.*

574· Venir à bout de son argent. —**Ստակը, ունեցածը հատնիլ։**

575· Venir à bout de quelqu'un. —**Մէկուն յաղթել։**

576· Tirer à bout portant. —**Խիստ մօտէն հրացէն պարպել։** — Dire quelque chose à bout portant. —**Մէկուն երեսին ըսել։** Il lui *disait à bout portant* qu'il n'était bon à rien.

BOUTEILLE

577· Laisser sa raison au fond de la bouteille. —**Գինովնալ։** Il ne sait pas lui-même ce qu'il dit: *Il a laissé sa raison au fond de la bouteille.*

578· C'est la bouteille à l'encre. —**Մթին, խիստ կնճռոտ գործ մ'է։** *C'est la bouteille à l'encre:* .e m'y perds։ — Être dans la bouteille à l'encre. —**Դաւակից, խորհրդակից ըլլալ։**

BOUTON, BOUTONNÉ

579· Serrer le bouton à quelqu'un. —Մէկը նեղը դնել, ստիպել։ Vous avez beau *lui serrer le bouton,* vous ne pourrez rien tirer de lui (բերնէն խօսք չէք կրնար առնել)։

580· Un homme boutonné. —Ծածկամիտ, խիստ գաղտնապահ մէկը։

BRANCHE

581· Quand l'arbre est tombé, tout le monde court aux branches (առակ). —Անգամ մը որ մէկը երեսէ ինկնայ, ամէն մարդ կը ջանայ զայն ընկճել։

582· Être comme l'oiseau sur la branche. —Անհաստատ վիճակի մը մէջ ըլլալ։

583· Il vaut mieux se tenir au tronc qu'aux branches (առակ). —Աւելի աղէկ է պետին դիմել քան թէ ստորակարգելոց։

584· S'accrocher à toutes les branches. — Ամէն քարի գլուխ զարնել, ամէն միջոց ձեռք առնել՝ վտանգէ կամ փորձանքէ ազատելու համար։

BRANLE

585· Mener le branle. —Ուրիշներուն օրինակ տալ, պարագլուխ ըլլալ։

BRAS

586· Les bras m'en tombent. —Արմանքը զարմանքը զիս կը պատէ։

587· Faire les beaux bras. —Ուրիշներուն հաճելի երեւնալու համար կոտրտուիլ։

588· Tendre les bras à quelqu'un. —Մէկուն պաշտպանութիւն մատուցանել։ Je *lui ai tendu les bras* dans sa disgrâce.

589· Se jeter entre les bras de quelqu'un. —Մէկուն պաշտպանութեան դիմել։ Le pape Etienne *se jeta entre les bras* des Français.

590· Avoir quelqu'un sur les bras. —Մէկը խնամելու հոգը իր վրայ ըլլալ։ Cette pauvre veuve *a* cinq enfants *sur les bras*. (Կ'ըսուի նաեւ Avoir quelqu'un à sa charge)։

591· Livrer au bras séculier. —Անպէտ կամ աւելորդ համարած մասը ուրիշներուն թողուլ։ Les restes du dîner ont été *livrés au bras séculier*.

592· Avoir les bras longs. —Մեծ իշխանութիւն ունենալ։

593· Faire les grands bras. —Հզօր ձեւացնել ՚նքզինքն։

594· A tour de bras; à bras raccourcis. —Ամենայն զօրութեամբ, չարաչար, անխնայ։ Ils le frapaient *à tour de bras, à bras raccourcis*.

595· A-bras-le-corps. —Մէջքէն։ Saisir, porter quelqu'un *à-bras-le-corps.*

596· Bras dessus, bras dessous. —Թեւ թեւի մտած։ Ils marchaient *bras dessus, bras dessous.*

BREBIS

597· Brebis galeuse. —Բորոտ ոչխար։ (Այսպէս կը կոչուի մէկը՝ որոյ օրինակը, որոյ տեսակցութիւնը այնքան վնասակար է՝ որքան է բորոտ մաքին հօտի մը մէջ)։

598· A brebis tondue Dieu ménage le vent. (առակ). —Աստուած չ'ղրկեր մեզ առաւել չարիք քան զոր կարող եմք տանիլ։

599· Un repas de brebis. —Առանց ջրոյ ճաշ։

600· Qui se fait brebis, le loup le mange. (առակ). —Որ գառնանայն՝ լինի գայլակուր, այսինքն՝ պէտք չէ չափազանց հեզ ըլլալ։

BREF

601· Il en sait les longues et les brèves. —Այս գործին մէջ շատ յաջողակ է։

BRETELLE

602· En avoir jusqu'aux bretelles. —Դժուարին գործի մը մէջ մնացած ըլլալ։ —Գինով ըլլալ։ Ce homme *en a jusqu'aux* կամ *par-dessus les bretelles.*

BRIDE

603· Tenir la bride haute *կամ* courte à quelqu'un. —*Մէկուն հետ խստիւ վարուիլ· չափ ազատութիւն չ'տալ նմա ։*

604· Aller bride en main. —*Զգուշութեամբ վարուիլ ։* Il faut aller *bride en main.*

605· Brides à veaux. —*Մորոսախօսութիւնք, յիմարաբանութիւնք ։*

Ծանօթ. —*Այս բացատրութիւնը եկած է միջին դարու ձիաւորութեան* (chevalerie) *միպտսանութիւններէն ։ Զութակահար մը կատակի համար՝ կը պարծենայ թէ գիտէր շինել հորթի սանձեր, շան ձեռնոցներ, այծի գլխանոցներ, եւն ։*

BRIDER

606· La bécasse est bridée. —*Իրեն լարուած ծուղակին մէջ ինկաւ ։ (Այս խօսքը կը գործածուի մասնաւորապէս աղջկան մը համար՝ որու նշանտուութենէն վերջը)։*

607· Se laisser brider à gauche. —*Գէշ խորհրդի մը հետեւիլ ։* Ne *vous laissez* jamais *brider* à *gauche* ։ C'est là le dernier conseil que je vous donne, mon fils.

608· Chacun bridera sa bête. —*Ամէն մարդ իր ուզած կերպովը թող վարուի, ուզածը թող ընէ ։*

609· Oison bridé. —*Ապուշ ։* C'est un *oison bridé*.

BRILLANT

610· Faux brillants. —*Սնոտիփայլանութիւնք*։ Cet ouvrage est plein de *faux brillants.*

BRISÉE

611· Aller sur les brisées de quelqu'un. —*Մէկուն հետ մրցիլ*։ Je ne voudrais pas *aller sur ses brisées.*

612· Suivre les brisées de quelqu'un. —*Մէկուն օրինակին հետեւիլ*։

613· Revenir sur ses brisées. —*Երեսի վրայ թողուած գործ մը վերստին ձեռք առնել*։ Il ferait bien de *revenir sur ses brisées;* il y trouverait son compte.

BRISER

614· Brisons là-dessus! —*Խնդրեմ, բաւական է, ալ մի՛ խօսիր*։ (*Կ'ուղղուի մէկու մը որ մեզ անհաճոյ եղող բանի մը վրայ կը խօսի*)։

BROC

615· De broc en bouche (*տը պռօք ան պուշ*)· —*Տամփուրէն տաք տաք վար առած*։ Il faut manger le rôti de *broc en bouche.*

616· De bric et de broc. —*Սըկէ նըկէ*։ Il a ramassé des écus *de bric et de broc,* comme il a pu.

BROCHER, BROCHETTE

617· Brochant sur le tout. —Աւելի վատ։ Il a la fièvre, la goutte, et un gros rhume, *brochant sur le tout.*

618· A la brochette. — Քնքուշ կերպով։ Cette mère élève tous ses enfants *à la brochette.*

BRODER

619· *Այս բայը որ ասեղնագործել կը նշանակէ, փոխաբերաբար կը գործածուի՝ մանաւանդ ընտանեկան ոճի մէջ՝ սուտ շինել իմաստով։* Il *brode* fort bien un conte.

BROSSER

620· *Բուն նշանակութիւնն է խոզանակել։ Ժողովրդական ոճով կը նշանակէ նաեւ խաղի մէջ կրել։* Nous avons joué, je l'ai joliment (*աղէկ մը*) *brossé.*

BROUILLARD

621· N'y voir qu'à travers un brouillard. —*Աչքերը շատ տկարացած ըլլալ, աղէկ չ՚տեսնել։*

622· Être dans les brouillards. —*Գլուխը գինւոյ ծխով լեցուած ըլլալ։* Il *est dans les brouillards,* il a bien envie de dormir.

BROUILLER

623· Brouiller les cartes. —***Խառնակութիւն, շփոթութիւն յարուցանել։*** C'est un drôle qui prend plaisir à *brouiller les cartes.*

624· Se brouiller avec la justice. —***Դատարանի առջեւ ելնել։*** C'est pour la troisième fois qu'il *se brouille avec la justice.*

625· Il est brouillé avec l'argent comptant. —***Ստակ չունի։***

626· Il est brouillé avec la grammaire. —***Քերականութեան հակառակ կը գրէ, կը խօսի։***

627· Le temps se brouille. —***Օդը կ'աւրուի։***

BROYER

628· Broyer du noir. —***Տխուր բաներ մտածել։*** Quel homme, mon Dieu! il ne fait que *broyer du noir.*

BRULER, BRULEUR

629· A brûle-pourpoint ***Նոյնանշան է*** A bout portant ***ի։***

630. Brûler (un gîte, une étrape, ***եւն***). —***Առանց օթեւանը կանգ առնելու անցնիլ երթալ։*** Nous *brûlâmes* ce village et allâmes coucher plus loin.

631· Les pieds lui brûlent. —*Կրակի վրայ նըստած է։ (Կ'ըսուի մէկու մը համար որ անհամբեր է մեկնելու)։*

632· Brûler le pavé. —*Շատ արագաքար վազել (ձիով, կառքով)։*

633· Le torchon brûle! —*Ասացուած որ կը նշանակէ՝ թէ խառնակութիւն կայ այն տան մէջ որոյ վրայ է խօսքը։*

634· Se brûler à la chandelle. —*Ինքն իր վնասին պատճառ ըլլալ։*

Ծանօթ· —*Ակնարկութիւն մ'է այն ամրան միջատին որ՝ կու գայ ինքզինքն այրել կանթեղին մէջ։*

635· Brûler. —*Խաղի մէջ տեսնուած թուղթը մէկ կողմ դնել։* Cette carte a été vue, *brûlez*-la.

636· Si . . . , je brûlerais tous mes livres. —*Այս ասացուածը կը գործածեն նշանակելու համար թէ՝ եթէ այս ինչ բանը պատահի, մեր նախատեսութեանց բոլորովին հակառակը պիտի ըլլայ։* Si cette entreprise, qu'on trouve si sage, venait à échouer, je *brûlerais tous mes livres.*

637· Brûler du vin. —*Գինիէն օղի հանել։*

638· Le tapis brûle. —*Հրաւէր առ խաղացողս ենց ստակը դնելու։*

639· Être fait comme un brûleur de maison. —Կ'ըսուի աղքատ և անկարգ կերպով հագուած մէկու մը համար։

BUISSON, BUISSONNIER

640· Trouver buisson creux. —Փնտռածը չը գտնել։

641· Se sauver à travers les buissons. —Վիճաբանութեան մէջ փախուստ տալ, երբ մարդ կը տագնապի հակառակորդին խօսքերէն։ Voilà qu'il commence à *se sauver à travers les buissons ;* je savais bien qu'il ne pourrait soutenir sa cause.

642· Il n'y a pas si petit buisson qui ne porte son ombre. (առակ). —Ամենէն փոքր թշնամին ալ կրնայ վնաս հասցնել։

643· Faire l'école buissonnière. —Դպրոց չ'երթալ, դպրոցէն փախչիլ։ Ne *fais* jamais *l'école buissonnière,* mon fils.

BUREAU

644· Un bureau d'adresses. —Այսպէս կ'անուանեն մէկը որ քաղաքի մը բոլոր անցած դարձած բաները կը ժողվէ, ուրիշներուն տեղեկացնելու համար զայնս (այս իմաստով կը գործածուի տաճկերէն ժուռնալ-ճը բառն)։

Ծանօթ. —Ժէ. դարու մէջ Թէօփրաստ Րընօտօ Բարիզի մէջ bureau d'adresses մը հաստատեց ուրկէ ուզողը կրնար տեղեկութիւններ առնել։

645. Fin comme bureau teint. —Շատ կոշտ։

Ծանօթ. —Bureau (Նուազական bure ողու ի) բուրդէ խոշոր ասուի մ'էր որ երբ ներկուած ըլլար՝ ալ աւելի տգեղ կ'ըլլար։ Գրասեղանին bureau անունը տուած են՝ որովհետեւ այս ասուիով կը պատէին զայն։

646. Bureau d'esprit. —Ընկերութիւն գրագիտաց (գէշ մաքով կը գործածուի)։

BUTTE

647. Être en butte à. —Նշաւակ լինել։ Il *fut en butte à* la raillerie de ses voisins.

C

CADET—ROUSSEL

648. C'est un Cadet-Roussel. —Կ'ըսուի մէկու մը՝ որ տխմարութիւնը իր վերջին աստիճանին կը հասցնէ։

CAFÉ

649. Prendre son café. —Զբօսնուլ ի վնաս այլոց։

CAÏPHE

650. Être renvoyé de Caïphe à Pilate. —Կա-ափաէն Պիղատոսին ղրկուիլ, այսինքն՝ մէկ անձէ մը

ուրիշի մը ղրկուիլ, որ նոյնպէս երրորդի մը կը ղրկէ զքեզ, և այս, որովհետեւ ամէնքն ալ անկարող են զքեզ գոհացնելու ։ Je n'ai pu encore prendre là-dessus quelque renseignement satisfaisant : je *suis renvoyé de Caïphe à Pilate.*

CALENDE

651· Renvoyer quelqu'un aux calendes grecques. —Մէկու մը գործը անպայման կերպով երկարաձգել, և կամ, ուրիշ բառերով, մէկուն փափաքածը կամ մեզմէ պահանջածը ընելու մերժել։ Au lieu de *renvoyer* le pauvre diable *aux calendes grecques*, dites-lui donc une bonne fois qu'il ne pourra point obtenir la place (պաշտօն) qu'il sollicite.

Ծանօթ. —Հռովմայեցւոց մէջ պարտուց վճարման օր սահմանուած էր ամսամուտը, calendes, այսինքն ամսուան առաջին օրը ։ Արդ, Յունաց մէջ calendes չ'կար, քանզի նոքա մի եւ նոյն կերպով չէին հաշուեր ։

CAMELOT

652· Il est comme le camelot, il a pris son pli. —Գէշ սովորութիւններ առած է, զոր չ'պիտի կարենան իրեն ձգել տալ։

CAMP (ՔԱՆ)

653· Ficher le camp. —Խիստ ընտանեբար կը գ ծածուի և կը նշանակէ ելլել երթալ, շուտ փախչիլ, շուտ աներեւոյթ ըլլալ։

654· Un camp volant. —Յաճախակի տուն՝ պաշտօն փոխել սիրող անձ ։

CAMUS

655· Le voilà bien camus. —Յոյսին մէջ խաբուեցաւ ․ Նոյն իմաստով կը գործածուի Avoir le nez cassé.

656· Rendre quelqu'un camus. —Պապանձեցընել զոք, (mettre quelqu'un à quia (քիւիա). Quel esprit fort, mon Dieu, il a *rendu camus* tous ceux qui voulurent lui répliquer.

CANARD, CANE

657· Donner un canard à quelqu'un. —Մէկը խաբել, սուտ պատմութիւններ ընել ։

658· Faire la cane. —Հրազէնի ձայնը առած ատեն գլուխը ծռել ․ վատասիրտ, վեհերոտ ըլլալ ։ Նոյն իմաստով կ'ըսուի նաեւ faire le plongeon.

659· Marcher comme une cane. —Ընտանեբար կը գործածուի և կը նշանակէ՝ ծօծելով քալել ․ Il faisait mille simagrées en *marchant comme une cane*.

CAPE

660· Rire sous cape. —Քթին տակէն խնդալ (rire ns sa barbe). Le drôle! il *rit sous cape*.

CAPOT

661· Être *կամ* demeurer capot. —*Խռովիլ, շփոթիլ. յոյսին մէջ խաբուիլ:* Le pauvre hère est *demeuré capot.*

662· Faire capot. —*Նաւակը շրջիլ:* La chaloupe *fit capot* à une lieue du rivage.

CAQUET

663· Rabattre le caquet à quelqu'un. —*Մէկուն հպարտութիւնը իջեցնել, անոր բերանը գոցել՝ իւր խօսքերուն անմտութիւնը իրեն ապացուցանելով:* Il n'y avait donc personne qui pût lui *rabattre le caquet !*

664· Caquet-bon-bec a toujours raison. —*Շատախօսներու, լեզուանիներու քով՝ մարդ վերջապէս ձայնը կը կտրէ:*

665· C'est caquet-bon-bec, la poule à ma tante. —*Այսպէս կը կոչուի ընտանեբար [illegible] և [illegible] [illegible] յեռացնող մէկը:*

Ծանօթ· — Caquet-bon-bec, la Poule à ma tante *Գ. Ծիւնքիէրի մէկ զուարճալի քանաստեղծութեան անունն է, ուր պատմուած են* Poulette *ի պարտազանցութիւնքն* ma tante *ի բացակայութեան միջոցին:*

CARABAS

666· C'est le marquis de carabas. —*Կ՚ըսուի մէկու մը համար որոյ հարստութիւնը խիստ մեծ կ՚երև*

ւի, և որոյ ձեւերը մեծ անապարծութիւն և ինքնահաւանութիւն կը ցուցնեն։

CARACTÈRE

667· Sortir de son caractère. —Համբերութիւնը հատնիլ, սրդողիլ (կ'ըսուի խաղաղաբարոյ մէկու մը համար)։ Vous me faites *sortir de mon caractère.*

CARAT

668· Sot, ignorant à vingt-quatre carats. —Յետին ծայր անմիտ, տգէտ.

CARÊME

669· Mettre le carême bien haut. —Ընտանեբար կը գործածուի և կը նշանակէ՝ պահեցողութիւն պահանջել։ Ce docteur débite une morale sévère, et nous *met le carême bien haut.*

Ծանօթ. —Բարեկենդանը կամ Զատիկը՝ երբ ուշ գան, կ'ըսուի le carême est haut, les Pâques sont hauts. իսկ երբ կանուխ գան՝ կ'ըսուի le carême est bas, les Pâques sont bas.

670· A carême prenant, chacun a besoin de sa poèle. —Այս պատասխանը կը տրուի անոր որ՝ մեզմէ բան մը փոխ կ'ուզէ, երբ մենք ալ պէտք ունենանք նոյն առարկային։

Ծանօթ. —Carême-prenant կը նշանակէ բուն բարեկենդանի երեքշաբթին. արդ, այդ օրն ամէն ոք իր տապակին պէտք ունի.

671· Cela arrive comme mars en carême. — *Այսպէս ըլլալիքը անտարակուսելի էր ։* Vous vous étonnez comment il a pu perdre toute sa fortune; eh mais ! *cela arrive comme mars en carême.*

672· Cela arrive comme marée en carême. — *Շատ յարմար ատեն պատահեցաւ ։*

673· Une face de carême. — *Ընտանեբար կը գործածուի և կը նշանակէ տժգոյն դէմք ։* Il avait *une face de carême.*

CARILLON

674· A double, à triple carillon. — *Սաստիկ, ուժգին ։* Il fut sifflé *à double carillon.*

CARON

675· Et de Caron pas un mot (առակ). — *Նախադասութիւն որ կը նշանակէ թէ ժողովքի մը, ճաշի մը մէջ գլխաւոր առարկային բնաւ յիշատակութիւնը չ'եղաւ ։* La foule des humains s'agite, s'occupe de plaisirs et d'affaires, *et de Caron pas un mot* (*առանց մահուան վրայ հոգ ընելու*) ։

Ծանօթ. — *Այս առակը քաղուած է Լիւսիէնի Քարոն կամ Զննիչն մականուանեալ մէկ տրամախօսութի նէն ։ Քարոն չ'կրնալով ըմբռնել թէ ինչպէս կ'ըլլայ եռանդ ցոյց չ'են տար իւր նաւակը գալու, կը թող զայն (նաւակն) և, առաջնորդութեամբ Հերմեսի, կ*

գայ երկրի վրայ պտոյտ մ'ընել։ Հերմէս ցոյց կու տայ անոր զտիեզերս հանդերձ իւր բնակչօք՝ որք ամէն ուրեք շարժման մէջ են։ Այն ատեն Քարոն կը գոչէ․ «Ո՜ դիք, ի՞նչ են խեղճ մահկանացուք․ Արքայ, շանթ, զօհ, պատերազմ, և ու մի բառ չխառնէ։

CARPE

676. Faire la carpe pâmée. — *Մարելիք զգալ կեղծել (կնոջ մը վրայ խօսելով)*․ — Ma foi, je croirais bien qu'elle *fasse la carpe pâmée,* et qu'elle est en aussi bon état de santé que vous et moi.

677. Faire le saut de carpe. —*Այն ոստումը որ կը կայանայ՝ փորի վրայ պառկած ըլլալով՝ անմիջապէս կռնակի վրայ դառնալու մէջ, և փոխադարձաբար։* Ne laissez pas cet enfant *faire le saut de carpe*: c'est un amusement qu'on ne devrait jamais permettre aux enfants.

CARREAU

678. Valet de carreau. —*Ընտանեբար կը գործածուի և կը նշանակէ անարգ մէկը, անձ մը զոր մարդ-տեղ չեն դներ։* On l'a reçu comme un *valet de carreau*։ *Համազօր է* As de pique *ի*։

679. Demeurer sur le carreau. —*Եղած տեղը մնիլ*։ La querelle fut sanglante, un homme *deura կամ resta sur le carreau.*

680. Jeter, mettre son *կամ* le cœur sur le carreau. — **Կատակաբար կը գործածուի և կը նշանակէ ֆօխել, օէրըք եր գալ։**

CARRIÈRE

681. Se donner carrière aux dépens de quelqu'un. —**Մէկը անխնայաբար ծաղրել։** On *se donnait carrière aux dépens du* pauvre jeune homme, qui ne savait, disait-on, ni A ni B.

CARTE

682. Jouer cartes sur table. — **Ցայտնի և համարձակ գործել. բան մը չ'ծածկել։** C'est un homme franc, et qui *joue* toujours *cartes sur table.*

683. Connaître le dessous des cartes. —**Բանի մը գաղտնիքը գիտնալ։** Ne me dissimulez rien; je *connais le dessous des cartes.*

684. S'il n'est pas content, qu'il prenne des cartes. —**Այսպէս կ'ըսէ մէկը նշանակելու համար թէ բնաւ փոյթը չէ այն տպաւորութիւնը զոր պիտի ընէ նշանակեալ անձի մը վրայ իւր որոշումը։ (Գրեթէ կը համապատասխանէ հայերէն ռամկօրէն Հօգօ», Եղնէ գօրծէն չըկա՝ ինչ գիտէ եա, այս կերպ ասացուածոց։)**

Perdre la carte. —**Ընտանեբար կը գործածուի կը նշանակէ խօռէլ, շէօնել։**

CAS

685· Être dans le cas de faire une chose. — *Բան մը ընելու կարող ըլլալ։* Il *est dans le cas de faire* lui-même ses habits.

686· Faire cas de quelqu'un, de quelque chose. — *Մէկը՝ առարկայ մը բանի տեղ դնել։* On n'a *fait* aucun *cas* de votre ami. — Des animaux dont on ne *fait cas* qu'autant qu'ils rendent des services. —Vous avez tout tâché mon livre; c'est là le *cas* que tu *fais* de ce qu'on te donne?

CASSE, CASSER

687· Donnez-moi la casse et je vous payerai le séné (առ.ակ). — *Այսպէս գործելու թող տուր ինձ, և առիթ մը ներկայացած ատեն ես ալ փոխարէնը կը հատուցանեմ քեզ։*

Ծանօթ. — Casse (*կակժիրակ, խըեարշէմպէր*) *և* séné (*անալ, սինա*) *նոյն ընտանիքին վերաբերող դեղագործական տունկեր են։*

688· Casser la tête à quelqu'un. — *Գլուխը տանիլ։* Ces enfants *me cassent la tête.*

689· Se casser la tête. — *Ճար մը մտածել։* Je e suis longtemps *cassé la tête* pour trouver un pédient.

690· Se casser le cou. — Կործանիլ, թշուառութեան մատնուիլ։

691· Se casser le nez. — Ջ'յաջողիլ, գլուխ չ'կարենալ հանել։

692· Se casser le nez à la porte de quelqu'un. — Մէկը տունը չ'գտնել։

693· Casser bras et jambes. — Ոտքը ձեռքը կոտրել, վհատեցնել։ La mort de son fils lui a cassé *bras et jambes.*

694· Si c'est du grès, on vous en casse (առակ)· — Հեգնութեամբ մէկուն կ'ըսուի խմացնելու համար թէ փափաքածը կը մերժէ (կրնայ համառօտ կերպով ալ ըսուիլ, լոկ on vous en casse).

CATÉCHISME

695· Այս բառը՝ որ [illegible] կը նշանակէ, յաճախ ընտանեկան ոճով կը գործածուի բայի մը հետ [illegible] իմաստով։ Այսպէս կ'ըսուի avant de l'envoyer là, on lui a fait le *catéchisme* (ինչ ընելիքը խրատ տուին, սորվեցուցին. կրնայ ըսուիլ նաեւ on l'a catéchisé).

696· Savoir son catéchisme. — Պատրաստ հացումներ ունենալ՝ ընդդէմ այն հարցմանց որ կրնա մեզ ուղղուիլ։

CATHOLIQUE

697· Un catholique à gros grains. — Կաթոլիկ մը՝ որ իւր կրօնի կանոնները շատ ճշդիւ չ'գիտեր, որոյ ուղղափառութիւնը կեղակարծ է։

Ծանօթ. — Ակնարկութիւն համրիչին ուր խոշոր հատիկներն պզտիկներէն շատ աւելի քիչ են։

CAUCHEMAR

698· Cet homme est mon cauchemar, donne le cauchemar. — Ընտանեկան ոճ՝ որ կը նշանակէ. այս մարդը խիստ տաղտկալի է (հայերէն ռամկական ոճին գրեթէ կը համապատասխանէ, ճնշող դեւանէ։)

Ծանօթ. — Cauchemar ը ծանրութիւն մ'է զոր մարդ երբեմն քնացած ատեն կ'զգայ որովայնին վրայ։ Անգղիացիք զայս կը կոչեն night-mare (նայդ-մէյր) այսինքն՝ գիշերային զամբիկ, և զայն կը ներկայացնեն ի ձեւ զամբիկի՝ որ ծանրացած է մանկամարդ աղջկան մը կուրծքին վրայ, ինչ որ տեղի կու տայ կարծելու թէ այս բառին՝ որ հին Ֆրանսերէնի մէջ իգական էր՝ բուն ստուգաբանութիւնն է calcans, ճնշող, և mare, զամբիկ բառերուն։

CAUSER

699· Causer de la pluie et du beau temps. — Ռամկական ասացուած՝ որ կը նշանակէ ոչինչ բաներու յ խօսիլ։

CAUTÈRE

700· C'est un cautère sur une jambe de bois. —Փայտեղէն սրունքի վրայ խարան մ'է։ Այսպէս կը կոչեն ռամկօրէն՝ անպիտան, անօգուտ դեղ մը։

CAUTION

701· Etre sujet à caution. —Վստահելի չըլլալ։ Cet homme est *sujet à caution.* —Cette histoire, cette nouvelle est *sujette à caution* (երկբայելի, տարակուսելի է)։

CE, CELA

702· C'est que. —Վասն զի, պատճառը այն է որ։ Pourquoi n'êtes-vous pas venu? —*C'est que* j'étais malade.

703· Comme cela կամ comme ça. —Անանկ նանկ։ Comment vous portez-vous? —*Comme ça.*

CÉLESTIN

704· Voilà un plaisant célestin (առակ)· —Մեծ անամօթ մը, մէկը՝ որոյ կատակները պատշաճութեանց սահմանէն կ'անցնին։

Ծանօթ· —Րուէնի մէջ Célestin անուամբ կրօնաւորք ազատ էին իրենց ըմպելեաց համար տուրք վճարելէ, այն պայմանաւ որ քաղաքը մտած ատեննին

այս կրօնաւորներէն մին գինեկիր սայլակներուն վերեւէն պիտի քալէր, և զուարթ կերպարանքով պիտի ցատկէր կառավարչին տան քովէն անցած ատեն։ Օր մը որ այս կրօնաւորը առջի անգամներէն աւելի զուարթ կ'երեւէր, կառավարիչը գոչեց. Ահա՛ խեղկատակ Սեւլէոտէն մ'ալ։ Ամենայն հաւանականութեամբ այս եղած է վերի առակին ծագումը։

CERBÈRE

705. Ըստ դիցաբանութեան՝ Կերբեր դժոխոց պահապան՝ երեքգլխի շուն մ'էր։ Ընտանեկան ոճի մէջ այս բառը կը գործածուի նշանակելու համար կոշտ, վայրենաբարոյ դռնապան մը։ Votre vieux *Cerbère* ne voulait pas me laisser entrer.

CERCLE

706. Enfermer quelqu'un dans le cercle de Popilius. —Պոպիլեան շրջանակին մէջ փակել զոք, այսինքն՝ ստիպել զոք անմիջապէս որոշելու, պատասխան տալու։

Ծանօթ. —Ակնարկութիւն այն շրջանակին զոր Պոպիլիոս Լէնաս գծեց Անտիոքոսի՝ Սիւրիոյ թագաւորին՝ շուրջը, արգիլելով նմա դուրս ելնել անտի մինչեւ որ իրեն խոստանայր չ'յարձակելու Եգիպտոսի թագաւորին վրայ, որ Հռովմայեցւոց դաշնակիցն էր։

CÉRÉMONIE

707. Faire des cérémonies. — Նազ ընել։ Il a *ait* bien *des cérémonies* pour prendre médecine.

CERVEAU

708· S'alambiquer le cerveau. — Վերացական բաներու վրայ միտք յոգնեցնել։

709· Avoir le cerveau timbré, fêlé. — Ուղեղը ճաթած, փախուկ ըլլալ։

710· Il a le cerveau creux, c'est un cerveau creux. — Երազատես, ցնորամիտ է։

CHACUN

711· Chacun avait sa chacune. — Ընտանեկան ոճի մէջ կը գործածուի և կը նշանակէ՝ իւրաքանչիւրին կինը հետն էր։

CHAIR

712· En os et en chair. — Նոյն ինքն, անձամբ անձին։ On le disait perdu, mais le voilà *en os et en chair*.

713· Cela fait venir la chair de poule. — Մարդուն մազերը կը տնկուի, քստմնելի բան է այդ։

714· On ne sait s'il est chair ou poisson կամ Il n'est ni chair ni poisson (առակ)· — Տկարամիտ մէկն է և բանի մը որոշում չ'կրնար տալ։

715· A chair de chien, sauce de loup (առակ — Պէտք է վարուիլ չարերուն հետ այն խստութեամբ որոյ արժանի են։

CHAMBRE

716· Il a bien des chambres à louer dans la tête. — Վերնատունը մարդ չ՚կայ. քիչ մը փախուկ է։

CHAMP

717· Avoir la clef des champs. — Ուզած տեղը երթալու ազատութիւն ունենալ։

718· Prendre la clef des champs. — Փախուստ տալ։

Avoir un œil aux champs et l'autre à la ville. —Ամէն բանի վրայ հսկել։

719· Se sauver à travers champs. — Փախուստ տալ (պատասխան տալէ, խնդիրէ մը)։

720· Être, mettre aux champs. — Բարկանալ, բարկացնել։ Un rien le *met aux champs*.

CHAMPAGNE

721· Il ne sait pas toutes les foires de Champagne. — Շատ օգտակար բաներու տեղեակ չէ։

Ծանօթ. — Շամբանեի տօնավաճառներն երբեմն խիստ նշանաւոր էին. Բրօվէնի, Թրուաի, Րէյմսի, եւն.ի մէջ կային անոնցմէ։

722· Il regarde en Bourgogne la Champagne i brûle. — Պարկեշտ ասացուած որ կը նշանակէ՝ կը նայի։

CHANCE

723· Livrer chance à quelqu'un. —Մէկը գըր-գռել 'ի կռիւ, 'ի վէճ։ Vous avez beau *lui livrer chance;* il est trop sage pour répondre à vos défis.

CHANDELLE

724· Devoir une belle chandelle à quelqu'un. — Երախտապարտ ըլլալ մէկուն օգնութեան մը համար՝ զոր մեզ մատուցած է խիստ կարեւոր պարագայի մը մէջ։

725· La chandelle brûle· — Ժամանակը կ'անցնի։

Ծանօթ· —Ակնարկութիւն մ'է այս հաւանականաբար այն տարիներուն՝ յորս, դեռ ժամացոյցն անծանօթ ըլլալով, երկայն մոմեր կը վառէին օրուան բաժանումներն ցուցնելու համար։

CHANGE

726· Prendre le change. —Խաբուիլ։

727. Donner, faire prendre le change. —Մէկը իւր նպատակէն շեղեցնել՝ խաբելով զայն։

728· Rendre le change. — Մտացի պատասխան տալ կատակի մը, առարկութեան մը։

CHANGER

729· Changer de note, de ton. — Կակուղնալեզուն փոխել· խօսելով մէկու մը վրայ՝ որ առ ա՛

խօսելուն եղանակը, ձեւերը կը փոխէ)։ Il a bientôt *changé de note,* intimidé qu'il était par son adversaire.

730· Il a été changé en nourrice. — *Առացուած որ կը նշանակէ թէ տղայ մը ոչ հօրը և ոչ մօրը կը նմանի ։*

CHANSON, CHANT

731· Il ne se paie pas de chansons. — *Գործ կ'ուզէ՝ և ոչ խօսք ։*

732· C'est le chant de cygne. — *Կ'ըսուի հանճարեղ մարդու մը վերջին աշխատութեանց համար ։*

CHANTER

733· Faire chanter quelqu'un. — *Բռնութեամբ կամ խորամանկութեամբ բան մ'ընել տալ մէկուն. — Մէկէն ստակ փրցնել սպառնալով երեւան հանել գաղտնիք մը՝ զոր գաղտնի պահել կ'ուզէ ։* Il connaît son faible, et il le *fait chanter* à son gré.

734· C'est comme si vous chantiez. — *Ըսածդ բոլորովին անօգուտ է ։*

735· Chantez à l'âne, il vous fera des pets (առակ). — *Կ'ըսուի անպիտան մարդոց վրայ խօսելով, որք չ'են կրնար օգուտ քաղել իրենց եղած աղդարարութիւններէն, խրատներէն ։*

736· Chanter pouilles à quelqu'un. — *Առացուած ընտանեկան որ կը նշանակէ թշնամալից յանդիմանութիւններ ուղղել մէկուն ։*

CHANVRE

737· Une cravate de chanvre. —Ընտանեկան լեզուաւ կը գործածուի և կը նշանակէ՝ կախաղանի չուան։ Il mérite une bonne *cravate de chanvre.*

CHAPE

738· Chercher chape-chute. —Ուրիշին անփութութենէն կամ թշուառութենէն օգուտ քաղելու առիթ փնտռել։

739· Se débattre „de la chape à l'évêque. —Վիճաբանիլ բանի մը վրայ՝ որ կարեւորութենէ զուրկ է մեզ համար և ուրկէ ոև է օգուտ չ'եմք կրնար քաղել։

Ծանօթ. —Կ'ըսեն թէ երբ Պուրժացի եպիսկոպոս մը առաջին անգամ Պուրժ քաղաքը մտնէր, իւր շուրջառը (chape) ժողովրդեան կը յանձնուէր, որ զայն բաժնելու համար, կտոր կտոր կ'ընէր և հետեւաբար ոչինչ բանի մը համար կռուած կ'ըլլար։ Ամենայն հաւանականութեամբ այս սովորութիւնը ծնունդ տուած է սոյն առակին։

CHAPEAU

740· Այս բառը ընտանեկան ոճով այրի իմաստով կը բանի յաճախ։ Il y avait là plusieurs femmes, et pas un *chapeau.*

741· Mettre son chapeau de travers. —Սպառնալ։

742· Se donner un mauvais chapeau. — Գէշ համբաւ հանել։ Il s'est *donné un mauvais chapeau* pour un rien.

743· Qui a de l'argent a des chapeaux (առած)· —Հարուստին շուրջը միշտ խումբ մը մարդիկ կը գտնուին՝ որ հազարումէկ քաղաքավարական ձեւեր կ'ընեն իրեն ։

744· Perdre la plus belle rose de son chapeau. —Մեծ կորուստ մ'ընել, մանաւանդ օգնութեան, պաշտպանի մասին ։ C'est fait de lui : il a *perdu la plus belle rose de son chapeau.*

745· Elle a un chapeau de roses. —Կ'ըսուի հարսնցու աղջկան մը համար որ խիստ համեստ օժիտ մը ունի միայն ։

746· Chapeau chinois. — Գդակի ձեւով՝ բոժոժաւոր տեսակ մը նուագարան ։

CHAPELET

747· Défiler son chapelet. —Բանի մը վրայ բոլոր գիտցածը ամենայն դիւրութեամբ ըսել։ Il est trop rusé pour *défiler son chapelet.*

748· Le chapelet se défile. —Այսպէս կ'ըսուի երբ մահուամբ ընտանեաց մէջէն և կամ ընկերութեան մը մէջէն անձինք հետզհետէ կը պակսին ։

CHAPELLE

49· Jouer à la chapelle. —Սնոտի բաներով ըրէն զբաղիլ ։

750· Il n'est si petite chapelle qui n'ait son saint (առած)· — *Չ'կայ մարդ մը՝ ինչ որ ալ ըլլայ իւր կացութիւնը, որ չ'ունենայ բարեկամ, պաշտպան։*

751· Chapelle blanche. — *Ընտանեկան լեզուաւ կը նշանակէ անկողին։* Voilà un enfant qui n'en peut plus ; il faut le conduire à la *chapelle blanche.*

CHAPITRE

752· N'avoir pas voix au chapitre. *Իւր ընտանեաց, ընկերութեան մէջ բնաւ յարգ չ'ունի։*

CHAPON

753· Un chapon de Normandie. — *Արգանակի մէջ եփած հացի կեղեւ։*

754· Un chapon de Gascogne. — *Պճեղ մը խստոր։*

Ծանօթ· — *Հնոյն Կասքօնիայ բոլոր տանց մէջ խըստոր կ'ուտէին։*

755· Un chapon de Limousin. — *Տագանակ։*

Ծանօթ· — *Տագանակը առատ է Լիմօժի մերձակայքը։*

CHAQUE

756· Chaque tête, chaque avis (առած)· — *Որչափ մարդիկ՝ այնչափ կարծիք։*

CHARBONNIER

757· La foi du charbonnier. — *Պարզ, միամ. հաւատք։*

758· Charbonnier est maître chez lui (առակ)· Ամէն մարդ իւր տանը մէջ տէր է, որչափ ալ աղքատ ըլլայ։

Ծանօթ· —Այս առակը փոփոխութիւնն է սա հին առածին· Par droit et par raison, chacun est le maître dans sa maison. Կը պատմեն թէ այս առածը գործածած է ածխագործ մը, երբ օր մը հիւրընկալեց զՖրանսուա Ա· որ որսի ատեն մոլորած էր։

CHARGE

759· Revenir, retourner à la charge. —Պնդել, յամառիլ, նոյնը կրկնել։ Mais comme il connaissait ma lenteur et ma paresse, il ne s'embarrassait point de mes chagrins. Il *revenait* opinâtrément *à la charge.*

760· A la charge de, à charge de, à charge que. —Այն պայմանաւ որ։ Je lui ai vendu ma maison, *à la charge de* payer mes plus anciens créanciers.

CHARITÉ

761· Prêter des charités à quelqu'un. —Բամբասել, զրպարտել։ On lui a *prêté* bien *des charités.*

762· Charité bien ordonnée commence par soi-même (առակ)· —Սէր յանձանէ սկսանի· (Կ'ըսուի աստատելու համար անձնասիրութիւնն մէկու մը որ՝ ու ոչինչ գրելով պատշաճութիւն և ընկերսիրութիւն՝ քզինքին կը ծառայէ)։

CHARLEMAGNE

763· Faire Charlemagne. —Խաղի մէջ վաստկե-լէ յետոյ` քաշուիլ։ Après avoir gagné cinq parties de suite, il a *fait Charlemagne.*

CHARME

764· Le charme est rompu. —Պատրանքը անցաւ։ Les manières de cette femme m'avaient d'abord séduit, mais *le charme est rompu.*

CHARYBDE (ՔԱՌԻՊՏ)

765· Tomber de Charybde en Scylla. —Մէկ վտանգէն պրծիլ միւսին մէջ իյնալ։

Ծանօթ. —Քարիպտ և Սկիլլա Մեսինայի Նեղուցին մէջ երկու խութեր էին, իրարու բաւական մօտ, և երբեմն խիստ վտանգաւոր նաւարկուաց համար։ Առաջինը Սիկիլիոյ և երկրորդը Իտալիոյ ափանց վրայ կը գտնուէր։

CHASSER

766· Un clou chasse l'autre (առած). —Նոր ցանկութիւններն կամ հոգերն առաջին ցանկութիւններն կամ հոգերն կը մոռցնեն։ L'ambition a succédé à l'amour: *un clou chasse l'autre.* Կ'ըսուի նաեւ իրարու յաջորդող անձանց վրայ խօսելով. Ce favori vient d'être supplanté par un tel: *un clou chas l'autre.*

767· La faim chasse le loup du կամ hors d

bois (առակ) . —Հարկը կ'ստիպէ մարդիկ աշխատելու, և կամ ընելու այնպիսի բաներ՝ զորս չ'պիտի ընէին՝ եթէ պէտքն չ'բռնադատէր զիրենք :

768· Chasser sur les terres d'autrui. —Ուրիշին իրաւունքը յափշտակել :

769· Leurs chiens ne chassent pas ensemble (առակ) . —Ընտանեբար կը գործածուի խօսելով երկու մարդոց վրայ որ իրարու հետ սիրով չ'են : Իրենց ոչխարները միասին չ'են արածեր :

770· Bon chien chasse de race (առակ) . —Որդին իւր ծնողացը բնութիւնը, բարքը կ'ունենայ :

CHAT

771· Jeter le chat aux jambes à quelqu'un. —Ցանցանքը մէկուն վրայ ձգել . յանդիմանել, ամբաստանել : Et vous parlez indifféremment de tout *sans* qu'on vous *jette le chat aux jambes.*

772· Emporter le chat. —Տունէն դուրս ելնել առանց հրաժեշտի, առանց բան մ'ըսելու : Où est donc Jean ? ah ! le drôle ! il a *emporté le chat.*

773· Bailler à quelqu'un le chat par les pattes. —Գործ մը յառաջի դնել մէկուն՝ դժուարագոյն կողմերն միայն ցուցնելով, և այսպէսով մեծ տագնապի մէջ ձգել զայն :

774· Vendre, acheter chat en poche. —Ապրանք մը ծախել՝ առանց զայն ցուցնելու, ապրանք

մը գնել՝ առանց զայն տեսնելու ։ Il voudrait bien, lui, *vendre chat en poche.* Je n'achète pas chat en poche.

775· Appeler un chat un chat. —Կատուին կատու ըսել, այսինքն՝ բան մ'ըսել եղածին պէս, առանց կեղծելու · բան մը անուանել իւր բուն անուամբն ։ J'appelle un chat un chat, et Rollin un fripon.

776· C'est le chat. —Դուն չըրիր, փիսիկն ըրաւ ։ Qui a répandu cette encre, mon enfant? — Ce n'est pas moi. —Non, ce n'est pas vous, *c'est le chat.*

777· Quand les chats n'y sont pas, les souris dansent (առակ) · — Կատուին բացակայութեանը՝ մկունք կը պարեն, այսինքն՝ տէրը կամ վերակացուն բացակայ եղած ատեն, հպատակեալներն ուզածնին կ'ընեն ։

778· Avoir un chat dans la gorge· —Վայրկենաբար կոկորդը կերկերիլ, այնպէս որ մարդ չ'կրնայ խօսիլ ։

779· Il n'y a pas de quoi fouetter un chat. — Այդքան աղմուկ հանելու բան չ'կայ · անկարեւոր դէպք մ'է ։

780· A bon chat, bon rat (առակ) · — Կ'ըսուի երկու անձանց համար՝ որք հաւասար զօրութեամբ կը մրցին · կը նշանակէ նաեւ՝ Քեզմէ չեմ վախնար, ինչ որ ալ

ըննէ, ֆօխալէնը հ'ասնէ։ Vous la frappiez avec le même trait : *à bon chat, bon rat.*

781· Chat échaudé craint l'eau froide (առակ). —*Սխալում մը, պակասութիւն մը խոհեմ, զգոյշ կը գործէ զմարդ. (Կէօզ կէօրմիւշիւնտէն գօրգար)։*

782· Il entend bien minon sans qu'on dise chat. —*Ճարտար մարդ մ'է որ խօսքդ դեռ չըմնցուցած՝ միտքդ կը հասկնայ։ (Լէպ տէմէտէն լէպլէպիճի անլար)։*

783· La nuit, tous les chats sont gris. —*Մութին մէջ ամէն բան իրարու կը նմանի. բոլոր կանայք գեղեցիկ կ'երեւան։*

784· Il ne faut pas réveiller le chat qui dort (առակ). *Պէտք չ'է քնացող կատուն արթնցնել, այսինքն՝ խոհեմութիւն չ'է մտքէ ելած գէշ գործ մը միտք ձգել, կամ՝ չար մարդու մը բարկութիւնը գրգռել։*

785· S'accorder comme chien et chat. —*Չ'միաբանիլ։*

786· Faire de la bouillie pour les chats. —*Անօգուտ նեղութիւն կրել։*

Ծանօթ. —*Կ'ըսեն թէ կատուները աթերայ* (bouillie, լափա) *չ'են սիրեր, որովհետեւ իրենց շրթանց մէջ կը մնայ։*

787· Se servir de la patte du chat pour tirer les marrons du feu. —*Վարպետութեամբ մէկը վտանգաւոր գործի մը մէջ մղել՝ ուրկէ շահ կ'ակնկալուի։*

CHATEAU

788· Bâtir des châteaux en Espagne. —Անիրականալի գաղափարներ կազմել։ Pensez-vous donc que vous pourrez vous procurer cette fortune? Mais, mon ami, je vous assure, vous *bâtissez des châteaux en Espagne.*

Ծանօթ. —Այն ժամանակները՝ յորս Մաւրիտանացիք ի Սպանիա արշաւանքներ կ'ընէին, արգիլեալ էր հոն դղեակներ շինել, վախնալով որ մի՛ գուցէ այս թշնամիներն զայնս գրաւեն, և ամրանան նոցա մէջ։

789· Un château de cartes. —Փոքրիկ գեղեցիկ տուն մը, սակայն բոլորովին խախուտ։

CHAUD

790· Le rendre tout chaud à quelqu'un, le rendre chaud comme braise. —Իրեն եղած անարգանաց կամ զրկանաց վրէժն անմիջապէս լուծել։ Il *le* lui *rendit tout chaud*, tant il était exaspéré.

791. Tomber de fièvre en chaud mal (տռակ). —Փոքր չարիքէ մը, վտանգէ մը փախչելով՝ մեծէն բռնուիլ. անձրեւէն փախչիլ կարկուտի բռնուիլ։ (Կ'ըսուի նաեւ tomber de la poêle dans la braise)։

792· Souffler le chaud et le froid. —Մի եւ նոյն անձը երբեմն գովել, երբեմն պարսաւել. երբեմն պաշտպանել, երբեմն դէմ խօսիլ։ C'est un homme

qui *souffle le chaud et le froid*: c'est pourquoi il n'a que peu d'amis.

793· Cela ne me fait ni chaud ni froid. —*Այդ բաները անխտիր են, տարբերութիւն չ'ունին ինձ համար*։

794· Tout chaud et tout bouillant. —*Տաք տաք, շուտով*։ Il est accouru *tout chaud et tout bouillant* nous annoncer cette nouvelle.

CHAUSSE

795· Le vin ne porte point de chausses (առակ). —*Գինովէն ողջմտութիւն, պարկեշտութիւն չ'սպասուիր*։

796· Cette femme porte les chausses. —*Այս կինը իր տան մէջ իր ամուսնէն աւելի տիրապետութիւն կ'ընէ*։ (*Կ'ըսուի նաեւ*· Cette femme porte la culotte)։

797· Faire dans ses chausses. —*Մեծ վախի հանդիպիլ· տեղը ընել*։

798· Tirer ses chausses. —*Փախչիլ*։

CHEF

799· Faire quelque chose de son chef. —*Ինքնիր գլխուն բան մ'ընել*։ Il a fait cela *de son chef*, sans en avoir reçu l'ordre.

800· Au premier chef. — *Չափազանց, խիստ։* Des mémoires intéressants *au premier chef.*

801· Vous avez fait là un beau chef-d'œuvre. — *Հեգնական ձեւ յանդիմանելու մէկը բան մը կոտրած ըլլալուն համար։* — Qui a donc cassé le carreau de vitre? Je jure que c'est vous, Jacques. — Eh bien, oui, c'est moi. — Bon! *vous avez fait là un beau chef-d'œuvre.*

802· Du chef. — *Ըստ իրաւանց։* Il a tant de biens (*ինչք*) *du chef* de son père.

CHEMIN

803· Tout chemin mène à Rome (առակ)· — *Շատ միջոցներով կարելի է նպատակի մը հասնիլ։*

804· C'est le chemin des paradis. — *Այսպէս կ'ըսուի խիստ նեղ ճամբու մը՝ ուրկէ մէկ մէկ հոգի միայն կարելի է անցնիլ, այն ալ դժուարաւ։*

805· Aller toujours son chemin. — *Իւր գործը յառաջ տանիլ, առանց այլոց ըսածին կամ ըրածին ականջ կախելու։* C'est un homme résolu: il *va toujours son chemin.*

806· Demeurer en bon chemin. — *Վհատիլ այն վայրկենին՝ յորում ամէն դժուարութիւնք հարթուելու վրայ էին։* Vous savez ce qui me contrarie le plus: c'est qu'il est *demeuré en bon chemin,* lorsque toutes les difficultés étaient presque aplanies.

807· N'y pas aller par quatre chemins. —*Շիտկէ շիտակ միտքը յայտնել*։ Il n'y est pas *allé par quatre chemins.*

808· Le chemin de Saint-Jacques. —*Ռամկական անունն է Ծիր Կաթինի* (voie lactée)։

809· Il fera son chemin. —*Կ'ըսուի երիտասարդի մը համար որ լաւ ապագայ կը խոստանայ, որովհետեւ խելացի եւ աշխատասէր է*։

CHEMINÉE

810· Il faut faire une croix à la cheminée. —*Սովորաբար կ'ըսուի երբ մէկը կ'երթայ տուն մը՝ ուր շատ ժամանակէ ի վեր չ'է գացած*։ (Ոտքը Ջուր Բօֆեցէ+)։ *Այս ասացուածն կը գործածուի նաեւ արտաքոյ կարգի դէպքի մը համար, ինչպէս անմիտի մը կողմանէ խելացի խօսք մը*։

Ծանօթ. — *Հեթանոսները երջանիկ օրերը ճերմակ քարով մը կը նշանակէին։ Քրիստոնէութիւնը, եթէ չ'յաջողեցաւ բոլոր նախապաշարումներն ջնջել, գէթ կրցաւ անոնց նշանները փոխելու։ Ճերմակ քարին տեղ խաչը հաստատեց, որ բնականաբար վառարանին վրայ կ'ըլլար, որովհետեւ տան ամենէն աչքի զարնող տեղն էր*։

811· Dire quelque chose sous le manteau de la cheminée. —*Բան մը գաղտնի, ծածուկ ըսել*։

Ծանօթ. —ԺԶ. *դարու մէջ, ազնուապետական հա-*

բուստ տանց մէջ ահագին վառարաններ կային որոց դարաւանդակները (manteau) այնչափ բարձր էին որ ընտանիքը կրնար հոն ապաստանիլ և բարեկամները ընդունիլ։

CHEMISE

812· Mettre quelqu'un en chemise. — Մոխրոյ վրայ նստեցնել։ Les pertes considérables qu'il a éprouvées l'ont *mis en chemise.*

813· La peau est plus proche que la chemise (առակ) · —Անձնական շահերը այլոց շահերէն աւելի առաջ են ։

814· Changer de quelqu'un կամ de quelque chose comme de chemise. —Շապիկի պէս , այսինքն ստէպ և դիւրաւ բան մը փոխել։ Il *change de* domestique *comme de chemise.*

CHÈRE

815· Il ne sait quelle chère lui faire. — Զայն ի՛նչպէս ընդունիլը , ի՛նչպէս մեծարելը չը գիտեր ։

816· Faire bonne chère. — Աղէկ ուտել խմել։ Nous avons *fait bonne chère* dans le festin.

817· Chère de commissaire. —Շատ լաւ ճաշ ։

CHEVAL

818· Dans կամ sous le pas d'un cheval. — Դիւրաւ , անջան ։ Croit-il que mille écus se trouvent ainsi *sous le pas d'un cheval?*

819· Monter sur ses grands chevaux. —Լուրջ կերպարանք մը առնել, խստիւ խօսիլ։ Il était ordinairement de bonne humeur; il entendait raillerie; aujourd'hui, au contraire, il a *monté sur ses grands chevaux.*

820· Fièvre de cheval. —Սաստիկ ջերմ։

821· Médecine de cheval. —Սաստիկ մաքրողական դեղ։

822· Écrire à quelqu'un une lettre à cheval. —Խիստ նամակ մը գրել մէկուն։

823· Parler à cheval à quelqu'un. —Խստիւ, հպարտաբար, իշխանաբար խօսիլ մէկուն։

824· Être à cheval sur quelque chose. —Բանի մը վրայ միշտ խօսիլ, բերնէն վար չ'ձգել զայն։ Il est *à cheval* sur sa noblesse, sur telle opinion.

825· Il n'est si bon cheval qui ne bronche. (առակ)· —Ամենէն լաւ ձին ալ կը գթէ, այսինքն՝ չ'կայ մարդ մը, որչափ ալ խոհեմ, որչափ ալ խելացի ըլլայ, որ ենթակայ չ'ըլլայ պակասութեան մը մէջ իյնալու։

826· L'œil du maître engraisse le cheval (առակ)· —Երբ մարդ անձամբ իւր գործոց վրայ հըսկէ, դժգոհելու առիթ չ'ունենար, աղէկ կ'ըլլայ։

827· A cheval donné on ne regarde pas à la ide (առակ)· —Եղած նուէրի մը պակասութիւն-ր գտնել անվայել է։

828· Qui aura de beaux chevaux, si ce n'est le roi? —Կը գործածուի պատասխանելու համար մէկու մը, որ կը զարմանայ հարուստ մարդու մը տէր եղած գեղեցիկ տուարկայներուն վրայ։ (Հայերէն շատ անգամ այս պարագային մէջ ռամկօրէն կ'ըսեն՝ ան- ըսենեննայ՝ հողա ո՞չ ղէոչ ունեննայ, եղայն)։

829· Un cheval échappé. —Անզուսպ կրիւք ե-րիտասարդ։

830· Un cheval de trompette. —Մէկը՝ որ բա-նէ մը չ'վախնար։

831· Cheval fondu. —Տեսակ մը մանկական խաղ. մոմլեկ (պինտիր պին)։

CHEVALIER

832· Un chevalier d'industrie. —Նենգաւորու-թեամբ, խաբեբայութեամբ ապրուստը ճարող։ Je m'étonne de quoi vit cet homme; il n'exerce aucune profession.—Mais, c'est un *chevalier d'industrie.*

833· Se faire le chevalier de quelqu'un. —Ջեր-մապէս պաշտպանել, ջատագովել մէկը։ Il *s'est fait le chevalier de* son ami, qui était trop naïf pour se défendre lui-même.

CHEVEU

834· Style tiré par les cheveux. —Բռնազբօս եալ ոճ։ Cette interprétation, cette pensée est *tiré par les cheveux* (քաշկռտուք)։

835· Il ne s'en est fallu que de l'épaisseur d'un cheveu. —Մազ մնաց, քիչ մնաց։

836· On ne peut pas peigner un diable qui n'a pas de cheveux (առակ)· — Չ'կրնար պահանջուիլ մէկէ մը չ'ունեցածը տալու։

CHEVILLE

837· Ne pas aller à la cheville de quelqu'un. —Մէկէ մը շատ վար ըլլալ (տաղանդի, արժանեաց, հարստութեան մասին)։ Կը համապատասխանէ մեր ռամկօրէն մէկուն ոտքին եղունգը անգամ չ'արժել ասացուածին։ Il ne lui *va pas à la cheville.*

838· La cheville ouvrière d'une affaire. —Գործի մը մէջ այն անձը՝ ուրկէ կախում ունի ամէն բան։ Vous devriez vous adresser à M***, il est *la cheville ouvrière* de l'affaire.

839· Autant de trous, autant de chevilles. — Կերպ մ'է ըսելու թէ մէկը այնքան արագաբար կը պատասխանէ մէկուն կամ կ'ըմբերանէ մէկը որքան սա հարցում կամ յանդիմանութիւն կ'ուղղէ իրեն։

CHÈVRE

840· Ménager la chèvre et le chou. — Երկու կռուակ կողմանց կամ երկու հակառակորդաց հետ արդարութեամբ վարուիլ, առանց աւրուելու ոչ մի-
ւ և ոչ միւսին հետ։

Ծանօթ. — Այս պարբերութիւն ծագումն առած է խնդիրէ մը՝ յորում կ'առաջարկուի գետէ մը անցընել կաղամբ (chou) մը, այծ (chèvre) մը և գայլ (loup) մը, այնպէս որ ոչ գայլը կարենայ այծը ուտել, և ոչ ալ այծը՝ կաղամբը։

841. Prendre la chèvre. — Ոչինչ. բանի համար բարկանալ, կատակ չ'վերցնել։

842. Il serait amoureux d'une chèvre coiffée. — Կ'ըսուի այրի մը համար որ ամէն կնոջ կը զարնուի, գեղեցիկ ըլլայ թէ տգեղ։

843. Où la chèvre est attachée, il faut qu'elle broute (առակ). — Պէտք է իրաց, ժամանակին, իր գործոց վիճակին համակերպիլ գիտնալ։

CHICANE, CHICANER

844. Guerre de chicane. — Պզտիկ կռիւ։

845. Il chicane sa vie. — Ինքզինքը աղէկ կը պաշտպանէ, (կ'ըսուի ամբաստանելոյ մը համար)։

CHIEN

846. Chien qui aboie ne mord pas (առակ). — Հաջան շունը խածան չըլլար, այսինքն՝ ամէն սպառնացողէ վախնալու չէ։

847. C'est saint Roch et son chien. — Կ'ըս երկու հոգւոյ որք միշտ միասին են։

Ծանօթ. — Սուրբ Ռօշ, ծնեալ ի Մօնբէլիէ 1296

ինքզինքը նուիրեց ժանտահարներու սփոփման. առանձին տեղ մը ինքն ալ նոյն ախտին զոհ պիտի երթար, եթէ չըլլար այն շունը՝ որ զինքը գտաւ և որոյ տէրը զայն խնամել տուաւ և այսու նորա կեանքը փրկեց։ — Սէն Ռօշ միշտ շան մը հետ կը ներկայացուի, ահա ծագումն վերի խօսքին։

848· Être d'une humeur de chien. — *Բարկացող ըլլալ։*

849· Cela n'est pas tant chien. — *Այնչափ գարշելի չէ այս։ (Այս բառերը կը գործածուին ի պատասխանի մէկու մը որ* chien de *(անպիտան, գէշ, գարշելի) բառերը կը գործածէ։* Ah! quel *chien de* métier! — Et vous gagnez vingt mille francs par an! *Cela n'est pas tant chien.*

850· Il n'est chasse que de vieux chiens (տռակ)· — *Գործի մէջ, չ'կայ բան մը որ ծերերու փորձառութեան և խրատներուն տեղը բռնէ։*

851· Je vous garde un chien de ma chienne. — *Փոխարէնը հարկաւ քեզ կը հատուցանեմ, ըրածդ քեզի զղջացնել կու տամ, հարկաւ օր մը ձեռքս կ'իյնաս։*

852· Entre chien et loup. — *Գիշերուան կամ առտուան մօտ, այսինքն՝ օրուան այն միջոցին՝ յոււմ ալ առարկայները չ'տեսնուելու, չ'զանազանելու կ'սկսին, յորում անկարելի է շունը գայլէն նազանել։* Il a plié bagage *entre chien et loup.*

853. Chien hargneux a toujours l'oreille déchirée (առակ). — *Կռուազէր շան ականջը միշտ պատառած կ'ըլլայ, այսինքն՝ կռուարար մարդուն գլխուն միշտ փորձանք մը կու գայ (Խարամաղ քէօփէկ Խարաողէ. օլմաղ)։*

854. Faire le chien couchant. — *Մէկուն առջեւ սողալ, քծնիլ գձձօրէն՝ շահու մը համար։*

855. Rompre les chiens. — *Կռիւը դադրեցնել, անպատեհ խօսքերը ընդմիջել.* — Comme la suite de ses discours pourrait devenir désagréable, j'ai *rompu les chiens.*

Ծանօթ. — *Այս ասացուածը որսորդութեան արուեստէն* (vénerie) *առնուած է՝ յորում* rompre les chiens *կը գործածուի երբ որսորդը շանց մէջէն կ'անցնի՝ անոնց վազած ժամանակը, եւ այսպէս անոնց ճամբան կը կտրէ։*

856. Autant vaut être mordu d'un chien que d'une chienne (առակ). — *Արու եւ մատակ շունէ մը խածնուելուն մէջ տարբերութիւն չ'կայ. այսինքն՝ չարիքը չարիք է միշտ, որ կողմէն որ ալ գայ։*

857. Être chanceux comme le chien à Brusquet (առակ). — *Առաջին ձեռնարկէն սկսեալ՝ խիստ անյաջող, դժբաղդ ըլլալ։*

858. N'être pas bon à jeter aux chiens. — *Բոլորովին անպիտան ըլլալ, բան մը չ'արժել։* — Alle vous *n'êtes pas bon à jeter aux chiens..*

859· Jeter sa langue aux chiens. — *Հանելուկը կամ մեզի առաջարկուած բանը գուշակելէ հրաժարիլ։* — Il m'est imposible de trouver le mot de cet ènigme, je *jette ma langue aux chiens.* — *Jetez-vous votre langue aux chiens?* — Oui. — Eh bien! je vais vous le dire.

860· Se regarder en chiens de faïence. — *Կ'ըսուի երկու թշնամիներու՝ հակառակորդներու, որք անխռով իրարու կը նային։* — Rouen et le Hâvre sont deux cités rivales, comme Beaune et Dijon, et qui *se regardent en chiens de faïence.*

861· Être reçu comme un chien dans un jeu de quilles· — *Շատ գէշ ընդունելութիւն գտնել։*

Ծանօթ. — Կոնախաղի (jeu de quilles) *մէջ՝ երբ շուն մտնէ՝ խաղը կ'աւրուի . ուստի և խաղացողները անմիջապէս կը վռնտեն այն շուները որ յիշեալ խաղին մէջ մտնել կ'ուզեն։*

862· Qui m'aime, aime mon chien. — *Երբ մէկը մեզ սիրելի ըլլայ, անոր վերաբերող ամէն բանի վրայ հոգ կը տանինք։ (Նոյն իմաստով կը գործածուի նաեւ* Qui aime Bertrand, aime son chien.)

CHOU

863· Aller planter ses choux. — *Գործէ քաշուելով՝ առանձնանալ։* — On l'a envoyé *planter ses choux.* — *Պաշտօնէն ձգեցին զայն։*

Ծանօթ· — *Քսան տարի հզօր իշխանութենէ վերջ Դիոկղետիանոս , Թագաւոր Հռովմայեցւոց , գահէն հրաժարեցաւ ։ Ծերակոյտին երեսփոխանները իւր ագարակը գացին աղաչելու իրեն որ նորէն գահը ելնէ · բայց Հռովմայեցի Թագաւորն անոնց խնդիրը մերժեց ցուցնելով անոնց իւր ձեռքով տնկած կաղամբները ։ Վերի պարբերութիւնը ակնարկութիւն մ'է սոյն մերժման ։*

864· Faire ses choux gras de quelque chose. — *Բանէ մը շահ հանել , առիթէն օգուտ քաղել ։* — *Il a fait ses choux gras* de la négligence de son associé.

865· Il s'y entend comme à ramer des choux. — *Խնդրոյ նիւթ եղող գործէն բնաւ չ'հասկնար ։*

866· Ce n'est pas tout que des choux. — *Պարբերութիւն որ կը գործածուի նշանակելու համար թէ ձեռնարկ մը գլուխ հանելու համար ունեցած միջոցները բաւական չ'են , և թէ դեռ անհրաժեշտն կը պակասի ։* Vous dites que vous avez de la fortune; mais vous savez le proverbe: *ce n'est pas tout que des choux;* il vous manque encore quelque chose d'indispensable, c'est de savoir le moyen d'en *tirer parti* (*օգուտ քաղել*) ։

867· Faire des choux et des raves d'une chose. — *Բան մը ուզածին պէս տնօրինել , տրամադրել ։*

Qu'il en fasse des choux et des raves
Se disaient quelques-uns des plus braves.

868· Faire chou blanc. —Սովորաբար կը նշանակէ «ձախողիլ»· բայց այս ասացուածը առաւելապէս խաղի մէջ կը գործածուի· թուղթի խաղի մէջ կը նշանակէ «կէտ մը անգամ չշահիլ»:

Ծանօթ. —Այս խօսքին մէջ chou ապաւաղուած է coup բառին, բիքարտական արտասանութեամբ· գալով blancի, այս ածականը շատ պարագայներու մէջ կը գործածուի «ապարդիւն», անօգուտ նշանակութեամբ:

869· Chou pour chou. —Ծառայութեան դէմ ծառայութիւն, նախատանաց դէմ նախատինք:

CHOUETTE

870· Faire la chouette. —Երկու կամ շատ հոգիներու դէմ առանձին խաղալ:

871· Etre la chouette des autres. —Ուրիշներուն ծաղրին ու արհամարհանաց ենթակայ ըլլալ:

CIEL

872· Il est avec le ciel des accomodements. —Կ'ըսուի հասկցնելու համար թէ գործ մը կրնայ կարգադրուիլ՝ եթէ խստութիւնը քիչ մը ձեռքէ ձգեմք:

Ծանօթ. —Այս պարբերութիւնը Մոլիէրի Դարթիւֆին մէկ տողն է, որ առակի կարգ անցած է:

873· Si le ciel tombait, il y aurait bien des

alouettes de prises (առակ)· —Պատասխան որ կը տրուի մէկու մը որ մեզ կը խօսի այնպիսի դէպքերու վրայ՝ որոց պատահումը բնաւ չ'յուսացուիր ։

874· Élever quelqu'un jusqu'au troisième ciel. —Մէկը մինչեւ երկինք բարձրացնել, այսինքն՝ չափազանց գովել ։

Ծանօթ· —Նախնիք շատ երկինքներ կը հաշուէին ։

875· Remuer ciel et terre. —Ամէն ճիգ թափել գաղափարի մը, նպատակի մը իրականացման մէջ յաջողելու համար ։

CIRE

876· Comme de cire կամ de cire. —Կը գործածուի aller և venir բայերուն հետ, և կը նշանակէ շատ աղէկ, է դէզ ։ Dimanche dernier, il nous a fait un sermon, pas trop mal pour un sermon de province, et qui venait *comme de cire.*

CIVILITÉ

877· Renvoyer quelqu'un à la civilité puérile et honnête. —Ընկերական սովորութիւնները սորվիլ խրատել մէկու մը որ զանոնք չ'գիտեր կամ չ'գիտնալ կը թուի ։

Ծանօթ· —*La civilité puérile et honnête,* այս անունն կը կրէ երբեմնի ընթերցարան մը, որ կը պարունակէր, տղայոց համար, խել մը խրատներ ճ ատեն ինչպէս վարուելու, ինչպէս ներս մտնել, ինչպէս բարեւելու, եւն. եղանակներուն վրայ ։

CLAIR

878· Faire de l'eau claire. — Չ՚յաջողիլ։

879· Tirer un liquide au clair. —Ըմպելիին շիշերը լեցնել՝ զայն պարզելէ վերջ։

880· Tirer une affaire au clair. —Խնդրոյն ամէն մասերը մանրակրկիտ քննել։

881· Semer, planter clair. — Իրարմէ բաց, ցանցառ կերպով տնկել, սերմանել։

CLEF (ՔԼԷ)

882· Les clefs de saint Pierre. — Պապական իշխանութիւն ։

883· Mettre la clef sous la porte. — Առանց պարտքը հատուցանելու և տան տիրոջ բան մ'ըսելու, տունէն, խանութէն ելնել (կ'ըսուի վարձակալի մը համար)։ Je n'ai pas eu besoin de donner congé à mon locataire: *il a mis la clef sous la porte.*

CLERC

884· Il n'est pas grand clerc. —Շատ հեռի է գիտուն կամ արհեստին մէջ ճարտար ըլլալէ ։

Ծանօթ. — Միջին դարու մէջ, կլէրքները (clerc) այն գիտուն էին։ Ասոր սոյն բառը գործածուած է գրագէտ նշանակութեամբ։

885· Les grands clercs ne sont pas toujours

les plus fins. —Գրագէտք շատ անգամ չ'են գտներ այն հնարքներն՝ զորս կը գտնեն անուս մարդիկ ։

886· Pas de clerc. —Անխորհրդաբար կամ տգիտութեամբ գործուած յանցանք ։ Il a fait un *pas de clerc.*

887· Compter de clerc à maître (քլէռ ա մէթռ)· Միայն առած ստակին և ծախուցը հաշիւը տալ, առանց ուրիշ ո և է պատասխանատուութեան ։ On *compte* avec eux *de clerc à maître* pour le coût des achats et pour les frais.

CLIQUES

888· Prendre ses cliques et ses claques. — Ընտանեբար կը գործածուի և կը նշանակէ՝ գոյքը, աշխատութեան գործիքները առնել ։ Quant à moi, j'aurais pris *mes cliques et mes claques* et vous m'auriez vue retomber à Paris.

CLOCHE

889· N'être pas sujet au son de la cloche.— Միշտ մի և նոյն ժամուն աշխատելու, տուն երթալու եւ ստիպուած չըլլալ. իւր ժամանակին տէրն ըլլալ ։ Heureux ceux, disait-il avec une sorte d'envie, qui ne sont pas *sujets,* comme nous autres, *au son de la cloche.*

890· Qui n'entend qu'une cloche n'ente. qu'un son (առակ)· —Պէտք է երկու հակառակողներն լսել, և ապա վճիռ տալ ։

891· Faire sonner la grosse cloche. —Կ'ըսուի ստորակարգելոյ մը համար՝ որ՝ իր իշխանութեան անբաւականութիւնը տեսնելով՝ իր մեծաւորին, պետին միջամտութեան կը դիմէ ։

CLOCHER

892· Mettre le clocher au milieu du village. —Ժողովքի մը, ակումբի մը մէջ ամենուն պէտք ե-ղած բանը մէջտեղը դնել, ինչպէս, օրինակի համար, կանթեղ մը սեղանին վրայ ։

893· N'avoir jamais perdu de vue le clocher de son village. —Երբէք ճամբորդած չըլլալ։ Ceux qui *n'ont jamais perdu le clocher de leur village,* ne peuvent former une idée juste des agréments du voyage.

CLOU

894· Mettre une chose au clou. —Ռամկօրէն կը գործածուի և կը նշանակէ գրաւի դնել։

895· Compter les clous de la porte. —Մէկուն դուռը սպասել։ Le pauvre homme a *compté les clous de la porte* durant deux heures.

896· River le clou à quelqu'un. — Մէկուն խիստ պատասխան մը տալ ։

897· Cela sert comme un clou à un soufflet. Նաւ բանի մը չ'ծառայեր ։

Ծանօթ. —Ընդ. երկար սովորութիւն կար փքոց-

ներքու վրայ ոսկեզօծ գամեր դնել, պարզապէս զարդի համար, առանց որ և է բանի մը ծառայելու։

898· Etre gras comme un cent de clous. — Զափազանց նիհար ըլլալ։

COCHE

899· Manquer le coche. — Պատեհ ժամանակին ձեռքէ փախցնել։

COCO

900· C'est un fameux coco. —Անուշին մէկն է։
901· C'est un joli coco. —Տգեղ մէկն է։

CŒUR

902· Avoir le cœur gros de quelque chose.— Բանի մը վրայ սաստիկ տրտմած ըլլալ։ Il a perdu toute sa fortune par suite de sa négligence: il en *a le cœur gros.*

903· Avoir le cœur sur les lèvres կամ sur la bouche կամ sur la main. —Սիրտը և լեզուն մէկ ըլլալ։ On le trouvait toujours libre, naturel, ouvert, comme un homme qui *a son cœur sur les lèvres*.

904· Avoir le cœur net de quelque chose. - Բանի մը վրայ մտածածը ըսած ըլլալ, և կամ՝ բանի մը վրայ կատարելապէս վստահ, աներկբայ ըլլալ.– J'en *ai le cœur net.* —Je veux en *avoir le cœur ne*

905· Faire contre fortune bon cœur. —*Հակառակութենէ, ձախողանքէ չ՚վհատիլ։* Il est trop faible pour *faire contre fortune bon cœur.*

906· Tenir au cœur. —*Ցանկալի ըլլալ։* Posséder une fortune de six mille francs, voilà ce qui me *tient* le plus *au cœur.*

907· Si le cœur vous en dit. —*Եթէ ախորժակ ունիք ուտելու. —Եթէ կը փափաքիք։* Prenez encore un morceau, *si le cœur vous en dit.* —Prenons un tour de promenade, *si le cœur vous en dit.*

908· S'en donner au cœur joie. —*Կարելի եղածին չափ հաճոյք զգալ։*

909· Faire dîner quelqu'un par cœur. —*Մէկու մը ճաշ չ՚պահել, և կամ արգիլել զայն ճաշելէ։* On nous a *fait dîner par cœur.*

COFFRE

910· Rire comme un coffre. —*Բերանաբաց խնդալ, խնդալէ մարիլ։* Ils riaient comme des coffres.

911· Avoir le coffre bon. —*Ընտանեկան ոճով՝ կը նշանակէ ողջէ առողջ ըլլալ, ախորժակը տեղը ըլլալ։* Je vous assure qu'il *a le coffre bon.*

COGNÉE

912· Jeter le manche après la cognée. —*Ձախորդութենէ մը վհատիլ և ամէն բան երեսի վրայ գել։*

COGNER.

913· Cogner fétu. —Ոչինչ բանի մը համար չարաչար յոգնիլ. (իբր գոյական կը գործածուի նաեւ՝ նոյն իմաստով՝ cogne-fétu բառը)։

COIFFER

914· Etre né coiffé. —Բոլոր ձեռնարկած գործոցը մէջ յաջողիլ, բարեբաղդ ծնած ըլլալ։

915· Coiffer sainte Catherine. — Ամուսնանալու տարիքի մէջ ըլլալ և չ'ամուսնանալ (կ'ըսուի աղջկան մը համար)։

Ծանօթ. —Սուրբն Կատարինէ կուսոց պաշտպանն է. կ'ըսեն թէ չ'ամուսնացող աղջկունք անոր համար ամուրի կը մնան, որպէս զի Սուրբն Կատարինէի արդուզարդին հոգ տանին։

916· Se coiffer de quelqu'un. — Ընտանեկան ոճով կը նշանակէ մէկուն վուրուլմաք, տուտուլմաք։ Il *s'est* allé *coiffer de* cette femme. Elle *s'est* *coiffée* de lui.

917· Se coiffer d'une opinion. —Միտքը կարծիք մը դնել։

918· Coiffer, se *coiffer*, դարձեալ ընտանեկան ոճով կը նշանակեն քէֆլէնտիրմէք, քէֆլէնմէք (ինչպէս հայերէնի մէջ ռամկօրէն կը գործածեմք հօփալալ)։ Il faut que trois verres de vin pour le *coiffer*. C homme *se coiffe* souvent.

COIN

919· Etre marqué au bon coin. — Աղէկ ծիր-քերու տէր, բարի մարդ ըլլալ։

920· Mourir au coin d'un bois. — Անոք անօգնական մեռնիլ։ On dit que le pauvre homme est *mort au coin d'un bois,* sans avoir pu voir même le plus intime de ses amis.

921· Jouer aux quatre coins. — Մածուն ծախեմ խաղալ։

COLÈRE

922· C'est la colère du père Duchesne. — Բարկութենէն մի՛ վախնար, բան մը չի կրնար ընել։

COLIN-TAMPON

923· S'en moquer comme de Colin-Tampon.— Ճնաւ հոգը չընել, սպառնացող մարդէն կամ բանէն բնաւ չը վախնալ։ Je m'en moque comme de Colin-Tampon.

COLLET

924· Prêter le collet à quelqu'un. — Դէմ դնել. — Պատրաստ ըլլալ մէկուն հետ կռուելու։ Il fait le docteur, je lui *prêterai le collet* sur quelque matière que ce soit.

925· Collet monté. —Պերճութիւն կերպարանող։

Madame était un peu *collet monté,*
L'amour se plut à dompter sa fierté.

C'est un collet monté. — Ինքզինքը շատ ծանրարոյ կը ցուցնէ։

COLLIER

926· Collier de misère. — *Գժնդակ աշխատութիւն՝ որ մէկուն սովորական զբաղումն է։*

927· Donner un coup de collier. — *Նոր ջանք մ'ալ ընել՝ նպատակին հասնելու համար։* Vous devez *donner un coup de collier,* si vous voulez atteindre le but que vous vous proposez.

COLOMBIER

928· Attirer, faire venir les pigeons au colombier. — *Յաճախորդները, գնողները գրաւել։* Il connaît à merveille le moyen *d'attirer les pigeons au colombier.*

COMÉDIE

929· Donner la comédie. — *Ինքզինքը ծաղրելի ընել։*

930· Jouer la comédie. — *Կեղծ զգացումներ ցուցնել, համակրութիւն գրաւելու համար։*

COMMANDE

931· Maladie, joie de commande. — *Արուեստակեալ, կեղծ հիւանդութիւն, ուրախութիւն։*

COMME

932· C'est tout comme. — *Միեւնոյն բանն է։*

933· Comme ça. — *Այս բառերն՝ երբ բաղդատութիւն չ'են ցուցներ՝ կը նշանակեն սանկ նանկ։*

934· Comme ci, comme ça. — *Սանկ նանկ, ոչ աղէկ ոչ գէշ*։ Comment ça va, voyons? *Comme ci, comme ça* (*կ'ըսուի նաեւ* couci, couci)։

COMMUN

935· Vivre sur le commun. — *Օր մը մէկուն տունը ճաշել օր մը միւսին*։ Où est-ce qu'il dîne d'ordinaire? — Il n'a point d'ordinaire, que je sache, *il vit sur le commun.*

936· Etre bon compagnon. — *Գինին, ուտել խմել, զուարճութիւնը սիրել*։ Henri IV était *bon compagnon.*

COMPÈRE

937· Tout se fait par compère et par commère. — *Առանց կողմնակցութեան, առանց պաշտպանութեան բան չ'ըլլար*։

Ծանօթ. — *Աճպարարաց, խաբեբայներու եւ. գործակիցները, օգնականները* compère *կը կոչուին* (*էգ.* commère)։

938· Compère loriot. — *Գարիկ* (*կէօզ արփաճըզը կ'ըսուի նաեւ* grain d'orge, orgelet)։

COMPLIMENT

939· Compliment de la place Maubert. — *Այանդակ նախատինքներ*։

Ծանօթ. — *Ատենօք Մօպէրի այս հրապարակին վրայ ամեն տեսակ ապրանաց շուկայ կը բանային շաբաթը*

երկու անգամ։ Դիւրին է հասկնալ թէ այդ շուկային մէջ գործածուած լեզուն հեռի էր քաղաքավարական բնութիւն ունենալէ ։

940· Rengaînez ce compliment. — *Շնորհաւորութիւններդ ետ առէք, չեմ ընդունիր ։*

941· Je vous en fais mon compliment — *Յաջողակութիւններդ կը շնորհաւորեմ· (հեգնօրէն կ'ըսուի մէկու մը որ սխալ մը, անյաջողակութիւն մը ըրած է)։*

COMPTANT

942· Prendre une chose pour argent comptant. — *Բանի մը հաւատալ ։* C'est un homme bien simple; *il prend tout pour argent comptant.*

COMPTE

943· Au compte de. — *Լաւ ։* *Au compte de* ces gens . . . .

944· A ce compte-là. — *Եթէ այդպէս է ։*

945· A bon compte. — *Աժան ։*

946· De compte fait. — *Աղէկ հաշուելով ։*

947· De compte à demi. — *Շահը եւ վնասը կէս-ուկէս բաժանմամբ ։* Les deux avares préparent *de compte à demi* les plus sublimes tripotages. —Il se présente une bonne affaire, et je viens vous la proposer *de compte à demi.*

948· Etre de bon compte. — *Խարդախութի չընել հաշւոյ մէջ. — Անկեղծաբար խօսիլ·* Soyez

bon compte, vous ne vous attendiez pas à cette aubaine.

949· Prendre, mettre une chose sur son compte. — Իր վրայ առնել։ Ne vous mettez point en peine de lui faire des excuses, je le *prends sur mon compte.*

950· Sur son compte. — Իւր վրայօք։ Nous sommes fort inquiets *sur son compte.* — Quand on le vit revenir avec la grande barbe, on se mit à plaisanter *sur son compte.*

951· Tenir compte d'une somme à quelqu'un. — Գումար մը մէկուն հաշւոյն անցնել, գրել։ Chacun des associés pourra déposer, avec l'agrément de son co-associé, dans la caisse sociale, les sommes qu'il aura de disponibles en compte courant. Il lui sera *tenu compte* de l'intérêt de cette somme par la Société, à raison de 6 p. °/₀ l'an. — Փոխաբերաբար կը նշանակէ նաեւ շնորհակալ ըլլալ։

952· Faire son compte de. — Միտքը դնել։

953· Faire son compte que. — Վստահ ըլլալ։

954· Trouver son compte. — Գործին գալ, շահիլ։ Les cotons et les gommes d'Arabie, qu'on ne demandait pas la semaine passée, sont maintenant bien recherchés, et augmentent de jour en jour. Ainsi nous vous recommandons de faire une spéculation sur ces denrées, bien persuadés que vous y *trouverez votre compte.* — Vous ne

trouverez pas votre compte avec cet homme-là. —Այդ մարդուն հետ մի՛ հակառակիք · կը յաղթուիք ։

955· Etre loin de compte, de son compte. — Յուսոյն , կարծեացը մէջ սխալիլ ։

956· Rendre compte de. — Տեղեկութիւն , կամ համար տալ ։ Il s'en retourna *rendre compte* de sa commision. —Il *rendait compte* dans sa lettre d'une terrible incendie. — Nous devons *rendre compte* à Dieu de nos actions.

957· Se rendre compte de quelque chose. — Ի միտ առնել , հասկնալ , խելք հասցնել ։ Je ne pus nullement *m'en rendre compte*.

958· Les bons comptes font les bons amis. — Ներողութիւն խնդրելու ձեւ մը՝ որ կը գործածուի պարտամուրհակի մը , հաշուոյ մը ճշդութիւնն ստուգելու միջոցին ։

COMPTER

959· Qui compte sans son hôte, compte deux fois (առակ) · — Այն որ գործ մը կը կարգադրէ առանց բան մ'ըսելու անոր՝ որոյ կը վերաբերի այն գործը , յաճախ չը յաջողիր ։

960· Compter ses pas. — Կամաց կամաց երթալ · (քայլերը համրել) · —Զգուշութեամբ վարուիլ ։

CONCERT

961· De concert. —Միաբան · se mettre de concert. միաբանիլ , միանալ ։ Tous les jeunes sol

taires se *mirent de concert,* pour arracher le gros cyprès et ne purent jamais venir à bout.

CONCURRENCE

962· Jusqu'à la concurrence de... —*Մինչեւ ... (առաջարկի գումար)*։ Vous rembourserez *jusqu'à concurrence de* mille francs.

CONDAMNATION

963· Passer condamnation. —*Յանցանքը խոստովանիլ, ճանչնալ* (se condamner)· Ils finirent par *passer condamnation.*

964· Condamnation par défaut. —*Դատապարտութիւն վասն դատազանցութեան (ղըյապէն հիւքմ. Կ'ըսուի նաեւ* condamnation par contumace).

CONDAMNER

965· Condamner un malade. —*Բժիշկը դատապարտել զհիւանդն, այսինքն ըսել թէ առողջանալու յոյս չկայ. (խօսք տալ)*։

CONDITION

966· Se mettre en condition. —*Մէկուն քով սպասաւորութեան մտնել*։ Il *s'est mis en condition* chez un riche rentier.

967· Un homme de condition. —*Ազնուական մարդ*։

968· Une condition sinè quà non. —*Անհրաժեշտ պայման*։

Ծանօթ. —Sinè quà non բառերն լատիններէն են և կը նշանակեն առանց որոյ ոչ։

CONFISQUER

969· C'est un homme confisqué. —Այս մարդուն ապրելուն յոյս չը կայ, մահը մօտ է. —Գործը լմնցած է, մոխիրի վրայ՝ նստած է։

CONGRU

970· Portion congrue. —Ամենադոյզն թոշակ կամ վարձք։ On a mis tous ces employés à la *portion congrue.*

CONNAISSANCE

971· Être, se trouver en pays (*բէեի*) de connaissance. —Ծանօթներու մէջ գտնուիլ։ *Vous êtes* ici *en pays de connaissance.* —Խօսիլ այնպիսի բաներու վրայ՝ որոց մէկը քաջ տեղեակ է։ A présent que vous parlez une langue que j'entends, *je suis en pays de connaissance.*

972· Avoir connaissance d'un navire. —Ծովեզերքէն նաւը նշմարել։

973· Perdre connaissance. —Նուաղիլ։ Elle a *perdu* toute *connaissance.* —Reprendre connaissance. —Խելքը գլուխը գալ։ C'est avec peine qu'on parvint à lui faire *reprendre connaissance.*

CONNAITRE

974· Se connaître à *կամ* en quelque chose.

Բանէ մը հասկնալ· Il *se connaît en* pierreries. *Vous connaissez-vous aux* vins ?

975· Ne plus se connaître. —***Խելքը կորսնցնել*** (***հիւանդը***)։ Le malade est aux abois; il *ne se connaît plus.* — ***Ինքիրմէ դուրս ելնել***։ Alors cette femme *ne se connaît plus;* elle se répand en invectives, en menaces.

976· Je ne le connais ni d'Adam ni d'Ève. — ***Այդ մարդը բոլորովին անծանօթ է ինծի***։

977· Il ne connaît pas sa main droite de sa main gauche. —***Բան մը որոշել կամ ընտրել չգիտեր***։

CONSCIENCE

978· Dire tout ce qu'on a sur la conscience. —***Սրտին վրայ եղածը ըսել***։

979· Se faire une affaire de conscience. — ***Պարտ անձին համարիլ***։

980· En bonne conscience. —***Ըստ օրինաց արդարութեան, խղճմտանօք***։ *En bonne conscience,* pouvez-vous me demander ce prix ?

981· Mettre la main sur la conscience. —***Սիրտը, ինքզինքը քննել***։ J'ai *mis la main sur la conscience,* et je me suis assuré de mon innocence.

982· Se mettre quelque chose sur la conscience. ***Կատակաբար կը գործածուի և կը նշանակէ՝ Ուտել***

կամ քաժակ մը ճէնէ խմէլ. (Նէրա շրլէլ, կնճէլ, Նէրտէլ).
Mettez-vous cela sur la conscience.

983. Vous aurez cela sur votre conscience. — Ատոր պատասխանատու պիտի ըլլաք։

CONSEIL, CONSEILLEUR

984. La nuit porte conseil. — Պէտք չ'է աճապարանօք, անխորհրդաբար որոշում տալ. պէտք է գոնէ գիշեր մ'անցնել մտածելու համար։

985. Les conseilleurs ne sont pas les payeurs. — Խորհուրդ տուողներուն չը դպչիր իրենց տուած խորհուրդէն յառաջ եկած վնասը։

CONSÉQUENCE

986. Un homme de conséquence. — Մեծարգոյ մարդ։ Une affaire de conséquence. — Կարեւոր բան։

CONSIDÉRATION

987. Par considération pour vous. — Ձեր սիրոյն համար (խաթըրընըզ իչուն)։ C'est *à* կամ *en* կամ *par considération* pour vous qu'il a fait cela.
De considération. — Նշանաւոր։

CONSOMMER

988. Faire consommer la viande. — Միսը ղէկ եփել։

CONSUMMATUM

989. Consummatum est. —Ընտանեբար կը գործածուի և կը նշանակէ՝ ամէն բան հատած է։ (Այս բառերն երբեմն իբր գոյական ալ կը գործածուին վերջ, կատարած նշանակութեամբ։ (La bataille de Pharsale fut le *consummatum est* de la liberté romaine.

Ծանօթ. —Այս բառերն վերջին խօսքերն են Յիսուս Քրիստոսի՝ խաչելութեան վրայ։

CONTE

990. Conte de ma mère l'oie, de bonne femme, de vieille, à dormir debout, de կամ à la cigogne, de Peau d'Ane. —Մանուկները զբօսեցնելու առասպել (մասալ)։

CONTER

991. En conter à quelqu'un. —Սուտ բաներ ըսել. (en faire accroire). —Քծնաբանել։ Voyez ce galant; comme il *en conte* à cette jeune femme!

992. Conter des fagots à quelqu'un. —Անհիմն, սուտ բաներ ըսել։

Ծանօթ. —Առաջ կ'ըսէին compter des fagots pour des cotrets, որ կը նշանակէր խաբել, որովհետև cot-ret ին արժէքը fagot ին արժէքէն աւելի էր. յետոյ յս պարբերութիւնը կրճատեցին և compter ն con-ter ի փոխեցին։

993· Conter fleurettes (à une fille) · —Քծնաբանել։

CONTRACTER

994· Contracter des dettes. —Պարտք ընել, պարտքի տակ մտնել։ Je n'aime pas à *contracter des dettes.*

995· Contracter amitié. — Բարեկամութիւն հաստատել։

996· Contracter une maladie. — Հիւանդութիւն մը առնել։

CONTRAINDRE

997· La nécessité contraint la loi. — Հարկ լուծանէ զօրէնս · (Կ'ըսուի նաեւ Nécessité n'a pas de loi).

CONTRAINTE

998· Contrainte կամ contrainte par corps. — Պարտապահանջն պարտատէրն բանտը դնել՝ ստիպելու համար զայն պարտքը վճարելու ։

CONTREBANDE

999· De contrebande. —Հրամանի, օրինաց հակառակ, գողունի։ Un travail *de contrebande.*

1000· Homme de contrebande. — Կասկածելի, անվստահելի մարդ ։

CONTRE-POIL

1001. Prendre une affaire à contre-poil. —Անյաջող կողմէն գործի մը ձեռք զարնել։ Il n'est pas étonnant qu'il n'ait réussi dans l'affaire; il l'a *prise à contre-poil.*

1002. Prendre quelqu'un à contre-poil. —Խօսիլ կամ գործել՝ մէկը գրգռելու, բարկացնելու համար։ Ne prenez pas à la lettre toutes ses paroles: il vous *prend à contre-poil.*

CONTRIBUTION

1003. Mettre un auteur à contribution. —Մատենագրի մը գործէն տեղեկութիւն քաղել։

COQ

1004. Le coq du village. —Ջոջ։

1005. Heureux comme un coq en pâte. —Կ'ըսուի մէկու մը համար որ նստած տեղը խիստ հանգիստ է, և որոյ գլուխը միայն կ'երեւայ։

Ծանօթ. — Փասիաններու և կաքաւներու կարկանդակները (pâté) տեղի տուած են այս առակին։ Հայսին մէջտեղ կը գտնուի ծակ մը ուրկէ կ'անցնի Թռչնոյն գլուխը. — ԺԶ. դարու մէջ կ'ըսէին heureux comme rat en paille վերի ասացուածին տեղ։

1006. Sauter de coq à l'âne. —Անյօդ, կցկտուր խօսքեր ընել։ (Այս իմաստով coq à l'âne իբր

գոյական եւս կը գործածուի · Il m'a répondu par un *coq à l'âne.* —Il fait toujours des *coq à l'âne*)։

COQUE

1007· Ne faire que de sortir de la coque կամ coquille. — Հաւկիթէն նոր ելած ըլլալ, այսինքն՝ տակաւին համբակ, տղայ ըլլալ։ (Ռամկօրէն կ'ըսենք դեռ երէկ [illegible] ըլլալ, եւն) · *Il ne fait que de sortir de la coquille*, et il ose déjà se permettre de parler sur ces choses-là.

COQUECIGRUE

1008· A la venue des coquecigrues. — Ծռազատկին ։ Telle chose arrivera *à la venue des coquecigrues.*

1009· Vous aurez des coquecigrues. —Մերժման ձեւ մ'է, որ կը նշանակէ պարզապէս՝ բան մը չը պիտի տամ ձեզ։

COQUELUCHE

1010· Être la coqueluche de la ville. —Քաղաքին մէջ երեւելի, ամենուն բերանը ըլլալ։ Il *est la coqueluche de la ville*; il n'est personne qui ne le connaisse.

1011· Être la coqueluche des femmes. —Կանանց սիրելի ըլլալ։ Ce jeune homme a des manières bien galantes; il *est la coqueluche des femmes.*

COQUILLE

1012· Faire rentrer quelqu'un dans sa coquille. —Խոնարհեցնել զոք՝ յիշեցնելով անոր իւր նախկին վիճակը։ Il est allé jusqu'à décliner ses parents ? Bon ! je saurai bien le *faire rentrer dans sa coquille.*

1013· Ne pas donner ses coquilles. —Խիստ խնայող ըլլալ. ամենափոքր շահն անգամ չկորսնցնել։

COR

1014· Demander, vouloir à cor et à cri. —Ուժգին, սաստկապէս ուզել։

CORAM

1015· Coram populo. —Այն երկու լատին բառերն կը նշանակեն հասարակութեան, ժողովրդեան առջև։ Parler *coram populo*, արձակ համարձակ խօսիլ։

CORDE

1016· Toucher la grosse corde, la corde sensible. —Կարեւոր գործի մը վրայ խօսիլ։ Voilà qu'on *touche la grosse corde.*

1017· Ne touchez pas cette corde ! —Իւր առջեւ այդ բանին վրայ մի՛ խօսիք, գէշութիւն կ'զգայ։

1018· Friser la corde. — Կախաղան ելնելու վտանգէն մազապուր ազատիլ. —Վտանգի մէջ ըլլալ։

Ծանօթ. —Friser, *հոս մերժնալ կը նշանակէ։ Այս իմաստով կ'ըսուի նաեւ* Friser l'intempérance, friser le vol, *եւն։*

1019. Danser sur la corde. —*Վտանգի մէջ, վտանգաւոր տեղ մ'ըլլալ։* Mon ami, *nous dansons sur la corde*, ne songeons qu'à nous sauver au plus vite de ce lieu infernal.

1020. Avoir plus d'une corde à son arc. —*Շատ միջոցներ, հնարքներ ունենալ յաջողելու համար։*

1021. La corde d'Ocnus. —*Ջուր ջանք, անօգուտ վաստակ։* C'est *la corde d'Ocnus.*

Ծանօթ. —*Օքնիւս, աշխատասէր Յոյն մը, որուն կինը կը վատնէր ինչ որ ինքն վաստկէր, ներկայացուած էր շինելով կնիւնէ լար մը մատակ իշու մը մօտ որ այս լարը հետզհետէ կ'ուտէր։*

1022. Mettre la corde au cou à quelqu'un. —*Մէկու մը կորստեան պատճառ ըլլալ. վտանգաւոր գործի մը մէջ մտցնել մէկը։* La trop grande indulgence de son père lui a *mis la corde au cou.*

1023. Avoir de la corde de pendu. —*Խաղի կամ ձեռնարկած բանին մէջ յաջող ըլլալ։*

Ծանօթ. —*Ռամիկ նախապաշարում մը ընդերկար մեծ զօրութիւն մը վերագրած է կախաղանին։*

1024· Montrer la corde. —*Գործին գէշ կողմը ցուցնել։*

1025· Gens de sac et de corde. — *Զարագործ, ամէն չարիք գործելու կարող մարդիկ, արժանի մահուան։*

Ծանօթ· — *Ժամանակաւ երկու սովորական մահապատու գործիքներն էին չուանը* (corde) *կախելու համար, և պարկը որու մէջ կը դնէին ոճրագործը և գետը կը նետէին։*

1026· Il ne faut pas parler de corde dans la maison d'un pendu (առակ). —*Ակումբի մը մէջ, պէտք է զգուշանալ խօսելէ այնպիսի նիւթերու վրայ որք կրնան ծածկեալ յանդիմանութիւն մ'ըլլալ ներկայ գտնուողներէն մէկուն։*

CORDON

1027· N'être pas digne de dénouer les cordons des souliers de quelqu'un. — *Ուրիշէ մը ստորին ըլլալ։* *Il n'est pas digne de dénouer les cordons des souliers* de son oncle.

CORDONNIER

1028· Les cordonniers sont souvent les plus mal chaussés. — *Կօշկակարք յաճախ ամենէն գէշ կօշիկ կը հագնին.* ([illegible])։

CORINTHE

1029· Tout le monde ne peut pas aller à Corinthe (առակ). — *Ամէն մարդու տրուած չէ խիստ*

դժուարին բան մ'ընել, մանաւանդ դրամական մեծ զոհողութիւններ ։

CORNE

1030· Faire les cornes à quelqu'un. — Ծաղրել զոք ։

1031· Montrer les cornes. — Ինքզինքը պաշտպանել ։

1032· Attaquer կամ prendre le taureau par les cornes. — Գործի մը դժուարագոյն կողմէն սկսիլ ։

1033· Lever les cornes. — Ըմբոստանալ, ապստամբիլ ։

1034· Donner un coup de corne à quelqu'un. — Երգիծաբանի մը համար կ'ըսուի՝ որ մէկու մը կծու խօսք մը կ'ուղղէ ։ (Նոյն իմաստով կ'ըսուի նաեւ un coup de boutoir) ։

1035· Porter des cornes. — Անհաւատարիմ, չնացող կին մ'ունենալ ։

Ծանօթ. — Ցոյներն նոխազ կը կոչէին վաւաշոտ կնոջ մը ամուսինն . արդ, նոխազն եղջիւրաւոր է ։

CORNER

1036· Les oreilles me cornent. — Ականջս ւ-խօսի ։ Les oreilles ont bien dû vous corner.

1037· Corner une nouvelle par toute la vi[lle]
—Լուր մը դիմացը ելնողին իմացնել ։

CORNU

1038· A l'enfourner on fait les pains cornus (առ.ակ). —*Ամէն բանի մէջ աղէկ սկզբնաւորութիւն մ'ընել ջանալու է, որովհետեւ յաճախ առաջին քայլէն կախումն ունի գործի մը յաջողութիւնը։*

Ծանօթ. —*Ակնարկութիւն հացագործաց հացը փուռը դնելուն. եթէ այդ միջոցին հացի ձեւը աւրեն, հացը այնպէս կը մնայ, որովհետեւ եփելէն ետքը անկարելի է անոր ձեւը փոխել։* Enfourner *աներեւոյթ մ'է գոյականաբար գործածուած։*

1039· En bailler des plus cornues à quelqu'un. —*Մէկու մը այլանդակ սուտեր հինել։*

CORPS

1040· A son corps défendant. —*Զուզելով, յակամայ, բռնի։* Je n'y ai consenti qu'*à mon corps défendant.*

1041· En corps. —*Խմբովին։* Le parlement y alla *en corps.* Ils assistèrent *en corps.*

1042· A corps perdu. —*Յախուռն։* Il se jeta *à corps perdu* dans la mêlée, dans les entreprises.

1043· C'est un drôle de corps. —*Զուարճախօս մէկն է։*

1044· N'être pas traître à son corps. —*Իւր ձին հանգստութեան, և համար բան մը չխնայել։*

1045· Un corps de délit. —*Յանցանքը, ոճիրն*

ապացուցանող նշան , առարկայ · ինչպէս՝ Վէրակ [illegible] , [illegible] , եւն ։

1046· Repas de corps. —Ընկերութեան մը հացկերոյթը ։

1047· N'être qu'un en deux corps. — Մէկ սիրտ , մէկ հոգի ըլլալ ։

1048· Faire rentrer dans le corps. —Լռեցնել ։

1049· Se tuer le corps et l'âme. —Մեծամեծ աշխատութեանց ենթարկել ինքզինքն , առանց մեծ շահ մը քաղելու ։ Il *s'est tué le corps et l'âme* pour amasser de quoi vivre.

1050· Faire bon marché de son corps. —Ինքզինքը վտանգի մէջ դնել ։

1051· Faire folie de son corps. —Կ'ըսուի կնոջ մը համար որ ինքզինքը պոռնկութեան տուած է ։

CORRECTION

1052· Sauf կամ sous correction. —Եթէ չեմ սխալիր ։

COTE

1053· Faire une cote mal taillée. —Գումարներուն , պահանջմանց մերձաւոր հաշիւն ընել ։

Ծանօթ. —Առենօք հաշիւներն կը նշանակուէին հաշուեփայտերու (չէնթէք , taille) վրայ , զոր ցար կը գործածեն հացագործք , եւն ։ Երբ երկու հաշուեփայտերն բաղդատուելով՝ իրարու չ'համապատաս

խանէին , կ'ըսէին թէ նշանաթէլը գէշ կտրուած էր , la cote était mal taillée.

COTE, COTÉ

1054· Tâter les côtes à quelqu'un· — *Ծեծել զըք* · Il lui a tâté les côtes. —Serrer les côtes à quelqu'un. — *Մէկը նեղը ձգել* :

1055· A mi côte. — *Զառիվայրին մէջտեղը* : Sa maison était bâtie *à mi côte.*

1056· Faire côte. — *Ծովեզերքը նաւարկել* :

1057· Est-il de la côte de Saint-Louis. —*Հեզնական հարցում որ կ'ուղղուի անոր որ իւր ծննդեան վրայ կը հպարտանայ , առանց ազնուազարմ ըլլալու* : Est-ce que nous sommes, nous autres, de la côte de Saint-Louis ?

1058· Jeter, mettre quelqu'un sur le côté. — *Գետին փռել* · D'un coup d'épée il le *jeta sur le côté.*

1059· De l'autre côté. — *Մօտի , միւս սենեակն* · Passons *de l'autre côté.*

1060· Regarder de côté. — *Աչքին ծայրովը նայիլ* · — *Ծուռ աչքով նայիլ* : Je ne sais en quoi il a pu le fâcher; il le *regarde de côté.*

1061· Mettre de côté. — *Մէկ կողմ դնել* · —
...ակ աւելցնել, պահել : *Mettez* ce fauteuil *de côté,*
i ...ène le passage. —Il *met* tous les ans quelque
...se *de côté.*

1062· Passer à côté d'une question. —Խնդիրը զանց առնել, չը լուծուած ձգել։

1063· Voir de quel côté vient le vent. —Որոշում տալէ առաջ իրաց վիճակը քննել։

COTEAU

1064· Un profès dans l'ordre des coteaux. — Առաջին կարգի որկրամոլ։

Ծանօթ. — Profès կը նշանակէ ուխտաւոր կրօնաւոր. l'ordre des coteauxն, ժէ. դարու մէջ, Նրբաճաշակ անձանց ընկերակցութիւն մ'էր, որք մասնաւորապէս գինիէն աղէկ կը հասկնային։

COTILLON

1065· Aimer le cotillon. —Ընտանեկան ոճի մէջ կը գործածուի և կը նշանակէ կնամէր ըլլալ։

COTON

1066· Élever un enfant dans du coton. —Բրնքուշ կերպով մեծցնել մանուկն։

COTRET

1067· Un coup, de l'huile de cotret. —Գաւազանի հարուած։

1068· Des jambes de cotrets. —Նուրբ սրու (չէօփ պաճաք)։

COTTE

1069· Donner la cotte verte. — Աղջիկը խոտին վրայ ձգել՝ անոր հետ խաղացած ատեն։

1070· Cotte morte. — Վախճանեալ կրօնաւորի զգեստուց, կահուց և ընչից ժառանգութիւն։

COU

1071· Prendre ses jambes à son cou. —Փախ-չիլ· ([illegible])։

COUCHER

1072· Coucher par écrit. —Գրի առնուլ։ Il ne suffit pas de faire cette promesse verbalement, il faut la *coucher par écrit.*

1073· Coucher en joue. —Նշան առնել։ Il le tenait *couché en joue* pour le tirer. —Աչքը վրան ըլլալ։ Il était dans un coin, il la regardait, il la *couchait en joue.* —Il cherche cette fille en mariage, depuis longtemps il la *couche en joue.* —Coucher une place en joue. —Պաշտօնի պարապ մնալուն սպասել, զայն խնդրելու համար։

1074· Coucher à la belle étoile, en plein air. —Բացօթեայ պառկիլ։ Pendant mon voyage, disait -il, il m'est arrivé plus d'une fois de *coucher à la* *lle étoile.*

1075· Allez vous coucher. —Կորի՛ր, մի յոգ-ներ զիս։

1076· Comme on fait son lit on se couche (առակ) · Գործի մը աղէկ կամ գէշ երթալը՝ զայն կարգադրելու եղանակէն կախում ունի։

1077· Il ne faut pas se déshabiller avant de se coucher (առակ) · —Չ՚մեռած ունեցածը ձեռքէ հանելու չէ ։

COUCHEUR

1078· Un mauvais coucheur. —Մէկը՝ որոյ հետ դժուար է կենակցիլ։

COUDE, COUDÉE

1079· Lever կամ hausser le coude. —Ընտանեկան ոճի մէջ կը գործածուի և կը նշանակէ խմիչքը չափազանց սիրել, չափազանց խմել։

1080· Avoir ses coudées franches. —Սեղանին վրայ բազուկները շարժելու ազատ ըլլալ։ Il veut avoir ses coudées franches. —Ուզածն ընելու, ուզածը խօսելու ազատ ըլլալ։ Personne ne contrôle plus ses actions, il *a ses coudées franches.*

COUDRE

1081· Coudre la peau du renard à celle du lion. —Աղուեսենին առիւծենւոյն կարել. այսինքն՝ խորամանկութեանը զօրութեան միացնել։

COULANT

1082· Être coulant en affaires. —Ընտանեկան ոճով կը նշանակէ դիւրաբարոյ ըլլալ։

COULER

1083· Couler sur quelque chose. —Գործի մը կամ խնդրոյ մը վրայէն հարեւանցի անցնիլ։ Cet endroit était délicat, il a coulé *dessus* adroitement.

1084· Couler quelqu'un à fond. —Վիճաբանութեան մէջ պապանձեցնել զոք։ Il l'a coulé à fond. —Կործանել զոք։ Cet homme avait un grand crédit, on l'a *coulé à fond.*

1085· Couler une question à fond. —Մանրակրկիտ կերպով քննել խնդիր մը։

COULEUR

1086· Être haut en couleur. —Գունաւոր դէմք ունենալ։

1087· Un homme, une femme de couleur. —Խառնածին այր, կին (mulâtre)։

1088· Reprendre couleur. —Նորէն պայծառանալ, պատիւը տեղը բերել։

1089· La couleur Isabelle. —Դեղին գոյն՝ որոյ մէջ թէ ճերմակ, թէ դեղին և թէ մսի գոյն կայ։ (Մանաւորապէս կը գործածուի ձիու մը մազին գոյնին վրայ խօսելով։)

Ծանօթ. —Աւստրիացին Իզապէլ, դուստր Փիլիպ Բ. ի, երբ օժիտ ընդունած էր Ստորին-Նահանգներն։ Օսդանտը պաշարողներուն անօգուտ ջան-

քերը տեսնելով, կ'ըսեն թէ ուխտեց այն ատեն միայն շապիկ փոխել՝ երբ այս քաղաքը պաշարէին։ Օսդանտ, որ արդէն երեք տարի դէմ դրած էր, երեք ամիս ալ դիմացաւ, և այս միջոցին Իզապէլլի շապիկը վերոյիշեալ գոյնը առաւ։

COUP

1090. Rabattre les coups. —Իրարու դէմ գըրգռեալ մարդիկները հանդարտեցնել։

1091. C'est un coup կամ un coup d'épée dans l'eau. —Անօգուտ ջանք մը, փորձ մ'է։

1092. Le coup de grâce. —Դահճին տուած վերջին հարուածը։ Donner le coup de grâce à quelqu'un. —Իսպառ վատահամբաւել, կործանել մէկը՝ որ արդէն յուսահատ վիճակի մը մէջ է։

1093. Donner à quelqu'un un coup de main կամ d'épaule. —Ձեռնտու լինել, օգնել։ Je lui ai *donné un coup de main* pour la réussite de l'affaire.

1094. Coup de bec, de dent, de langue, de patte. —Չարախօսութիւն։

1095. Coup de main. —Յանկարծական արշաւանք. —Յանդուգն ձեռնարկութիւն։

1096. Coup d'œil. —Ակնարկ։ Jetez un c *d'œil* sur ce tableau. —Il nous a lancé un c *d'œil* furieux, ménaçant.

1097· Coup de mer. —***Կարճատեւ ալէկոծու-թիւն***. —***Կոհակի մեծ հարուած***։ Un *coup de mer* fit chavirer notre chaloupe.

1098· Coup de soleil. —***Արեւհարութիւն***։

1099· Faire un mauvais coup. —***Յանցանք գոր-ծել***։ Non, non; Britannicus est mort empoisonné; Narcisse a *fait le coup*; vous l'avez ordonné.

1100· Faire un coup de tête. —***Յախուռն կեր-պով գործել***։ Il a *fait un coup de tête*; il s'en repentira bientôt.

1101· Porter coup. —***Ազդել, մեծ ազդեցու-թիւն ունենալ***։ Telle est la considération dont il jouit, que tout ce qu'il dit *porte coup*. —***Վնասել***. Cette entreprise a *porté coup* à sa fortune.

1102· A coup sûr. —***Ստուգիւ. անշուշտ***։

1103· Coup sur coup. —***Իրարու վրայ***։ Il a eu trois maladies *coup sur coup*.

1104· A tous coups. —***Ամէն վայրկեան***։ Il vient *à tous coups* mequreller.

1105· Pour le coup. — ***Այս անգամ***։ *Pour le cp*, il ne m'échappera pas.

1106· Encore un coup. —***Նորէն կ'ըսեմ***։ *En-e un coup*, laissez-moi faire.

1107· Tout d'un coup. — *Մէկ անգամուն ։* Il gagna mille écus *tout d'un coup.* — *Յանկարծ ։*

1108· Un coup de Jarnac. — *Հակառակորդին տրուած անակնկալ և մատնիչ հարուած ։*

Ծանօթ· — *Ժառնակ, Սէն–Ժէռմէնի մէջ, ի ներկայութեան Հէնրիկոս Բ·ի, լա Շադէնեըռէի հետ մենամարտած ատեն, իւր ընդդիմամարտն գետինը փռեց յանակնկալս անոր սրունքին հարուած մը տալով։*

1109· Être dans le coup de feu de . . . — *Խիստ, սաստիկ . . . ըլլալ ։* Elle est *dans le coup de feu* du succès et de la beauté.

1110· Faire un coup d'état. — *Հակառակ օրինաց բուռն միջոցներ ձեռք առնել ։*

1111· Un coup de sang. — *Ժողովրդական անուն կաթուածի* (apoplexie)։

1112· Faire les cent coups. — *Անկարգ, խոլ կեանք մը վարել ։*

1113· Au premier coup ne tombe pas l'arbre (առակ). — *Մէկ հարուածով ծառը չ'իյնար, այսինքն՝ նպատակի մը հասնելու համար մէկ ջանքով ֆոհանալու չ'է ։*

1114· C'est le coup de pied de l'âne. — Ի
կիցն է այդ · այսպէս կը կոչեն թշնամանք մը ո
ղուած առ տկար անձ մը, որ պատասխանելու ո
րեքին մէջ չ'է ։

Ծանօթ. — Ակնարկութիւն Լաֆոնդէնի ծերացեալ առիւծն անուն առակին։

COUPE

1115. Boire la coupe *կամ լաւ եւս* le calice jusqu'à la lie. —*Ցմրուր քամել բաժակն, այսինքն՝ ամենամեծ դժբաղդութիւն մը կրել։*

1116. Nager à la coupe. —*Իւրաքանչիւր բազուկն հետզհետէ ջրէն դուրս քաշելով լողալ։*

COUPER

1117. Couper bras et jambes à quelqu'un. —*Ոտքը ձեռքը կտրել, լքուցանել։* Il ne pourra plus faire valoir ses droits: on lui *a coupé bras et jambes.*

1118. Couper court. —*Կարճ կապել։* Monsieur, point tant de paroles, *coupez court.*

1119. Couper court à quelqu'un. —*Մէկը յանկարծ ձգել՝ կտրուկ պատասխան մը տալով անոր։* Il voulait entrer en discussion, je *lui ai coupé court.*

1120. Couper court à quelque chose. —*Կարճել։* *Couper court* aux erreurs de la jeunesse.

COURAGE

1121. Prendre *կամ* tenir son courage *կամ* son
eur à deux mains. —*Քաջասրտութիւնը ժողվել։*

Il prit *son courage à deux mains* pour s'engager pendant la nuit dans l'épaisse forêt à la recherche de son frère.

COURANT

1122· Mettre, tenir quelqu'un au courant de . . . —Տեղեկացնել։ Je vous *tiendrai*, par mes lettres, *au courant de* tout ce qui se passera dans notre ville. —Je l'ai *mis au courant de* ce qu'il doit faire dans son nouvel emploi.

1123· Tout courant. —Վազելով։ On vint m'avertir qu'il était chez moi, je m'y rendis *tout courant*. —Դիւրաւ, առանց նեղութեան։ Il lit *tout courant*.

COURBETTE

1124· Faire des courbettes à quelqu'un. —Մէկուն առջեւ սողալ, նուաստօրէն, շահախնդիր ոգւով մեծարել զոք։ Depuis quelque temps il *fait des courbettes à* cet homme abject pour se procurer un emploi dans son établissement.

COURIR

1125· Courir le bon bord. —Աւազակները կամ ծովահէնները վաճառականաց նաւերուն վրայ յարձակիլ. —Բոզանոցները յաճախել։

1126· Je cours ma cinquantième, կմ. anné —Յիսուն, կմ. տարուս լմնցնելու մօտ եմ։

COURROIE

1127· Faire du cuir d'autrui longue courroie. —*Ուրիշին ստակովը զուարճանալ, աղէկ մը ուտել խմել և ծախքը ուրիշին վրայ թողուլ։*

1128· Allonger la courroie. —*Իւր իշխանութիւնը իրեն գծուած սահմանէն անդին անցնել. ընել աւելի քան զոր յանձնարարած են իրեն ընել։*

1129· Serrer la courroie à quelqu'un. —*Մէկուն ազատութիւնը, միջոցները պզտիկցնել*, (tenir quelqu'un en bride)։

COURS

1130· Cours de ventre. —*Թանչք, փորքշուք* (Իսհալ)։

1131· Donner cours à une nouvelle, à une opinion. —*Լուր մը, կարծիք մը տարածել, տարաձայնել։*

COURT

1132· Tenir quelqu'un de court. —*Մէկուն քիչ համարձակութիւն, ազատութիւն տալ։* Il n'est pas tout à fait prisonnier, mais il est *tenu de court*. La mère de cette demoiselle la *tient de court*.

1133· Prendre quelqu'un de court. —*Մէկուն ժամանակ տալ պարտքը վճարելու համար, ներել։* Comme il le savait en état de payer, il le 't *de court*.

1134· Être կամ se trouver court d'argent. —Քիչ ստակ ունենալ։ Il ne put longtemps demeurer à Paris, il *était court d'argent.*

1135· Se trouver court. —Անճարանալ։ Les souscriptions ne vinrent pas, et la compagnie *se trouva court.*

1136· Demeurer կամ rester court կամ tout court. Խօսքին թելը կորսնցնել։ Elle est *demeurée court* après les premiers mots de son compliment. —Պապանձիլ։ On l'accabla tellement de raisons, qu'il *demeura court.*

1137· Tourner court. —Կառքը կարճ շրջանով դարձնել։ Un cocher risque de verser quand il *tourne court.*

1138· Court vêtu. —Կարճազգեստ։ Une jeune fille *court vêtue.*

1139· Tout court. —Միայն, լոկ։ Il me répondit un Non *tout court.* —Յանկարծակի։ Il s'arrêta *tout court.* —Il s'en est retourné *tout court..*

1140· Pour faire court. —Խօսքը կարճ կապելու համար, խօսքս կարճ կապեմ։

La lice lui demanda encore une quinzaine:
Ses petits ne marchaient, disait-elle, qu'à pein.
Pour faire court, elle l'obtint.

COUSIN

1141· Ils ne sont pas cousins. —Իրարու հետ հաշտ , բարեկամ չեն ։

1142· Le roi n'est pas son cousin. —Թագաւորին անգամ չ'հաւնիր · (Կ'ըսուի հպարտ անձի մը համար որ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններու իսկ չ'հաւնիր ։)

1143· Être mangé de cousins կամ Avoir toujours des cousins chez soi. —Տունը միշտ հացկատակներ ունենալ՝ որք ինգինքնին տան տիրոջ բարեկամը կամ ազգականը կ'ընեն ։

COÛT, COÛTER

1144· Le coût fait perdre le goût (առակ) . —Ծախքը համը կը կորսնցնէ · այսինքն՝ բան մ'ուտենալու համար հարկ եղած ծախքը՝ զայն ուտենալու փափաքը կը բառնայ մէջէն ։

1145· Coûte que coûte. —Ինչ ըլլայ ըլլայ ։

1146· L'argent ne lui coûte guère. —Ստակն իրեն աչքաց առջեւ արժէք չունի ։

1147· Rien ne lui coûte. —Ամէն բան աչքը կ'առնէ ։

1148· Tout lui coûte. —Ամէն բան դժուարին իրեն ։

COUTEAU

1149· Être à couteaux tirés. —*Դանակ դանակի ըլլալ։*

1150· Bête à couper au couteau. —*Ձախաղանց ապուշ։*

1151· Un couteau à deux tranchants. —*Մի և նոյն ժամանակ թէր ու դէմ խօսող (է+է Եէ–չլէ)։*

1152· Aller en Flandre sans couteau *նոյնա-նշան է* S'embarquer sans biscuit *ի, որ աւելի նոր ոճ մ'է, և յաճախագոյն կը գործածուի։*

COUTUME

1153· Une fois n'est pas coutume (առակ)· — *Մէկ անգամով մարդ չեն կտրեր· (Կը գործածուի արդարացնելու համար մէկու մը պակասութիւնը զոր պատահմամբ գործած է)։*

COUTURE

1154· A plate couture. —*Մեծամեծ հարուած-ներով (թշնամւոյն զօրքերը զարնել)։* Leur armée fut battue *à plate couture.*

COUVER

1155· Couver des yeux. —*Խանդաղատանօ նայիլ։* Elle *couve des yeux* sa fille. —L'avare *couve des yeux* son trésor.

COUVERCLE

1156· Le couvercle est digne du chaudron (առակ). —Ամուսինն այնքան տգեղ, այնքան չար է որքան իւր կինն. (Կրնայ համապատասխանել տաճկական թէնճէրէ եուվարլանմըշ գափաղընը պուլմուշ առակին)։

1157· Il n'y a pas si méchant pot qui ne trouve son couvercle (առակ). —Չ'կայ աղջիկ մը, որչափ տգեղ և ըլլայ, որ ամուսին չ'գտնէ։

COUVERT

1158· A couvert de. —Ցապահովի (մրրկէ, անձրեւէ, à l'abri de)։ Nous étions *à couvert de* l'orage.

1159· Mettre son bien, sa fortune à couvert. —Ապահով տեղ մը պահել ինչքը, հարստութիւնը։

CRACHER

1160· Cracher au bassin. —Հակառակ իւր կամաց ծախքի մը մասնակցիլ։

1161· Tout craché. —Ցար և նման. (քթէն ինկած)· C'est son père *tout craché*. C'est lui tout craché, կենդանագիրը ճիշդ իրեն կը նմանի։

En le voyant, l'esprit le plus bouché,
Y reconnut mon portrait *tout craché*.

1162· Il a craché en l'air, et cela lui est retombé sur le nez. —Իր նետած քարը իր գլխուն ինկաւ, այսինքն՝ ըրածը իրեն եղաւ։

CRAN

1163· Monter, descendre d'un cran. —Աստի-ճան մը ելնել կամ իջնել։ Depuis dix ans qu'il est dans cette administration, il n'a pas *monté d'un cran*.

CRAPAUD

1164· Être chargé d'argent comme un crapaud de plumes. —Սատակ մը չունենալ։

CRÉDIT

1165· A crédit. —Պարապ տեղը։ Vous vous tuez *à crédit*. Vous vous donnez de la peine *à crédit*.

CRÉMAILLÈRE

1166· Pendre la crémaillère. —Բնակութիւնը նոր տուն մը փոխած ըլլալու առթիւ՝ բարեկամաց ճաշ տալ։

CRÉSUS

1167· C'est un Crésus. —Չափազանց հարուստ է։ Ծանօթ· —Կրեսոս, Թագաւոր Լիւդացւոց, հին ժողովրդոց մէջ նշանաւոր էր հարստութեան մասին։

CRÊTE

1168· Lever la crête. —Գլուխ վերցնել։

1169· Baisser la crête. —*Հպարտութիւնը իջնել, կակուղնալ։*

CREUSER

1170· Se creuser le cerveau. —*Բան մը գտնելու կամ իմանալու համար միտքը չափազանց յոգնեցնել (գլուխը ճաթեցնել)։* *Je me suis creusé le cerveau* pour percer ce secret.

CREUX

1171· Il n'y en a pas pour sa dent creuse. —*Այդ կերակուրը անոր մէկ ակռային չի բաւեր։*

1172· Viande creuse· —*Զը սնուցանող, չը կշտացնող կերակուր։* Les écrevisses sont *viande creuse* pour un homme de bon appétit. —Se repaître de viandes creuses. —*Ունայն յոյսերով սնանիլ։*

CRI

1173· N'avoir qu'un cri, ne jeter qu'un cri. —*Անընդհատ պոռալ։* Ce pauvre malade *n'a qu'un cri,* tant la douleur est vive.

1174· Pousser des cris de Merlusine. —*Խիստ սուր աղաղակներ արձակել։*

Ծանօթ· —Merlusine *աղաւաղումն է* Mélusine *անուն ըղձանուշին որ դղեակի մը մէջ փակուած էր։ Աւանդութիւնը կ'ըսէ թէ Մէլիւզին այս դղեակէն*

դուրս կ'ելնէր մեծ աշտարակին գագաթը ելնելու և իւր սուր աղաղակներով գուժելու համար միայն թէ չուառութիւնն կամ մահն կ'սպառնայ ընտանեաց անդամներէն միոյն դէմ։

CRIARD

1175· Dettes criardes. —Չնչին պարտք՝ որոյ հատուցումն կը խնդրէ գործաւորն, վաճառականն ։

CRIMINEL

1176· Au criminel. —Չար մտքով (իմանալ, մեկնել)։

CRISPATION

1177· Donner, causer crispations. —Զայրացը-նել։ La seule vue de cet homme lui *cause des crispations*.

CROC

1178· Pendre ses armes au croc. — Զինուո-րութիւնը ձգել։

1179· Mettre un procès au croc. — Դատը դադրեցնել։

CROCHET, CROCHETEUR

1180· Vivre sur les crochets de quelqu'un. — Մէկուն կրնակէն ապրիլ ։

1181· Crocheteur de serrures, de portes. — Փականքը, դուռները խորտակող բացող գող։

CROCODILE

1182· Larmes de crocodile. —**Սուտ** *արցունք*: Ne vous laissez pas toucher aux larmes de cette femme, ce sont des *larmes de crocodile*.

Ծանօթ· —*Ընդ. երկար կարծուեցաւ թէ՝ երբ կոկորդիլոսը տեսնէր թէ մարդ մը կը մօտենար իրեն, տեսակ մը ցաւագին աղաղակ կ'արձակէր աւելի ապահովապէս զայն յինքն ձգելու և լափելու համար*:

CROIX

1183· Une croix de par Dieu. —**Ա***յրենարան*, (*խաչ, օգնեա ինձ*):

1184· Chacun porte sa croix. —**Ա***մէն մարդ իւր խաչը կը կրէ*:

1185· Il faut faire une croix à la cheminée.— **Ս***եմը խաչեցէք* · (*Կը համապատասխանէ մեր ռամկական Ոտքը Ջուր Ռոքֆելլէր ասացուածին՝ որ կ'ուղղուի անոր որ երկար ատենէ ի վեր զայն ըսողին տունը չէր գացած*):

CROQUER

1186· Gentil à croquer. —**Շ***ատ սիրուն*: Cet enfant est *gentil à croquer*.

1187· Croquer le marmot. —**Ե***րկար ատեն սպասել*: Il m'a fait *croquer le marmot* pendant plus de deux heures.

1188· A la croque au sel. —Միայն աղով համեմուած։ Des artichauts, des radis *à le croque au sel*.

CROUPIÈRE

1189· Tailler des croupières à quelqu'un. —Մէկը աշխատցնել, տառապեցնել։ Je lui *taillerai* des croupières.

CROÛTE

1190· Casser la կամ une croûte avec quelqu'un. —Մէկուն հետ ընտանեբար ճաշել։

1191· Croûte de lait. Քերքէշ (բուֆիա. գիտական անունն է gourme)։

CRU

1192· Faire, dire quelque chose de son crû. —Ինքն իր գլխուն ; ինքնիրմէն ըսել, ընել։ C'est *de votre crû* que vous *dites* cela. Cette histoire est *de votre crû.*

1193· A cru. —Մերկ մարմնոյն վրայէն։ Il était botté, chaussé *à cru.*

1194· Monter un cheval à cru. —Թամբ կամ ծածկոյթ չունեցող ձիու մը վրայ հեծնել։

1195· Dire des choses toutes crues. —Առանց ակնածութեան, առանց պատշաճից սահմաններին նկատի առնելու խօսիլ։

CRUCHE

1196. Tant va la cruche à l'eau qu'à la fin elle se casse *կամ* qu'enfin elle se brise (առակ). —*Կուժը ջրին ճանապարհին կը կոտրի* ([illegible] [illegible])։ (*Անվայել ընթացից մէջ գտնուող կանանց վրայ խօսելով նաեւ, որոց վերջապէս դըժ-բաղդութիւն մը կը հասնի, այս առակն կը գործած-ուի՝ քիչ մը փոփոխուած*. Tant va la cruche à l'eau qu'à la fin *elle s'emplit*)։

CUEILLETTE

1197. Charger un navire en cueillette, à la cueillette. —*Նաւ մը այլ և այլ վաճառականաց բեռ-ներով բեռնաւորել*։

CUIR, CUIRASSE

1198. Avec z'un cuir. —*Հեգնութիւն՝ որ կ'ուղ-ղուի անոր՝ և Փրանսերէն խօսած ատեն՝ բառի մը ծայրը մօտքէն* s *մը կ'աւելցուի*։

Ծանօթ. —*Տէզօժիէի մէկ ժողովրդական երգին մէջ, աղախին մը իւր տիրոջ անուան տարեդարձը շնորհաւորելով, կ'ըսէ անոր*. « Acceptez ce rasoir *avec z'un cuir*. *Ընդունեցէք այս ածելին՝ հանդերձ մի կա-շիով*։ » *Արտասանութեան այս սխալը՝ որ սակայն հնաբանութիւն* (archaïsme) *մ'է միայն, (որով-հետեւ առենօք* avecques *կը գրէին), այնքան ան-ճեթեթ սխալ մը երեւցած է, որ ընդհանրապէս*

cuir բառը ընդունուած է նշանակելու համար յարակցութեան սխալ մը որ կը կայանայ s մը դնելու մէջ հոն՝ ուր այս բաղաձայնը չը կայ։

1199· Le défaut de la cuirasse. —Մէկու մը տկար կողմը։ Il a trouvé le défaut de la cuirasse.

CUIRE

1200· Être cuit. — Հարստութենէ, համբաւէ ինկած ըլլալ։ (Նոյն իմաստով կը գործածեն նաեւ être fricassé)։

1201· En cuire. — Il vous en cuira. — Օր մը պիտի զղջայք։ Il m'en cuit. —Զղջացա՛ծ եմ։

CUISINE

1202· Flaireur de cuisine. —Հացկատակ։

1203· Être chargé de cuisine. —Գիրապարար ըլլալ։ Tout maigre qu'il était autrefois, *il est* à présent *chargé de cuisine.*

CUL

1204· Cul de plomb. —Ընտանեկան լեզուաւ կը նշանակէ՝ նստասէր և աշխատասէր մարդ։ C'est un *cul de plomb* et une tête de fer.

1205· Cul-de-jatte. —Սրունքը և բարձքը գոսացեալ մարդ։

1206· Arrêter quelqu'un sur cul. — Նահանջել։ Le feu de l'infanterie *arrêta* la cavalerie *sur cul.*

CULOTTES

1207· Porter les culottes. —Տան մէջ կինը առն գործ տեսնել, առն իշխանութիւնը վարել։ Le mari ne vaut pas un sou; c'est la femme qui *porte les culottes* կամ *les chausses.*

CURÉ

1208· C'est Gros-Jean qui veut en remontrer à son curé (առակ). —Կ'ըսուի տգէտի մը համար որ ուրիշ հմուտ անձէ մ'աւելի գիտնալ կը յաւակնի, անմիտի մը համար որ խելացի մարդու մը խրատ տալու կ'ելնէ։

CURÉE

1209· Être âpre à la curée. —Խիստ ընչաքաղց ըլլալ։

CURRENTE CALAMO

1210· Écrire quelque chose currente calamo. —Արագաբար, առանց շատ մտածելու գրել։ Il a *écrit* ce long discours *currente calamo.*

CUVER

1211· Cuver son vin. —Գինին թափել։ Il n'est plus ivre, il a *cuvé son vin.*

D

DADA

1212· C'est son dada. —Այս է իւր ցանկացած բանը, իւր իղձը։

DAM

1213· La peine du dam. —Դատապարտելոց՝ Աստուծոյ տեսութենէն զրկուած ըլլալու պատիժը։

DAMAS

1214· Couper comme un damas. —Խիստ սուր ըլլալ։ Voilà un canif que je peux bien vous garantir : il *coupe comme un damas.*

DAMER

1215· Damer le pion à quelqu'un. —Գերազանցել։

DAMNER

1216· Faire damner quelqu'un. —Նզկել։ Il a une femme qui le *fait damner.*

DANAÏDE

1217· Tonneau des Danaïdes. —Սիրտ՝ որոյ փափաքներն վախճան չունին · կարի չուայլ, եւն։ Le journal est l'œuvre colossale de ce temps-ci : il lui faut des travailleurs rompus aux fatigues ; des

esprits prompts, clairvoyants, laborieux; des hommes qui donnent leur sang et leur vie à cette tâche sans fin, véritable *tonneau des Danaïdes.* — Cette entreprise coûte beaucoup et ne rapporte rien, c'est le *tonneau des Danaïdes* (*մեծամեծ ծախքեր կ'ըլլան*)։

Ծանօթ. — *Դանայուհին անունն է Արգիացւոց Դանաւոս թագաւորին 50 աղջկանց, որք իրենց ամուսիններն սպաննած ըլլալուն համար դատապարտուեցան անյատակ կարաս մը ջրով լեցնելու։*

DANSE, DANSER

1218. Donner une danse à quelqu'un. —*Զարաչար ծեծել կամ յանդիմանել զոք։*

1219. Mener la danse. —*Գործը վարել։*

1220. Entrer en danse. —*Գործի մը, նենգաւորութեան մը, պատերազմի մէջ մտնել։*

1221. Après la panse vient la danse (առակ). —*Կերուխումէն ետքը կու գայ պարը։*

1222. La danse de Saint-Guy. —*Շարժլական ախտ* (chorée) *կամ վերնոտութեան* (*տարա*, épilepsie) *ժողովրդական անունն է։*

Ծանօթ. —*Նախնիք հիւանդութեանց կու տային անունն այն սրբոց որոց կը վերագրէին զայնս բժշկելու զօրութիւնը. այսպէս, օձացաւը* (érésipèle *կամ* érysipèle) *կը կոչէին* le mal Saint-Antoine. *խողացաւը՝* (esquinancie *կամ՝ ըստ բժշկաց՝* angine) le

mal Saint-Martin, Սէն Մարթէնը եւ Սէն-Մաթիւրէնը՝ le mal Saint-Mathurin, եւն։

1223· Ne savoir sur quel pied danser. —Ճարը հատնիլ, ինչ ընելը, ինչպէս արդուստ ճարերը չը գիտնալ։

1224· Faire danser les écus. —Մեծ ծախքեր ընել. ունեցածը վատնել։

DAVO

1225· Être le davo dans une maison. —Տան մը մէջ՝ ուրիշներուն ընել չուզածն ընելու յանձն առնել։

DE

1226· Ceci est de vous à moi. —Խօսքը երկուքնուս մէջ մնայ. խօսքը մէջերնիս։

1227· Si j'étais de vous կամ que de vous. —Եթէ ես ձեր տեղն ըլլայի։

1228· Aussitôt les ennemis de s'enfuir et de jeter les armes. —Թշնամիները անմիջապէս զէնքեր-նին ձգելով փախան (զէնքերնին ձգելն փախչելնին մէկ եղաւ)։

1229· Il s'éloigna tout honteux, et nous de rire. —Ամօթալից հեռացաւ գնաց, և մենք խնդալ սկսանք (խնդալ մ'է մեզ [illegible])։

1230· De commodo et incommodo. —Ասացուած լատիներէն՝ որոյ բառական նշանակութիւնն է՝

աղէկութեան և գէշութեան վրայ, և կը գործածուի սովորաբար enquête *գոյականին հետ։* Ordonner une enquête *de commodo et incommodo*, *կը նշանակէ տեղեկութիւններ առնել թէ՝ գործարանի մը, հաստատութեան մը լաւ և գէշ կողմերն ճանչնալու նպատակաւ։*

1231· De visu. —*Ուրիշ լատիններէն առնուած, որ կը նշանակէ՝ ի տեսութենէ, տեսած ըլլալու համար։ Այսպէս կ'ըսուի* parler, témoigner d'une chose *de visu*.

D É·

1232· Coup de dé. —*Բախտի գործ։* Tout est *coup de dé* dans le monde.

1233· A vous le dé. —*Խօսելու, գործելու կարգը ձերն է։*

1234· Flatter le dé. —*Տրտմական կամ անհաճոյ բանի մը վրայ մեղմով խօսիլ։* En lui annonçant cette nouvelle, il a *flatté le dé*.

1235· Tenir le dé dans la conversation, dans la société. —*Խօսակցութեան տիրանալ, ընկերութեան մէջ մեծ ազդեցութիւն ունենալ։*

1236· Le dé en est jeté (առակ)· *Քուէն նետուեցաւ, այսինքն վճռուեցաւ, հաստատուեցաւ, չ'ըլլար ետ դառնալ։*

Ծանօթ· —*Ռուբիքոն պզտիկ գետ մ'էր որ կը բաժնէր զԻտալիա ի Կեղտիայէ յայսկոյս Ալպեանց։*

Ծերակոյտը՝ զՀռոմ ազատ կացուցանելու համար Կեղտիացի բանակներէն, հայրենադրուժ յայտարարած էր զայն որ զօրագնդով անցնէր այդ գետէն ։ Կեսար ծերակուտին այս արգելքը խզեց և Ռուբիկոնէն անցաւ գոչելով Alea jacta est! քուէն նետուեցաւ ։

DEBOUT

1237· Il ne peut tomber que debout. —Անոր աղքատանալը չ'կայ ։

1238· Conte à dormir debout. —Ձանձրացուցիչ պատմութիւն, զրոյց ։

1239· Vent debout կամ de bout. —Հակառակ հողմ։ Nous avions le *vent de bout*.

DÉCHAUSSER

1240· N'être pas digne de déchausser quelqu'un, նոյնանշան է N'être pas digne de dénouer կամ délier les cordons des souliers de quelqu'unի ։

DÉCHIRÉ, DÉCHIRER

1241· Cette femme, cette fille n'est pas tant կամ si déchirée. —Այս կինը, աղջիկը այնքան տգեղ չ'է ։

1242· Déchirer quelqu'un à belles dents. —Սաստկապէս մէկուն վրայ չարախօսել, բամբասել զայն ։

DÉCIDER (SE)

1243. Se décider pour quelqu'un, pour quelque chose. —Մէկու մը, բանի մը կողմէն ըլլալ. Նախամեծար համարել մէկը, բան մը։ Les électeurs *se décidèrent pour* son compétiteur. —La victoire *se décida pour* eux.

DÉCLINER

1244. Décliner son nom. —Անունը ըսել։ Il fut obligé de *décliner son nom.*

DÉCOMPTE

1245. Trouver du décompte dans une affaire. —Յուսոյն մէջ խաբուիլ։ Il attend cent mille francs dans cette affaire, mais il y *trouvera* bien *du décompte.*

DÉCOUDRE

1246. En découdre. —Մխիլ, մտնել (ի կռիւ, ի խաղ)։ L'ennemi s'avance, nous aurons à *en découdre.* —Apportez-nous des cartes, un trictrac, je vois bien que monsieur veut *en découdre.*

DÉCOUPLER

1247. Être bien découplé. —Զօրաւոր և առու-գահաստակ ըլլալ։

DÉCOUVERT

1248· A deniers découverts. —Պատրաստ դը-րամով։

DÉCOUVRIR

1249· Plus on se découvre, plus on a froid (ա-ռակ). —Յաճախ որչափ աւելի սրտերնիս, վշտերնիս բանամք ուրիշին, նոյնչափ ունկն չեն դներ մեզ. մեր վշտերուն վրայ միշտ խօսելով չ՚է որ ուրիշին գութը կը շարժեմք միշտ։

1250· Découvrir saint Pierre pour vêtir saint Paul. —Անպատեհութեան մը, վնասի մը դարման տանիլ այնպիսի միջոցաւ մը՝ որ ուրիշ անպատեհու-թեան, վնասի մը ծնունդ կու տայ։

D E D A N S

1251· Donner dedans. —Որոգայթը իյնալ. —Խաբուիլ։

D É F A U T

1252· Être en défaut. —Սխալիլ. վրիպիլ։
1253· Mettre en défaut. — Ի դերեւ հանել, վրիպեցնել։

D É F R A Y E R

1254· Défrayer la compagnie. —Ամենուն ծաղր ու ծանակին ենթակայ ըլլալ։ —Défrayer la com-

pagnie de bons mots, de plaisanteries. —Ընկերու-թիւնը կատակաբանութեամբք զուարճացնել։

1255· Défrayer la conversation. —Ուրիշներէն աւելի խօսիլ, խօսակցութեան տիրանալ։ Par son esprit il *défrayait la conversation.* —Խօսակցութեան նիւթ ըլլալ։ Il *défraya la conversation* par sa mésaventure.

DÉFRONCER

1256· Défroncer le sourcil. —Զուարթ դէմք ցուցնել։

DÉGAGER

1257· Dégager sa parole. —Խօսքը ետ առնել։ Pourquoi a-t-il *dégagé sa parole?* —Belle question! parcequ'ils n'ont pas agi d'après les conditions convenues. —Խոստման մէջ հաստատ կե-նալ, խօսքը կատարել։ Je vous avais promis votre argent tel jour, je viens *dégager ma parole,* le voilà.

DÉGAINER

1258· Brave jusqu'au dégainer. —Շատ բան խոստացող և ոչինչ կատարող, մեծ մեծ ջարդող, յախուռնախօս։

DÉGOUTTER

1259· S'il pleut sur moi, il dégouttera sur vous (առակ)։ —Իմ յաջողութեանց և ձախողու-թեանց մասնակից պիտի ըլլայք։

DÉGRAISSER

1260· Dégraisser quelqu'un. —*Մէկուն անիրաւ-ստացուածոց մէկ մասը բառնալ:* Ce financier avait fait des gains énormes, mais on l'a bien *dégraissé*.

DÉHANCHÉ

1261· *Բուն նշանակութիւնն է ազդրաբեկ: Փոխա-բերաբար՝ ընտանեկան ոճի մէջ՝ կը նշանակէ կոտրըտ-ուելով քալող:* Cette femme est toute *déhanchée*.

DEHORS

1262· Mettre quelqu'un dehors. —*Արտաքսել, հանել (զպաշտաւոր):*

1263· Être en dehors, tout en dehors. —*Ան-կեղծ կամ շատ միամիտ ըլլալ, սիրտն ու բերանը մէկ ըլլալ:*

1264· Garder les dehors. —*Արտաքին երեւոյթ-ները պահել:*

1265· Ce bâtiment va mettre dehors. —*Այդ նաւը ծովուն խորը պիտի երթայ:*

DÉJEUNER

1266· C'est un déjeuner du soleil. —*Այդ կեր-պասը շուտով իր գոյնը պիտի նետէ:*

DELENDA

1267· Delenda Carthago. —*Լատիններէն բառեր որք կը նշանակեն պէտք է կործանել զԿարքեդոն, և որք*

կը գործածուին ակնարկելու համար հաստատուն, անյողդողդ գաղափարի մը՝ որոյ իրականացումը մեծ հալածում կը կրէ։ La chute de l’empire français était le *delenda Carthago* de tous les discours du célèbre ministre anglais William Pitt.

DÉLIBÉRÉ

1268· De propos délibéré. —Դիտմամբ, խոր-հրդով, կամաւ։

DÉLICAT

1269· Avoir le sommeil délicat. —Քունը թե-թեւ ըլլալ։

DÉLOGER

1270· Déloger sans tambour ni trompette. —Լռելեայն, գաղտագողի մեկնիլ։

DÉLUGE

1271· Après moi le déluge. —Շարունակենք մեր ուրախ զուարթ կենցաղավարութիւնը, ինձ ինչ փոյթ թէ ինձմէ ետքը ինչ պիտի պատահի։

Ծանօթ. —Լուդովիկոս ԺԵ. ի կը վերագրեն այս ասացուածն՝ որ զեղխերուն նշանաբանն եղած է։

1272· Passons au déluge. —Կարճ կապենք, բուն խնդրոյն անցնինք։

DEMAIN

1273· Aujourd'hui pour demain. —Ամեն օր, ամեն վայրկեան, յանկարծ (օր մը չէ նէ օր մը, եւն)։ Il peut, *aujourd'hui pour demain*, nous quitter et nous laisser dans l'embarras.

DEMANDER

1274· Je ne demande pas mieux. —Իմ ալ ուզածս այդ է։ *Nous ne demandons pas mieux* que de partir, մեր ալ ուզածը մեկնիլ է։

1275· Demandez-moi pourquoi. —Ես գիտե՞մ. ես ալ չեմ գիտեր (ինծի հարցուր)։ *Demandez-moi pourquoi* il s'est mis en colère.

DÉMANGER

1276· La langue lui démange. —Ճառ կը ցանկայ խօսիլ։

1277· La main lui démange. —Ճառ կը ցանկայ կռուիլ, զարնել, գրել։

1278· Les pieds lui démangent. — Կ'ուզէ մեկնիլ։

1279· Le dos lui démange. —Կռնակը կը քերուի, ծեծ կ'ուզէ։

DÉMÊLER

1280· Avoir à démêler. —Հակառակիլ, վիճիլ
Qu'*avez-vous à démêler* ensemble ?

DÉMENTI

1281· En avoir le démenti. —Գործը չյաջողելուն համար ամօթ կրել։

1282· Je n'en aurai pas le démenti. —Օր մը գաղափարս պիտի իրականացնեմ։

DEMEURANT

1283· Au demeurant. —Այսու ամենայնիւ։ Il est un peu vif; mais, *au demeurant*, bon garçon. Je sais, *au demeurant*, que M. le marquis vous aime.

DEMEURE

1284· Être en demeure avec ses créanciers. —Հատուցման պայմանաժամն անցած ըլլալ։

1285· Être en demeure envers quelqu'un. —Մէկուն երախտապարտ մնալ։

1286· Il y a péril en la demeure. —Քիչ մը դանդաղիլը վնասաբեր կրնայ ըլլալ, կամ կեցուած տեղը վտանգաւոր է։

1287· Mettre quelqu'un en demeure de. —Մէկը ստիպել պարտքը վճարելու, կամ խոստումը տարելու։

1288· Être en demeure de faire quelque chose. Բան մ'ընելու միջոցներն ունենալ, կարող ըլլալ։

1289. A demeure. —Մնայուն , կայուն ։ Poser un vitrage *à demeure*. —Semer à demeure. —Սերմերը այնպիսի տեղ մը սերմանել՝ ուրկէ տունկերը տեղափոխելու հարկ չ'կայ ։ On sème *à demeure* le persil, le cerfeuil.

DEMEURER

1290. Demeurer en arrière, en reste. —Պարտապան մնալ ։

1291. Demeurer sur place, sur le carreau. —Գտնուած տեղն սպաննուիլ ։

1292. Demeurer en beau chemin կամ en demeurer là. —Կէս ճամբայն կանգ առնել ։ Le travail *en demeura là*. Աշխատութիւնն կէսկատար մնաց ։ L'affaire n'*en demeurera* pas *là*. Գործը այսչափով չպիտի լմննայ , հետեւանքներ պիտի ունենայ ։ Demeurons-en là. Հոս կանգ առնենք , այս բանին վրայ այլ եւս չ'խօսինք ։

1293. Cela lui est demeuré sur le cœur. —Սրտին մէջ ոխ պահած է ։

DEMI

1294. S'affliger sans sujet ni demi. —Առանց պատճառի տրտմիլ ։

1295. Avoir raison et demie pour parler. —Խօսելու լիուլի իրաւունք ունենալ ։

DÉNICHEUR

1296· Un dénicheur de merles. — *Ճարտար, խորագէտ, շահագէտ մարդ, որ գիտէ լաւ առիթներ գտնել և անոնցմէ օգուտ քաղել։*

1297· Un dénicheur de fauvettes. — *Երիտասարդ որ առանց հարուստ ըլլալու՝ կը յաջողի երթէ ոչ հարուստ, գէթ գիւրակեաց կին մը գտնելու։*

1298· Un dénicheur d'antiquité. —*Հնութիւններ գտնող։*

DENIER

1299· Denier à Dieu. —*Առհաւատչեայ։* A la différence des arrhes proprement dites, le *denier à Dieu* ne s'impute point sur le prix.

1300· Il vous vendrait à beaux deniers comptants. —*Իրեն չը վստահուիր, որովհետեւ չնչին գումարի մը համար միշտ պատրաստ է մատնելու նոյն իսկ իւր լաւագոյն բարեկամներն։*

1301· Argent prêté au denier vingt, vingt cinq, etc. —*Հարիւրին հինգով, չորսով, եւն. փոխ տրուած ստակ։*

DENT

1302· Avoir une dent contre quelqu'un. —*Մէկուն դէմ ոխ ունենալ։*

1303· Avoir une dent de lait contre quelqu'un. —*Շատ ժամանակէ ի վեր մէկուն դէմ թշնամութիւն*

ունենալ։ Il a une dent de lait contre cet homme, qui a été cause, dit-on, de sa destitution.

1304· Avoir les dents longues. — *Երկար ատենէ ի վեր անօթի ըլլալ։ Il a les dents longues;* il n'a rien mangé de la journée.

1305· Montrer les dents à quelqu'un. —*Ցուցընել թէ կարող է ինքզինքը պաշտպանելու (ակռայ ցուցնել)։* Ils voulaient l'attaquer, mais il leur a *montré les dents.*

1306· Parler des grosses dents à quelqu'un. —*Սպառնալով խօսիլ մէկուն հետ։*

1307· Déchirer quelqu'un à belles dents. — *Սաստիկ չարախօսել մէկուն վրայ։* Il *déchire à belles dents* tous ceux qui ne se sont pas mis de son côté.

1308· Être sur les dents. — *Վաստակաբեկ, խոնջեալ ըլլալ։* Ce cheval *est sur les dents. —Il est sur les dents;* il n'en peut plus.

1309· Rire du bout des dents. — *Ակամայ խնդալ։*

1310· Malgré vous et vos dents. —*Հակառակ ձեզ և ձեր բոլոր սպառնալեաց։*

1311· Arracher une dent à quelqu'un. —*Մէկէն ատակ կամ ուրիշ բան մը քաշել՝ զոր ստիպուած է տալու հակառակ իւր կամաց։*

1312· Mentir comme un arracheur de dents. —*Անամօթաբար ստել։*

Ծանօթ. — Ակնարկութիւն այն սուտ բժիշկներուն որ ամէն ցաւ կրնան բուժել, և առանց ցաւ պատճառելու ակռայ կրնան հանել. —Նախնիք կ'ըսէին mentir comme un poète.

1313. Ne pas desserrer les dents. —Բերանը չը բանալ, բառ մը չ'ըսել:

1314. Prendre le mors aux dents. —Բուն նշանակութիւնը կը համապատասխանէ գրեթէ մեր ռամկական ձին խենդեցաւին: Les chevaux *prirent le mors aux dents* et entraînèrent la voiture. —Ինքզինքը իւր կրից տալ սանձարձակ. —Յանկարծ բարկանալ: On lui a fait un léger reproche, il a *pris le mors aux dents*. —Երկար ծուլութենէ, անհոգութենէ վերջ ինքզինքը ուսման, աշխատութեան տալ: A présent il étudie beaucoup, il a *pris le mors aux dents*.

1315. C'est vouloir prendre la lune avec les dents. —Ջանհնարինն փորձել է:

1316. C'est l'histoire de la dent d'or. —Ոսկեղէն ակռային պատմութեան դարձաւ տիկա: (Այսպէս կը կոչեն բան մը՝ որ յետ երկար բացատրութեանց՝ բոլորովին սխալ ճանչցուած է):

Ծանօթ. —1593ին, տարաձայնութիւն մը ելաւ թէ Սիլէզիացի եօթը տարեկան տղու մը ակռաները թափած ըլլալով՝ թափած ակռաներէն մէկուն տեղ ոսկիէ ակռայ մը ելած էր: Ահա գիտնոց մէջ անհամաձայնութիւն, կագ. ոմանք այս տարաձայնութեան հաւատ կ'ընծայեն, այլք սուտ կը հռչակեն

զայն . ոսկերիչ մը այս անհամաձայնութեան վերջ կու տայ . ակռային վրայ ոսկեայ թերթ մը փակցուած էր մեծ ճարտարութեամբ ։

1317· Être savant jusqu'aux dents. —Կարի իմաստուն ըլլալ ։

1318· Avoir la mort entre les dents. —Շատ ծեր . կամ սաստիկ հիւանդ ըլլալ ։

1319· Manger de toutes ses dents. —Կարի շատ և շուտ ուտել ։

DÉRATÉ

1320· Courir comme un chien dératé. —Արագաբար վազել առանց յոգնելու ։

1321· C'est un dératé, une dératée. —Զուարթ, առոյգ մէկն է ։

DERNIER

1322· Le dernier supplice. —Գլխատութիւն ։

1323· Il ne veut jamais avoir le dernier. —Խօսքի տակ մնալ չուզեր ։

DÉROBER

1324· Est bien larron qui larron dérobe. (առակ) · —Գողն ի գողոյն գողացաւ , Աստուած եւս զարմացաւ ։

DERRIÈRE

1325· Sens devant derrière. —Ընդհակառակն , շրջեալ ։

1326· Laisser quelqu'un bien loin derrière. — Գերազանցել զոք։

1327· Montrer le derrière. —Պատռտած ըզ-գեստներ հագած ըլլալ. —Կռուին մէջ՝ փախչիլ, կռնակը դարձնել։

DESCENTE

1328· Descente de lit. —Անկողնին քով փոք-րիկ գորգ։

1329· Descente de justice, de police. —Դա-տաւորի, ոստիկանութեան այցելութիւն։

DÉSIRER

1330· Ne laisser rien à désirer. —Անթերի, կատարեալ ըլլալ. Իւր տեսակին մէջ փափաքելի կէտ մը չ'ձգել։ La représentation *ne laissait rien à désirer.*

1331· Se faire désirer. —Ինքզինքը ծանրէն բռնել, քաշել։

DÉSOPILER

1332· Désopiler la rate. —Մեծապէս զուար-ճացնել, խնդալէն մարեցնել։ Cette scène burlesque nous a *désopilé la rate.*

DESSERRE

1333· Être dur à la desserre կամ à la détente. —Ագահ, (խըյըղ), ձեռքը ծանր ըլլալ։ Je ne veux

pas le lui vendre à crédit ; j'ai entendu dire qu'il est *dur à la desserre.*

DESSOUS

1334· Avoir le dessous. —Յաղթուիլ։

DESSUS

1335· Être au-dessus de l'opinion publique. — Ուրիշին կարծեաց անփոյթ ըլլալ։

1336· Être au-dessus du vent. — Վախնալու բան չ'ունենալ։

1337· Avoir, gagner, prendre le dessus. — Յաղթել, գերազանցել, շահիլ։

DEUIL

1338· Porter le deuil de sa blanchisseuse. — Աղտեղի ճերմակեղէն հագած ըլլալ· (լուացարարին սուգը պահել)։

DEUS EXMACHINA

1339· Լատիներէն ասացուած՝ որ յաճախ կը գործածուի գրութեանց և խօսակցութեանց մէջ նշանակելու համար ճախող կացութեան մը՝ հաւանականութենէ վեր ունեցած յաջող լուծումը, շնորհիւ հզօր անձնաւորութեան մը անակնկալ միջամտութեան։

DEUX

1340. De deux jours l'un. —Օր ընդ մէջ։

1341. Donner, piquer des deux. —Ձիուն աջ և ձախ կուշտին զարնել. —Շատ փոյթ տանիլ։

1342. N'en faire ni un ni deux. —Շուտ մը որոշում տալ։

1343. Il n'y a pas deux voix là-dessus. —Ամենքն ալ համակարծիք են։

1344. Promettre et tenir, c'est deux. —Ուրիշ բան է խոստանալ, ուրիշ բան է խոստումը կատարել։

DEVANT

1345. Avoir de l'argent devant soi. —Ի պահեստի դրամ ունենալ։

1346. Il bâtit sur le devant. —Կը գիրանայ։

1347. Elle bâtit sur le devant. —Փորը կը մեծնայ (յղի կնոջ մը վրայ խօսելով)։

1348. Prendre les devants. —Պէտք եղածը յառաջուց հոգալ։

DEVOIR

1349. Il m'en doit կամ je lui en dois. —Անկէ վրէժս պիտի առնեմ, ինծ ըրած թշնամանաց հաշիւը պիտի պահանջեմ իրմէ։

1350· Se mettre eu devoir de faire quelque chose. —Բան մ'ընելու պատրաստուիլ, սկսիլ։

1351· Ranger quelqu'un à son devoir. —Մէկը ստիպել իւր պարտականութիւնը կատարելու։

DÉVOLU

1352· Jeter son dévolu sur quelque chose. —Բանի մը աչք տնկել, բանի մը վրայ աչք ունենալ։

DÉVORER

1353· Dévorer ses larmes, ses chagrins. —Արցունքը բռնել, վիշտը խեղդել։.

1354· Dévorer les difficultés. —Յաղթել դժուարութեանց։

1355· Dèvorer un affront. —Թշնամանք մը կլլել։

DIABLE

1356· Faire le diable à quatre. —Մեծ աղմուկ հանել։ Les petits *font le diable à quatre;* il faut les faire taire. —Արիւն քրտինք մտնել։

Ծանօթ. —ԺԵ. դարու մէջ կրօնական թատերախաղեր կը ներկայացնէին, յորս՝ մեղաւորները զարհուրեցնելու համար սատանայներ ի տեսիլ կը հանէին, որք երբեմն երկու և երբեմն չորս էին թուով։ Այս սատանայներուն թիւը որքան շատ ըլլար՝ այնքան իրենց հանած ժխորը մեծ կ'ըլլար։

1357. C'est un pauvre diable. —Խեղճ, ողորմելի արարած մ'է։

1358. C'est un méchant diable. —Խորամանկ և չարաճճի մ'է։

1359. C'est un bon diable. —Բարեհամբոյր, զուարթ մէկն է։

1360. Envoyer au diable, à tous les diables, donner au diable. —Անիծել, բարկութեամբ մերժել։

1361. C'est le diable . . . —Խիստ դժուարին է . . . . On a bientôt fait de chasser son public, *c'est le diable* ensuite pour le ramener.

1362. Se donner au diable. —Յուսահատիլ։ *Il s'est donné au diable;* il ne dit mot. —Արիւն քըրտինք մտնել։ Je *me suis donné au diable* inutilement pour que la chose réussît.

1363. Avoir le diable au corps. —Սատանան փորն ըլլալ. —Արուեստի մէջ ճարտար, կամ ուժեղ ըլլալ։

1364. Tirer le diable par la queue. —Օրապահիկն վաստկելու հազիւ հազ կարող ըլլալ։

1365. Une diable d'affaire. —Գէշ, տաղտկալի գործ մը։

1366. Quel diable d'homme! —Ի՛նչ գէշ, անպիտան մարդ։

1367. Aller au diable. —Դժոխքին ծայրն ըլլալ. Il est *allé au diable.*

1368· Faire quelque chose à la diable. —Գէշ, հարեւանցի կերպով ընել բան մը։ Cela est *fait à la diable.*

1369· En diable կամ En diable et demi. —Սաստիկ, ուժգին. կարի, չափազանց։ Frapper *en diable.* Cette eau-de-vie est forte *en diable et demi.*

1370· Aller au diable Auvert. —Դժոխքին ծայրը, այսինքն խիստ հեռուները կամ անծանօթ տեղ մը գացած ըլլալ։

Ծանօթ· —Auvert աղաւաղումն է Vauvert ի։ Vauvert կամ Val-vert դղեակն, Բարիզի մօտ, բնակավայրն էր Ֆիլիբ-Օգիւսթի՝ սորա բանադրուելէն յետոյ. այս պատճառաւ յիշեալ դղեակն սատանայներու և ոգիներու բնակավայրն նկատուեցաւ։

1371· On est à Dieu ou à diable. —Մարդ կամ առաքինի կ՚ըլլայ կամ մոլի։

1372· Crever l'œil au diable. —Սատանային աչքը փորել, իւր նախանձորդները ճաթեցնել. այսինքն՝ հակառակ իւր նախանձորդաց յառաջադիմել։

1373· Le diable pourrait mourir que je n'hériterais pas de ses cornes. —Եթէ սատանայն անգամ մեռնի, եղջիւրներն ինձ չ՚իյնար։ (Կը գործածուի նշանակելու համար թէ ո և է ժառանգութենէ բաժին չունի։)

1374· C'est le diable à confesser. —Այդ բան ընելը խիստ դժուարին է, եթէ ոչ անկարելի։

1375. Dire le diable de quelqu'un. —*Կարելի եղածին չափ չարախօսել։*

1376. Il n'est pas si diable qu'il se fait noir. —*Երեւցածին չափ չար կամ վախնալու մէկը չէ։*

1377. Le diable bat sa femme et marie sa fille. —*Թէ արեւ կայ և թէ կ'անձրեւէ։*

1378. Faire l'aumône au diable. —*Ողորմութիւն տալ այնպիսի մէկու մը որ իրմէ հարուստ է։*

1379. Quand le diable est vieux il se fait ermite (առակ). —*Զարմանալի չ'է տեսնել մարդիկ որք ամէն տեսակ աշխարհային հաճոյքներով լի կենցաղավարութիւն մ'ունենալէ վերջ՝ տարիքնին առնելով, կրօնական գաղափարներով կը տոգորուին։*

DIEU

1380. Jurer ses grands dieux. —*Մեծ երդումներ, եւ ընել հաստատելու համար (աստուածները վըր առնել)։*

1381. Devoir à Dieu et à diable. —*Շատ մարդոց պարտք ունենալ։*

1382. Ce que femme veut, Dieu le veut. —*Կամք կնոջ, կամք Աստուծոյ։ (Այսինքն պէտք է կանց կամքը կատարել։)*

1383. Il faut s'adresser à Dieu plutôt qu'à ses ints. —*Բան մը ստանալու համար, աւելի աղէկ է*

ուղղակի տիրոջը դիմել քան թէ նորա պաշտօնեայներուն ։

DIGNUS

1384· Dignus est intrare. —*Այս լատիներէն բառերը՝ որոց բառական թարգմանութիւնն է արժանի է մտնելու, պատասխանն են բժշկաց, դեղագործաց և ուրիշ գիտնոց՝ Մօլիէռի Երեւակայական բժիշկի մէկ տեսարանին մէջ, և միշտ կատակաբանօրէն կը գործածուին, երբ ուզուի մէկը ընկերութեան մէջ առնել ։*

DIMENSION

1385· Prendre ses dimensions. —*Ամէն հնարք կամ զգուշութիւն ի գործ դնել ։*

DÎNER

1386· Dîner par cœur. —*Ակամայս ստիպուիլ չ՛ճաշելու ։* S'il ne vient à l'heure, il *dînera par cœur.*

DIR

1387· Dir l'orazion della bertuccia. —*Իտալական առակ՝ որոյ բառական թարգմանութիւնն է՝ կապիկին մաղթանքն ըսել, և որ կը նշանակէ անիծանալ է ատեր մրմնջել և կամ ողօրել յիշոցներ եւ փոյն [illegible], կրճտել ։*

DIRE

1388· Trouver à dire. —Մէկու մը բացակայութիւնը, բանի մը պակասութիւնը նշմարել։ On vous a *trouvé à dire* dans cette compagnie. —On a *trouvé à dire* à cette somme.

1389· Il y a bien à dire. —Մեծ տարբերութիւն կայ։ *Il y a bien à dire* entre ces deux personnes.

DISCRÉTION

1390· Se mettre à la discrétion de quelqu'un. —Մէկուն կամաց հպատակիլ։ Je me mets à votre discrétion.

1391· Être à la discrétion de quelqu'un. —Մէկուն ձեռքը ըլլալ, մէկէն կախում ունենալ։ Le salut de l'Hespérie *est à votre discrétion*.

1392· A discrétion. —Ըստ կամս. —Ուզածնուդ չափ։ Pour pain, vous en aurez *à discrétion*.

DISPOSER

1393· L'homme propose et Dieu dispose. —Խորհուրդ մարդկան՝ կամք Աստուծոյ։

DISTRICT

1394· Cela n'est pas de mon district. —Ատիկա ընելը ինծի չ'իյնար։

1395· Se le tenir pour dit. —*Խօսքը կրկնելու չ'համարձակիլ։*

1396· Se tenir pour dit. —*Վստահ ըլլալ թէ...*

1397· Il a son dit et son dédit. —*Անոր խօսքին հաւատարմութիւն չըլլար. այսօր կը խոստանայ վաղը յանձն չ'առներ։*

DIX-HUIT

1398· Être sur son dix-huit. —*Ընտանեբար կը գործածուի և կը նշանակէ՝ ամենէն գեղեցիկ հագուստները հագած ըլլալ։*

Ծանօթ. —*Այս ասացուածն բառախաղ մ'է. ժողովուրդը կիւրակէ օրերը յաճախ շրջեալ զգեստներ կը հագնէր, հետեւաբար երկիցս նոր* deux fois neufs (deux fois 9). *արդ՝ յայտնի է թէ երկու անգամ ինը կ'ընէ տասնեւութը։*

1399· Donner à quelqu'un cinq et quatre la moitié de dix-huit. —*Երկիցս ապտակել զոք, մէկ մը ափով, մէկ մ'ալ ձեռաց հակառակ կողմով։*

Ծանօթ. — *Առաջին ապտակը հինգ մատով կը զարնուի, երկրորդը՝ չորս մատով. ընդամենն ինը, որ է տասնեւութի կէսը։*

DOCTUS

1400· Doctus cum libro. —*Լատիներէն բառ որ կը նշանակեն գրքով գիտուն։ Կ'ըսուի անոնց համ*

որ անկարող իրենք իրենցմէ խորհրդածելու , բոլոր իրենց գաղափարները գրքերու մէջէ կը քաղեն ։ Pamphile, *doctus cum libro,* recueille et note précieusement les bons mots qu'il trouve dans les livres, et ne manque pas de les répéter ensuite comme de lui.

DOIGT

1401· Montrer quelqu'un au doigt. —*Հրապարակաւ մէկը ծաղրել ։* C'est un homme qu'on *montre au doigt.*

1402· Avoir sur les doigts. —*Պատժուիլ և կամ յուսոյն մէջ խաբուիլ ։*

1403· Il ne faut pas mettre le doigt entre le bois et l'écorce (առակ). —*Առն և կնոջ, եղբօր և քեռ , եւ. վերջապէս ի բնէ միացած անձանց գործերուն պէտք չէ խառնուիլ ։*

1404· Avoir de l'esprit au bout des doigts. —*Ձեռօք շատ ճարտար ըլլալ ։* Il n'est pas instruit, mais *il a de l'esprit au bout des doigts.*

1405· Se mordre les doigts de quelque chose. —*Բանի մը վրայ զղջալ ։* Il a fait un faux pas dans cette affaire, et *il s'en mord les doigts* à présent.

1406· Ce sont les deux doigts de la main. —*Կ'ըսուի երկու անձանց համար որք այնչափ մտերիմ են որ երբէք իրարմէ չեն բաժնուիր (երկուքն ալ մէկ ոգի են) ։*

1407· Ne faire œuvre de ses dix doigts. —Անգործ կենալ, բնաւ չ'աշխատիլ։

1408· Mon petit doigt me l'a dit. —Կը համապատասխանէ մեր ռամկական ասացուածին (Խօշչիկը խաբար բերաւ)։

1409· Savoir quelque chose sur le bout du doigt. —Շատ լաւ, գոց գիտնալ բան մը։

1410· Mettre le doigt sur quelque chose. —Մտքով փնտռածը գտնել, գուշակել։

DONNER

1411· Donner quelqu'un, quelque chose pour . . . Մէկը (իբր խորամանկ, եւն.) կամ բան մը (իբր ամենէն գեղեցիկը, եւն.) կարծեցնել ուզել, ներկայացնել։ Je vous *donne* cet homme-là *pour* le plus grand fourbe.

1412· En donner à quelqu'un, lui en donner d'une, en donner à garder à quelqu'un. —Մէկը խաբել։

1413· Donner du bâton à quelqu'un. —Գաւազանով ծեծել մէկը։

1414· Ne savoir où donner de la tête. —Ճարը հատնիլ, ինչ ընելիքը՝ գլուխը ուր զարնելը չ'գիտնալ։

1415· Donnez du nez en terre. —Երեսի վրայ իյնալ։

1446. Donner dans la tête. —(Գինին) գլուխը զարնել։

1417. Donner dans... —Զարնուիլ մէկու մը. բանի մը, մէկու մը տալ ինքզինքը։ *Donner dans* une femme, dans le libertinage.

1418. Donner à quelqu'un du (վերադիր մը). —Մէկու մը այդ վերադիրն տալ։ Quand il me *donne du* chien, si je lui *donne de l'âne,* serons-nous quittes? Je le crois.

1419. Donner sur les nerfs. —Ջիղերուն դպչիլ։

1420. Donner à tout.—Ամէն բանի ձեռք զարնել։

DORMIR

1421. Dormir sur les deux oreilles. —Խոր քնով քնանալ. —Ինքզինքը յապահովմի կարծել։

1422. Dormir la grasse matinée. —Շատ քնանալ, անկողնէն ուշ ելնել։

1423. Il n'y a point de pire eau que l'eau qui dort (առակ). —Լուռ մուռ՝ ծածկամիտ մարդէն վախցիր, զգուշացիր։

1424. Dormir comme un sabot. —Անշարժ, հանդարտ քնով քնանալ։

1425. Dormir comme une marmotte, comme un loir. —Երկայն ատեն քնանալ, քնանալ սիրել։

1426· Qui dort dîne (առակ) · —Քնացողը կը ճաշէ · այսինքն՝ քնացող մարդը անօթութիւն չ՛զգար ։

1427· Les trophées de Miltiade m'empêchent de dormir. —Միլդիատէսի յաղթանակները թոյլ չեն տար ինծ քնանալու ։ (Կ'ըսուի մէկու մը համար՝ որոյ մտահոգութիւն կը պատճառեն իւր ախոյեանին յաջողութիւններն ։)

Ծանօթ· —Փառասէրն Թեմիստոկլէս կը նախանձէր Մելդիատէսի քաջագործութեանց վրայ, որք իրեն մտահոգութիւն կը պատճառէին, և երբ իւր բարեկամներն իրեն կը հարցնէին թէ ի՛նչ էին իւր մտահոգութեանց պատճառներն, կը պատասխանէր · Մէլտիատէսի յաղթանակներն թոյլ չեն տար ինծ քնանալու ։

DOS

1428· Se mettre quelqu'un à dos. —Մէկուն թշնամութիւնը իւր վրայ հրաւիրել ։

1429· Faire le gros dos. —Կռնակը ուռեցնել (կատուի վրայ խօսելով) ։ Փոխաբերաբար կը նշանակէ նաեւ՝ ինքզինքին կարեւորութիւն տալ, ուռենալ ։ Le chat *fait le gros dos* quand on le caresse. —Et que dire de maître Jacques qui *faisait le gros dos?*

1430· Mettre les gens dos à dos. —Կ'ըսուի դատաւորի մը համար որ դատախազներն, հակառակորդներն կը ճամբէ առանց մէկ կամ միւս կողման իրաւունքը հաստատելու ։

1431· Tourner le dos à quelqu'un. —*Կռնակ դարձնել, ճանբել, մտիկ չընել։* Le pauvre hère s'était rendu de bon matin chez le directeur pour solliciter la place vacante, mais on lui a *tourné le dos*.

1432· Avoir bon dos. —*Հարուստ, դիմացկուն, կռնակը հաստ ըլլալ։*

1433· Mettre tout sur le dos de quelqu'un. —*Ամէն պարսաւանք, ամէն յանցանք մէկուն վրայ ձգել։*

DOUX

1434· Médecin d'eau douce. —*Անարուեստ, յոռի բժիշկ։*

1435· Marin d'eau douce. —*Անհմուտ նաւավար։*

1436· Filer doux. —*Հզօրին առջեւ ձայն չը հանել, լուռ կենալ, կակուղնալ։*

DOUZAINE

1437· A la douzaine. —*Աննշան, անարուեստ։* Un poète, un peintre *à la douzaine*.

DRAGÉE

1438· Écarter la dragée. —*Խօսած ատեն՝ խօսակցին երեսին թուք ցայտեցնել։*

1439· Tenir la dragée haute à quelqu'un. — ***Փափաքած բանին երկար ատեն սպասեցնել մէկը։*** Il désire beaucoup de danser, mais *on lui tient la dragée haute.*

1440· Avaler la dragée. — ***Դժնդակ բանի մը համբերել։***

DRAP

1441· Tailler en plein drap· —***Գործի մը մէջ լիագօր իշխանութիւն ունենալ։***

1442· Mettre quelqu'un dans de beaux draps. —***Մէկուն վրայ շատ չարախօսել.*** —***Մէկը տագնապի մէջ ձգել։***

DRAPEAU

1443· Se ranger sous les drapeaux de quelqu'un. —***Մէկուն կողմէն ըլլալ, մէկուն թեւ ելլել։***

DROIT

1444· A qui de droit. —***Ան որ անկ է։*** Je vais me plaindre *à qui de droit.* —L'héritage échut à *qui de droit.*

1445· Faire droit à quelqu'un. —***Մէկուն դատ բանալ։***

1446· A bon droit. —***Իրաւամբ, իրաւունքով։*** C'est *à bon droit* qu'il se plaint.

DUO

1447· Duo d'injures, de compliments. —*Երկկողմանի թշնամանք, մեծարանք, տուրեւառ թշնամանաց, մեծարանաց։*

DURA

1448· Dura lex, sed lex. —*Այս լատիներէն բառերն՝ որոց նշանակութիւնն է դժնդակ օրէնք, բայց օրէնքն այն է, կը գործածուին արտայայտելու համար հպատակութիւն մը ստիպողականութեան մը՝ հարկի մը առջեւ որ հասարակաց է։* A vingt ans nous pouvons être aussi près de la mort qu'à soixante; le jour de demain ne nous appartient pas: *dura lex, sed lex.*

E

1449· E tutti quanti. — *Իտալերէն ասացուած որոյ բառական թարգմանութիւնն է և բոլոր միւսները, և կը գործածուի զուտ Փռանսերէն gens de même farine, նմանողքը, երկուքը նման ծաղկէի իմաստով։* Qui connaît aujourd'hui les œuvres de Chapelain, de Pradon, de Cotin, *e tutti quanti?*

EAU

1450· Faire de l'eau. —*Ջուր համբարել։*

1451· Faire eau. —(*Նաւը*) *ջուր առնել։* Il y avait déjà plus d'un quart d'heure que notre na-

vire *faisait eau* et nous étions en danger de nous ensevelir sous les flots.

1452· Suer sang et eau. —*Արիւն քրտինք մտնել։*

1453· Ne faire que de l'eau claire. —*Անօգուտ ջանքեր ընել։*

1454· Eau rougie. —*Քիչ մը գինւով խառնուած ջուր։*

1455· Un buveur d'eau. —*Գինիին մէջ շատ ջուր խառնող։* Allez donc! vous n'êtes qu'un *buveur d'eau;* vous ne pourriez prendre deux verres de vin de suite, me disait avec une espèce de fierté l'étranger, qui était déjà presque ivrogne, bien qu'il n'eût encore bu que quelques coups.

1456· Porter de l'eau à la rivière (առակ)· —*Անտառը փայտ տանիլ, այսինքն՝ տեղ մը տանիլ այնպիսի բան մը ուրկէ առատօրէն կը գտնուի հոն, և հետեւաբար անօգուտ է բոլորովին։*

1457· Mettre de l'eau dans son vin. —*Բարկութիւնը, կարծիքները չափաւորել։*

1458· Pêcher en eau trouble. —*Հասարակաց կամ մասնաւոր գործոց խառնակութենէն օգուտ քաղել* ([illegible])։

1459· Tomber dans l'eau. —*Ջուրն իյնալ, ի դերեւ ելնել։* L'affaire est *tombée dans l'eau.*

1460· Revenir sur l'eau. —Նորէն գործերը շտկել, ջրին երեսն ելնել։ On le croyait ruiné, mais voilà qu'il *revient sur l'eau.*

1461· Les eaux sont basses chez lui. —Ստակ չունի։

1462· De l'eau bénite de cour. —Ծառայութեան և բարեկամութեան սնոտի՝ սուտ ցոյցեր։

1463· Battre l'eau. —Անօգուտ ջանքեր ընել։

1464· Faire une pleine eau. —Ծովու կամ գետի բաղնիքներէն դուրս ելնել լողալու համար։

1465· D'ici là il passera bien de l'eau sous le pont. —Կը համապատասխանէ գրեթէ տաճկական սա ասացուածին (Բու օ կէօփրիւյէ գատար նէ օլուր նէ օլմազ)։

1466· Laisser courir l'eau. —Գործոց ընթացքին վրայ փոյթ չ'տանիլ։

1467· Il se noierait dans un verre d'eau. —Բնաւ բաղդ չ'ունի, բանի մը մէջ չ'յաջողիր։

1468· Se ressembler comme deux gouttes d'eau. —Իրարու շատ նմանիլ։ Ils *se ressemblent comme deux gouttes d'eau*: j'ai pris plus d'une fois l'un pour l'autre.

1469· C'est le feu et l'eau. —Շուն ու կատու են իրարու հետ, կամ իրենց զգացումնին բոլորովին հակառակ են։

1470· Croyez cela et buvez de l'eau. —Այս խօսքերով կը հասկցնէ մէկը թէ՝ իրեն եղած պատմութեան այս ինչ տեղին չ'հաւատար։

1471· S'en aller en eau de boudin. —Կ'ըսուի բանի մը համար որ սպասուած յաջողութիւնը չ'ունեցաւ։

ECCE

1472· Ecce homo! —Այս լատիներէն բառերն՝ որ կը նշանակեն բառ առ բառ ահա՛ մարդն, կը գործածուին իբր գոյական և պարբերութիւն։ Իբր գոյական, կը նշանակեն խիստ նիհար և գունատ մարդ մը. Il a l'air d'un *ecce homo*։ Իբրև պարբերութիւն՝ կը գործածէ ընտանեկան ոճով մէկը իւր գալուստն իմացնելու համար տեղ մը ուր կ'սպասուի, կամ մէկու մը գալուստն իմացնելու համար տեղ մը ուր կ'սպասուի։ Ահա եկայ. ահա եկաւ։

ÉCHAPPÉ, ÉCHAPPÉE

1473· Un échappé des Petites-Maisons. —Յիմար, խենթ, խելագար (յիմարանոցէն փախած)։

1474· Un éhappé de prison. —Աղտեղի զգեստ կամ կասկածելի կերպարանք ունեցող մարդ։

1475· Par échappées. —Ընդհատութեամբ և գաղտագողի գործել։

ÉCHARPE

1476· Changer d'écharpe. —Կարծիքը փոխել (changer de drapeau)։

ÉCHASSE

1477· Être monté sur des échasses. —Երկայնասրուն ըլլալ. —Պոռոտաբանել։

ÉCHEC (ԷՇԷՔ)

1478· Tenir quelqu'un en échec. —Մէկուն խորհրդոց արգելք ըլլալ։

1479· Donner échec et mat (մատ) à quelqu'un, faire quelqu'un échec et mat. —Մէկը գերազանցել։

ÉCHELLE

1480· Après lui il faut tirer l'échelle (առակ). —Մշակած արհեստին, գիտութեան մէջ այնչափ յառաջացաւ՝ որ իրմէ աղէկ շինելու, ընելու յոյս չ'կայ։

1481· Faire la courte échelle à quelqu'un. —Ձեռքերը միացնել, կամ կռնակը մատուցանել մէկուն որպէս զի բարձր տեղ մը ելնէ (ղէնա վէրմէք). Comme il ne pouvait atteindre l'arbre, on lui a fait *la courte échelle.* —Մէկու մը բարձրացման սատար կանգնիլ։ (Այս վերջին իմաստով կը գործածուի նաեւ tenir l'échelle à quelqu'un.)

ÉCHO (Էքօ)

1482· Adorer l'écho. —*Առանձնակեցութիւնը սիրել։*

ÉCLIPSE

1483· Faire une éclipse. —*Ցանկարծակի աներեւոյթ ըլլալ։*

ÉCOLE, ÉCOLIER

1484· Dire les nouvelles de l'école. —*Ընկերութեան մը գաղտնիքներն երեւան հանել։*

1485· Faire une école. —*Անհանճար, անմիտ գործ մը ընել։*

1486· Prendre le chemin des écoliers. —*Ճամբան զբօսնելով երթալ, ճամբան երկնցնել։*

ÉCORCHER

1487· Jamais beau parler n'écorcha la langue (առած). —*Ազնիւ խօսքերը երբէք լեզուն չ'են մաշեր · աղէկ, վայելուչ, ազնիւ կերպով խօսիլը միշտ աղէկ է ։*

ÉCOT

1488· Parlez à votre écot. —*Ձեզի հետ խօսք չ'կայ . ձերիններուն հետ խօսեցէք ։*

1489· Il a bien payé son écot. —Մեզ ուրախացուց կամ զուարճացուց իւր տուած անեկդոտովն, իւր երգերովն, եւն ։

ÉCOUTER

1490· N'écouter que d'une oreille. —Ականջին ծայրովը, այսինքն վեր ի վերոյ մտիկ ընել։

1491· Un écoute s'il pleut. —Վհատկոտ մարդ մը, որ ամենափոքր դժուարութենէն կը յուսահատի կը մնայ ։

ÉCU

1492· Il est կամ c'est le père aux écus. —Ընտանեբար կը գործածուի և կը նշանակէ ոսկւոյ տէր է (ամէն դրամոց տէր) ։

ÉCUELLE

1493· Manger à la même écuelle. —Նոյն սկուտեղին մէջէն ուտել, այսինքն բարեկամ ըլլալ։

1494· Il a bien plu dans son écuelle. —Աղէկ ժառանգութիւն ինկաւ իրեն ։

1495· Mettre tout par écuelle. —Մեծ ծախսր ընել, ծախք չխնայել։ Allons *mettre tout par* *uelle* pour solenniser (տօնանիզէ) la noce.

1496· Propre comme une écuelle à chat. —

Աղտեղի, (ըստ ոմանց եւս մաքուր, որովհետեւ կատուն լիզելով սկուտեղը կը մաքրէ)։

1497· Rogner l'écuelle à quelqu'un. —*Մէկուն ապրուստէն եւն. կտրել։*

1498· Qui s'attend à l'écuelle d'autrui a souvent mal dîné (առակ)· —*Ուրիշին վրայ ապաւինողը կը զղջայ իր անզգուշութեան վրայ· ուրիշին ձեռքին նայողը անօթի կը մնայ։*

EFFET

1499· A quel effet? —*Ի՞նչ պատճառաւ։*

1500· Pour cet, à cet effet. —*Առ այս։*

1501· En effet. —*Ստուգիւ* · —*Արդարեւ։*

1502· A l'effet de. —*Համար։* Il voyage *à l'effet de* s'instruire.

EFFIGIE

1503· Exécuter un criminel en effigie. —*Փախած մահապարտի մը դատավճիռն կախել։*

Ծանօթ· —*Ատենօք փախած մահապարտի մը պատկերն* (effigie) *կը կախէին կախաղանէն։*

ÉLÉMENT

1504· Être dans son élément. —*Ախորժած տե գտնուիլ* · —*Այնպիսի նիւթի մը վրայ վիճաբան, որոյ ներհուն է մէկը։*

ELLÉBORE

1505· Avoir besoin de deux grains d'ellébore. —Փախուկ ըլլալ։

Ծանօթ· —Ellébore, վրացի կոճ տեսակ մը տունկ է որ երբեմն խելագարութեան բուժիչ կը համարուէր։ Լա Ֆօնդէն յիշած է զայն Նապաստակին և կրիային մականուանեալ առակին մէջ։

EMBARRAS

1506· Faire de l'embarras, des embarras. —Ինքզինքը մեծ մէկը ձեւացնել։ Il *fait des embarras* depuis quelque temps.

EMBOUCHÉ

1507· Être mal embouché. —Լկտէբան, լրբախօս ըլլալ։

EMBRASSER

1508· Qui trop embrasse mal étreint (առակ)· —Մէկ ձեռքով երկու ձմերուկ չըր տարուիր (Իքի գար-բուզ պիր գօլթուգտա սըղմազ)։

EMPÊCHÉ

1509· Faire l'empêché. —Սաստիկ զբաղած մար-դու կերպեր ծախել։

EMPORTER

1510· Vous ne l'emporterez pas en paradis.

—Ձեռքէս ազատելիք չ'ունիս․ վաղ կամ անագան վրէժս պիտի լուծեմ քեզմէ։

1511· L'emporter sur. —Աւելի ծանր կշռել։ A volume égal, l'or *l'emporte* de beaucoup *sur* l'argent. —Գեր ի վերոյ ըլլալ։ Virgile et Horace *l'emportent sur* tous les poètes latins. —Le diamant *l'emporte sur* toutes les autres pierreries.

E N

1512· En. —Ձեւով։ En pyramide. —Բրգաձեւ։ S'habiller en homme. —Առնական զգեստ հագնիլ։

1513· Il est en vous de . . . —Ձեր ձեռքն է . . . կրնայք . . . —Autant qu'il était en lui. —Ձեռքէն եկածին չափ, կրցածին չափ։ Autant qu'il est en moi. —Ձեռքէս եկածին չափ։

1514· En tant que. —Որչափ։ *En tant que* besoin sera. —Իբր, պէս։ *En tant qu'*ennemis, il les combattit; *en tant que* blessés, il veilla à leur salut.

1515· D'aujourd'hui en huit. —Ութն օրէն։ D'aujourd'hui en quinze. —Երկու շաբաթէն։

1516· En être pour son argent. —Ստակէն ե-նել, ըլլալ։

1517· C'en est fait. —Լմնցաւ։

1518· En planter. —Ամուսնոյն դրժել (մէկու մը կնոջը վրայ խօսելով)։

ENCHÈRE

1519· Payer la folle enchère. —Իւր յանդըգնութեան, անմտութեան պատիժն կրել։ Il en *payera la folle enchère.*

1520· C'est une conscience à l'enchère. —Իւր սկզբունքներն ու կարծիքները շահու զոհող մարդ մ'է։

ENCRE

1521· Écrire de la bonne *կամ* de bonne encre à quelqu'un. —Ծանր բառերով գրել մէկուն յանձնարարելու համար գործ մը՝ որոյ հոգ չտանիր։

ENDENTÉ

1522· Être bien endenté. —Գեղեցիկ ակռայներ ունենալ. —Մեծ ախորժակով ուտել։

ENFANT

1523· Traiter quelqu'un en enfant de bonne maison. —Խստութեամբ խրատել, պատժել։

1524· Enfant trouvé. —Ընկեցիկ մանուկ։

1525· Enfant de l'amour. —Աղջիկորդի։ Mon salut vient d'un *enfant de l'amour.*

1526· Enfant terrible. —*Այսպէս կը կոչուի այն տղայն որ մէկուն վրայով ուրիշներէն լսածը կ'երթայ նոյն անձին կ'ըսէ և այսու կը վիրաւորէ զնա։ Ինչպէս սա խօսքին մէջ.* Dites-moi donc, monsieur, qui est-ce qui a inventé la poudre? Papa dit que ce n'est pas vous։ *Տխմարի մը վրայ խօսուելով կ'ըսուի* il n'a pas inventé la poudre.

ENFARINÉ

1527· Être enfariné d'une science. —*Գիտութեան մը վրայ դոյզն տեղեկութիւն մ'ունենալ։*

1528· Venir la gueule enfarinée. —*Անխորհըրդաբար գալ։*

ENFER

1529· Porter son enfer avec soi. —*Խղճի խայթ ունենալ։*

1530· Aller un train d'enfer. —*Շատ շուտ երթալ (իբր թէ սատանայն ետեւէն վազէր)։*

1531· Faire un feu d'enfer. —*Սաստիկ, մեծ կրակ մը շինել։ Իսկ պատերազմի մէջ՝ արագաբար և իրարու ետեւէ թնդանօթ, հրացան պարպել։*

ENGAGER

1532· Engager sa parole. —*Խօսք տալ։*

1533· Engager son cœur. —*Սիրտը տալ, սիրել։* Les jeunes gens *engagent leur cœur* facilement.

ENIVRER (S')

1534· S'enivrer de son vin. —Ինքզինքին վրայ մեծ կարծիք ունենալ. կարծեացը մէջ յամառիլ։

ENJEU

1535· Retirer ses enjeux. —Վնասուածը ձեռնարկէ մը խոհեմաբար քաշուիլ։

ENNUYER

1536· Il ennuie à qui attend. —Սպասողը կը ձանձրանայ։

1537· Il t'ennuie avec moi. —Ինծի հետ [illegible]-լով կը ձանձրանաս։

ENQUÊTER (S')

1538· Ne s'enquêter de rien. —Բանի մը վրայ հոգ չտանիլ։

ENRAGÉ

1539· Manger de la vache enragée. —Մեծ նեղութեամբ ու տառապանօք ապրիլ։

ENSEIGNE

1540· A bonnes enseignes. —Երաշխաւորու-թեամբ, ապահովութեամբ։

1541· A telles enseignes que . . . —Ասոր ալ

տպացոյցն այն է թէ . . . ։ J'ai été chez vous; *à telles enseignes que* votre portier m'a dit, etc.

1542· A bon vin, pas d'enseigne (առակ). — Աղէկ գինին նշանակի պէտք չունի, այսինքն՝ աղէկ բանը հռչակման կարօտ չէ ։

ENTAMER

1543· Entamer quelqu'un. —Մէկուն իրաւունքը յափշտակել. —Ցաղթել, գեր ի վերոյ ըլլալ։ C'est un rude argumentateur, qu'il n'est pas facile d'*entamer*. —Մէկուն գաղափարները հասկնալ։ C'est un homme impénétrable, on ne sait pas où l'*entamer*.

ENTENDEUR

1544· A bon entendeur, salut! (առակ) —Խօսքերս հասկցողն թող ջանայ օգուտ քաղել անոնցմէ. (այս իմաստով շատ անգամ կը գործածեմք որ «ամէն ականջ ունեցող՝ լսեսցէ»)։

1545· A bon entendeur, peu de paroles (առակ). —Իմացողին մէկ բառ է, չիմացողին հազար խեր չընեն ։

ENTENDRE, ENTENDU

1546· Ne pas entendre malice à quelque chose —Բան մ'ընել կամ ըսել առանց չար դիտաւորութեան ։

1547· Entendre raillerie. —Կատակ վերցնել։

1548· Entendre la raillerie. —Կատակ ընելու կերպը գիտնալ։

1549· N'entendre ni à dia ni à hurhaut. —Խօսք, կարգ կանոն չ'հասկնալ։

Ծանօթ· —Dia և hurhaut բառերն կառավարներն կը գործածեն իրենց ձիերն քալեցնելու համար՝ ի ձախ կամ յաջ։

1550· Entendre à demi-mot. —Խօսք՝ մը շուտով հասկնալ (լէպ տէմէտէն լէպլէպիյի անլամագ)։

1551· Ne pas entendre de cette oreille-là. —Կամք չ'ունենալ, չ'ուզել։ Le fils voudrait bien; mais le père *n'entend pas de cette oreille-là.*

1552· Bien entendu. —Տարակոյս չկայ, անշուշտ։ Viendrez-vous comme vous l'avez promis? —*Bien entendu.*

1553· Bien entendu que. —Բայց սակայն։ Voilà la règle, *bien entendu qu*'il y a des exceptions.

1554· Faire l'entendu, l'entendue. —Բանէ, գործէ հասկցող ձեւանալ։

ENTENTE

1555· L'entente est au diseur. —Կը հասկնայ՝ բայց չը հասկնալ կը կեղծէ։

ENTERRER

1556· Enterrer la synagogue avec honneur.

—Կարծ մը աւարտել, խոստում մը կատարել պատա-ռով եւ անհատականներէ կերպով:

ENTORSE

1557· Donner une entorse à quelqu'un. —Մէ-կու մը մկան հատցնել, մէկու մը իշխանութիւնը կամ պատիւը նուաստեցնել:

1558· Donner une entorse à la vérité. —Ճշմար-տութիւնը եղծանել, այլայլել:

ENTRE

1559· Être entre deux vins. —Կէս գինով ըլլալ:
1560· Regarder quelqu'un entre les deux yeux. —Ուշի ուշով դիտել զայն:

1561· Soit dit entre nous կամ թէ entre nous. —Խօսքը մէջերնիս:

ENVERS

1562· Envers et contre tous. —Ամէնուն դէմ. *Envers et contre tous* je protège Doranti.

1563· Avoir l'esprit à l'envers. —Առողջ միտք չունենալ:

ÉPAULE

1564· Prêter l'épaule à quelqu'un. —Մէկուն նեցուկ ըլլալ (իր խորհուրդներով, եւն.):

1565· Regarder quelqu'un par-dessus l'épaule. —Արհամարհանօք, ծուռ ծուռ նայիլ մէկուն։

1566· Je le porte sur mes épaules. —Զիս կը ձանձրացնէ, գլուխս կը տանի։

1567· Par-dessus l'épaule. —Բնաւ, ոչ։ Pensez-vous qu'il veuille acquitter sa dette? Il vous paiera *par-dessus l'épaule*.

ÉPAULÉ

1568· Une bête épaulée. —Ամուսնանալու վրայ եղող աղջիկ մը որուն կուսութիւնը ապականուած է։

1569· Faire quelque chose par épaulées. —Անփոյթ կերպով, ընդհատաբար (à bâtons rompus) տեսնել գործ մը։

ÉPÉE

1570· Pousser quelqu'un l'épée dans les reins. —Մէկը նեղը ձգել։

1571· A la pointe de l'épée. — Վտանգաւոր ջանքերով (սուրին ծայրովը)։

Car quoi, rien d'assuré, point de franche lippée;
Tout *à la pointe de l'épée*.

1572· L'épée use le fourreau. —Հոգւոյ յուզումը մարմինը կը տկարացնէ։

1573· Son épée ne tient point dans le fourreau. —Կռուասէր է։

1574· L'épée de Damoclès. —Դամոկլեան սուր։

այսինքն՝ վտանգն որ կրնայ պատահիլ փայլուն երջանկութեան մը մէջ գտնուող մէկուն ։

Ծանօթ. —*Դամոկլէս, Սիրակուսայի Դիոնեսիոս բռնաւորին պալատականներէն մին, միշտ կը գովէր այս իշխանին երջանկութիւնն ։ Դիոնեսիոս՝ որ հանճարեղ մէկն էր, ուզեց այլաբանութեամբ մը հասկցնել թէ աշխարհի վայելքներն ու երջանկութիւնն ունայն են ։ Ուստի օր մը խնջոյքի հրաւիրեց զԴամոկլէս, և անոր իշխանական հագուստներ հագցնել տուաւ ։ Դամոկլէս իւր երջանկութեամբն կ'արբենար, երբ յանկարծ աչքերն վեր հանելով՝ իւր գլխուն վերեւը տեսաւ ծանր և սայրասուր թուր մը՝ կախուած ձարով մը ։ Գինւով լի բաժակն սահեցաւ խեղճ պալատականին ձեռքէն, որ հասկցաւ թէ ինչ է երջանկութիւնն ։* Redoutant une apoplexie, cette *épée de Damoclès* constamment suspendue sur la tête des vieillards sanguins et replets, il avait exigé que son cocher et son valet de chambre apprissent à saigner, afin de n'être pas pris au dépourvu.

1575· Il a fait un beau coup d'épée. —*Անմիտ գործ մը տեսաւ ։*

1576· Se faire blanc de son épée. —*Իւր քաջութեանց վրայ պարծենալ ։*

1577· Mettre *կամ* faire passer quelque chose du côté de l'épée. —*Ի պահեստի, հաստատ տեղ մը ստակ պահել ։*

1578. Se laisser dire quelque chose d'injurieux l'épée au côté. —Նախատինք կրել՝ առանց բերան բանալու ։

1579. C'est son épée de chevet. —Ամէն բան այդ մարդուն ձեռօքը կը տեսնէ ։

ÉPINE

1580. Tirer une épine du pied à quelqu'un. —Մէկը տագնապէ մը ազատել, օգնել մէկուն արգելքի մը յաղթելու ։

1581. Être sur les épines. —Մեծ անձկութեան մէջ ըլլալ. և կամ գտնուիլ այնպիսի ընկերութեան մը մէջ ուրկէ մեկնիլ կը ցանկայ ոք (փուշի վրայ ըլլալ)։

1582. Un fagot d'épines. —Տրտում, մելամաղձոտ մէկը ։

1583. Qui sème des chardons recueille des épines (առակ). —Երկքան ցանողը փուշ կը ժողվէ, այսինքն՝ այն որ խստապահանջ է ուրիշներուն նկատմամբ՝ պէտք չէ անոնցմէ բարեսիրութիւն սպասէ ։

ÉPINGLE

1584. Être tiré à quatre épingles. —Հագուած սգուած ըլլալ. —Discours tiré à quatre épingles. Սեթեւեթեալ խօսք ։

1585. Tirer son épingle du jeu. —Միջոցաւ մը կնճռոտ գործի մը մէջէն, վտանգէ մը դուրս ելնել առանց վնաս կրելու ։

1586· Mettre une épingle sur sa manche. — —Թաշկինակը կապկըպել՝ բան մը յիշելու համար (կամ— ալը բան մը կապել) ։

1587· On jetterait une épingle qu'elle ne tomberait pas à terre կամ une épingle ne tomberait pas par terre. —Ասեղ ձգելու տեղ չ'կար ։

1588· Coups d'épingles. —Թեթեւ թշնամանք, չարախօսութիւնք ։

ÉPONGE

1589· Presser l'éponge. —Ցանկիրաւի առած բանը ետ տալու ստիպել զոք ։

1590· Passer l'éponge sur quelque chose. — Բան մը մտքէն հանել, մէկ մ'ալ այն բանին վրայ չ'խօսիլ ։

ÉPOUSE, ÉPOUSER

1591· L'épouse de Jésus-Christ (Ժէզիւ-Քրի)· — Կաթոլիկ, առաքելական և հռովմէական եկեղեցի ։

1592· Épouser une grille. —Վանք մը մտնել ։

1593· Épouser la querelle de quelqu'un. —Վիճաբանութեան մէջ՝ մէկուն ջերմ պաշտպան կանգնիլ ։

ÉPREUVE

1594· Mettre la fidélité de quelqu'un à l'épreuve. —Մէկուն հաւատարմութիւնը փորձել ։

1595· Cela est à l'épreuve du feu. —Կրակը ատոր վրայ ազդեցութիւն չունի ։

1596· Courage à toute épreuve. —Անդրդուելի քաջութիւն ։

1597· Un ami à toute épreuve. —Բուն, ճշմարիտ բարեկամ ։

ÉQUIPER

1598· Il a été bien équipé. —Աղէկ պատրաստուած եղաւ ։

ERGO

1599· Ergo glu. —Ծաղրանօք կ'ըսուի անոնց՝ որ մեծամեծ պատճառաբանութիւններ կ'ընեն՝ առանց եզրակացութեան մը յանգելու ։ (Այս բառերն համառօտութիւնն են Ergo glu capiuntur aves պարբերութեան՝ որ կը նշանակէ, այս ուրեմն թռչուններ տարղով (ճօգով) կը բռնուին ։

ERGOT

1600· Se dresser sur ses ergots. —Բարկութեամբ, խրոխտաբար խօսիլ․ խրոխտ կերպարանք մը առնել ։

ERRANT

1601· Un Juif-errant. —Թափառական հրէայ, այսինքն միշտ ճանապարհորդութեան մէջ եղող մէկը ։ C'est un vrai *Juif-errant* qui jamais ne repose.

ERRARE

1602· Errare humanum est. —Սխալիլը մարդկային է։ Il faut accorder plus de confiance à la nature qui parle à nos yeux, qu'aux savants qui raisonnent; les savants sont des hommes et . . . *errare humanum est.*

ERRE

1603· Aller grand'erre, belle erre. —Հապճեպով երթալ. —Մեծ ծախքեր ընել։

1604· Suivre les erres de quelqu'un. —Մէկուն հետեւիլ։

ESCABEAU, ESCABELLE

1605· Déranger les escabeaux à quelqu'un. —Մէկուն ձեռք առած միջոցները ի դերեւ հանել։

1606· Remuer ses escabelles. —Տունէն ելնել, բնակութիւնը փոխել. —Վիճակը փոխել։

ESCALE

1607· Faire escale. —Խարիսխ նետել, նաւահանգիստը մտնել փոթորկէն կամ թշնամիէն ապաստանելու համար։ (Կ'ըսուի նաեւ faire échelle, faire écale)։

ESCAMPETTE

1608· Prendre la poudre d'escampette. - Փախչիլ։

ESCARPIN

1609· Jouer de l'escarpin. —Փախչիլ։

ESCIENT

1610· Faire quelque chose à son escient. — Գիտնալով ընել։

Le bien d'autrui tu ne prendras,
Ni retiendras *à ton escient.*

1611· Faire quelque chose à bon escient. — Գիտնալով. —Իրօք, անկեղծօրէն։

ESCRIMER (S')

1612· S'escrimer de quelque chose. —Գիտնալ։ Joue-t-il du violon? —Il *s'en escrime* un peu.

2613· S'escrimer des pieds et des mains. — Ոտքով ձեռքով աշխատիլ (բարձր տեղ մը ելնելու համար)։

ESPACE

1614· Se perdre dans les espaces. —Թանդա-գուշել։

ESPRIT

1615· Reprendre ses esprits. —Ինքզինքին գալ, ուշաբերիլ. —Ինքզինքը գտնել։

1616· Un bel esprit. — Գեղեցկադէտ միտք. ընդհանրապէս ծաղրանօք կը գործածուի)։

1617· Un esprit fort. —Կրօնքի չը հաւատացող, հաստատակամ կարծեաց չը հաւնող. (ծաղրանօք կը գործածուի)։

1618· Par esprit de contradiction. —Միայն հակառակ խօսելու միտօք (ըսել, եւ. բան մը)։

ESSE

1619· Faire des esses. —Ներերալով, պատէ ի պատ զարնուելով քալել։ Il gagne l'huis *faisant des esses.*

ESSUYER

1620· Essuyer les plâtres. —Առաջին անգամ նորաշէն տուն մը բնակիլ. —Գործի մը առաջին դժուարութիւնները կրել։

ESTOC

1621· Couper un arbre à blanc estoc. —Հողին հարթ հաւասար կտրել ծառ մը։

1622· Être réduit à blanc estoc. —Մոխիրի վրայ նստիլ։

1623· Frapper d'estoc et de taille. —Սուրին բերանովը և սուր կողմովը՝ այսինքն ամէն կողմէն զարնել։

ÉTALER

1624· Étaler ses marchandises. —Իւր ազգը բուն կամ գիտցածին վրայ պարծենալ։

1625· Étaler son jeu. —Խաղի մէջ բոլոր թուղթերը ցուցնել։

ÉTAMINE

1626· Passer par l'étamine. —Մաղը, խիստ քննութեան անցնել, անցնիլ, մաղէ անցնել, անցնիլ։ Il faut *passer* ces opinions *par l'étamine.* — Cet ouvrage a *passé* par une rude *étamine.*

ÉTAT

1627· Être en état de. —Ի վիճակի, կարող ըլլալ։ Il n'*est* pas *en état de* faire cette dépense.

1628· Être hors d'état de. —Անկարող ըլլալ։ Le pilote était *hors d'état* de connaître le danger.

1629· Tenir une chose en état. —Բան մը ի պատրաստի ունենալ՝ պահել. —Հաստատուն, պինդ պահել։ Il faut mettre des liens de fer pour tenir ces poutres *en état.*

1630· En l'état. —Քանի որ այս պարագայս է։ *En l'état,* il ne serait pas prudent d'aller plus avant.

1631· En tout état de cause. —Ինչ որ ալ ըլլայ։

1632· Faire état de. —Մէկու մը. բանի մը վրայ վստահ ըլլալ։ *Faites état* que vous aurez cette [c]omme dans quinze jours. —*Faites état de* cette [c]omme. —Միտքը դնել։ Je *fais état de* partir tel [j]our. —Աղէկ կարծիք ունենալ, մեծապէս համարել։ *fais* beaucoup d'*état de* cet homme-là. —Հա-

մարել, կարծել։ Je *fais état* qu'il y a vingt mille hommes.

1633· Se mettre dans tous ses états. —Զարդի համար մեծամեծ ծախքեր ընել։

1634· Avoir un grand état de maison. —Բազմաթիւ ծառայներ, եւ ունենալ։

1635· Tenir un grand état. —Փառաւոր, մեծածախ կերպով ապրիլ։

1636· Une affaire d'état. —Կարեւոր գործ։ La moindre chose est pour lui *une affaire d'état.*

ÉTIQUETTE

1637· Juger, condamner sur l'étiquette կամ sur l'étiquette du sac. —Արտաքին երեւոյթէն դատել, դատապարտել զոք։

ÉTOILE

1638· Loger, coucher à la belle étoile. —Բացօթեայ լինել, դուրսը պառկիլ։

1639· Faire voir à quelqu'un les étoiles en plein midi. —Մէկուն երեսին, գլխուն ուժգին հարուածներ տալ։

1640· Son étoile commence à pâlir. —Անկումը մօտ է (խօսելով նախարարի մը, պալատականի մը վրայ)։

Ծանօթ. —Ըստ աստղագիտաց՝ որոց աստղաբաշխ գիտութիւնը ընդհանուր ծաւալում գտած էր. Մ

ջին Դարու մէջ, իւրաքանչիւր ոք երկնից մէջ աստղ մ'ունէր որ իրեն հետ կը ծնէր, կ'ապրէր ու կը մեռնէր. և ըստ որում այս աստղն բարի կամ չար, փայլուն կամ աղօտ էր, մեր կեանքն երջանիկ կամ ապերջանիկ, և մեր բաղդն յաջող կամ յողդողդ էր։

ÉTOUPE

1641· Mettre le feu aux étoupes. —Ապստամբութիւնը, կռիւը գրգռել։

ÉTOURDI, ÉTOURDIE

1642· Etourdi comme un hanneton. —Անխորհուրդ մարդ։

1643· Étourdi comme le premier coup de matines. —Շատ անխորհուրդ։

1644· A l'étourdie. —Անխորհրդաբար։

Entre les pattes d'un lion
Un rat sortit de terre assez *à l'étourdie.*

ÉTOURDIR

1645· Étourdir la grosse faim. —Քիչ մը հաց ուտել՝ անօթութիւնը ցածուցանելու համար։

ÉTRANGLER

1646· Etrangler une affaire. — Վեր ի վերոյ ձեւութեամբ դատել գործ մը։

ÊTRE

1647· Cela est, cela n'est pas. —Ճշմարիտ է այդ, ճշմարիտ չէ այդ։

1648· Être ailleurs. —Միտքը ուրիշ տեղ ըլլալ։ Répétez, je vous prie, *j'étais ailleurs.*

1649· Je suis à vous, je suis tout à vous. — —Պատրաստ եմ ձեզ ծառայելու։

1650· Vous n'êtes pas à ce que je vous dis. —Խօսքս մտիկ չէք ըներ։

1651· Être à plaindre, à blâmer. —Արգահատանաց, պարսաւանաց արժանի ըլլալ։

1652· Il est toujours à se plaindre. —Միշտ կը տրտնջայ։

1653· Il ne m'est de rien. —Ազգական չեմք։ (ռամկօրէն կ'ըսեն մէկ բան չէ։)

1654· EN être. —Où en est l'affaire ? —Գործը ուր տեղուանքն է։ Il ne sait où il en est. —Ըրածը ինք ալ չ'գիտեր։ En êtes-vous là ? —Եք հաւատամիք այդոր կամ այդ է մեր խորհուրդը, մեր դիտաւորութիւնը։ —Où en sommes-nous? Ի՞նչ խաղի վրայ ենք, ո՞ւր տեղուանքն ենք։ —Il en est pour son argent. —Ստակին եղաւ, ունեցածը կորսնցուց։ —Je ne sais ce qui en est. —Ճշմարիտը ստոյգը չ'եմ գիտեր։ —Il n'en est rien. —Ճշմարիտ, ուղիղ, ստոյգ չէ։

1655· Y être. —Madame y est-elle? —Տիկինը տունն է։

1656· Je n'y suis pour rien. —Ես ատոր մէջ մաս, մաս չունիմ։ —Vous n'y êtes pas. —Ըսածս չհասկցաք. հանելուկը չկրցիք լուծել։

1657· Autant qu'il est en moi. —Ձեռքէս եկածին չափ, կարողածս։

1658· Il n'est pas en moi de le faire. —Ադիկա ընելը իմ ձեռքս չէ։

1659· Toujours est-il . . . Ան սոսկ է թէ, սակայն և այնպէս։ Vous soutenez cet homme, *toujours est-il* qu'il a commis une mauvaise action.

1660· Les êtres d'une maison. —Տան մը սանդուղքները, դուռները, նկուղները, եւն։

ÉTRIER

1661· Boire le coup de l'étrier. —Մեկնելու կամ բարեկամներէն բաժնուելու միջոցին խմել։

1662· Avoir le pied à l'étrier. —Մեկնելու վրայ ըլլալ. հարստութեան ճամբուն մէջ մտնել։

1663· Être ferme sur les étriers. —Իր կարծեաց, որոշմանց, պատասխաններուն մէջ անյողդողդ ըլլալ։

ÉVENT

1664· Avoir la tête à l'évent. —Թեթեւամիտ ըլլալ։

ÉVÊQUE

1665· Un chien regarde bien un évêque (առակ). —Պէտք չ՚է մէկը նեղանայ երբ իրմէ պզտիկը իրեն կը նայի. (պագան կէօզէ եասագ օլմազ:)

1666· Devenir d'évêque meunier. —Մեծ պաշտօնէ մը պզտիկ պաշտօնի մը իյնալ. (եպիսկոպոսութենէ ջաղացպանութեան իջնալ:)

EX

1667· Ex կամ ab abrupto. —Յանպատրաստից (ատենաբանել): Monter à la tribune et parler *ex abrupto.*

1668· Ex aquo. —Հաւասար արժանեօք: Votre fils et le mien ont obtenu *ex aquo* le prix d'excellence.

1669· Ex cathedra. —Ասացուած լատիներէն՝ որոյ բառական նշանակութիւնն է ամպիոնէն քարոզաթոռէն և որ յաճախ կը գործածուի հեգնօրէն մէկու մը համար որ կտրուկ, հրամայական կերպով կը խօսի: Les demi-savants s'expriment toujours *ex cathedra.*

1670· Ex professo. —Հմտաբար: Traiter une matière *ex professo.* —Parler d'une chose *ex professo.*

1671· Ex ungue leonem. —Առիւծը ճիրանէն կը ճանչցուի: Quand le tableau d'un grand maît-

ne porte ni date, ni signature, on le reconnaît pourtant au premier coup d'œil: *ex ungue leonem.*

1672· Ex-voto. —Ուխտի եկեղեցւոյ նուիրեալ պատկեր. նուէր ուխտի: Appendre, suspendre des *ex-voto.*

EXCUSER

1673· Qui s'excuse s'accuse (առակ)· —Այն որ՝ դեռ չամբաստանուած՝ ինքզինքը կարդարացնէ, կը յայտնէ թէ յանցաւոր է, յանցանքը մէջտեղ կը հանէ:

EXEMPLE

1674· Par exemple! —Զարմանալի՜ բան: *Par exemple*, voilà qui est fort, voilà qui est bien singulier!

EXPÉDIENT

1675· Être, en être aux expédients. —Ծանր և վերջին միջոցներու դիմել՝ ստակ հայթայթելու համար:

EXPERTO

1676· Experto crede Roberto. —Լատիներէն ասացուած՝ որ նշանակութիւնն է՝ Հաւատացէ՛ Ռօբերտի որ փորձառու է այս մասին, և որ կ'ուղղուի մէկու մը յորդորելու համար զայն՝ հետեւելու իրեն տըրուած խորհրդոյն:

1677· Les extrêmes se touchent. —Ոչ յետին ծայր եռանդով և ոչ վերջին աստիճան ծուլութեամբ կրնամք մեր նպատակին հասնիլ։

F

1678· Employer les B et les F. —Կ'ըսուի մէ-կու մը համար՝ որ իւր խօսքերուն մէջ կը խառնէ կրթութեան բոլորովին հակառակ երկու բառեր։

FABRIQUE

1679· Cela est կամ sort de sa fabrique. —Ծինծու է, իւր մտքէն ստեղծած է։

FACE

1680· Sa face s'allonge. —Քիթը կը կախէ։

1681· Faire face. —Ճակատիլ։ Nous *faisions face* à l'ennemi. —Հոգալ։ Pour *faire face* à cette dépense. —Նայիլ, դիմացը ըլլալ։ Cette maison *fait face* à une grande boutique.

1682· De prime face. —Տեսնելուն պէս։

FAÇON

1683· En bonne façon. —Օրինաւոր։ Un contrat en fort *bonne façon*.

1684· En aucune façon. —Ոչ բնաւ, ամենեւին ոչ։ Je ne veux entendre parler de lui *en aucune façon*.

1685· S'en donner de la bonne façon. —Աղէկ տեսակէն ուտել խմել. —Մեծամեծ ծախքեր ընել. —Խաղի մէջ մեծ կորուստ ընել։

1686· En donner de la bonne façon à quelqu'un. —Խոշտանգել, չարչարել, գանակոծել. —Նշտամբել։

1687· Façon de voir. —Կարծիք։

1688· Façon de penser. —Խորհուրդ, մտածութիւն։

1689· Façon de parler. —Խօսելու կերպ, ասացուած։

FAGOT

1690· Il y a fagots et fagots (առակ). —Աստիճանակից մարդոց եւ նոյնազգի իրաց մէջ տարբերութիւն կայ. (որչափ կայ, որչափ ալ կայ, ճորձ կայ ճորձ ալ կայ։)

1691· Sentir le fagot. —Հերետիկոսութեան նշաններ ունենալ. —Կասկածելի ըլլալ։ Vous confier cette jeune fille! oh que non! vous *sentez le fagot*.

1692· Fagot cherche bourrée (առակ). —Ամէն մարդ իր աստիճանակիցը կը փնտռէ։

FAIBLE

1693· Du fort au faible *կամ* le fort et le faible *կամ* le fort portant le faible. —*Միջակին հաշուելով։* Quatre chevaux porteront tout cela, *du fort au faible*. —Les terres de cette ferme valent tant l'arpent, *le fort portant le faible*.

FAILLIR

1694· Le cœur me faut. —*Անօթութենէ սիրտս կ'անցնի, մարելիք կու գայ վրաս։*

FAIM

1695· C'est la faim qui épouse la soif. —*Անօթին ծարաւին հետ կ'ամուսնանայ. (կը գործածուի երբ աղքատ մէկը կ'ամուսնանայ աղքատ կնոջ մը հետ։)*

FAIRE

1696· N'avoir que faire. —*Գործ չունենալ։* Vous êtes un sot de venir vous fourrer où vous *n'avez que faire*. —*Պէտք չունենալ։* Je *n'ai que faire* de vos discours.

1697· Faire des siennes. —*Երիտասարդական անմտութիւններ ընել։* Il a fait des siennes. Vous avez fait des vôtres. Ils ont fait des leurs.

1698· Faire sa tête. —*Եղջիւր բուսնիլ (եղջերուաց վրայ խօսելով)։*

1699. En faire à sa tête. —*Խելքին փչածն ընել։*

1700. En faire à quelqu'un pour un bras. —(*Կռուի մէջ*) *մէկուն բազուկը կտրել։*

1701. Faire bien avec quelqu'un. —*Պատուով, սիրով ընդունել զոք։*

1702. Faire pour quelqu'un. —*Մէկուն տեղը բռնել. երաշխաւոր ըլլալ։*

1703. Faire dans les draps, etc. —*Ձուխայի, եւ վաճառականութիւն ընել։*

1704. C'est à faire à lui de... —*Իւր գործն է, նա միայն կարող է....։* *C'est à faire à lui d'*ordonner une fête.

1705. C'est à faire à vous à parler ainsi. —*Ձեզ չ'վայլեր այդպէս խօսիլ։*

1706. Ne faire que. —*Ուրիշ բան չը... բայց եթէ, միշտ....։* Il ne fait que jouer, que parler, etc. *խաղալէ, խօսելէ եւ ուրիշ բան չ'գիտեր, միշտ կը խօսի։* Je n'ai fait que le voir. *միայն զինքը տեսայ։* —Ces beaux lieux, loin de modérer sa douleur, ne faisaient que lui rappeler (*կը յիշեցնէին միայն իրեն*) le triste souvenir d'Ulysse.

1707. Ne faire que de...—*Այն ինչ, դեռ նոր, քիչ մը առաջ...* Il *ne fait que de* sortir. —*Հիմայ, պահ մ'առաջ դուրս ելաւ։* Il *ne fait que d'*arriver.

1708· Se faire à. —*Ընտելանալ, վարժուիլ։* *Se faire à* l'esclavage. —Le cheval *se fait au* bruit des armes.

1709· Se laisser faire. —*Չը հակառակիլ, դէմ չը կենալ։*

1710· Faire et dire sont deux (առած)․ —*Ուրիշ բան է ըսել, ուրիշ բան է գործել։*

1711· Paris ne s'est pas fait en un jour (առած)․ —*Փարիզ մէկ օրուան մէջ չը շինուեցաւ, այսինքն՝ մեծ գործերը ժամանակի կը կարօտին։*

1712· Ce domestique a fait beaucoup de maisons. —*Այս ծառան շատ տուն մտած ելած է։*

FAIT

1713· Être bien fait, mal fait. —*Վայելչակազմ, տգեղ ըլլալ։*

1714· C'en est fait. —*Բանը բանէն անցած է։*

1715· C'est fait de moi. —*Բանս լմնցած է։* Mentor m'abandonne, *c'est fait de* moi. —Il a perdu toute sa fortune, *c'est fait de* lui.

1716· Prendre quelqu'un sur le fait. —*Գործած, (գողութիւն եւ.) ըրած միջոցին բռնել մէկը։*

1717· Voie de fait. —*Բռնութիւն, հարստահարութիւն։*

1718. Voies de fait. —Կռիւ, ծեծկուուք. (Ընդհանրապէս en venir բայով կը գործածուի։ Ils en sont *venus* aux *voies de fait.*)

1719. Au fait. —Ամէն ինչ աղէկ կշռելէ վերջ. —Ի՞նչ կ'ուզէք ինձմէ։

1720. Être sûr de son fait. —Ըսածին վրայ վստահ ըլլալ։ Je suis sûr de mon fait. —Ձեռնարկին յաջողելուն վրայ աներկբայ ըլլալ։

1721. Entendre bien son fait. —Իր արուեստին մէջ ճարտար ըլլալ։

1722. Être au fait de quelque chose. —Բանի տեղեակ ըլլալ։ Mettre au fait. Տեղեկացնել։

1723. Avoir son fait. —Իր բաժինը, իր պատիժը ընդունիլ։

1724. Dire à quelqu'un son fait. —Սաստկութեամբ, խստութեամբ խօսիլ մէկուն հետ։

1725. En fait de. —Ի մասին, իբր։ *En fait de* littérateurs, nous n'avions qu'un débutant.

1726. Hauts faits. —Քաջագործութիւնք, երեւելի գործք։

1727. Aller au fait. —Բուն խնդրոյն անցնիլ։

1728. Si fait. —Հաստատական մակբայ մ'է. այո, անշուշտ, եւ։ Vous ne me connaissez pas? -*Si fait*, je vous connais bien.

FALLOIR

1729· C'est ce qu'il faudra voir. —Տեսնենք, կը տեսնենք. (Հեգնօրէն կը գործածուի։) Il veut me faire ôter mon emploi: *c'est ce qu'il faudra voir.*

1730· Comme il faut. —Պէտք եղածին պէս. ըստ արժանւոյն։ Aimer *comme il faut.* —Un homme, une femme comme il faut (քօմ իլ ֆօ). բարեկիրթ այր մը, կին մը։

1731· Il s'en faut beaucoup կամ de beaucoup. —Շատ բան պէտք է, շատ պակաս է (հաւասարելու համար, ևն։ Շատ անգամ կը համապատասխանէ մեր ռամկական ղանէք հաց կ'ուզէ ասացուածին)։ *Il s'en faut beaucoup* que l'un soit du mérite de l'autre.

1732· Il ne s'en est guère fallu que . . . —Քիչ մնաց (որ խօսքերուն պիտի հաւատայի, ևն)։

1733· Peu s'en est fallu, peu s'en faut. —Քիչ մնաց . . .

1734· Tant s'en faut que . . . —Ոչ միայն չը . . . այլ և չը . . .

1735· Encore faut-il que. —Պէտք է որ։ *Encore faut-il* que je sache à quoi m'en tenir.

FANTAISIE

1736· Un objet de fantaisie. —Նորանշան առարկայ մը։

1737· Un nom de fantaisie. —Կեղծ անուն։

1738· Se passer la fantaisie d'une chose. — Կամքը կատարել։

FAR

1739· Far niente. —Իտալերէն բառեր որ կը նշանակեն բան մը չընել, անգործ մնալ։ Ֆրանսերէնի մէջ իբր գոյական կը գործածուին այս բառերն ծայրին և ծայրայեղ կատարեալ անգործութեան նշանակութեամբ։ Ami à l'excès du *far niente*, Rivarol avait laissé passer le terme où son dictionnaire devait être achevé, qu'il n'avait pas encore fait un seul article.

FARCE

1740· Tirez le rideau, la farce est jouée. — Ընտանեբար կը գործածուի և կը նշանակէ՝ լմնցաւ, գործը աւարտեցաւ։

FARINE

1741· Jean-Farine· —Հապիտ, միմոս (ի կատակերգութիւնս, փայլաց)։

1742· De même farine. —Նմանազգի, նոյնատեսակ (մարդիկ, իրք)։

FAUCILLE

1743· Mettre la faucille dans la moisson d'autrui. —Ուրիշին պաշտօնը, արուեստը յափշտակել։

1744· Aller droit comme une faucille. —Ձեր-թալ։

FAUSSER

1745· Fausser compagnie. —Գաղտաբար մեկնիլ՝ առանց հրաժեշտ խնդրելու. —Խոստանալ և ժողովքի մը մէջ չգտնուիլ։

FAUTE

1746· Faute de. —Առ ի չգոյէ։ Il n'a pu faire achever sa maison, *faute d'*argent. —Et le combat cessa *faute de* combattants.

1747· A faute de quoi. —Եթէ չկարենայ այդ բանն ընել . . .

1748· Faire faute. —Պակասիլ։ Ses conseils nous *font faute.*

1749· Ne pas se faire faute de quelque chose. —Անխտիր գործածել։ *Ne vous faites pas faute* de mes services.

1750· Faute d'écolier. —Մեծ անփորձութիւն, անկարողութիւն յայտնող սխալ։

1751· Une faute d'orthogrape. —Ընտանեբար կը գործածուի՝ նշանակելով հագուստի, կարասւոյ, ևն. ծակ մը, պատռուածք մը։

1752· Sans faute. —Անվրէպ, անպատճառ։ [illegible] serai demain *sans faute.*

FAUX

1753. Plaider le faux pour savoir le vrai. — *Բանի մը վրայ անտեղեկութիւն ունեցողի մը պէս խօսիլ՝ մէկուն բերնէն խօսք առնելու համար. (դօղ ալթըն փօլու թութմաք, չօթիէմէթ)։* —

1754. Être dans le faux. —*Խաբուիլ։*

1755. S'inscrire en faux (contre un acte, un titre). —*Դատարանի առջեւ մուրհակի մը եւ խարդախ ըլլալը պնդել. —Յայտէ ի բաց ուրանալ մէկու մը խօսքերը։*

1756. Il est faux comme un jeton. —*Խարդախ, կեղծաւոր է։*

1757. Aller à faux en quelque endroit. —*Փնտռած մարդը չգտնել. պարապ տեղը երթալ։*

1758. Porter à faux. —*Աղէկ չհաստատել։* Ce raisonnement *porte à faux.*

FAVEUR

1759. Billet de faveur. —*Ձրի տոմսակ (ի թատրոն)։*

1760. A la faveur. —*Օգնութեամբ։* Il s'est sauvé *à la faveur de* la nuit.

FENDANT

1761· Faire le fendant. —Մեծ մեծ ջարդել։

Ét leur montre fort bien les dents
Alors qu'ils *font* trop *les fendants.*

FENDU

1762· Un homme bien fendu. —Բարձրաստուն մարդ։

FENÊTRE

1763· Entrer par les fenêtres. —Կը գործածուի խօսելով անձի մը վրայ որ նենգութեամբ, խարդախութեամբ մտած է ընկերութեան մը մէջ։

1764· Jeter tout par les fenêtres. —Կ'ըսուի շռայլ, մսխող մէկու մը համար։

1765· Chassez le naturel, il revient par les fenêtres (առակ)· —Անկարելի է մարդուն բնական միտումներն արմատախիլ ընել· (Խույլու խույունտան վազ կեչմեզ)։

Ծանօթ· —Այս առակը առնուած է Լաֆոնդէնի La chatte métamorphosée en femme անուն առկէն· par les fenêtres բառերուն տեղ au galop բ ռերն ալ կրնան գործածուիլ։

FER

1766· Battre le fer. —Սրախաղութիւն ուսանիլ· —Երկայն ժամանակէ ի վեր ուսանիլ։ Il y a longtemps qu'il *bat le fer.*

1767· Tomber les quatre fers en l'air. —Կռնակի վրայ իյնալ, պառկիլ։

1768· Mettre les fers au feu. —Աշխուժիւ գործելու սկսիլ։

1769· Payer les vieux fers. —Հին պարտքերը վճարել։

FERMANT

1770· A jour fermant. —Իրիկուան դէմ։

1771· A portes fermantes. —Դուռները գոցուելու ժամուն։

FERME

1772· De pied ferme. —Աննահանջ, աներկիւղ։ Combattre *de pied ferme.* —Don Francisco de Mellos l'attend de *pied ferme.*

FERMÉ

1773· Les yeux fermés. —Աչքերս, աչքերը գոց, առանց քննութեան։ J'ai signé *les yeux fermés.*

FERRÉ

1774· Être ferré à glace sur un sujet. —Խնդրոյ մը քաջ տեղեակ ըլլալ։

1775· Un mangeur կամ avaleur de charrettes ferrées. —Պարծենկոտ, սնապարծ։

FERRER

1776· Cet homme n'est pas facile à ferrer. —Դժուարին է այդ մարդը համոզել։

1777· Ferrer la mule. —Մէկուն համար բան մը գնել և արժեգինէն աւելի պահանջել իրմէ։

FÉRULE

1778· Être sous la férule de quelqu'un. —Մէկուն իշխանութեան տակ ըլլալ։

FÊTE

1779· Payer sa fête. —Անուանը տարեդարձին օրը կոչունք տալ։

1780· Faire fête à quelqu'un. —Մէկուն մեծ ընդունելութիւն ընել։

1781· Faire fête à quelque chose. —Բանի մը մեծապէս ցանկալ։

1782· Faire fête d'une chose à quelqu'un. —Մէկու մը բան մը յուսացնել։

1783· Se faire une fête de quelque chose. — Մտքէն, ներսիդիէն ուրախանալ։

1784· La fête passée, adieu le saint (առակ). —Կը շողոքորթեմք մէկը՝ ցորչափ իրեն պէտք ունենամք, բայց անոր երեսը անգամ չեմք նայիր՝ երբ այլ եւս իրմէ յուսալու բան մը չ'ունենամք։

1785· Il ne faut pas chômer les fêtes avant qu'elles viennent (առակ). —Տօնը չ'եկած պէտք չ'է անգործ մնալ, գործի չ'երթալ։

F E U

1786· Faire feu des quatre pieds. —Ամէն ջանք ի գործ դնել։

1787· Jeter feu et flamme. —Զայրութիւ խօսիլ ([illegible])։

1788· Mettre le feu aux poudres կամ aux étoupes. —Երկու հակառակորդներ իրարու դէմ գրգռել։

1789· Prendre un air de feu. —Աճապարանօք, հարեւանցի կերպով տաքնալ։

1790· Un feu de paille. —Վաղանցուկ եռանդ, սէր։

1791· Jeter de l'huile sur le feu. —Ալ աւելի սրկացնել։

1792· Être, se trouver entre deux feux. —Երու սուրի մէջտեղն ըլլալ։

1793· Être sans feu ni lieu.. —Անտուն անյարկ ըլլալ։

1794· Jeter son feu. —Յարկութիւնը թափել. —Աղէկ սկսիլ, բայց դէշ շարունակել։

1795· Faire mourir quelqu'un à petit feu. —Մէկը մաշեցնել սպասեցնելով զայն բանի մը՝ որոյ պէտք ունի։

1796· Mettre le feu sous le ventre à quelqu'un. —Գրգռել զոք՝ որոշում մը տալու։

1797· Faire feu qui dure. —Առողջութիւնը, ստակը, ինչքը խնայել։

Ծանօթ· —Այս ասացուածը ծագում առած է Ռասինի les Plaideurs անուն գործոյն հետեւեալ տողէն.

Buvez, mangez, dormez et *faites feu qui dure.*

1798· J'en mettrais la main au feu. —Ասացուած որ կը գործածուի բան մը հաստատելու համար։ (Խաչ վկայ, Աստուած վկայ)։

Ծանօթ· —Միջին Դարու մէջ՝ ամբաստանեալին ձեռքը եռացեալ ջրոյ կամ իւղի մէջ կը մտցնէին. և ըստ այդ դարու նախապաշարման՝ եթէ ամբաստանեալն անմեղ ըլլար՝ ձեռքը չ'էր այրեր։

1799· Faire les feux de quelque chose. —Բանի մը վրայ ուրախանալ։

FEUILLE

1800· Vin, bois de deux, de trois etc. feuill
—Երկամեայ, եռամեայ եւն փայտ, գինի։

FÈVE

1801· Il croit avoir trouvé la fève au gâteau. —Կը կարծէ թէ դժուարութիւնը լուծած է։

1802· Les fèves fleurissent. —Ցիմարական գործեր կ'ընէ, խենդի խօսքեր կ'ընէ։

Ծանօթ. — Ժողովրդական նախապաշարում մը բակլայի ծաղկման կը վերագրէ տխուր ազդեցութիւն մը տկար գլուխներու վրայ։

FI

1803· Faire fi d'une chose. —Բան մը արհամարհել, անգոսնել։

FIAT

1804· Fiat lux! —Եղիցի լոյս. (կը գործածուի խօսելով մեծ գիւտի մը վրայ՝ որ կերպով մը բան մը խաւարէն ի լոյս կը հանէ։) Le discours sur la Méthode a été, au XVIIme siècle, le *fiat lux* de la philosophie.

FICHE

1805· Fiche de consolation. —Մխիթարութեան պատճառ, մխիթարութիւն։ Il était presque ruiné; mais il vient de recueillir un petit héritage: c'est une *fiche de consolation*. —Sans compter les bonnes fortunes parisiennes qui sont les *fiches de consolation* de tout insuccès.

FIDELIUM

1806. Passer quelque chose par un fidelium. —Մեզ եղած յանձնարարութիւնը հարեւանցի կերպով կատարել։

Ծանօթ. —Այս ասացուածն յառաջ եկած է քահանայներուն մէկ սովորութենէն՝ ըստ որում, երբ մէկ քանի ննջեցեալ ունենային, միայն մէկ պատարագ կը մատուցանէին (փոխանակ ամէն մէկուն համար զատ զատ պատարագ մատուցանելու), զոր կը վերջացնէին fidelium ով մը, որ ննջեցելոց համար ըսուած աղօթից վերջինն է։

FIER

1807. Fier comme un paon (բան). —Ունայնամիտ հպարտ։

1808. Fler comme un Artaban. —Խիստ հպարտ։

FIGUE

1809. Moitié figue, moitié raisin. —Կէս մը ուզելով, կէս մը չուզելով. —Կէս մը աղէկ կէս մը գէշ։ Il m'a fait un accueil *moitié figue, moitié raisin*. —Կէս մը կատակաւ կէս մը առանց կատակի։ Il en a fait un éloge *moitié figue, moitié raisin*.

1810. Faire la figue à quelqu'un. —Ծաղրել, ձեւեր ընելով ծիծաղիլ մէկուն վրայ։

Ծանօթ. —Այս ասացուածն Իտալիայէն եկած է Միլանցիք ապստամբեալ՝ վռնտած ըլլալով Ֆռէտէրիկ Պառպառուսի կինը, զոր հակառակ կերպով հեծուցա

էին Ջոլւոյ մը վրայ, կայսրն հետեւեալ կերպով անոնցմէ վրէժն լուծեց՝ երբ զանոնք նուաճեց. Ջոլւոյն պոչին տակ Թուզ մը դնել տուաւ, և ստիպեց գերիներն իրենց ակռայներովն զայն առնելու և նորէն պոչին տակ դնելու։ Այդ օրէն, ամենամեծ նախատինքն զոր կարելի է ընել Միլանցիի մը՝ ցուցնել է անոր բթամատին ծայրը՝ սեղմուած ցուցամատին և միջնամատին մէջ, ինչ որ faire la figue *ով կը բացատրուի Փրանսերէնի մէջ։*

FIGURE

1811· Faire bonne, mauvaise figure. —*Աղէկ, գէշ դիրք ունենալ։* Cet homme fait une fort *bonne figure* à la cour.

1812· Faire quelque figure auprès du roi. — *Յաչս Թագաւորին պատուական ըլլալ։*

FIL

1813· Donner du fil à retordre à quelqu'un. —*Վրէժխնդրութեան համար՝ մէկուն դժուարութիններ յարուցանել։*

1814· Avoir le fil. —*Խորամանկ ըլլալ։*

1815· Fil d'ariane. —*Դժուարին ձեռնարկի մը, խրթին վարդապետութեան մը մէջ ապահովաբար առաջնորդուելու միջոց մը։* La philosophie de Montaigne est un *labyrinthe* charmant où le monde aime à s'égarer, mais dont un penseur peut seul tenir le *fil* et pénétrer le véritable plan.

Ծանօթ. —Արիադնէ՝ որ Կրետէի թագաւորին՝ Մինովսայ և Պասիփայեայ աղջիկն է, սիրահարած ըլլալով Թեսէոսի, որ լաբիւրինդոսին մէջ մտած էր Մարդացուլին հետ կռուելու համար, անոր յանձնեց դերձան, որով միջոցաւ լաբիւրինդոսէն պիտի ելնէր։ Թեսէոս զայն առեւանգեց, յետոյ Նաքսոս կղզւոյն մէջ թողուց։

1816. Vos finesses sont cousues de fil blanc. —Խորամանկութեան մէջ ճարտար չ'ես։

1817. Aller contre le fil de l'eau. —Դժուարին գործերու ձեռնարկել։

FILER

1818. Filer doux. —Ճիչ չը հանել, կակուղնալ։

1819. Au temps où Berthe filait. —Ատենօք, այն ժամանակին յորում կանայք, ի՛նչ աստիճանի և վերաբերէին, անպատուութիւն չ'էին համարեր ընտանեկան գործերով զբաղիլ։

1820. Filer un mauvais coton. —Կ'ըսուի գործոյ մը համար որ յոռի կերպարանք կ'առնու, և մանաւանդ անձի մը համար որոյ առողջութիւնն կը վատթարի։

1821. Les lis ne filent point. —Ֆրանսայի պըսակն կին չ'կրնար կրել։

FILIÈRE

1822. Une filière (de gens). —Բազմաթիւ մարդիկ՝ որոց ձեռքէն կ'անցնի բան մը։ Il faudra que

votre pétition passe par toute une *filière* d'employés.

1823· Passer par la filière. —*Խիստ և երկայն մորձէ անցնել։*

FILLE

1824· La plus belle fille du monde ne peut donner que ce qu'elle a. —*Ունեցածս ձեզ կու տամ՝ տուի, աւելի պահանջելու իրաւունք չունիք։*

1825· Faire de sa fille deux gendres. —*Երկու անձանց նոյն խոստումներն ընել։*

1826· Un beau brin de fille. —*Կը համապատասխանէ մեր ռամկական ասացուածին, ըռ-ըն-դէկ աղջիկ մը։*

1827· Voilà justement ce qui fait que votre fille est muette. —*Այս պարբերութեամբ կը բացատրուին անիմաստ տրամաբանութիւններ, խօսքեր, որք հետեւութեան չեն յանգիր։* Quand un savant se trouve embarrassé pour répondre à une objection, c'est alors qu'il se réfugie dans les raisonnements diffus, dans les abstractions insaisissables, en un mot sur des hauteurs où il est impossible de le suivre, et là il vous étale sentencieusement une foule de preuves qui équivalent à ceci : *voilà pourquoi votre fille est muette.*

Ծանօթ. —*Մոլիէրի Բռնի բժիշկ անուանեալ կատակերգութեան ամենէն ծիծաղաշարժ հատուածնե-*

րէն միոյն ակնարկութիւն մ'է վերի պարբերութիւնն։ Սկանառէլ՝ իբրեւ բժիշկ՝ Ժէռոնտի քով կը կանչուի, որոյ աղջիկն համր ըլլալ կը ձեւացնէ։ Սկանառէլ, Ժէռոնտի տգիտութիւնն տեսնելով, կ'սկսի ծիծաղաշարժ լրջութեամբ մը ամենախեղկատակ տրամախոհութիւններ յառաջ բերել. «Արդ, այն գոլորշիքն՝ որոց վրայով կը խօսիմ ձեզ, ձախ կողմէն՝ ուր կը գտնուի լեարդը, դէպ ի աջ կողմն անցնելով, ուր զետեղուած է սիրտը, կը պատահի որ թոքը՝ զոր լատիներէն armyan կ'անուանեմք ուղեղին հետ՝ զոր յունարէն nasmus կը կոչեմք, հաղորդակցութիւն ունենալով սրտի երակին միջոցաւ, զոր եբրայեցերէն cubile կ'անուանեմք, թոքը, կ'ըսեմ, իւր ընթացքին մէջ կը հանդիպի վերոյիշեալ գոլորշեաց, որք ուսին խոռոչներն կը լնուն, և որովհետեւ յիշեալ գոլորշիքն, քաջ ըմբռնեցէք այս տրամաբանութիւնս, կաղաչեմ, և որովհետեւ յիշեալ գոլորշիքն մնասակարութիւն մ'ունին, կ'երդուըննեմ զձեզ որ լաւ մտիկ ընէք ասոր, մնասակարութիւն մ'ունին, որ յառաջ եկած է, կը խնդրեմ ուշադիր եղէք, յառաջ եկած է սրտի առագաստին խորը ծնունդ առած աւիշներու կծուութենէն, կը պատահի որ այս գոլորշիքն . . . Ossabundus, nequeis, potarinum, quipsa milus. *Ահա ստուգիւ ձեր աղջկան համրութեան պատճառը։*

FILS

1828. Un beau fils. —*Գձնող երիտասարդ։*

1829. Être le fils de ses œuvres. —*Իւր գոր-*

ծոց զաւակն ըլլալ, այսինքն՝ ինքն իր ձեռքովը պաշտօնի անցած, մարդ եղած ըլլալ, առանց ուրիշին օգնութեան։

1830· Il est bien le fils de son père. —*Ճիշդ իւր հօր բնութիւնն կը կրէ։*

FIN

1831· Mettre fin à. —*Դադրեցնել, վերջ տալ։* La nuit *mit fin* au combat.

1832· Mettre à fin. —*Կատարել, ի գլուխ հանել։*

1833· Mener une entreprise à bonne fin. —*Ձեռնարկ մը յաջողութեամբ ի գլուխ հանել։*

1834· Tirer, toucher, courir à sa fin. —*Հատնելու, լմննալու վրայ ըլլալ։* Ma provision de bois *court à sa fin.*

1835· Faire une fin. —*Կարգուիլ, ամուսնանալ։* Il faut bien *faire une fin.*

1836· N'avoir ni fin ni cesse. —*Անհատնում ըլլալ։* C'est un travail qui *n'a ni fin ni cesse.*

1837· A quelle fin ? —*Ի՞նչ դիտաւորութեամբ։* *A quelle fin* avez vous fait cela ? —A cette fin, ces fins. *Ասոր համար, այս պատճառաւ։*

1838· Un cheval à toute fin. —*Հեծանելի և կառաձիգ ձի։*

1839· A telle fin que de raison. —Աղէկ մտօ-քով, աղէկ դիտաւորութեամբ · —Ինչ որ ալ ըլլայ ։

1840· Fin comme l'ambre. —Շատ նրբամիտ, խորամանկ ։

1841· Fin de non-recevoir. —Դատը մերժել, պատրուակելով թէ դատախազն զուրկ է փաստերէ իւր դատն պաշտպանելու համար, անիրաւ է իւր բողոքին մէջ ։

1842· Le fin fond. —Էն խորը ։ Au *fin fond* de la Russie.

1843· Le fin mot. —Էն վերջին խօսքը · բուն պատճառը ։ Je vais vous dire le *fin mot* de l'affaire. —Dire le fin mot, միտքը յայտնել ։

FINESSE

1844· Faire finesse d'une chose. —Ծածկել, պահել բան մը զոր պէտք չէր գաղտնի պահել ։

FLAGEOLET

1845· Être monté sur des flageolets. —Սրունքները շատ բարակ ըլլալ ։

FLAGRANT

1846· En flagrant délit. —Յանցանքը գործած պահուն (բռնել) ։ Le voleur fut pris *en flagran délit*.

FLAMBERGE

1847· Mettre flamberge au vent. —Սուրը պատեանէն հանել։

Ծանօթ. —Նախնի ձիաւորք իրենց սուրերուն անուն կը դնէին. Ռօլանի սուրին անունն էր Տիւրանտալ, Օլիվիէին՝ Հօթ-Քլէր, Շառլըմանեին՝ Ժուայէօզ, Ռընօ տը Մօնդօպանին՝ Ֆլամպէրժ։

FLANC

1848· Être sur le flanc. —Հիւանդ պառկած ըլլալ։ Voilà trois semaines qu'il *est sur le flanc* (Կ'ըսուի նաեւ être sur le côté.)

1849· Battre du flanc կամ des flancs. —Յոգնութենէն հեւալ (ձիու վրայ խօսելով)։

1850· Se battre les flancs pour quelque chose. —Պարապ տեղը ճգնիլ. —Եռանդ ցուցնել։

1851· Prêter le flanc. —Ուրիշին խծբծանքը՝ եպերանքը իր վրայ հրաւիրել։ —Prêter le flanc au ridicule. Ուրիշին ծաղր ու ծանակը իր վրայ հրաւիրել։

FLEUR

1852· A fleur de. —Մակերեւոյթին հետ հաւասար (au niveau de). Le digue est *à fleur* d'eau. —Couper les tulipes *à fleur de* terre. —Cet homme a les yeux *à fleur de* tête (ճակտին հետ հաւասար)։

FLORÈS

1853· Faire florès. —Շքեղ կեանք վարել, մեծամեծ ծախքեր ընել։ Quand il a de l'argent, il *fait florès*. —Աղէկ ընդունելութիւն գտնել, հաւնուիլ։ Cet acteur *fait florès* en province.

FLOT

1854· Être à flot. —Ծփալ։

1855· Mettre, remettre à flot. —Մէկը նեղութենէ հանել, ազատել։

FLUTE

1856· Accordez կամ ajustez vos flûtes. —Խօսքերուդ մէջ հակառակ մի՛ երեւիր. —Իրարու հետ կռիւ մ'ընէք, հաշտուեցէք, միաբանեցէք։

1857· Ce qui vient de la flûte s'en retourne au tambour (առակ). —Անիրաւութեամբ կամ առանց աշխատութեան ժողվուած հարստութիւնը շուտով կը փճանայ։

1858· Être monté sur des flûtes. —Սրունքները նուրբ ըլլալ։

Ծանօթ. —Tibia լատիներէն լեզուաւ կը նշանակէ սրինգ (flûte), և Ֆրանսերէն՝ սրունից խոշոր ոսկորը. ասոր վերի ասացուածը որ կը նշանակէ պարզապէս մսազուրկ ձողիկներու վրայ կեցած ըլլալ։

FOI

1859· Donner sa foi. —Խոստանալ. պայմանա-դրել։

1860· Ma foi, par ma foi. —Հաւատա թէ... (իրաւ որ, խաչ որ)։

1861· Bonne foi. —Անկեղծութիւն։

1862· Mauvaise foi. —Խարդախութիւն։

1863· Faire foi. —Վկայել, հաստատել։ Cette lettre *fait foi* qu'il est arrivé. —En foi de quoi (ի հաստատութիւն որոյ) j'ai signé le présent certificat.

1864· Sur la foi de. —Վստահելով, յենլով (ա-նոր խօսքերուն, եւն.։) Oseriez-vous le condamner *sur la foi de* telles gens?

1865· Ajouter, prêter foi. —Հաւատ ընծայել։

1866· Avoir foi en soi-même. —Ինքզինքին ապաստանիլ։

FOIN

1867· Mettre du foin dans ses bottes. —Հարըս-տութիւն ժողվել։ Ne soyez pas inquiets sur son compte: il *met du foin dans ses bottes.*

FOIRE

1868· La foire n'est pas sur le pont. —Հարկ կայ այդքան աճապարելու. (Կ'ըսուի մէկու մը որ ստ կ'աճապարէ։)

1869· S'entendre comme larrons en foire. — ***Միաբանած, խօսք մէկ ըրած ըլլալ ուրիշները խաբելու համար։***

FOIS

1870· Plus d'une fois. —***Բազմիցս։*** *Plus d'une fois* il m'est arrivé . . .

1871· Une bonne fois. —***Արձակ համարձակ, յայտնապէս։*** Avouez-le donc *une bonne fois.*

1872· Encore une fois. —***Նորէն կ'ըսեմ։*** *Encore une fois,* voulez-vous ou ne voulez-vous pas?

1873· De fois à autre. —***Մերթ ընդ մերթ, ատեն ատեն։***

1874· Ne se pas faire dire une chose deux fois. —***Փութալ բան մ'ընելու (առ ահի կամ առ ցանկութեան)։*** Il *ne se* le *fit pas dire deux fois;* il partit sur-le-champ.

1875· Y regarder à deux fois. —***Աղէկ խորհիլ, յախուռն, յանդգնութեամբ գործի մը մէջ չ'մտնել։***

1876· N'en pas faire à deux fois. —***Բնաւ չը վարանիլ, չը տարակուսիլ։***

1877· Ce n'est pas pour une fois que . . . — ***Մէկ անգամ չ'է որ . . . շատ անգամներ . . .***

1878· Qui donne promptement donne deux foi (առակ) · —***Անմիջապէս տուողը կրկին կու տայ։***

FOLIE

1879· Les plus courtes folies sont les meilleures. —*Խելացութիւն է անմիջապէս օձիքն ազատել գէշ գործի մը մէջէն՝ ուր յախուռն կերպով մտած է ։*

FOLLET

1880· Esprit follet. —*Չարաճճի ոգի ։*

1881· Poil follet. —*Առաջին անգամ բուսած մօրուք (այվա թիւյիւ) ։*

1882· Feu follet. —*Տրջմոլիկ հուր ։*

FONCTION

1883· Faire fonction de . . . — . . . *ի պաշտօնն կատարել, . . . ի տեղ ծառայել ։* Ce couvercle *fait fonction de* soupape.

FOND

1884· A fond. —*Խորագոյնս, հիմնովին.* —Examiner les choses *à fond.*

1885· Dîner, souper à fond. —*Առատօրէն ճաշել, ընթրել ։*

1886· Charge à fond. —*Սաստիկ յարձակումն զօրաց ։*

1887· Au fond, dans le fond. —*Ի բնէ, ըստ*

ինքեան, եթէ խորը քննեմք։ On le blâme de cela, mais *au fond* il n'a pas tort.

1888· De fond en comble. —*Հիմէն ց'վեր (քի-նել, քանդել)*. —*Հիմնայատակ ընել։* Démolir une maison *de fond en comble;* la rebâtir *de fond en comble.* —Les ennemis ne quittèrent la ville qu'après l'avoir ravagée *de fond en comble.* —*Բոլորովին, սպառասպուռ։* Ruiner quelqu'un, une doctrine *de fond en comble.*

1889· Faire fond sur quelqu'un. —*Մէկուն վըրայ, մէկուն խոստման վրայ ապաւինիլ։*

1890· Venir au fond. —*Հիմնովին քննել։*

1891· Avoir du fond. —*Տոկուն, դիմացկուն ըլլալ աշխատութեան.* —*Հմուտ, տեղեակ ըլլալ։*

1892· Un homme coulé à fond. —*Բոլորովին կործանած մարդ։*

1893· Couler une affaire à fond. —*Գործ մը աւարտել։*

FONDER

1894· Fonder quelqu'un de procuration. —*Մէկը իրեն փոխանորդ կարգել։*

FONDS

1895· Être en fonds pour faire quelque chose. —*Բան մ'ընելու կարող, ձեռնհաս ըլլալ։*

FONTAINE

1896· Il ne faut pas dire: Fontaine, je ne boirai pas de ton eau. —Բանի մը վրայ պէտք չ'է երդնուլ. ապագայն այնքան անծանօթ է մեզ, որ խելացիութիւն է ապագայ դէպքերու վրայ շատ չը վստահիլ։

FOR

1897· Le for intérieur. —Խիղճ։

FORBAN

1898· Un forban littéraire. —Բանագող։

FORCE

1899· A force. —Անչափ, կարի շատ։ Travailler, étudier *à force.*

1900· A force de. —Յաճախ կը գործածուի այն պարագային՝ յորում հայերէնի մէջ բայը կը կրկնեմք խօսքին ուժգնութիւն տալու համար։ *A force de* prier, de pleurer, աղաչելով աղաչելով, արտասուելով արտասուելով. —A force de médecins et de saignées sa maladie devint sérieuse. Այնչափ բժըշկի ինքզինքը նայել տուաւ, այնչափ արիւն առնել տուաւ որ իր հիւանդութիւնը ծանրացաւ։

1901· A toute force. —Բռնութեամբ. բացարձակապէս։ Ils voulaient m'emmener *à toute force.*

1902· De force, par force, à force ouverte, de

vive force. —*Բռնի ։* Faire entrer *de force* une chose dans une autre.

1903. Faire force de rames. —*Ամենայն զօրութեամբ թիավարել ։*

1904. Faire force de voiles. —*Նաւուն առագաստները աղէկ մը բանալ.* —*Ամէն ջանք ի գործ դնել ։*

1905. Maison de force. —*Բանտ ։*

1906. Force majeure. —*Դէպք մը զոր արգիլել մեր ձեռքը չէ, և որում, հետեւաբար, ոչ ոք կրնայ պատասխանատու ըլլալ, ինչպէս ողողում, կարկուտ, փոթորիկ, եւն ։*

FORGER, FORGERON

1907. Se forger des chimères. —*Երեւակայութիւններ ընել, երազներ տեսնել ։*

1908. En forgeant on devient forgeron (առակ). —*Արուեստ մ'ընելով ընելով մարդ վարպետ կ'ըլլայ ։*

FORME

1909. Pour la forme. —*Առ երես, ձեւակերպութիւն մ'ըլլալու համար ։* J'irai le voir seulement *pour la forme.*

FORT

1910. Se faire fort de. —*Երաշխաւոր ըլլալ*

խոստանալ։ Il *se fait fort de* réussir. Elle *se faisait fort de*. . . Ils *se font fort de* . . .

1911· Cela est plus fort que moi. —Ադիկա իմ կարողութենէս վեր է․ այդ սովորութիւնը, այդ բնութիւնը չեմ կրնար ձգել։

1912· Cela est fort, voilà qui est fort, c'est trop fort. —Դժուարահաւատալի է այդ։

1913· Faire fort sur. —Վստահ ըլլալ, ապաւինիլ։

FORTUNE

1914· Dire la bonne fortune. —Գուշակել հմայութեամբ թէ ինչ պիտի պատահի մէկուն։

1915· En bonne fortune. —Գաղտնի, ծածուկ։

1916· Faire fortune. —Հարստանալ․ —Ընդունելութիւն գտնել (բառի մը վրայ խօսելով). Ce mot, cette doctrine, ce proverbe a *fait fortune* dans le monde.

1917· Un homme à bonnes fortunes. —Կանանց հաճելի եղող մարդ։

FOSSE, FOSSÉ

1918· Creuser sa fosse. —Ծայրայեղութեամբք՝ իւր մահը փութացնել, առողջութիւնը ապականել։

1919· Avoir un pied dans la fosse. —Շատ ծեր ըլլալ, մէկ ոտքը գերեզմանն ըլլալ։

1920· Jeter la clef sur la fosse. —Վախճանելոյն ժառանգութենէն հրաժարիլ։

Մանօթ. —Անկարկութիւն մ'է նախնի սովորութեան մը։

1921· Ce qui tombe dans le fossé est pour le soldat (առակ). —Մատղէր մարդը ուրիշներուն անփութութենէն օգուտ կը քաղէ։

1922· Au bout du fossé la culbute (առակ). —Պէտք է հպատակիլ, պէտք է յանձն առնել։ Marchez donc, messieurs, marchez: *au bout du fossé la culbute.*

1923· Sauter le fossé. —Յետ երկար վարանման՝ բան մ'ընելու որոշում տալ. —Յակամայս բան մ'ընել։

FOU

1924· Un rire fou. —Անչափ, անհատ ծիծաղ։

1925· Un fou rire. —Յիմարական, առանց պատճառի ծիծաղ։ Le *fou rire* m'a pris կամ Je fus pris d'un *fou rire* en le voyant.

1926· La folle du logis. —Երեւակայութիւն։

1927· Un fou avise bien un sage (առակ). —Խոհեմ մարդը ամենուն խրատներուն մտիկ կ'ընէ։

1928· Plus on est de fous, plus on rit. —Ակումբի մը մէջ, ներկայից թիւը որքան շատ ըլլայ՝ այնքան ուրախութիւնը ոգեւորեալ կ'ըլլայ։

FOUET

1929· Donner un coup de fouet. —Սպառնալ, նեղը ձգել։

1930· Faire claquer son fouet. —Փայլիլ, հըռ-չակ հանել։

Tout Picard que j'étais, j'étais un bon apôtre,
Et je *faisais claquer mon fouet* tout comme un autre.

FOUETTER

1931· Fouetter un verre de vin. —Մէկ շնչով գաւաթ մը գինի խմել։

1932· C'est de la crême fouettée. —Կ'ըսուի ճառի մը համար ըստ երեւութի փայլուն, զարդա-րուն, այլ հիմնովին անիմաստ։

FOUR

1933· Faire four. —Հանդիսականները քիչ ըլ-լալուն համար չխաղալ (կ'ըսուի խօսելով դերասա-նաց վրայ)· —Չը յաջողիլ։

Ծանօթ· —Ատենօք, ներելի էր դուսաներգաց՝ խաղը չ'ներկայացնել և հանդիսականներն ճամբել, երբ անոնք բազմաթիւ չըլլային։ Արդ, Իտալիոյ մէջ՝ այս պարագային՝ fuori! fuori! (դո՛ւրս) կը գոչէին դերասաններն ի թատերաբեմն բերելու համար, և ամենայն հաւանականութեամբ four բառը այն ի-տալական բառին աղաւաղումն է։

1934· Vous viendrez cuire à mon four. —Հարկաւ ինծի կարօտ կ'ըլլաս, այն ատեն վրէժս կ'առնեմ քեզմէ։

1935· Ce n'est pas pour vous que le four chauffe. —Քեզ համար չէ որ կը ճգնիմք, կ'աշխատիմք · այս գործէն մաս մի յուսար։

FOURCHE, FOURCHETTE

1936· Prendre une fourche. —Անարգաբար մերժել, վռնտել։ S'il ose revenir, *prenez une fourche.*

1937· Faire la fourche. —Երկուքի բաժնուիլ (ճամբայն, գետակը)։

1938· Se servir de la fourchette du père Adam. —Առանց պատառաքաղի, մատներով ուտել։

FOURGON

1939· La pelle se moque du fourgon. —Մրոտն և մրճոտն զիրար կը ծաղրեն · (գազան գազանա տիպին գարա տըր տէմիշ։)

FOURRÉ

1940· Un innocent fourré de malice. —Խորամանկ որ միամիտ կը ձեւանայ։

1941· Être fourré chez quelqu'un. —Միշտ մէկուն հետ ըլլալ, անկէ չզատուիլ։

FRAIS

1942· Mettre quelqu'un au frais. —Մէկը ծակը խոթել, բանտ դնել (կատակաբար կը գործածուի)։

1943· Rasé de frais. —Նոր ածիլուած։

1944· A peu de frais. —Բուն նշանակութիւնն է քիչ ծախքով, փոխաբերաբար կը գործածուի նաեւ դիւրաւ, քիչ աշխատութեամբ նշանակութեամբ։ Il avait acquis de la réputation *à peu de frais.*

1945· Faire les frais de la conversation. —Խօսակցութեան նիւթ մատակարարել։

1946· Se mettre en frais. —Սովորականէն աւելի ծախք ընել (տօնի մը, կոչունքի մը, եւն առթիւ). —Յաջողիլ, հաճոյ լինիլ, ջանալ։

1947· Recommencer sur nouveaux frais. —Նորէն սկսիլ։

1948· Faux frais. —Մանր ծախք։ Votre voyage vous coûtera six cents francs, sans compter les *faux frais.*

FRANÇAIS

1949· Dire quelque chose en bon français. —Յայտնապէս, ազատաբար խօսիլ։

Notre ennemi, c'est notre maître,
Je vous le dis *en bon français.*

1950· Parler français. —Բուն նշանակութիւնն է ֆրանսերէն խօսիլ։ Փոխաբերաբար և ընտանեբար կը գործածուի յայտնապէս խօսիլ նշանակութեամբ։

1951· Entendre le français. —Բուն նշանակութիւնն է ֆրանսերէն հասկնալ։ Փոխաբերաբար և ընտանեբար գործածուելով կը նշանակէ՝ ակնարկ-ակնարկութիւնը, յանդիմանութիւնը, ակնարկները հասկնալ։ Entendez-vous le français. Հայերէն կը հասկնաս․ խօսք կը հասկնաս։

1952· Parler français comme une vache espagnole. —Շատ գէշ գաղղիարէն խօսիլ։

Ծանօթ․ —Այս պարբերութեան մէջի vache ը Basque պէտք է հասկնալ։ Արդարև, Պասկերն շատ գէշ կերպով կը խօսէին Ֆրանսերէն լեզուն․ Գալով vache և Basque բառերու շփոթութեանց, այս ալ յառաջ եկած է անոր զի Պասկերու լեզուաւ vacce նշանակած է միանգամայն vache և Basque։

FRANCHIR

1953· Franchir le mot. —Համարձակ, յայտնապէս ըսել։

1954· Franchir le pas. —Վերջապէս որոշում տալ։

FRANQUETTE

1955· A la bonne franquette. —Համարձակաբար, անկեղծօրէն։

FRAPPER

1956· Frapper un coup. —Դժուարին գործի մը ձեռք զարնել։

1957· Frapper son coup. —Նպատակին հասնիլ։

1958· Frapper à toutes les portes. — Ամէն մարդու դիմել, ամէն դուռ զարնել։

FRIME

1959· Faire quelque chose pour la frime. — Բան մ'ընել սովորութեանց համակերպելու համար։

FRIPERIE

1960· Sauter sur la friperie de quelqu'un. — Մէկուն վրայ յարձակիլ զայն ծեծելու համար։

FRIRE

1961· Il n'y a rien à frire dans cette affaire. —Այս գործին մէջ շահ (հաց) չ'կայ։

1962· Cet homme est frit. —Այդ մարդուն գործը լմնցած է, կործանած է։

1963· Tout est frit. —Ամէն բան հատած է։

FRISER

1964· Friser la quarantaine, la cinquantaine, etc. —Գրեթէ քառասուն, յիսուն եւն տարեկան ըլլալ։

1965· Friser l'impertinent. —Լկտի մէկու մը պէս խօսիլ, երեւիլ։

FROC

1966· Jeter le froc aux orties. —Կրօնաւորու–թեան կարգը ձգել. —Պաշտօնը, կարգը, արհեստը ձգել։

FROMAGE

1967· Entre la poire et le fromage. —Ճաշը լմննալու մօտերը։ Ce fut *entre la poire et le fromage* qu'il nous fit cette confidence.

1968· Faire des fromages. —Կ՚ըսուի աղջկանց համար որ այնպէս կը դառնան որ իրենց շրջազգեստ–ներուն քղանցքները՝ օդէն ուռելով խոնարհած ա–տեննին կլոր ձեւ մը կ՚առնեն պանրի նման։

1969· Manger du fromage. —Դժգոհ ըլլալ (ա–պայը կէյֆէ+)։

1970· Laisser aller le chat au fromage. —Ա–բահարիլ (աղջկան մը վրայ խօսելով)։

FROTTER

1971· Se frotter բայը փոխաբերական շատ ի–մաստներ ունի. յաճախել, մէկուն հետ յաճախանքի դա–նալ։ Il fait bon *se frotter* aux savants, on apprend toujours quelque chose. —Մէկուն հետ շփուիլ։ Je ne vous conseille pas de *vous frotter* à lui. —Վնա–սակար, քեզ փորձէ մը ձեզ ծախել։ Ne *vous* y *frottez* pas —Թեթեւ, հարեւանցի կերպով ուսել։ *Se frotter* du latin

1972· Se frotter les yeux. —Զարմանալ, յապուշ կրթիլ։

1973· Se frotter les mains. —Ուրախանալ։

1974· Frotter son nez. —Իրեն չըվերաբերած գործին մէջ խյնալ, քիթը ամէն տեղ խոթել։

FRUIT

1975· Un fruit-secs. —Այսպէս կ'անուանուի այն աշակերտն որ առանց վկայական կարենալ առնելու դպրոցէն կ'ելնէ։

Ծանօթ. —Կ'ըսուի թէ բազմարուեստեան (polytechnique) վարժարանի աշակերտներէն մին՝ ի պատասխանի իւր ընկերակցաց յորդորանաց՝ կ'ըսէր որ եթէ քննութիւններն չ'կարենար անցնել, հօրը արհեստովը կը պարապէր, այսինքն չոր պտուղի վաճառական կ'ըլլար։

FUMÉE

1976· Il n'y a point de feu sans fumée (առակ). —Բուռն կիրքն միշտ կերպով իւիք կը մատնուի։

1977· Il n'y a point de fumée sans feu (առակ). —Անհիմն զրոյց չ'ըլլար։

1978· S'en aller en fumée. —Ի դերեւ ելնել, յօդս ցնդիլ։

1979· Se repaître de fumée. —Սնոտի յոյսերով պարարիլ։

1980· Manger son pain à la fumée du rôti. — Զրօսանաց ականատես ըլլալ՝ առանց զայնս վայելելու ։

FUREUR

1981· Faire fureur. —Շատ հաճախուաւոր ըլլալ, մեծ աղմուկ հանել, մեծ յաջողութիւն գտնել։

G

GABELLE

1982· Frauder la gabelle. —Մաքսէն աղ կամ ուրիշ վաճառք փախցնել· —Հնարքով մը պարտականութենէ մը ազատիլ, խոյս տալ։

GAGE, CAGEURE (ԿԱԺԻԻՌ)

1983· Demeurer pour les gages կամ pour gages. —Իւր ընկերներուն հետ չ'կարենալ փախչիլ, և այսպէսով ձերբակալուիլ ։

1984· Casser aux gages. —Պաշտօնէն հանել· մէկը երեսէ ձգել։

1985· A gages. —Վարձկան ։ Des applaudissements *à gages.*

1986· Soutenir la gageure. —Գրաւադրութիւնն ընդունիլ. —Ձեռնարկութեան մէջ հաստատուն մնալ ։

GAGNER

1987· Gagner sa vie. —Ապրուստը շահիլ։

1988· Gagner quelqu'un. —Խաղի մէջ մէկուն յաղթել։

1989· Il l'a bien gagné. —Ըրածը գտաւ (օխ օլսուն)։

1990· Gagner la porte. —Դէպ ի դուռը երթալ՝ փախչելու համար։

1991· Gagner le large, au pied, la guérite au կամ le haut, les champs. —Փախչիլ (Տըմէք տընել)։

1992· Gagner de vitesse. —Մէկէն առաջ հասնիլ (gagner les devants)· —Կանխել (էօնինէ գէչմէք)։ Je voulais avoir cette place, mais il m'a *gagné de vitesse.*

1993· Gagner le dessus. —Տանիլ, գեր ի վերոյ ըլլալ, յաղթել։

1994· La faim me gagne. —Կ'սկսիմ անօթենալ։

1995· Votre cheval vous gagne. —Ձիներնիդ չէք կրնար զսպել։

1996· Gagner sur quelqu'un. —Մէկը համոզել· —Յաղթել, գերազանցել· —Մէկուն հասնիլ (վազելու մէջ)։

GAI

1997· Gai comme Pierrot, comme pinson. —ատ զուարթ։

1998· Être gai, un peu gai. —Գինիէն քիչ մը զուարթացած ըլլալ։

GALE

1999· Il n'a pas la gale aux dents. —Խիստ չատակեր է։

GALÈRE

2000· Et vogue la galère! —Ի՛նչ կ՛ուզէ թող ըլլայ, անգամ մը գործին մէջ գտնուեցանք։

2001· Que diable allait-il faire dans cette galère? —Ի՞նչ բան ունէր այդ գործին մէջ, ինչո՞ւ մտաւ այդ գործին մէջ։

GALEUX

2002· Qui se sent galeux se gratte (առակ)· —Ցանցաւոր եղողը՝ թող խօսքերս վրան առնէ։ Je n'en dis pas davantage; *qui se sent galeux se gratte.*

GALOCHE

2003· Menton de galoche. —Երկար և սրածայր կզակ։

GALOP, GALOPER

2004· Aller, courir le galop. —Ճտապաւ երթալ· —Արագաբար խօսիլ, կարդալ։ Il *allait le grand galop*, je n'ai pu rien entendre de son discour

2005· S'en aller le grand galop à l'hôpit·
—Մեծ ծախքեր ընել։

2006· La fièvre, la peur le galope. —Տենդը, վախը զինքը կը պաշարէ։

GAMBADE

2007· Faire la gambade, payer en gambades. —Պարտքը չը հատուցանել, այլեւայլ սնոտի պատճառներ մէջ բերելով. —Կարեւոր, լուրջ հարցումներու ծաղրելի պատասխաններ տալ։

GAMME

2008· Chanter la gamme à quelqu'un. —Սաստիկ կերպով մէկը յանդիմանել։

2009· Changer de gamme. —Լեզուն, ընթացքը փոխել։

2010· Mettre quelqu'un hors de gamme. —Մէկը խռովել, ափիբերանել։

GANT

2011· Jeter le gant à quelqu'un. — Ի կռիւ, ի մարտ կոչել։

2012· Relever le gant. —Կռիւը յանձն առնել։

2013· Vous n'en avez կամ n'aurez pas les gants. —Այդ լուրը իմացած էինք արդէն, զայն առաջին անգամ հաղորդողը դուք չէք կամ այդ հնարքը, միջոցը ուրիշ մէկը ընձեռած էր արդէն, զայն առաջին անգամ ընձեռողը դուք չէք։

Ծանօթ. —Երբեմն սովորութիւն էր ձեռնոցներ (gants, paraguante) տալ անոնց՝ որ զուարճալին աւետիս մը մը կու տային ։

2014· Se donner les gants d'une affaire. — Գործի մը յաջողութիւնը կամ պարծանքը անարժանաբար ինքզինքին վերագրել։

2015· Être souple comme un gant. —Հլու, դիւրահամբոյր ըլլալ։ Si vous consentez à reprendre le poulain dont vous vous plaignez, je me fais fort de le dresser; pendant ce temps je vous prêterai un vieux cheval de mes écuries, et dans deux mois je vous rendrai le poulain tranquille et *souple comme un gant.*

2016· Cette fille a perdu ses gants. —Այդ աղջկան կուսութիւնն պղծուած է ։

GARÇON

2017· Bon garçon. —Բարեբարոյ, հեզահամբոյր մարդ ։

2018· Les garçons de la noce, de la fête. — Հարսանեաց մէջ հրաւիրեալները ընդունող երիտասարդք ։

2019· Garçons d'honneur. —Պսակի արարողութեան ատեն հարսին և փեսային գլխուն վրայ քօղը բռնող երկու երիտասարդներն ։

2020· Se faire beau garçon. —Ունեցածն անառակութեամբ վատնել։

2021. Il était hier beau, joli garçon. —Երէկ խնամած էր ։

2022. Être petit կամ bien petit garçon auprès de quelqu'un. —Մէկէ մը վար, ստորին ըլլալ ։

GARDE

2023. N'avoir garde de . . . —Չ'կարենալ կամ չուզել (այս ինչ բանն ընել)· Il *n'a garde de* tromper, il est trop honnête homme.

2024. Se mettre, être, se tenir sur ses gardes. —Զգուշանալ ։

2025. Prendre garde. —Միտ դնել, ուշ դնել ։ On m'annonça hier cette nouvelle, mais je n'y *pris pas garde.* —*Prenez garde* que l'auteur ne dit pas ce que vous pensez. —Զգուշանալ ։ *Prenez garde* de tomber. —*Prenez garde* qu'on ne vous séduise.

2026. Garde à toi! garde à vous! —Զգուշացի՛ր, զգուշացէ՛ք ։

2027. Se donner de garde, se donner garde. —Զգուշանալ ։ *Donnez-vous garde* de cet homme.

2028. Être de bonne garde. —Իրեն եղած բանը մեծ խնամով պահել ։ Il y a dix ans que j'ai cette montre; je *suis de bonne garde.* —Դիմանալ (պտուղի վրայ խօսելով) ։ Ces fruits *sont de bonne garde*, ne sont pas *de bonne garde*, sont *de mau-*

vaise garde, de difficile garde. —Աղէկ պահպանու-թիւն ընել (շան վրայ խօսելով)։ Ce chien est *de bonne garde.*

2029· Monter la garde. —Պահապանութիւն ընել։

2030· Descendre la garde. —Բուն նշանակու-թիւնն է պահանորդը ձգել՝ երբ իր յաջորդը կու գայ իր տեղը բռնելու, իսկ փոխաբերաբար՝ մանաւանդ ըն-տանեկան ոճի մէջ կը գործածուի ձգել կամ ձեռքէն ելլալ նշանակութեամբ։

2031· Monter une garde à quelqu'un. —Մէկը սաստիկ կերպով յանդիմանել։

2032· S'en donner jusqu'aux gardes. —Մինչեւ կոկորդը հաճոյքով, կերուխումով յափրանալ։

2033· Corps de garde. —Պահականոց։ On le conduisit au *corps de garde*.

GARDER

2034· La garder à quelqu'un, la lui garder bonne կամ belle, en garder une dent contre quel-qu'un. —Մէկուն դէմ ոխ պահել։

2035· Garder le mulet. —Երկար ժամանակ մէ-կուն դրան առջեւ սպասել։

2036· Garder les manteaux. —Ուրիշին հան-դերձներուն պահապան կենալ (կ'ըսուի երբ մէկը

պարզ դիտող կ'ըլլայ , մինչ իւր ընկերք հաճոյքի կամ չարագործութեան պարապած են) :

Ծանօթ. —*Ակնարկութիւն առ Պօղոս առաքեալ՝ որ Ս. Ստեփաննոսի սպաննութեան կամակից էր , և զսա քարկոծողներուն հանդերձները կը պահպանէր , որպէս զի որ և է արգելք չունենան իրենց չարագործութեան մէջ :*

2037. En donner à garder à quelqu'un. —*Խաբել* (կլլեցնել) :

GARE

2038. Sans dire gare. —*Յանկարծակի , յանպատրաստից :* Il m'a frappé *sans dire gare.* —Il est entré *sans dire gare.*

GARNI

2039. Avoir la bourse garnie, bien garnie. —*Քսակը լեցուն ըլլալ , շատ ստակ ունենալ :*

GATÉ

2040. Enfant gâté. —*Շփացած , երես առած տղայ :*

GAUCHE

2041. Mariage de la main gauche. —*Ազնուական մարդու մը անտոհմ կնոջ մը հետ ամուսնութիւնն . —Ապօրինաւոր ամուսնութիւն :*

2042. Donner à gauche. —*Չ'յաջողիլ :*

2043· Prendre une chose à gauche. —Թիւր մտքով իմանալ (գէշ մտքէ առնել)։

2044· Passer l'arme à gauche. —Մեռնիլ (անդին աշխարհը երթալ)։

GEAI

2045· C'est le geai paré des plumes du paon (բան). —Սիրամարգին փետուրներովը պճնուած ճայն է. (կ'ըսուի անոր համար որ ուրիշին զարդերովը կը պճնի, որ ուրիշ մատենագրաց հատուածներն իրար կցելով գիրք կը շինէ։ Նոյն իմաստով կը գործածուի նաեւ C'est la corneille d'Ésope կամ de la fable).

GÊNE

2046· Sans gêne. —Արձակ համարձակ։ C'est un monsieur կամ պարզապէս C'est un sans gêne.

GENS

2047· Voilà de mes gens! —Տեսակ մը հեգնական բացագանչութիւն՝ որ ընտանեբար կը գործածուի արտայայտելու համար, մէկու մը անխոհեմ վարմանց, գործոյն մեջ պատճառած բարկութիւնը, դժկամակութիւնը (հերոսն առողջը նոյն, եւ ուրիշ այս տեսակ ընտանեկան բացատրութեանց կրնայ համապատասխանել)։

2048· Des gens taillables et corvéables à merci. —Մարդիկ՝ յորոց ուզածնիս կրնանք պահանջել։

GENTILHOMME

2049· Vivre en gentilhomme. —Ազնուորդութեամբ ապրիլ։

2050· Faire un troc de gentilhomme. —Ձրի փոխանակութիւն մ'ընել։

GIT

2051· C'est là que gît le lièvre. —Հոս է դըժուարութիւնն։

GIBELET

2052· Avoir un coup de gibelet (à la tête)· —Փախուկ ըլլալ։

GIBIER

2053· Gibier de potence, de bourreau. —Կախաղանի արժանի մարդ։

2054· Cela n'est pas de son gibier. —Անիկա իր գործը չէ, ինք չ'կրնար ընել. —Անոր ճաշակին չի գար։ Les romans ne sont point gibier de կամ à dévotes.

GIROFLÉE

2055· La giroflée à cinq feuilles. —Ուժգին ապտակ. (հինգ մատով)։ Il lui donna une *giroflée à cinq feuilles.*

GLACE

2056· Rompre la glace. —Դժուարին գործի մը ձեռք զարնել։ Personne n'osait lui faire cette proposition, un tel se hasarda à *rompre la glace.* — Արգելքը, խոչընդոտը քանդել։ Ce mathématicien est celui qui a *rompu la glace,* et qui a ouvert le chemin à toutes ces découvertes.

GLORIA PATRI

2057· Être partout comme Gloria Patri. — Կ'ըսուի մէկու մը համար՝ որուն կը հանդիպի ոք ուր որ երթայ։

G O

2058· Tout de go. — Համարձակ, անարգել։ Il est entré *tout de go.*

GOBELET

2059· Joueur de gobelets. — Յուն նշանակութիւնն է՝ աճպարար. փոխաբերաբար կը նշանակէ նաեւ խաբեբայ։

GOBE-MOUCHES

2060· Այս բառը՝ որ Թռչունի մ'անունն է՝ փոխաբերաբար կը գործածուի յաճախ և կը նշանակէ դիւրահաւան, դիւրահաւատ։ On a forgé cette nouvelle pour se moquer des *gobe-mouches.*

GOBER

2061· Gober des mouches, du vent. —Ճառ ժամանակ սպառել, ժամավաճառ ըլլալ։

2062· Gober le morceau, l'hameçon. —Ճուտով խաբուիլ։

GOGO

2063· A gogo. —Առատութեան, յղփութեան մէջ։ Vivre, être *à gogo.*

GOGUETTES

2064· Être en goguettes. —Ուրախ, զուարթ ըլլալ։

GOND

2065· Mettre, faire sortir quelqu'un hors des gonds. —Սաստիկ զայրացնել, ինքզինքէն դուրս հանել մէկը։

GORGE

2066· Tenir quelqu'un à la gorge. —Մէկը նեղը ձգել, անկարելիութեան մէջ ձգել զայն մերժելու իրմէ պահանջուածը (խեղդել)։

2067· Couper la gorge à quelqu'un. —Մէկը աղքատացնել. — Մէկուն խորհուրդները ի դերեւ հանել. —Խաղին մէջ մէկուն բոլոր ստակը շահիլ։

2068· Rire à gorge déployée. — Կոկորդալի, մեծաքրքիջ խնդալ։

2069· Crier à pleine gorge. —Կոկորդալի պոռալ։

2070· Faire rentrer quelqu'un les paroles dans les gorges. —Ստիպել մէկը ըսածը ետ առնելու ։

2071· Faire des gorges chaudes de quelqu'un, de quelque chose. —Մէկը, բան մը իր կատակնե-րուն, իր ծիծաղներուն առարկայն ընել։

2072· Rendre gorge. —Յանիրաւի առածը յետս դարձնել. —Faire rendre gorge à quelqu'un. —Ստիպել զոք յետս դարձնելու ինչ որ բռնութեամբ առած էր ։

GOSIER

2073· Avoir le gosier pavé. —Երկաթէ կոկորդ ունենալ, այսինքն առանց բան մը զգալու՝ տաք տաք կամ կծու բաներ ուտել, խմել։

2074· Avoir un beau gosier. —Գեղեցկաձայն ըլլալ։

GOUJON

2075· Faire avaler le goujon à quelqu'un. —Մէկը որոգայթը ձգել, խաբել. (կլլեցնել)։

GOURME

2076· Jeter sa gourme. —Փոխաբերաբար և ըն-տանեկան լեզուաւ գործածուելով կը նշանակէ՝ երի-տասարդական անմտութիւններ ընել։

GOURMÉ

2077· Être gourmé. —*Ծանրագլուխ ձեւանալ։*

GOURMETTE

2078· Rompre sa gourmette. —*Զգաստութեամբ ապրելէ վերջ՝ ինքզինքը անառակութեան տալ։*

2079· Lâcher la gourmette à quelqu'un. —*Մէկուն համարձակութիւն, ազատութիւն տալ։*

GRACE

2080· An de grâce. —*Թուական Քրիստոսի փրկութեան տարի։* Calendrier pour *l'an de grâce* 1880։

2081· Faire grâce de. —*Մէկուն պարտքը շնորհել, չը պահանջել. —Խնայել։* Il m'a lu tout son poème, sans me *faire grâce d'*un hémistiche.

2082· Faire quelque chose de bonne grâce. —*Բան մը յօժարակամ, սրտաբեր ընել. Ներհակն է* Faire quelque chose de mauvaise grâce. —*Չ'ուզելով ընել բան մը։*

2083· N'avoir pas bonne grâce, avoir mauvaise grâce de *կամ* à faire une chose. —*Պատշաճեց կամ ողջմտութեան հակառակ բան մ'ընել։* Un fils *n'a pas bonne grâce de* plaider contre son père.

2084· De grâce. —*Կ'աղաչեմ։* *De grâce*, secourez-moi. —Modérez-vous, *de grâce*.

2085· Être en grâce auprès de quelqu'un. — *Մէկուն հաճելի (ալէը) ըլլալ։*

2086· Cela lui est venu par la grâce de Dieu. *—Աստուծոյ մէկ շնորհքն է այս, ձրի շնորհք մ'է այս։ (Կ'ըսուի խօսելով մէկու մը վրայ որ հարստութեան մը տիրացած է կամ մեծ բաղդի մը հանդիպած է, առանց նոցա արժանանալու գործ մ'ըրած ըլլալու։)*

GRAILLON

2087· Une Marie Graillon. *—Աղտեղի, ճենճոտ կին։*

GRAIN

2088· Grain de beauté. *—Ծին, խալ (ղէնք)։* Elle a un *grain de beauté* sur les épaules, sur le sein.

2089· Avoir un grain. *—Փախուկ ըլլալ։*

2090· Être dans le grain. *—Շահաւոր գործի մէջ գտնուիլ (եաղլանմաք)։ —Հանդիստ, դիւրակեաց ըլլալ։*

GRAINE

2091· Monter en graine. *—Հունտի երթալ. —Փոխաբերաբար եւս կը գործածուի խօսելով ամուրի աղջկան մը վրայ որ կը պառաւնայ (Քօխուամա կէլմէք)։*

GRAISSE, GRAISSER

2092· La graisse de la terre. *—Երկրի պա-*

րարտութիւն։ Les grandes ravines emportent *la graisse de la terre.*

2093· Graisser ses bottes. —*Երթալու, մեկնելու պատրաստուիլ. —Մեռնելու պատրաստուիլ։* Ce malade fera bien de *graisser ses bottes.*

2094· Graisser la patte à quelqu'un. —*Մէկը կաշառել (մէկուն ձեռքը իւղոտել)։*

2095· Graisser le marteau. —*Դռնապանը կաշառել, դիւրաւ ներս մտնելու համար։*

2096· Graisser les épaules à quelqu'un. —*Մէկը քանակոծել։*

GRAND, GRANDEUR

2097· Trancher du grand seigneur. —*Պերճանալ։*

2098· De grands mots. —*Մեծաբանութիւնք։*

2099· Ouvrir de grands yeux. —*Աչքերը խոշոր խոշոր բանալ, այսինքն զարմացմամբ կամ հետաքրքրութեամբ նայիլ։*

2100· Regarder quelqu'un du haut de sa grandeur. —*Արհամարհոտ մեծամտութեամբ նայիլ մէկուն։*

GRAPPE

2101· Mordre à la grappe. —*Կուրօրէն հաւատալ, անխորհրդաբար կարծիքի մը յարիլ։*

GRAPPIN

2102· Jeter, mettre son կամ le grappin sur quelqu'un. —Ցինքն գրաւել զոք ։

GRAS

2103· Gras comme un moine. —Կրօնաւորի չափ գէր, այսինքն շատ գէր ։

2104· Il n'y aura pas gras dans cette affaire. —Շատ շահաւոր չը պիտի ըլլայ այս գործը ։

2105· Faire ses choux gras de quelque chose. —Բանէ մը շահ ընել ։

2106· Jours gras. —Ուտիք օր. Ներհակն է՝ Jours maigres. —Պահք ։

2107· Parler gras. —R գիրը փոխանակ լեզուին ծայրովը հնչելու՝ կոկորդէն արտասանել, այսինքն ռ-ի տեղ ղ հնչել (grasseyer)։

2108· Conte gras. —Լկտի պատմութիւն ։ Tenir des discours un peu *gras* (Նոյն նշանակութեամբ)։

2109· Dormir la grasse matinée. —Շատ քնանալ, անկողնէն ուշ ելնել ։

2110· Pain gras-cuit. —Կէս մը եփած հաց ։

2111· Le pavé est gras. —Սալայատակը տըղմոտ է ։ Il fait mauvais marcher, (աղէկ չը քալուիր) *le pavé est gras.*

2112· Le gras de la jambe. —Բուծք (պալտըր)։

2113· Tourner, pousser au gras. —Թանձրանալ (գինւոյ վրայ խօսելով)։

GRATIS (ԿՐԱՏԻՍ) GRATUIT

2114· Faire quelque chose gratis pro Deo. —Ձրիաբար ընել բան մը։

2115· Une insulte gratuite. —Առանց պատճառի, ձրի թշնամանք։

2116· Une supposition gratuite. —Անհիմն ենթադրութիւն։

GRATTER

2117· Gratter quelqu'un où il lui démange. —Մէկուն ախորժած նիւթին վրայ խօսիլ։

2118· Un âne gratte l'âne (առակ)· —Էշ քորէ զէշ· (յաճախ կը գործածուի նաեւ այս առակին լատիներէնն որ է asinus asinum fricat, և որ կ'ըսուի երկու անձանց համար՝ զուրկ ամէն արժանիքէ՝ որ զիրար կը գովեն)։

GRÉ

2119· Prendre en gré. —Սիրել, ախորժիլ· —Աստուծոյ ղրկած փորձութեանց հպատակիլ։

2120· Bon gré, mal gré. —Կամայ ակամայ։

2121· Savoir bon gré de . . . —Շնորհակալ

ըլլալ, երախտապարտ ըլլալ։ Ներհակն է Savoir mauvais gré de . . .

GREC

2122· Vent grec. —*Հիւսիսային արեւելեան հողմ (ըստ Նաւավարաց Միջերկրական ծովու)։*

2123· Cela est du grec pour moi. —*Ինծի համար չինարէն է այդ։* (C'est de l'allemand, c'est du haut allemand pour moi)։

2124· Être grec en quelque chose. —*Բանի մը մէջ յաջողակ, ճարտար ըլլալ։*

GRÊLE, GRÊLER

2125· C'est la grêle que ce gens-là. —*Այս մարդուն նիւթականը գէշ վիճակի մէջ է, աղքատացած է։*

2126· Grêler sur le persil. —*Տկար, անպաշտպան մարդոց դէմ ճոխանալ, իշխանութիւն բանեցնել։*

GRELOT

2127· Attacher le grelot. —*Դժուարին և վըտանգաւոր ձեռնարկութեան մը մէջ առաջին քայլն առնել։* L'avis est bon, mais qui *attachera le grelot?* —Il s'agissait de demander un jour de co[n]gé, et tous les élèves réunis décidèrent que [le] moyen le plus sûr pour réussir était de se rend[re]

tous ensemble chez le principal, chez ce terrible principal, qui, à l'instar de Jupiter, les faisait trembler au seul froncement de ses sourcils. Mais qui porterait la parole? Qui *attacherait le grelot?* Ce fut à qui inventerait un prétexte pour s'en dispenser. Enfin il s'en trouva un plus hardi, qui se dévoua pour la cause commune.

2128· Trembler le grelot. —***Սարսռալէն ակռայները իրար զարնել։***

2129· Il agite ses grelots. —***Նորէն յիմարութիւններ ընել կ'սկսի։***

GRENIER

2130· Un grenier à coups de poing. —***Միշտ պատիժ ընդունող կամ ծեծ ուտող տղայ։***

2131· Monter au grenier. —***Գրած ատեն ուղիղ գծէն շեղելով՝ վեր ելլել։***

GRIBOUILLE, GRIBOUILLETTE

2132· Avisé comme gribouille. —***Խոհական չ'եղող։***

2133· Jeter son cœur à la gribouillette. —***Առաջին կնոջ, (կամ եթէ խօսքը կնոջ վրայ է) առաջին առն սիրահարիլ։***

2134· Jeter une chose à la gribouillette. —***Մանկանց մէջ բան մը նետել որք իրարու հետ կը մրցին զայն յափշտակելու համար։***

GRIFFE

2135· Donner un coup de griffe à quelqu'un, lui donner de la griffe. —Մէկուն ճանկել՝ անոր վրայ չարախօսելով։

GRIMACE

2136· Faire la grimace à quelqu'un. —Դէմքը ծռելով, դժկամակութեամբ ընդունիլ մէկը։

GRIMOIRE

2137· Savoir, entendre le grimoire. —Բանի մը մէջ ճարտար, յաջողակ ըլլալ։

GRIS

2138· Faire grise mine à quelqu'un. —Մէկուն խոժոռ դէմք մը ցուցնել։

GRISÉLIDIS

2139· Avoir une patience de Grisélidis. —Յետին ծայր համբերատար ըլլալ։

Ծանօթ. —Կրիզէլիտիս Պոքասի մէկ գեղեցկահիւս մանրավէպին դիւցազնուհին է, որ տիպար մնացած է համբերութեան և հեզութեան։

GRIVE

2140· Être soûl comme une grive. —Խմած ըլլալ։

2141· Faute de grives, on prend *կամ* on mange des merles (առակ)· —*Առ ի չգոյէ լաւագունին՝ լաւոյն պէտք է գոհ ըլլամք*։

GROS

2142· Gros mot. —*Թշնամանալից խօսք*։

2143· Prêter à la grosse. —*Մեծամեծ տոկոսներով ստակ փոխ տալ*։

2144· Grot vert. —*Խորին (ֆօյու) կանաչ* ; gros bleu, *խորին կապոյտ*։

2145· Les gros poissons mangent les petits (առակ)· —*Փոքրիկ ձուկերը մեծերուն կերակուր կ՚ըլլան, այսինքն՝ հարուստները կամ զօրաւորները աղքատներուն կամ տկարներուն կը յաղթեն*։

2146· Gros de Naples. —*Մետաքսեայ տեսակ մը կերպաս՝ որ ամենէն առաջ Նաբոլիի մէջ գործուեցաւ*։

2147· Coucher gros. —*Շատ ստակով խաղալ*. —*Մեծ մեծ ջարդել, չափազանցութեամբ խօսիլ*։ Il *couche gros*, car il ne parle que de millions.

2148· Il y a gros à parier qu'il ne viendra. —*Շատ պատճառ կայ կարծելու թէ չպիտի գայ*։

2149· Marchand en gros. —*Մեծաքանակ ծախող վաճառական*։ *Ներհակն է* marchand en détail.

GRUE

2150· Faire le pied de grue. —*Ոտքի վրայ երկար ժամանակ սպասել։*

GUÊPE

2151· Une taille de guêpe. —*Խիստ բարակ կնոջ մէջք։*

GUÉRIR

2152· Cela ne guérit de rien. —*Բանի մը պիտանի չ՛է։*

2153· Médecin, guéris toi-méme. —*Քեզի պահէ այն խրատները զոր ուրիշին կու տաս։*

GUÉRITE

2154· Gagner la guérite. —*Փախչիլ։*

GUERRE

2155· De guerre lasse. —*Պատերազմելէ յոգնած։* —*Յետ բազում ընդդիմակացութեան։* Je lui ai cédé *de guerre lasse.*

2156· Faire la guerre à quelqu'un. —*Յաճախ մէկը յանդիմանել։*

2157· Faire la guerre au pain. —*Շատ հաց ուտել։*

2158· Prendre un nom de guerre. —*Անունը փոխել և պաճուճեալ անուն մ՚առնել։*

2159· Faire la guerre à l'œil. —Թշնամույն շարժումները ուշի ուշով դիտել։

2160· A la guerre comme à la guerre (առած)·—Մարդ պէտք է հպատակի, համակերպի այն պարագայներուն՝ յորս կը գտնուի։

2161· Faire la petite guerre. —Հրահանգի, փորձի համար կեղծ պատերազմ ընել։

2162· Une guerre de clocher· —Մի և նոյն քաղաքին բնակչաց մէջ կագ, կռիւ։

GUET

2163· Se donner le mot du guet. —Իրարու հետ միաբանիլ։

GUÊTRE

2164· Tirer ses guêtres. —Մեկնիլ, երթալ։

2165· Laisser ses guêtres quelque part. —Տեղ մը մեռնիլ։

GUEULE

2166· Aller se jeter dans la gueule du loup. —Անխոհեմաբար ինքզինքը վտանգի մը ենթարկել։

2167· La gueule enfarinée. —Վստահ, փոյթեռանդ։ Je hais ce style de dire toujours que tout est de nos amis, c'est un air de *gueule enfarinée* qui n'appartient qu'à qui vous savez.

2168· Tonneau à gueule bée *կամ պարզապէս* une gueule bée. —*Բաց բերան, անյատակ տակառ։*

2169· Gueule fraîche. —*Հացկատակ. շատակեր։*

2170· Des mots de gueule. —*Աղտեղի, լկտի խօսք։*

GUIDE

2171· Mener la vie à grandes guides. —*Իւր ինչքը վատնել, առողջութիւնը վտանգել։*

H

HABILLER

2172· Habiller quelqu'un de toutes pièces. —*Մէկը վերէն վարէն աղէկ մը հագուեցնել։*

HABIT

2173· Un habit d'Arlequin. —*Զանազան գոյներով կտորներէ շինուած հագուստ, կամ նմանօրինակ այլանդակութիւն ունեցող որ և է բան։*

2174· L'habit ne fait pas le moine (առակ). —*Պէտք չէ երեւոյթէն դատել։*

HAIE

2175· Plus la haie est basse, plus on y passe (առակ). —*Չափազանց խոնարհութիւնը աւելի յան-*

դդնութիւն կու տայ չարերուն. (աշխարհքէ եղեր, դժն-դակ փոխայ։)

HALLEBARDE

2176. J'irais quand il pleuvrait des hallebardes. —*Եթէ երկինքէն կայծակ իյնայ՝ պիտի երթամ։*

2177. Rimer comme hallebarde et miséricorde. —*Կ՚ըսուի երկու բառերու համար որք գէշ կը յանգին իրարու։*

Ծանօթ. —*Այս բաղդատութեան ծագումն կը գտնուի հետեւեալ տապանագրին մէջ, զոր Բարիզցի խանութպան մը, որ ստանաւոր շինելու արուեստը աղէկ չէր գիտեր, շինեց իւր վաղամեռ մէկ բարեկամին համար.*

Ci-gît mon ami Mardoche :
Il a voulu être enterré à Saint-Eustache;
Il a porté trente-deux ans la *hallebarde* :
Dieu lui fasse *miséricorde.*

HAMEÇON

2178. Mordre à l'hameçon. —*Մուղակը իյնալ, խաբուիլ։* Dès qu'on lui eut proposé l'affaire, il *mordit à l'hameçon.*

HARNOIS (HARNAIS)

2179. Blanchir sous le harnois. —*Զինուորագրութեան մէջ ծերանալ. —Արուեստի մը մէջ ծերանալ։*

2180· S'échauffer en son harnois. —Կատաղօրէն կը գործածուի և կը նշանակէ բանի մը վրայ սաստկութեամբ խօսիլ։

HARO

2181· Crier haro sur quelqu'un. —Բարկութեամբ բողոք բառնալ մէկու մը խօսքերուն կամ գործերուն դէմ։ Dès qu'il eut parlé, tout le monde *cria haro* sur lui.

HASARD

2182· A tout hasard. —Ինչ որ ալ ըլլայ, ամէն պարագայի մէջ։ Vous ferez bien, *à tout hasard,* de vous tenir prêts.

2183· Jeux de hasard. —Բախտի խաղ (կումար)։

HAUBERGEON

2184· Maille à maille se fait le haubergeon. (առակ)· —Քիչ քիչ բայց անընդհատ աշխատելով գործը կը կատարուի։

HAUSSER

2185· Hausser d'un cran. —Քիչ մը աճիլ, շատնալ։ Sa fortune n'a pas *haussé d'un cran.*

2186· Hausser le ton. —Ձայնը բարձրացնել, սպառնալ։

HAUT

2187· Le prendre haut avec quelqu'un. —Ձայնը բարձրացնել, սպառնալեօք խօսիլ։

2188· Tomber de son haut. —*Բուն նշանակութիւնն է՝ հասակին երկայնութեամբը գետին իյնալ, փոխաբերաբար կը նշանակէ (լուրի մը վրայ) զարմանալ։*

2189· Le porter haut. —*Մեծ, սէգ կերպարանք առնել։*

2190· Le haut et le bas. —*Բախտաւորութիւն և ձախողութիւն։* Il y a *du haut et du bas* dans la vie.

2191· Prendre un vol trop haut. —*Շատ բարձրերէն թռչիլ, այսինքն իր աստիճանէն վեր գործեր տեսնել, կարողութենէն վեր ծախքեր ընել։*

2192· Messe haute. —*Ձայնաւոր պատարագ. (Կ'ըսուի նաեւ* Messe chantée *կամ* grand' messe)։

2193· Être haut en couleur. —*Կարմիրերես ըլլալ։* Cette femme est *haute en couleur.*

2194· En haut lieu. —*Յ'արքունիս։* On parla de lui *en haut lieu.* —Il aimait une dame de *haut lieu* (*բարձր, երեւելի տեղէ, տոհմէ*)։

2195· Traiter quelqu'un de haut en bas. —*Արհամարհանօք վարուիլ մէկուն հետ։*

2196· Regarder quelqu'un du *կամ* de haut en bas, du haut de sa grandeur. —*Արհամարհանօք նայիլ մէկուն։*

2197· Être pendu haut et court. —*Կախաղան ելնել։*

HAUTEUR

2198. Penser tomber de sa hauteur. —*Շատ զարմանալ։*

2199. A hauteur d'appui. —*Կոթնելու չափ բարձր։* Le mur était *à hauteur d'appui.*

2200. Être à la hauteur de . . . —(*Մէկուն հան-ճարը*) *ճանչնալու կարող ըլլալ։* Peu d'esprits sont *à la hauteur de* ce grand génie. —*Իր պաշտօնին յարմար ըլլալ, իր պաշտօնին մէջ փայլելուչ ըլլալ։* Il n'est pas *à la hauteur* de son emploi.

HÉBREU

2201. C'est de l'hébreu pour moi. —*Ես ադկէ բան մը չ'եմ հասկնար։*

HERBE

2202. Docteur, avocat en herbe. —*Բժշկցու, փաստափանցու երիտասարդ ուսանող։*

2203. Fines herbes. —*Մանրախոտք, ինչպէս ազատքեղ, եւն։* Omelette aux fines herbes.

2204. Il a marché sur une mauvaise herbe. —*Չախող բան մը պատահած է իրեն՝ անծանօթ մեզ, որ զինքն բարկացուցած է։*

2205. Couper l'herbe sous le pied à quelqu'un. —*Մէկը իւր պաշտօնէն սահեցնել և տեղը անցնիլ* (supplanter, [illegible])։

2206· Employer toutes les herbes de la Saint Jean. —*Գաղափարի մը մէջ յաջողելու համար ամէն ինչ ի գործ դնել։*

HÉRODE

2207· Un échappé d'Hérode. —*Կարի պարզամիտ, տխմար մարդ մը։*

2208· Vieux comme Hérode. —*Շատ հին։*

HEUR

2209· Il n'est qu'heur et malheur dans ce monde (առակ)· —*Ինչ որ մէկուն յաջողութիւն կը պատճառէ՝ ուրիշն ի թշուառութիւն կը մատնէ։*

HEURE

2210· Tout à l'heure. —*Քիչ մը յառաջ։* Vous disiez *tout à l'heure* que . . . —*Քիչ մը ետքը, վայրկենէ մը։* Je suis à vous *tout à l'heure.*

2211· Sur l'heure. — *Հիմա։* Rendez-vous-y *sur l'heure.*

2212· Pour l'heure. —*Առ այժմ։* Je n'en ai point *pour l'heure.*

2213· A l'heure qu'il est. —*Այս ժամուս, հիմա.* —*Մեր օրով, հիմա։* Cela n'est plus de mode *à l'heure qu'il est.*

2214· Bonne heure. —*Դէպ ժամու։* Voici la *bonne heure* pour cueillir les fraises. —Il est arrivé à la *bonne heure.*

2215· A la bonne heure. —Աղէկ, քաջ։ Vous le voulez: *à la bonne heure,* je ne m'y oppose point.

2216· De bonne heure. —Առաւօտանց կանուխ. —Կանուխ։ Ces graines n'ont pas été semées d'assez *bonne heure.*

2217· Être à l'heure. —Ժամացոյցը ուղիղ ըլլալ։ Êtes-vous à l'heure? կամ votre montre est-elle à l'heure? —Ժամանակին հասնիլ։ Vous n'êtes pas à l'heure, vous êtes en retard.

2218· Se mettre à l'heure. —Ժամացոյցը ուղղել։

2219· Être sujet à l'heure. —Իւր ժամանակին տէրը չըլլալ։

2220· Demander à quelqu'un son heure. —Մէկուն հարցնել թէ որ ժամուն կրնայ իրեն հետ տեսնուիլ։

2221· Rentrer à une heure indue. —Գիշերը ուշ ժամանակ տուն գալ։

HIC

2222· C'est là le hic, voilà le hic. —Դժուար կէտը հոդ է, խնդիրը հոն է։ (Նոյն իմաստով կը գործածուի նաեւ երբեմն անգղիարէն that is the question, ահա է եղ ահէ խնդիրը ասացուածն)։

Ծանօթ· —Տպագրութիւնը նոր սկսած ժամանակ, սովորութիւն էր սրբագրելի տեղերուն քով լատիներէն hic բառը դնել, որ համառօտեալն է hic ad-

vertendum *ի (պէտք է հոս ուշադրութիւն ընել)։ Աստի ծագում առած է վերի ասացուածն։*

2223. Hic et nunc. —*Լատիներէն բառեր՝ որոց նշանակութիւնն է աստ և այժմիկ, և որք կը գործածուին ըսելու համար թէ բան մը պէտք է անմիջապէս ըլլայ, առանց գտնուած տեղէն դուրս ելնելու*։ Vous allez me payer *hic et nunc.*

HIPPOCRÈNE

2224. Il a bu des eaux de l'Hippocrène. — *Բանաստեղծական տաղանդ ունի*։

Ծանօթ. —Hippocrène *Բէովտիոյ մէջ աղբիւր մ'էր զոր Պէգասոս ցայտեցուց ոտքովը ժայռին զարնելով. Ձիաղբիւր։ Այս աղբիւրն Մուսայից նուիրեալ էր*։

HIRONDELLE

2225. Une hirondelle ne fait pas le printemps (առակ). —*Մէկ ծիծառն գարուն չ'բերեր. այսինքն՝ մէկ օրինակով բան մը չ'ապացուցուիր, չ'հաստատուիր*։

HISTOIRE

2226. Histoire de. —*Համար, որպէս զի*։ Jouons aux dominos, *histoire de* passer le temps.

HOC

2227. Cela m'est hoc. —*Այս իմ իրաւունքս*

է, ապահովաբար իմս է։ Ce bonheur-là vous est hoc. —La victoire lui est hoc.

Bonne chose, dit-il, qui l'aurait à son croc,
Eh! que n'es-tu mouton, car *tu me serais hoc.*

2228· Ab hoc et ab hac. —Ափեղցփեղ։ Parler *ab hoc et ab hac.* —Que penser de ces critiques imberbes qui parlent de tous *ab hoc et ab hac*?

2229· Ad hoc. —Յատուկ, առանձին։ L'avocat, ne trouvant pas de loi qui put faire triompher sa cause, en forgea une *ad hoc.* —Pour traiter cette affaire délicate, je vous enverrai un homme *ad hoc*, այսինքն այդ գործին տեղեակ։ (Ad hoc ի բառական թարգմանութիւնն է իտալերէնէ առ այս)։

HODIE

2230· Hodie mihi, cras tibi. —Լատիներէն ասացուած՝ որոյ թարգմանութիւնն է «այսօր ինձ, վաղը քեզ»։ Կ'ուղղուի մէկու մը որ պիտի կրէ ընդ հուպ այն փորձութիւնն որոյ մենք ենթակայ եմք։

HOLA

2231· Mettre le holà, les holà. —Ծեծկուողները կամ կռուողները իրարմէ զատել. կռիւը հանդարտեցնել։

HOMÈRE

2232· Le bon Homère s'endort quelquefois. —

Բարի Հոմերոսն երբեմն կը նիրհէ ։ (Այս խօսքը կ'ըսուի արդարացնելու համար ճարտար մարդու մը պակասութիւնները , սխալները ։)

HOMME

2233· Un homme carré. —*Ձախողութեան տոկալու կարող մարդ ։*

2234· Un homme à tout. —*Ամէն ծառայութեանց մէջ յաջողող մարդ ։*

2235· Un homme nouveau. —*Մարդ մը որ իւր մեծութիւնն կամ համբաւն իւր անձին միայն կը պարտի ։* Cicéron était *un homme nouveau.*

2236· Un bon homme. —*Միամիտ մարդ ։*

2237· Un grand homme. —*Մեծ , երեւելի , հոյակապ մարդ ։*

2238· Homme du jour. —*Նորասէր մարդ ։*

2239· Un homme tout rond. —*Համարձակ , անկեղծ մարդ ։*

2240· Dépouiller le vieil homme. —*Հին սովորութիւնները թողուլ , աւելի վայելուչ կեանք մը վարելու համար ։*

2241· Prendre, avoir son jeune homme. —*Գինովնալ ։* Chaque fois qu'il rentrait *avec son jeune homme* il n'écoutait rien.

2242· Il n'y a pas de grand homme pour son

valet de chambre. —Մարդ մեծապէս կարծիքը կը փոխէ այլոց նկատմամբ, երբ զանոնք մօտէն տեսնէ, որովհետեւ այն ատեն բոլոր անոնց պակասութիւնները յայտ յանդիման կ'երեւին։

2243. Tant vaut l'homme, tant vaut la terre. —Առաւել կամ նուազ խելացիութիւն, առաւել կամ նուազ գործունէութիւն մեծապէս կը ներգործեն մէկու մը աշխատութեանց եւ նոցա հետեւութեանց վրայ։

2244. C'est un bon cœur, c'est une bonne pâte d'homme. —Հեզ, բարեբարոյ մէկն է. —C'est une bonne tête d'homme. —Խելացի մէկն է։

HONNEUR

2245. Faire honneur à une lettre de change. —Փոխանակագիրն հատուցանել։

2246. Faire honneur à quelqu'un d'une chose. —Բան մը մէկուն վերագրել։

2247. Faire honneur à la vérité. —Ճշմարտութիւնը խոստովանիլ։

2248. Champ d'honneur. —Պատերազմի դաշտ։ Mourir au *champ* կամ au lit *d'honneur*.

2249. Point d'honneur. —Պատուոյ նիւթ, խընդիր։ —Se faire un point d'honneur de quelque chose. —Մեծ խնամօք ընել բան մը։

2250· En tout bien et tout honneur. —Աղէկ դիտաւորութեամբ ։

2251· Sur l'honneur կամ sur mon honneur. —Պատւոյս վրայ կ'երդնում ։

2252· Rendre l'honneur à une femme. —Սի-րուհւոյն հետ ամուսնանալ ։

2253· Faire les honneurs d'une maison. — Հիւրը մեծարել ։

2254· Faire honneur à un repas. —Աղէկ ա-խորժակով ուտել ։

2255· Se faire un honneur. —Պատիւ անձին համարիլ ։

2256· Se faire honneur de quelque chose. — Զարդարուիլ, պճնիլ ։ Vertueux sans vouloir *se faire honneur de* sa vertu.

2257· Ne jouer que l'honneur, que pour l'honneur. —Զբօսանքի համար միայն (առանց ստակի) խաղալ ։

HONNI

2258· Honni soit qui mal y pense. —Ամօթ ա-նոր՝ որ խօսքերս գէշ կը մեկնէ ։

HONTE, HONTEUX

2259· Faire honte à quelqu'un. — Ամչցնել ։ Vous me *faites honte* lorsque je vous entends parler ainsi. — Գերազանցել (բանաստեղծութեան

մէջ կը գործածուի)։ La blancheur de son teint *ferait honte* à la neige. — Յանդիմանօք ամչցնել։ *Faites-lui honte* de la paresse.

2260. Courte honte. — Չաջողութիւն, ձախողանք։

2261. Le morceau honteux. — Սկաւառակին մէջ մնացեալ վերջին պատառը (հէճապ լօքմասը)։

HÔPITAL

2262. C'est un hôpital. — Հիւանդանոց մ'է (Կ'ըսուի տան մը համար ուր շատ հիւանդներ կան)։

2263. Mettre quelqu'un à l'hôpital. — Յետին թշուառութեան, աղքատութեան հասցնել։

HORIZONTAL

2264. Se mettre dans une position horizontale. — Պառկիլ։

HORS

2265. Mettre quelqu'un hors la loi. — Առանց դատաստանի մահուան դատապարտել։

2266. Être hors de soi. — Ինքիրմէ դուրս ելած ըլլալ։

2267. Mettre quelqu'un hors de lui. — Մէկը ինքիրմէ դուրս հանել։

2268. Être hors de service. — Անպիտան ըլլալ։ Ce meuble, cet habit est *hors de service,* es tout à fait *hors de service.*

HUILE

2269· Un coup de cotret, de l'huile de cotret. —*Ընտանեկան ոճով կը նշանակէ գաւազանի հարուած* ։

2270· Huile d'aspice. —*Հուսամի (լաւանտա) իւղ*։

2271· C'est une tache d'huile. —*Այնպիսի թերութիւն մը, յանցանք մ'է որ կրնայ մեծ հետեւանք ունենալ*։

2272· On tirerait plutôt de l'huile d'un mur que de l'argent de cet homme-là. —*Աւելի դիւրին է պատէն կաթ կթել քան այդ մարդէնստակ առնել*։ (*Կ'ըսուի ագահի մը, կամ մարդու մը համար որ չ'կրնար վճարել*)։

HUMANITÉ

2273· Payer le tribut à l'humanité, de l'humanité. —*Մեռնիլ*· (*կ'ըսուի նաեւ* payer la dette à la nature)· —*Մարդկային տկարութեան մը մէջ իյնալ*։

HUMEUR

2274· Belle, bonne humeur. —*Զուարթութիւն* (*ներհակն է* mauvaise humeur)։ Il est aujourd'hui de *bonne, de mauvaise humeur*.

2275· Être d'humeur à . . . —*Ցնութիւն*, *սովորութիւն ունենալ*։ Je ne *suis* pas *d'humeur* à souffrir vos injures.

2276. Être en humeur de. —Յօժարութիւն, կամք ունենալ։ *Êtes-vous en humeur de* vous aller promener, de travailler?

2277. Avoir de l'humeur (համազօր է être de mauvaise humeur ի). Cet homme a toujours de l'humeur.

2278. Prendre de l'humeur. —Արդողիլ։

2279. Un homme d'humeur. —Ըստ իւր քմաց, ըստ իւր հաճոյից գործող, կամազնաց, անձնակամ։

HUPPÉ

2280. Les plus huppés y sont pris. —Ամենէն ճարտարներն անգամ կը խաբուին։

HURLER

2281. Il faut hurler avec les loups (առակ). —Գայլերուն հետ պէտք է ոռնալ, այսինքն պէտք է միաբանիլ, համակերպիլ անոնց կարծեաց կամ ընթացից՝ որոց հետ կեանք կը վարեմք, մեզ հաճոյ ըլլան թէ չըլլան։

HYSOPE

2282. Il connaît tout, depuis le cèdre jusqu'à l'hysope. —Ամէն բանի տեղեակ է, եղեւնափայտէն մինչեւ զոպայն. այսինքն՝ ոչինչ անծանօթ է իրեն։

I

2283· Droit comme un I. —Ի ի պէս (մոմի պէս) շիտակ։ Malgré son grand âge, cet homme est encore *droit comme un I.*

2284· Mettre les points sur les I. —Մանրամասնաբար ըսել, գործել. —Անչափ, տարապայման ճշդութիւն պահանջել։

IDÉE

2285· Avoir idée. —Կարծել։

IL

2286· Il n'est que de. —Կարեւորագոյնն, օգտակարագոյնն է . . . ։ *Il n'est que de* s'occuper soi-même de ses affaires.

2287· Il n'est pas que vous n'ayez vu. —Անշուշտ տեսաք։

ILLUSION

2288· Se faire illusion à soi-même. —Ինքզինքը խաբել։

IMPLIQUER

2289· Impliquer contradiction. —Երկու գաղափարներ, երկու խօսքեր իրար չ'բռնել, իրարու չ'միաբանիլ։ Vous dites qu'il est sage, et vous avouez qu'il fait des folies; cela *implique contradiction* կամ պարզապէս *implique.*

I N

2290· In naturalibus. —Լատիններէն ասացուած՝ որ կը նշանակէ մերկ: Surprendre quelqu'un *in naturalibus.*

2291· In extenso. —Լատիններէն ասացուած՝ որ կը նշանակէ ընդարձակօրէն, ամբողջովին: Copier un acte *in extenso.* —Compte rendu *in extenso* des séances de la Chambre (Հակադրութեամբ compte rendu analytique ի):

2292· In globo. —Ամենը մէկ, ամբողջովին: J'ai acheté tous ces livres *in globo.* —Cela vaut tant *in globo.* —Apprécier une chose *in globo.*

2293· In vino veritas (առակ)· —Լատիններէն ասացուած՝ որոյ նշանակութիւնն է՝ ճշմարտութիւնն գինւոյ մէջ. այսինքն թէ խմած մարդը, գինովը կ'ըսէ այն բաները զոր չպիտի ըսէր եթէ գինով չ'ըլլար:

2294· In petto. —Իտալերէն ասացուած որ կը նշանակէ՝ սրտէն, ներքին դէմէն: Faire ses réflexions *in petto.*

La sottise du prince était d'un tel mérite
Qu'il fut fait *in petto* confrère de Vulcain.

INDE

2295· Inde irœ. —Լատին ասացուած՝ ոյր նշանակութիւնն է անկէ եկր ոխն, ահա ինչու՝ ոխ պահած է: Rome et Carthage aspiraient l'une et l'autre à

l'empire du monde, *inde iræ.* —J'ai obtenu l'emploi qu'il convoitait, *inde iræ.* —Pâris, le berger troyen, donne à Vénus le prix de la beauté; *inde iræ*, de là le long ressentiment de Minerve et de Junon.

INDEX

2296· Ouvrage mis à l'index. —Արգիլեալ գիրք։ Ce livre est *mis à l'index.*

INDIVIDU

2297· Avoir soin de son individu. —Իւր անձին առողջութեան վրայ մեծ հոգ տանիլ։

INDUSTRIE

2298· Chevalier d'industrie. —Խարէութեամբ ապրող, առանց որ և է գործ մը ունենալու։

INFIDÈLE

2299· Mémoire infidèle. —Տկար յիշողութիւն։ J'ai une mémoire très *infidèle.*

INIQUITÉ

2300: Il en portera l'iniquité. —Պատասխանատու պիտի ըլլայ, վնասը ինք պիտի տուժէ։

INSTANCE

2301· Tribunal de première instance. —Նախադատ ատեան։

INTELLIGENCE

2302. Être d'intelligence avec quelqu'un. — Մէկուն հետ համախոհ, միաբան ըլլալ։

INTENTER

2303. Intenter un procès à quelqu'un. —Մէկուն դէմ դատ բանալ։

INTER, INTRA

2304. Inter pocula. —Գաւաթ ի ձեռին։ Dans ce banquet, il a été prononcé plusieurs discours *inter pocula.*

2305. Intra muros. —Պատերէն ներս։ Demeurer *intra muros,* այսինքն քաղաքին մէջ։

INTÉRESSANT

2306. Cette femme est dans une position intéressante. —Ընտանեկան բացառութիւն մ'է՝ որ կը նշանակէ այս կինը յղի է. երկու հոգւով է։

ITHOS (ԻԴՕՍ)

2307. L'ithos et le pathos. —Անիմաստ, մթին խօսք, փքոցուռոյց ոճ։ Ce qu'il a pu lire sur ce ton lui a paru de *l'ithos et du pathos.*

IVRE

2308. Ivre mort, ivre comme une soupe. — Կարի գինով (քէօր սէրխօշ)։

J

2309· Aller, courir à toutes jambes. —Արագաքայլ երթալ, վազել (հետիոտն կամ ձիով)։

2310· Se sauver à toutes jambes. —Չորս ոտքով փախչիլ։

2311· Passer la jambe à quelqu'un. —Կեռ տալ մէկուն ([illegible]). —Մէկուն չարիք, վնաս հասցնել։

2312· Jouer des jambes. —Փախչիլ։

2313· Prendre ses jambes à son cou. —Փախչիլ ([illegible])։

2314· Jouer quelqu'un sous jambe. —Դիւրաւ, առանց աշխատութեան գերազանցել զոք, յաղթել մէկուն։

2315· Faire quelque chose par-dessous la jambe. —Ամենայն դիւրութեամբ ընել բան մը։

Ծանօթ. —Այս երկու ասացուածներն առնուած են գնդախաղէն (paume), յորում ճարտար խաղացողք երբեմն գնդակն աջ սրունքին տակէն կը նետեն, ցուցնելու համար թէ որքան դիւրութեամբ կը խաղան։

2316· Cela ne vaudrait pas la jambe mieux faite. —Միտքդ դրածդ, ընել ուզած բանդ շահաւոր չէ։

2317· Jeter le chat aux jambes, jeter un chat

dans les jambes à quelqu'un. —*Ցանցանքը մէկուն վրայ ձգել*. —*Մէկը դժուարութեանց, վտանգի մէջ ձգել*։

2318· Faire jambe de vin. —*Ուժով քալելու համար գինի խմել*։

2319· Couper, casser bras et jambes à quelqu'un. —*Մէկը տկարացնել*. —*Յուսահատ վիճակի մէջ թողուլ, ոտքը ձեռքը կոտրել*։

JAQUETTE

2320· Trousser la jaquette à un enfant. —*Մանուկն խարազանաւ ծեծել*։

JARRETIÈRE

2321· Il ne lui va pas à la jarretière. —*Շատ վար է անկէ, անոր հաւասարելու շատ բան կ'ուզէ, ան ուր՝ ան ուր*։ (*Կ'ըսուի նաեւ* il ne lui va pas à la cheville։)

2322· Donner des jarretières à quelqu'un. —*Մէկուն սրունքին վարի կողմէն խարազանի հարուածներ տալ*։

JARS

2323· Il entend le jars. —*Խորամանկ է, դիւրաւ չ'խաբուիր*։

JAUNE

2324· Rire jaune. —*Ակամայ խնդալ*։ L'oncle Bélébon *riait jaune.*

2325· Se faire coucher sur le livre jaune. — Կարգուիլ, ամուսնանալ (աշխարհէն հրաժնել)։

Ծանօթ· —Հռովմայեցւոց մէջ՝ նոր հարսին զգեստները դեղին կ'ըլլային։

JETER

2326· Jeter quelque chose au nez de quelqu'un. —Երեսը զարնել։

2327· Jeter quelque chose aux pieds de quelqu'un. —Բան մը մէկուն ձգել։

2328· Jeter une marchandise à la tête. —Վար գնով տալ։ Il y avait tant de gibier au marché, qu'on le *jetait à la tête*.

2329· Jeter une chose à la tête de quelqu'un. —Բան մը մէկու մը տալ՝ առանց անոր ուզելուն (Բան մը մէկուն գլուխը դնել)։ Ne pensez pas que je lui *jette* ma fille *à la tête*.

2330· Jeter son plomb, ses plombs sur quelque chose. —Աչքը բանի մը վրայ տնկել։ Il *jetait ses plombs* sur la bague que son voisin s'était appropriée.

2331· Jeter sur le papier. —Փութանակի գրել։

2332· Jeter au sort. —Վիճակ հանել։

2333· Jeter sa tête. — Եղջերուն եղջիւրները թափել։

2334· Se jeter sur . . . —Բանի մը վրայ խօսիլ։ Je ne veux pas *me jeter sur* les passages des Pères.

JEU

2335· Le jeu lui plaît. —Համ կ'առնու ։ (Կ'ըսուի մէկու մը համար որ հաճոյական բան մը նորէն սկսիլ կ'ուզէ. Համը բերանը մնաց)։

2336· Se faire un jeu de quelque chose. —Հաճոյք զգալ, ախորժիլ։ Il *se fait un jeu* de mes tourments. —Խաղ համարել։ *Vous faites-vous un jeu* des pleurs d'une mortelle ?

2337· Jeux de main, jeux de vilain (առակ)· —Ձեռքի կատակ, իշու կատակ (եւ շփոթը, ժեցյէ-շփոթը)։

2338· Tenir le jeu de quelqu'un. —Ուրիշին տեղը խաղալ։

2339· Entrer en jeu. —Վիճաբանութեան մտնել։

2340· D'entrée de jeu. —Խաղին սկիզբէն. —Սկիզբէն։ *D'entrée de jeu,* il fit voir son extravagance.

2341· Bon jeu, bon argent. —Առանց կատակի, ճշմարտիւ։ Il y va (կը գործէ, կ'ընէ) *bon jeu, bon argent.*

2342· Mettre quelqu'un en argent. —Մէկը գործի մը մէջ ձգել՝ առանց անոր գիտնալուն. —Մէկու մը վրայ խօսիլ. —Վտանգի դնել. —Գո

ծածել։ Il *mit en argent* toutes les ressources de son imagination.

2343· C'est son jeu. —Իւր շահն է։ *C'est son jeu* de tirer l'affaire en longueur.

2344· Donner beau jeu à quelqu'un. —Մէկուն նպաստաւոր առիթ մը ընծայել՝ բանի մը մէջ յաջողելու համար։

2345· Voir beau jeu. —Երեւելի դէպքի մը ականատես ըլլալ։

2346· Faire bonne mine à mauvais jeu. —Տհաճութիւնը կամ նեղութիւնն յայտնի չ'ընել, չը ցուցնել։

2347· Jouer à jeu sûr. —Ի գործ դրած միջոցներուն յաջողութեան վրայ վստահ ըլլալ։

2348· A tout venant beau jeu (առակ)· —Ո՛վ որ կ'ուզէ՝ թող դէմս ելնէ, պատրաստ եմ ամենուն դէմ դնել։

2349· Jouer gros jeu. —Շատ ստակով խաղալ· —Ինքզինքը բազմավտանգ գործի մը մէջ ձգել։

2350· Cacher son jeu. —Ձեռքին թուղթերը չը ցուցնել· —Խորհուրդները ծածկել, ծածկաբանութեամբ խօսիլ։

2351· Ce sont là jeux de princes. —Կ'ըսուի յնպիսի զբօսանաց համար՝ որոցմէ միայն խաղացողք սճոյք կ'զգան։

Ծանօթ. —Լա Ֆոնդէնի Պարտիզպանն և իւր Տէրը (Le jardinier et son Seigneur) անուն առակէն առնուած է այս ասացուածն։

2352· Être à deux de jeu. —Իրարու հետ միացած ըլլալ, համախոհ ըլլալ։

JEUDI

2353· La semaine des trois jeudis, trois jours après jamais կամ. պարզապէս La semaine des trois jeudis. —Փետրուարի 31 ին, այսինքն երբէք։ Je vous le donnerai *la semaine des trois jeudis.*

JEUNESSE

2354· Escompter sa jeunesse. —Երիտասարդութեան օրերը գէշ, զեղխութեամբ անցնել։

2355· Si jeunesse savait et si vieillesse pouvait (առակ)· —Եթէ երիտասարդութիւնը փորձառու ըլլար և ծերութիւնը կարենար նորէն երիտասարդանալ, կեանքերնիս ուրիշ կերպով պիտի անցունէինք։

JOIE

2356· Un vive-la-joie. —Անհոգ, զուարթ մարդ։

2357· Un père rabat-joie. —Այնպէս կ'անուանեն մէկը որ իւր խծբծանօք, քննադատութեամբ երիտասարդաց ուրախութիւնը կը վրդովէ։

2358· Entendre les joies du paradis. —Զուա

ճայի, հաճոյական զբօսանքի մը ականատես, ունկընդիր ըլլալ և չմասնակցիլ։

2359· Une fille de joie. —Պոռնիկ։

JOLI

2360· Il était hier joli garçon. —Երէկ խմած, գինով էր։

2361· Le joli de l'affaire est que . . . —Զըուարճալին այն է որ . . . ։

JOUER

2362· Jouer de son reste. —Ձեռքը մնացած ստակովը խաղալ· —Բոլոր իւր ունեցածը սպառել· —Վերջին ճիգերն թափել, վերջին փորձ մ'ալ ընել։

2363· Jouer de la prunelle. —Կ'ըսուի առն համար՝ որ աչք կ'ընէ կնոջ մը, և փոխադարձաբար։ Rouge, tout interdit *jouant de la prunelle.*

2364· Jouer au plus fin. —Խորամանկութիւն բանեցնել ուրիշ մը խաբելու համար։

2365· Jouer un pied de cochon à quelqu'un. —Մէկուն գէշ խաղ մը խաղալ, մէկուն ոտքը սահեցնել։ Si j'y avais pensé? S'il me plaisait de *jouer un pied de cochon* à certains individus de Frauenbourg?

2366· Jouer à . . . — . . . վտանգին մէջ ըլլալ, . . վտանգին ենթարկել ինքզինքն։ Arrêtez-vous, car vous *jouez* là *à* vous faire mettre a l'amende.

2367· Ne jouer que pour l'honneur *կամ* ne jouer que l'honneur. —*Առանց ստակի, զբօսանքի համար խաղալ։*

2368· Jouer de malheur. —*Խաղին մէջ բախտաւոր չըլլալ· բախտ չունենալ։*

2369· Jouer de bonheur. —*Յաջողութեամբ խաղալ։*

2370· Jouer des gobelets. —*Սկահակներով խաղալ (աճպարարաց վրայ խօսելով)· —Մէկը խաբել ջանալ։*

2371· Jouer des mains. —*Ձեռօք կատակ ընել· —Կռիւ ընել· —Գողնալ։*

2372· Jouer de la poche. —*Գրպանէն ստակ հանել՝ վճարելու համար։*

2373· Jouer des couteaux. —*Սրով կռուիլ։*

2374· Faire jouer une pompe. — *Ջրհան մը բանեցնել։*

2375· Faire jouer une mine. —*Հանք մը պայթեցնել։*

2376· Faire quelque chose en se jouant. — *Խաղալով, անջան, դիւրաւ ընել բան մը։*

2377· Se jouer de quelque chose. —*Ուրիշ րուն դժուարութեամբ ըրածը՝ անջան, դիւրաւ նել· —Ծաղրել, արհամարհել։*

2378· Se jouer de quelqu'un. —*Մէկը ծաղրել.* —*Մէկը խաբել.* —*Սուտ յոյսերով խաբել մէկը ։* Il m'a longtemps donné des espérances, il *se jouait* de moi.

2379· Se jouer à quelqu'un. —*Յախուռն, անխորհրդաբար յարձակիլ մէկուն վրայ ։* Il *s'est joué à* son maître. —Il ne faut pas se jouer à son maître. —*Իրմէ վերին պէտք չ'է հակառակիլ ։*

JOUR

2380· Un de ces jours. —*Մօտ օրերս ։* J'irai vous voir *un de ces jours.*

2381· D'un jour à l'autre. —*Քիչ ժամանակի մէջ ։*

2382· De jour à autre. —*Երբեմն երբեմն ։*

2383· Du jour au lendemain. —*Անյապաղ ։*

2384· Tous les deux, tous les trois *եւ* jours. —*Երկու, երեք եւ օրը մէյ մը ։*

2385· Au premier jour. —*Մօտ օրերս ։* Je vous paierai *au premier jour.*

2386· Grand jour. —*Լոյս ։* Examiner une étoffe *au grand jour.*

2387· Brûler le jour. —*Ցորեկ ատեն ջահ, լամբար վառել ։*

2388· A jour. —*Ծակոտկէն ։* Cette cloison est *à jour.* —Des bas *à jour.*

2389· Percé à jour. —*Մէկ կողմէն մինչեւ միւս կողմը ծակուած ըլլալ.* —*Յայտնուած, երեւան ելած։* Son secret est *percer à jour.*

2390· Se faire jour. —*Անցնիլ։* L'eau *se faisait jour* à travers la digue. —*Ծակելով, բանալով անցնիլ։* Il *s'est fait jour* au travers des ennemis. —*Ինքզինքին ճամբայ բանալ, յառաջ երթալ։* Un homme qui n'a que son mérite pour toute recommandation a bien de la peine à *se faire jour.* —*Թափանցել։* Un prince dont les yeux *se font jour* dans les cœurs.

2391· Voir le jour. —*Ապրիլ։* Il n'est plus digne de *voir le jour.* —*Հրատարակուիլ, լոյս տեսնել։* Livre qui n'a *vu le jour* qu'après la mort de l'auteur.

2392· Mettre au jour. —*Կեանք տալ մէկուն, ծնունդ տալ.* —*Ի լոյս հանել, հրատարակել.* —*Հրապարակել, յայտնել։* Ai-je dû *mettre au jour* l'opprobre de son lit? —*Mettre au jour* la perfidie de quelqu'un.

2393· Vivre au jour le jour. —*Օրուան վաստակովը ապրիլ։*

2394· Faire son bon jour. —*Սուրբ հաղորդութիւն առնել։*

2395· Faire du jour la nuit et de la nuit le jour. —*Ցորեկը քնանալ և գիշերն արթուն մնալ։*

2396· Se mettre à jour. —Թղթակցութիւնները, հաշիւը կարգադրել։

2397· Paris ne s'est pas fait en un jour. — Համբերութիւն ունեցէք, քիչ մը համբերող եղէք։

2398· Les beaux jours d'Aranjuez touchent à leur fin. —Հաճոյքները, վայելքներն ընդ հուպ պիտի վերջանան։

2399· Tous les jours se suivent, mais ne se ressembent pas (առակ)· —Երջանկութիւնն և դժբաղդութիւնն տեւական չ՚են միշտ· այսօր մարդ երջանիկ է, վաղը դժբաղդ, և փոխադարձաբար։ (Il y a des hauts et des bas dans la vie.)

JOURNÉE

2400· A la journée. —Օրականով։ Il travaille *à la journée.* —Միշտ։ Mentir *à la journée.*

2401· Marcher à grandes journées. —Մեծաքայլ ուղեւորութեամբ յառաջ խաղալ։ (Ներհակն է marcher à petites journées.)

2402· Il a bien gagné sa journée. —Կ՚ըսուի հեգնօրէն մէկու մը համար որ բան մը կոտրած է, կամ որ վնաս մը կրած է։

JUBÉ

2403· Venir à jubé. —Բռնի հպատակիլ, հաւանիլ, ներում խնդրել, զիջանիլ։ Je le ferai bien *venir à jubé.*

JUBILÉ

2404· Faire jubilé. —*Խաղը աւրել, այնպէս որ խաղացողներէն և ոչ մին շահի կամ կորսնցնէ։*

JUGE

2405· Il y a encore des juges à Berlin. —*Ասացուած՝ որով կ'սպառնամք արդարութեան դիմել հզօր մէկու մը դէմ, որ մեր իրաւունքներն ճանչնալ չ'ուզեր։*

JUSTICE

2406· Faire justice de quelqu'un. —*Ըստ արժանւոյն մէկը պատժել։* On a *fait justice* de ce brigand.

2407· Faire justice de quelque chose. —*Դատապարտել, եպերել։* L'opinion publique a *fait justice* de ces impostures.

2408· Faire justice au mérite, rendre justice au mérite de quelqu'un. —*Մէկուն արժանաւորութիւնը, աշխատութիւնը ճանչնալ։*

2409· Se faire justice à soi-même. —*Անձամբ վրէժ խնդրել։*

2410· Se faire justice. —*Յանցանքը խոստովանելով ինքզինքը դատապարտել։* Qui est-ce qui *se fait justice?* les petits veulent passer pour médiocres; tout le monde fait plus qu'il ne peut.

2411· Rendre justice à quelqu'un. —*Մէկուն աղէկութիւնը ճանչնալ, խոստովանիլ։* Je lui *rends justice*, il a fait tout ce qu'il pouvait faire. —Se rendre justice à soi-même. —*Յանցանքը խոստովանիլ։*

2412· Se brouiller avec la justice. —*Արդարութեան հետ աւրուիլ, չարագործութիւն մ'ընել։*

L

2413· Lâcher la bonde. à sa colère. —*Բարկութիւնը թափել։*

2414· Ce malade lâche tout sous lui. —*Այս հիւանդը տեղը կ'ընէ։*

2415· Lâcher un vent. —*Փուք արձակել։*

2416· Lâcher une parole, un mot. —*Բերնէն խօսք մը փախցնել։*

LAINE

2417· Se laisser manger la laine sur le dos. —*Ուրիշին մեզ նկատմամբ ցոյց տուած անհոգութիւնն համբերութեամբ տանիլ։*

LAISSE

2418· Mener quelqu'un en laisse. —*Մէկը ուզածին պէս գործածել։*

LAISSER

2419· Ne pas laisser de, ne pas laisser que de. Չ'դադրիլ . . . է, բայց և այնպէս . . . ըլլալ։ On *n'a pas laissé* de se divertir en votre présence. — Malgré leur brouillerie, il *n'a pas laissé que de* lui écrire. —On est trop heureux quand on n'est trompé que dans les choses médiocres; les grandes *ne laissent pas de* s'acheminer.

2420· Laisser aller. —Անփութութիւն, ինքզինքը ձգել։ Avoir du *laisser aller.*

2421· Laisser derrière soi. —Գերազանցել։

2422· Laisser là quelqu'un. —Մէկուն հետ բարեկամութիւնը կտրել։ *Laisse là* cette femme, elle te perdra.

2423· Avoir le prendre et le laisser. —Ընտրելու իրաւունք, իշխանութիւն ունենալ։

2424· Laisser faire, laisser dire. —Թող տալ որ ուզածն ընէ, ըսէ։

2425· Laisser tout traîner. —Ամէն բան խառն ի խուռն ձգել։ Elle n'a point d'ordre, elle *laisse tout traîner.*

2426· Laisser à désirer. —Թերի, թերակատար ըլլալ։ Cet ouvrage a du mérite, cependant il *laisse* beaucoup *à désirer.*

2427· Cela se laisse manger. —Ախորժանօք.

կ'ուտուի այս (ասիկա կ'ուտուի)։ —Ce livre se laisse lire, *հաճութեամբ կը կարդացուի այս գիրքը։*

LAIT, LAITÉ

2428· Bouillir du lait à quelqu'un. —*Մէկուն հաճելի բան մ'ընել կամ ըսել։* C'est lui *bouillir du lait* que de lui parler de ses vers.

2429· Lait de poule. —*Տաքարախառն տաք ջուրի կամ կաթի մէջ յարուած հաւկթի դեղնուց։*

2430· Poule laitée. —*Կնատ և տկար այր։*

LAME

2431· Une bonne lame. —*Քաջ զինաշարժ։*

2432· Une fine *կամ* bonne lame. —*Խորամանկ կին։* Songez que vous avez affaire à une *fine lame,* qui ne serait pas aisément la dupe de votre stratagème.

LAMPAS

2433· Humecter le lampas. —*Գինի խմել.* ([illegible])։

LAMPE

2434· Mettre la lampe sous le boisseau. —*Առ ի նախանձու մեծ տաղանդներ, առաքինութիւններ սքօղել, ծածկել։* Il ne faut pas mettre la lampe sous le boisseau.

2435· Il n'y a plus d'huile dans la lampe. — *Կ'ըսուի մէկու մը համար որ կը ծիւրի, կը մաշի։*

2436· Lampe d'Aladin. —*Կ'ըսուի հնարքի մը, գաղտնի զօրութեան մը համար՝ զոր ունի ոք իւր փափաքներն, հաճոյքներն ընդ փոյթ գոհացնելու։* On dirait à voir certaines personnes vaincre tous les obstacles et réaliser promptement une brillante fortune, qu'elles possèdent un talisman aussi merveilleux que la *lampe d'Aladin.*

Ծանօթ. —*Ալատէն, Հազար և Մէկ Գիշերուայ պատմութիւններէն միոյն դիւցազնը, այս հրաշագործ կանթեղին տիրանալով, յաջողեցաւ հասնիլ փառաւոր բաղդի մը։*

LANCE

2437· Rompre des lances pour quelqu'un. — *Մէկը պաշտպանել, ջատագով կանգնիլ մէկուն։* On vous attaquait rudement dans cette compagnie, j'ai *rompu* bien *des lances* pour vous.

2438· Rompre une lance avec *կամ* contre quelqu'un. —*Մէկուն հետ մրցիլ, չափուիլ (խաղի մը մէջ, մարզի մը մէջ, եւն)։*

2439· Baisser la lance. —*Խոնարհիլ, կակուղնալ, պարտութիւնը խոստովանիլ։*

2440· Lance d'Achille. —*Այսպէս կ'անուանեն բան մը որ իւր ըրած վնասը կը բուժէ, կը դարմա-*

նէ, և երբեմն ալ մէկը՝ որ իւր պատճառած վնասը կը դարմանէ։

Ծանօթ. —*Տելեփոս Աքիլլէսէն վիրաւորուելով, Քիրօն իշացուլը զայն բուժեց անոր վէրքին վրայ դնելով օծանելիք մը՝ պատրաստուած այն գեղարդին ժանգէն՝ որով Աքիլլէս զարկած էր։*

LANDERNEAU

2441. Cela fait bruit dans Landerneau. —*Պարբերութիւն՝ որ կը գործածուի նշանակելու համար անկարեւոր լուրեր և դէպքեր՝ որք պզտիկ տեղերու բնակչաց համար մեծ կարեւորութիւն ունին։*

Ծանօթ. —*Այս ասացուածն առնուած է Աղեքսանդր Տիւվալի «Լանտէռնոյ» անուն կատակերգութենէն։*

LANGUE

2442. Se mordre la langue. —*Լեզուն իրեն քաշել.* —*Ըրած խօսքերուն վրայ զղջալ։*

2443. La langue lui va toujours, il a la langue longue, il a bien de la langue. —*Շատախօս է, լեզուանի է։*

2444. Une langue dorée. —*Համոզիչ լեզու, կորովաբան։* C'est une langue dorée, il a la langue dorée.

2445. Avoir un mot sur la langue, sur le bout, sur le bord de la langue. —*Բառ մը լեզուին ծայրն ըլլալ։*

2446· Donner du plat de la langue. —Շատ բան խոստանալ առանց խոստումները կատարելու դիտաւորութեան։

2447· Faire la langue à quelqu'un. —Մէկուն բերանը խօսք դնել, ինչ ըսելիքը սորվեցնել անոր։ (Faire le bec à quelqu'un.)

2448· Prendre langue. —Մէկուն վրայօք տեղեկութիւն առնել։

2449· Tirer la langue. —Անօթի ըլլալը իմացնել։

2450· Qui langue a, à Rome va (առակ). —Լեզու ունեցողը ամէն տեղ կ'երթայ, այսինքն՝ մարդ ճամբայ հարցնելով ուր որ ուզէ կրնայ երթալ։

2451· La langue lui a fourché. —Սխալեցաւ, բերնէն փախաւ։

LANTERNE

2452· Faire croire à quelqu'un que des vessies sont des lanternes կամ պարզապէս conter des lanternes. —Անկարելի, անհաւատալի բաներ պատմել մէկուն։

2453· Lanterne sourde. —Գողի լապտեր։

LAPIN

2454· Il est brave comme un lapin. —Նոփ նոր զգեստներ հագած է։

LAPSUS

2455· Lapsus linguæ. —Շուտ խօսած ատեն լեզուէն փախած սխալ։ Atteler la voiture au cheval est un *lapsus lingua*. —Les personnes distraites font souvent des *lapsus lingua*.

2456· Lapsus calami. —Շուտ գրած ատեն գրչէն փախած սխալ (գրչի սխալ)։

LAQUAIS

2457· Mentir comme un laquais. —Անխղճօրէն, լրբաբար սուտ խօսիլ։

LARCIN

2458· Un doux larcin. —Բանաստեղծութեան մէջ կը գործածուի և կը նշանակէ յանկարծակի կնոջ առուած համբոյր։

LARDER

2459· Larder quelqu'un de coups d'épée. —Մէկը սրոյ հարուածներով ծածկել։

2460· Larder quelqu'un d'épigrammes. —Մէկուն շատ երգիծաբանութիւններ արձակել։

2461· Larder ses discours de mots grecs ou latins. —Խօսքերուն մէջ շատ մը յունարէն և լատիներէն բառեր խառնել։

LARGE

2462· Prendre le large. —Ծովուն խորը մտնել· —փախչիլ։ (Այս վերջին իմաստով կ'ըսուի նաեւ gagner le large, tirer au large.)

2463· Être au large. —Դիւրակեաց, ընդարձակ ըլլալ· (Հայր Հոգին Ներքնովն օրհոգ ։)

2464· Il en a eu, on lui en a donné du long et du large. —Աղէկ մը ծեծեցին կամ նախատեցին զինքը · —Շատ բան կորսնցուց ։

LARME

2465· Des larmes de l'aurore. —Բանաստեղծութեան մէջ կը գործածուի եւ կը նշանակէ ցօղ։

2466· Des larmes de crocodile. —Կեղծ արցունք ։

LARRON

2467· Ils s'entendent comme larron en foire. —Իրարու հետ միաբանած են (գէշ, եպերելի գործ մ'ընելու համար)։

2468· L'occasion fait le larron (առակ)· —Պատեհութիւնն զմարդ գողութեան կը մղէ ։

LATIN

2469· Perdre son latin. —Զուր տեղն աշխատիլ, ի զուր ժամանակ եւ աշխատութիւն վատնել։

2470· Il est au bout de son latin. —Ինչ ընե-լիքը, ինչ ըսելիքը չ'գիտնալ։

2471· Du latin de cuisine. —Գէշ լատիներէն։

2472· Parler latin devant des Cordeliers. —Մեծ համարձակութեամբ բանի մը վրայ խօսիլ այն-պիսի անձանց առջեւ՝ որք մեզմէ աղէկ կը հասկնան այն բանէն։

2473· Bâtiment latin. —Երեքկուսի առագաս-տիւք նաւ։

LAVER

2474· Se laver les mains de quelque chose. —Բանի մը պատասխանատուութիւնն վրան առնելէ հրաժարիլ։

Ծանօթ· —Հաւանականաբար ակնարկութիւն մ'է Պիղատոսի, որ ուզելով ինքզինքն անմեղացնել Քրիս-տոսի մահուանէն, հին ժամանակաց մէկ սովորու-թեան համեմատ ձեռքերը լուաց, այսու յայտարա-րելու համար թէ ինքն այդ անմեղին արիւնը մտած չ'էր։

2475· A laver la tête d'un Maure, on perd sa lessive. (առակ). —Խենդին խրատ, սեւին սա-պոն. այսինքն՝ անօգուտ է տխմարին բան սորվե-ցնել կամ անուղղայն ուղղութեան բերել ջանալ։ (ըսուի նաեւ à laver la tête d'un âne, եւն։)

2476· Laver la tête à quelqu'un. —Մէկը խըս-տւ յանդիմանել, լուացարուք մը տալ մէկուն։

C'est un petit mutin qui doit venir tantôt
Et qui lui *lavera la tête* comme il faut.

2477· Une main lave l'autre (առակ)· —*Ձեռքը՝ ձեռքը կը լուայ. այսինքն՝ ազգականներն կամ բարեկամներն զիրար կը պաշտպանեն, իրարու կ'օգնեն։*

2478· Il faut laver son linge sale en famille (առակ)· —*Ընտանեկան գաղտնիքներն ընտանեաց մէջ պէտք է մնան։*

LÉCHÉ, LÉCHER

2479· Un ours mal léché. —*Կոպիտ, անկիրթ անձ։*

2480· Il n'y a qu'à s'en lécher les barbes. —*Փափաքին չ'պիտի հասնի։*

2481· Lécher la poussière. —*Կարի խոնարհիլ։*

2482· On s'en lèche les doigts *կամ* c'est à s'en lécher les doigts. —*Մատներդ հետ կ'ուտես, շատ համով է, մատներդ կը լզես։*

2483· A lèche-doigts. —*Մատները լզելով.* —*Մատին ծայրովը, քիչ մը։*

LEÇON

2484· Faire la leçon à quelqu'un. —*Ինչ ըսելիքը կամ ընելիքը մէկուն սորվեցնել։*

2485· Faire à quelqu'un sa leçon. —**Մէկը յանդիմանել։**

LECTEUR

2486· Avis au lecteur. —**Փոխաբերաբար գործածուած առեն կը նշանակէ անուղղակի խրատ, ազդարարութիւն կամ յանդիմանութիւն։** Vous entendez bien ce qu'il vient de dire, c'est un *avis au lecteur*.

LÉGER

2487· Être léger d'argent. —**Ստակ չունենալ, աղքատ ըլլալ։**

2488· Voix légère. —**Կակուղ, դիւրադարձ, ճկուն ձայն։** Il a la voix légère.

2489· A la légère. —**Անխորհրդաբար։** Entreprendre quelque chose *à la légère*.

LEST (ԼԷՍՏ), LESTER

2490· Le navire est parti sur son lest. —**Նաւը դատարկ, առանց բեռի մեկնեցաւ։**

2491· Se lester l'estomac **կամ պարզապէս** se lester. —**Ստամոքսը լեցնել։**

LÉTHÉ

2492· Il a bu de l'eau du Léthé. —**Շատ մոռցկոտ է։**

Ծանօթ. —Լեթէ դժոխոց գետերէն մին էր, որ կը կոչուէր նաեւ մոռացութեան գետ։ Մեռելոց ըստուերք անոր ջուրէն կը խմէին անցեալն բոլորովին մոռնալու համար։

LETTRE

2493· Lettre grise *կամ* historiée. —*Զարդագիր։*

2494· Lettre moulée. —*Տպեալ կամ դրոշմեալ գիր։* Cet écrivain imite parfaitement la *lettre moulée.*

2495· Lettre morte. —*Անոյժ, խափանեալ պատուէր, հրաման։* Cette loi est devenue *lettre morte.*

2496· Dire, écrire une chose en toutes lettres. —*Բան մը ըսել, գրել ամէն մէկ մանրամասնութեամբ, առանց բան մը ծածկելու։*

2497· Un sot en trois lettres. —*Շատ անմիտ։*

2498· A la lettre. —*Բառական իմաստով։* —Traduire *à la lettre.* —*Ճշդիւ, ճշդրտիւ։* Cela est vrai *à la lettre.* —J'ai exécuté vos ordres *à la lettre.*

2499· Une lettre à cheval. —*Խիստ, սպառնալից նամակ։*

2500· Lettre de marque. —*Յանձնարարագիր հրամանագիր զոր պարտի ունենալ պատերազմի գ ցող նաւու մը նաւապետն։*

2501· Lettre close. —*Կնքեալ նամակ (Թագաւորին կողմանէ ուղղեալ)։* Il a reçu une *lettre close* pour se rendre à l'assemblée. —*Ծածուկ, գաղտնի բան։* Tel renseignement du plus grand prix demeurerait *lettre close*, si un bavard de mon espèce ne venait l'expliquer à propos. —C'est lettre close pour moi. —*Ես ադիկէ բան չ'եմ հասկնար։*

2502· Lettres de Bellérophon. —*Այսպէս կ'անուանեն այն նամակներն որք գրուած են զայնս կրողներուն դէմ։*

Ծանօթ· —*Պէլլէրոփոն, դիցաբանական դիւցազն մ'է, որդին Կորնթոսի թագաւորներէն միոյն։ Իւր եղբայրն սպաննած ըլլալով՝ առանց զայն ճանչնալու, Արգոսի թագաւորին արքունիքը քաշուեցաւ։ Այս իշխանը, մէկ կողմէն իւր հիւրին վրայ նախանձելով, բայց միւս կողմէն չ'ուզելով ասպնջականութեան օրէնքն խզել, դիւցազնը իրեն ազգական և Լիւկիոյ թագաւոր Իոպատէսին ղրկեց, Պելլերոֆոնէ յանձնելով պնակիտներ՝ ուր խորհրդաւոր նշաններով կը հրամայէր զայնս կրողն մեռցնել։ Իոպատէս իրեն հրամայեց Քիմերային (*) դէմ պատերազմիլ, համոզուած ըլլալով որ պիտի յաղթուէր։ Պէլլէրոփոն, Պէկասի վրայ հեծած՝ ճիւաղն սպաննեց, Լիւկիոյ թագաւորին աղջկան հետ ամուսնացաւ և այս թագաւորին յաջորդն հռչակուեցաւ։*

(*) Քիմերայն առիւծի գլխով, վիշապի պոչով եւ Նոխազի մարմնով ճիւաղ մ'էր, որոյ մեծաբաց որկորն բոց եւ ծուխ ժայթքէր։

2503· La lettre tue, mais l'esprit vivifie. — Գիրը կ'սպաննէ , այլ հոգին կը կենդանացնէ , այսինքն՝ պէտք է խօսքին իմաստին նայիլ , և ոչ բառին ։

L E U

2504· A la queue leu leu. —Իրարու ետեւէ (երթալ) ։

L E V E R

2505· Lever le menton à quelqu'un. —Մէկուն պաշտպան կանգնիլ ։

2506· Lever le pied. —Փախչիլ ։

2507· Lever la tête, le front. —Գլուխ վերցնել · հպարտանալ ։

2508· Lever le siège. —Մեկնիլ, երթալ (ուղաղայը չէ+մէ+) ։

2509· Lever boutique. —Խանութ բանալ, հաստատել ։

2510· Lever le lièvre. —Կ'ըսուի անոր համար որ զառաջինն գաղտնիք մը կը պարզէ , որ զառաջինն աղէկ գաղափար մը , հնարք մը կը յղանայ ։

2511· Lever կամ hausser les épaules. —Ի նշան տհաճութեան կամ արհամարհանաց ուսերը թօթվել ։

L È V R E

2512· Se mordre les lèvres. —Չ'խնդալու համար կամ բարկութենէն շրթունքները խածնել · — Զղջալ ։ Je n'ai pas eu plutôt lâché cette parole que je m'en suis *mordu les lèvres.*

2513· Serrer les lèvres. —Լուռ կենալ (բերանը խփել)։

2514· Du bout des lèvres. —Ակամայ · կեղծօրէն (սրտանց չ՚եղող)։ N'honorer Dieu que *des lèvres*, que *du bout des lèvres.*

2515· Rire du bout des lèvres կամ des dents. —Շրթունքին ծայրովը, այսինքն ակամայ խնդալ։

2516· Avoir la mort sur les lèvres, avoir l'âme sur le bord des lèvres. —Մահամերձ վիճակի մէջ ըլլալ, մահը մօտ ըլլալ։

2517· Avoir le cœur sur le bord des lèvres. —Սիրտը խառնուիլ։

2518· Avoir le cœur sur les lèvres կամ sur la bouche կամ sur la main. —Սիրտը և լեզուն մէկ ըլլալ, այսինքն համարձակ, անկեղծ, միամիտ ըլլալ։

2519· Entre la coupe et les lèvres il peut se passer bien des choses (առակ)· —Նախ կեր, ապա գոհացիր։

LIARD

2520· N'avoir pas un liard. —Ստակ մը չունենալ (N'avoir pas un sou)։

2521· Chose à deux liards. —Սակաւարժէք բան մը։

LIBATION

2522· Faire des libations. —Շատ գինի խմել։

LIBRE

2523· Avoir le ventre libre. —*Ոչ որովայնի խստութիւն և ոչ լուծում ունենալ։*

LICE

2524· Entrer en lice. —*Վիճաբանութեան մըտնել։*

LIE

2525· La lie du peuple. —*Ժողովրդեան գռեհիկ, անիլքոր մասը։*

2526· Faire chère lie. —*Ուրախութեան խըննճոյք ընել։*

LIER

2527· Lier les mains à quelqu'un. —*Փոխաբերաբար գործածուած ատեն կը նշանակէ մէկուն թոյլ չտալ գործելու, արգիլել զոք գործելէ (ոտքը ձեռքը կապել)։*

2528· Lier conversation avec quelqu'un. —*Մէկուն հետ խօսակցութեան մտնել։* J'ai *lié conversation* avec l'inconnu.

LIEU

2529· Lieu de sûreté. —*Ապահով տեղ.* —*Բանտ։* On l'a mis en *lieu de sûreté*

2530· Lieux d'aisances *կամ լոկ* lieux· —*Ճ միջ, արտաքնոց։* (Latrines, garde-robe, cabinet)

2531· Vider les lieux. —Տունը պարպել, տունէն ելնել։

2532· En premier lieu. —Առաջին անգամ։ (Այսպէս կ'ըսեն en second (սըկօն) lieu, en troisième lieu; en dernier lieu, վերջապէս, հուսկ ուրեմն։)

2533· N'avoir ni feu ni lieu. —Տուն տեղ չ'ունենալ։

2534· Cette personne vient de bon lieu, est de bon lieu. —Բարի ծնողաց զաւակ է։

2535· Haut lieu. —Ազատատոհմ տուն։ Il aimait une dame de *haut lieu*. (Ներհակն է bas lieu)։

LIEUE

2536· Prendre ses bottes de sept lieues. —Արագօրէն երթալու պատրաստուիլ։

2537· Vous en êtes à cent lieues. —Մտազբաղ էք, խնդրոյ նիւթէն շատ հեռի էք, խնդրոյ առարկայ եղող նիւթին բնաւ ուշադրութիւն չ'էք ըներ։ (Կ'ըսուի նաեւ, նոյն իմաստով, vous en êtes à cent piques)։

2538· Faire quatorze lieues en quinze jours. —Շատ յամր երթալ։ (Այս խօսքը կ'ուղղուի ծոյլի մը, անհոգ մէկու մը)։

LIÈVRE

2539· Courir deux lièvres à la fois. —Միեւնոյն ժամանակ երկու գործով զբաղիլ։

2540· Courir le même lièvre. —*Միեւնոյն բանին ինքն ալ ցանկալ։*

2541· C'est là que gît le lièvre. —*Հոդ է դաղտնիքը, հանգոյցը, դժուար կէտը։*

2542· Pour faire un civet, il faut un lièvre (առակ)· —*Բան մ'ընելու, շինելու համար նախ առայն անհրաժեշտ եղող բանը պէտք է։*

2543· Il a levé le lièvre. —*Խնդիրը նախ ինք յուզեց, նոր միջոց մը գտաւ, նոր խրատ մը տուաւ։*

2544· Mémoire de lièvre. —*Խիստ կարճ* (peu fidèle) *յիշողութիւն։*

2545· Un bec de lièvre. —*Այսպէս կ'անուանեն վերին շրթունքի վրայ եղած պատռուածք մը, ճեղքուած մը։*

LIGNE

2546· Écrire à la ligne. —*Նոր տողէն գրել։*

2547· Planter des arbres à la ligne. —*Ծառերը կարգաւ մէկիկ մէկիկ տնկել։*

2548· Triompher sur toute la ligne. —*Կատարելապէս յաղթել։*

2549· Lire entre les lignes. —*Գրողին թաքուն միտքը հասկնալ։*

2550· Deux lignes. —*Երկտող։* Je vous écrirai *deux lignes* pour vous prévenir de mon arrivée

2551· La ligne droite n'est pas toujours le plus court chemin d'un point à un autre. —*Երկու կէտերու մէջ ամենէն կարճ ճանբայն միշտ ուղիղ գիծը չէ, այսինքն՝ նպատակի մը հասնելու համար, ճարտարութիւնը շատ անգամ կը պահանջէ ուղիղ չ'ըլլալ։*

2552· Vaisseau de ligne. —*Մեծ պատերազմական նաւ։*

2553· Ligne équinoxiale *կամ լոկ* la ligne. —*Հասարակած։*

LIMIER

2554· Les limiers de la police. —*Ոստիկանութեան լրտեսք։*

LIMOGES

2555· Un convoi de Limoges. —*Անվերջանալի քաղաքավարական ձեւեր։*

Ծանօթ· —*Դեռ շատ չ'ըներ, Լիմօժի մէջ այցելութիւն ընդունող անձը իւր այցելուին կ'ընկերանար մինչեւ փողոցը, և երբեմն ալ մինչեւ այս վերջինոյն տունը, յետոյ, փոխադարձաբար, այցելուն՝ այցելեալ անձն մինչեւ տուն կը ձգէր։ Աստի ծագում առած է վերի ասացուածն։*

LINGE

2556· Il faut laver son linge sale en famille (առակ)· —*Պէտք չէ ընտանեկան գժտութիւնները հրապարակել։*

LINOT

2557· Il a une tête de linotte, c'est une linotte. —Շատ ծանծաղամիտ, թեթեւամիտ է։

2558· Siffler la linotte. —Ցանչափս խմել։

LION

2559· Coudre la peau du renard à celle du lion. —Աղուէսենին առիւծենւոյն կարել, այսինքն խորագիտութիւնն ուժին միացնել։

2560· C'est l'âne couvert de la peau du lion. —Առիւծենի հագած էշն է։ (Կ'ըսուի վախկոտ մէկու մը համար որ սպառնալեօք կը խրոխտայ։)

2561· Battre le chien devant le loup (առակ). —Աղջի՛կ, քեզի կ'ըսեմ, հարսնո՛ւկ, դուն լսէ։

LIPPE, LIPPÉE

2562· Faire la lippe, une grosse lippe, une vilaine lippe. —Երեսը կախել։ Le pauvre enfant! il *fait la lippe,* il va pleurer.

2563· Franche lippée. —Ձրի ճաշ։ —Chercheur de franches lippées, հացկատակ։

LIT

2564· Mettre sur le lit de Procuste. —Ցանպատշաճս բան մը ծայրատել, կտրել, պզտիկցնել անոր տալու համար մեծութիւնն այն առարկային որոյ պատշաճեցնել կ'ուզուի։

Ծանօթ. —Բռօքիւստ Ատտիկէցի աւազակ մ'էր որ գոհ չըլլալով ճանբորդները կողոպտելէ, զանոնք անկողնոյ մը մէջ կը պառկեցնէր և անոնց սրունքները կտրել կու տայր, եթէ անկողնէն աւելի մեծ ըլլային:

LITIÈRE

2565· Faire litière de quelque chose. —Շռայլօրէն վատնել: Il ne tient point compte de l'argent, il en *fait litière*.

2566· Être sur la litière. —Պառկած հիւանդ ըլլալ:

LIVRE

2567· Traduire un auteur à livre ouvert. —Գիրք մը գիւրաւ, մէկ մը կարդալով թարգմանել:

2568· Lire la musique, chanter à livre ouvert. —Երաշտութեան հատուած մը երգել առանց կանխաւ պատրաստելու:

2569· C'est écrit au livre du destin. —Ասիկա պիտի պատահի. գրուած է:

2570· Gardez-vous de disputer avec l'homme d'un seul livre. —Մասնագէտի հետ մի՛ վիճաբանիր:

2571· Si cela n'est pas dans les livres, il faut l'y mettre. —Եթէ ասիկա գրոց մէջ չ'կայ, պէտք է, զայն դնել: (Կ'ըսուի ճարտար գիտողութեան մը, բարւոք մտածման մը համար որ արժանի է ամենուն ընդունելութեան):

LOCHER

2572· Avoir toujours quelque fer qui loche. —Միշտ հիւանդոտ ըլլալ:

2573· Il y a quelque fer qui loche. —Այդ բանին մէջ արգելք մը կայ:

LOGIS

2574· La folle du logis. —Երեւակայութիւն:

LOI

2575· Un homme qui n'a ni foi ni loi. —Ամենաչար մարդ մը, անհաւատ, անօրէն մարդ:

2576· C'est pour lui la loi et les prophètes. —Ասիկա իրեն համար անհակառակելի ճշմարտութիւն մ'է՝ որ զամէն ինչ յինքն կը բովանդակէ:

LOIN

2577· Loin de . . . , bien loin de . . . —Ոչ միայն չը . . . այլ և . . . *Bien loin* de se repentir, il s'obstine dans son crime.

2578· Je vous vois venir de loin. —Ինչ ըսելիքնիդ կամ ընելիքնիդ կը գուշակեմ:

2579· Ne connaître quelqu'un ni de près, ni de loin. —Մէկը ամեներին չը ճանչնալ:

2580· Aller loin. —Աստիճանի հասնիլ. —Յառաջադէմ ըլլալ:

2581· Ce malade n'ira pas loin. —Այս հի-ւանդը երկար ատեն չպիտի ապրի։

2582· N'aller pas plus loin. —Հրամայուածէն անդին չ'անցնիլ։

2583· Il ne le portera pas loin. —Երկար ա-տեն անպատիժ չ'պիտի մնայ, քիչ ատենէն պատիժը պիտի կրէ։

LONG

2584· A la longue. —Ժամանակաւ, քիչ քիչ։ Tout s'use *à la longue.*

2585· De longue main. —Երկար ատենէ ի վեր։ Il est mon ami *de longue main.*

2586· Avoir les dents longues. —Շատ անօթի ըլլալ։

2587· Avoir les bras longs կամ les mains longues. —Մեծ իշխանութիւն ունենալ, ազդեցու-թեան տէր ըլլալ։

2588· Prendre le plus long. —Երկայն ճանբէն երթալ։

2589· Il ne la fera pas longue. —Երկար ա-տեն չ'պիտի ապրի։

2590· En savoir long, bien long. —Ճարտար, նորամանկ ըլլալ. —Պէտք եղածէն աւելի գիտնալ։ Cette fille est trop instruite, elle *en sait long.* — ան մը աղէկ գիտնալ։

2591· Tirer de long. —Գործը երկնցնել, ձըգձգել, ուշացնել։

2592· S'étendre de son long, tout de son long. —Երկայն բարակ փռուիլ, պառկիլ։

2593· Il en sait les longues et les brèves. —Այդ բանին բոլոր մանրամասնութեանց տեղեակ է։

LONGTEMPS

2594· Il est bien longtemps à revenir. —Շուտով չ'վերադառնար։

LONGUEUR

2595· Tirer une affaire en longueur. —Գործ մը երկնցնել։

LOUER

2596· Cet homme a des chambres à louer dans sa tête. —Քիչ մը բախուկ է։

LOUP

2597· Marcher à pas de loup. —Ոտքին ձայնը չ'հանելով, գողի պէս քալել։

2598· Il a vu le loup. —Հարբուղխ եղած է․ —Գլխէն շատ բաներ անցած են, աշխարհ տեսած է․ —Գայլը տեսաւ։ (Կը գործածուի երբ մէկը յանկարծ կը լռէ տեսնելով գալուստն անոր՝ որուն վրայ կը խօսէր։

Ծանօթ· —Նախնիք այն հաւատքն ունէին թ մէկը երբ գայլ մը տեսնէր ձայնը կը կորսնցնէր, գէլ

առ ժամանակ մը։ Ուստի և հարբուխ եղած մէկու մը համար կ'ըսէին թէ գայլ տեսած է, Il a vu le loup). —Իսկ սոյն ասացուածին երկրորդ իմաստն առնուած է հովուութենէ։

2599. Entre chien et loup. —Մութը կոխած ատեն, օրուան այն ժամուն յորում առարկայք չ'որոշուելու կ'սկսին, յորում անկարելի պիտի լինէր շունը գայլէն որոշել։

2600. Tenir le loup par les oreilles. —Մեծ տագնապի մէջ ըլլալ։ (Շատ անգամ ալ կը գործածուի իմացնելու համար թէ մեր ունեցածն, ինչքն ապահովեալ չ'է մեզ, և ինչ միջոց որ ալ ձեռք առնեմք, տագնապի մէջ եմք։)

2601. Qui se fait brebis, le loup le mange (առակ). —Որ գառնանայն՝ լինի գայլակուր. այսինքն՝ պէտք չ'է չափազանց հեզ ըլլալ, որպէս զի չարերը համարձակութիւն չ'առնեն իրենց չարութիւնն ի գործ դնելու։

2602. Pendant que le chien pisse, le loup s'en va (առակ). —Մինչդեռ շունը կը միզէ, գայլը կը փախչի. այսինքն՝ երբ պատեհ առիթը կը ներկայանայ՝ պէտք չ'է դանդաղիլ։ (Կ'ըսուի նաև tandis que le chien chie, la brebis s'enfuit.)

2603. En parlant du loup on en voit la queue (առակ). —Գայլին վրայ խօսուած ատեն, անոր ձայնը կը լսուի։ (Կ'ըսուի երբ ներս կը մտնէ, կ'երեւի մէկը այն պահուն՝ յորում իրեն վրայ կը խօսուէր)։

2604· Être connu comme le loup blanc. — Հանրածանօթ ըլլալ։

2605· Un froid de loup. —Սաստիկ ցուրտ։

2606· Aller se jeter dans la gueule du loup. —Անխոհեմութեամբ ինքզինքը մեծ վտանգի մը ենթարկել։

2607· La faim chasse le loup hors du bois (առակ)․ —Հարկը կ՚ստիպէ աշխատելու կամ ընելու այնպիսի բաներ զորս չ՚պիտի ընէինք եթէ հարկը չը բռնադատէր։

2608· Il faut hurler avec les loups. —Պէտք է յարմարիլ անոնց որոնց հետ կ՚ապրիմք, թէպէտ և իրենց կարծիքն կամ ընթացքն հաճոյ չ՚ըլլան մեզ։

LUCIDE

2609· Intervalles lucides. —Ցիմարներուն զգաստութեան ժամանակները։

LUCRÈCE

2610· C'est une Lucrèce. —Լուքրէցիային չափ առաքինի է, նախանձախնդիր է իւր պատւոյն։ (Այսպէս կ՚անուանեն հեգնօրէն ամուսնացեալ կին մը որ ամուսնական հաւատարմութիւնը չ՚պահեր)։

Ծանօթ. —Լուքրէցիա, Հռովմայ կուսակալին դուստրը, ինքզինք դաշոյնով սպաննեց, այն պատճառաւ որ Սէքստոս, Տարկինոսի որդին զայն լկած էր

LUMIÈRE

2611· Այս բառը փոխաբերաբար գործածուի

լով կը նշանակէ՝ նշանաւոր մարդ (գիտութեամբ, առաքինութեամբ)։ Cet écrivain a été la *lumière* de son siècle. —Ce docteur a été une des grandes *lumières* de l'Église.

2612· Le siècle des lumières. —*Սեթեւեթեալ ասացուած մ'է նշանակելու համար ժԹ. Դարն։* Aujourd'hui, il s'est piqué d'honneur, et a voulu monter avec le *siècle des lumières.*

LUNDI

2613· Faire le lundi. —*Երկուշաբթի օրը չաշխատիլ զբօսնելու, զուարճանալու համար։ (Երկուշաբթի բռնել)։*

Ծանօթ. —*Գ. Շէռուէլ կ'ըսէ թէ Միջին Դարու մէջ երկուշաբթի օրը՝ այլ և այլ երկիրներու մէջ՝ սգոյ և տրտմութեան, հանգստեան օր մ'էր։ Թերևս այս ըլլայ գործաւորաց Երկուշաբթին բռնելու սովորութեան սկիզբը։*

LUNE

2614· La lune de miel. —*Մեղրալուսին, (ամուսնութեան առաջին ամիսը)։*

2615· Aboyer après la lune. —*Հզօրի մը դէմ ի զուր ոռնալ, պոռչըտել։*

2616· Faire un trou à la lune. —*Գաղտագողի փախչիլ չ'գտնուելու համար, խուզարկութիւններէն խուսափելու համար.* —*Խօսքը չ'կատարել* (faire banqueroute)։

Ծանօթ. —*Այս պարբերութիւնն՝ փոփոխութիւնն է հնագոյն ասացուածի մը՝* faire un trou dans la nuit *կամ* à la nuit, *որ պարզապէս կը նշանակէ ծակ մը բանալ գիշերանց փախչելու համար։*

2617. Avoir des lunes. —*Անձնահաճ, կամագնաց ըլլալ։*

2618. La lune rousse. —*Ապրիլ ամսուան լուսինն։*

Ծանօթ. —*Ամենայն հաւանականութեամբ Ապրիլի լուսինն անոր համար* rousse *շառագոյն անուանած են, որովհետեւ նախապաշարում մը կայ՝ ըստ որում այս ամսուան լուսինն որթերուն բարունակները և ծառերուն պտուղները սառեցնելով կը կարմրցնէ* (roussir)։

2619. Un visage de pleine lune. —*Լայն, լեցուն և կլոր դէմք (լուսնկայի պէս դէմք)։*

2620. Vouloir prendre la lune avec les dents. *Զանկարելին խնդրել։*

LUTTE

2621. De haute lutte. —*Բռնութեամբ։*

2622. De bonne lutte. —*Առանց նենգութեան։*

LYNX

2623. Avoir des yeux de lynx. —*Սրատես ըլլալ։*

Ծանօթ. —*Նախնիք լուսանը (վաշագ) շատ սուր տես կը համարէին։*

M

MACHER, MACHOIRE

2624· Mâcher de haut. — Առանց ախորժակի ուտել։

2625· Mâcher à vide. —Ուրիշին ուտելը տեսնել առանց ինքն կարենալ ուտելու. —Ինքզինքը անոտի յոյսերով խաբել։

2626· Il faut lui mâcher tous ses morceaux կամ il faut tout lui mâcher. —Ամէն բան ծամելու ծամելու բերանը դնելու է։

2627· Ne pas mâcher ce que l'on pense. — Մտածածը յայտ յանդիման, համարձակօրէն ըսել։

2628· Jouer des mâchoires. —Ուտել սկսիլ։

2629· C'est une mâchoire. —Ծանրամիտ, ծանրախօս է։

MAGNIFICAT

2630· Corriger le Magnificat. —Անթերի բաները քննադատել և ուղղել փորձել։

2631· Chanter Magnificat à matines. —Անպատեհ ժամանակ ըսել բան մը։

Ծանօթ. —Մեծացուցէն (magnificat) երեկոյեան ժամերգութեան ատեն կ'ըսուի և ոչ առաւօտեան։

MAILLE

2632· N'avoir ni sou ni maille. —Բնաւ բան ը չունենալ, շատ աղքատ ըլլալ։

Ծանօթ. —Maille *ը գաղղիական հին դրամ մ'է, որոյ ձեւը քառակուսի էր, մինչդեռ միւս դրամներուն ձեւը կլոր էր։ Ուստի վերի ասացուածին բառական իմաստն է ոչ կլոր և ոչ քառակուսի ձեւ ունենալ, որ և է յստակ ձեւ չ'ունենալ։*

2633. Avoir maille à partir avec quelqu'un. *—Մէկուն հետ կռիւ ունենալ։*

Ծանօթ. —Maille *ը ամենէն փոքր դրամն էր. երբ ուզէին զայն բաժնել* (partir), *կռիւ կը ծագէր, որովհետեւ* maille *էն վար՝ իրական արժէք ունեցող դրամ չ'կար։*

2634. Bonne est la maille qui sauve un denier. *—Յիմարական, անտեղի չէ այն ծախքն որ մեծագոյն ծախքի մը առաջքը կ'առնէ։*

MAIN

2635. Aux mains. *—Կռուի մէջ։* —En venir *aux mains*, *ծեծկուիլ։* —Être *aux mains*, *կռուի մէջ ըլլալ։*—Mettre *aux mains*, *ի կռիւ մղել։* La possession de la Sicile *mit aux mains* Rome et Carthage.

2636. Homme de main. *—Քաջ մարդ, գործի մարդ։*

2637. A DEUX MAINS. —Cheval à deux mains, à toutes mains. *—Միանգամայն հեծանելի և կառաձիգ ձի։*

2638. Cet homme est à deux mains. *—Այս մարդը երկու պաշտօն ունի կամ այդ մարդը երկու արուեստի հմուտ է։*

2639· C'est un homme à toutes mains. —Այս մարդուն ձեռքէն ամէն բան կու գայ։

2640· A belles mains. —Ուզածին չափ քանակութեամբ։ Il en a pris *à belles mains.*

2641· De bonne main. —Ճարտար ձեռամբ. —Ստոյգ տեղէ։ Je sais cela *de bonne main.*

2642· De longue main. —Երկար ատենէ ի վեր։

2643· De la première main. —Առաջին շինողին կամ ծախողին ձեռքէն. —Բուն աղբիւրէն (տեղեկանալ)։

2644· En MAIN. —Avoir la parole en կամ à la main. —Դիւրութեամբ խօսիլ, խօսելու դիւրութիւն ունենալ։

2645· Prendre en main. —Ստանձնել։

2646· Être en main. —Ձեռնհաս, կարող ըլլալ։

2647· En bonnes mains. —Հանճարեղ, աղէկ մարդու ձեռք։ L'éducation de ce jeune homme est *en bonnes mains.*

2648· Sous mains. —Գաղտուկ, ձեռքի տակէ։

2649· La main haute, haut la main. —Իշխանութեամբ. —Ամէն դժուարութեանց յաղթելով։ Il l'a emporté *haut la main* sur tous ses concurrents.

2650· Être haut à la main. —Ամբարտաւան, հպարտ ըլլալ։ Cet homme est *haut à la main.*

2651· Tenir la main haute *կամ լոկ* la main à quelqu'un. —*Մէկուն հետ խստութեամբ վարուիլ։*

2652· Avoir une bonne, belle main. —*Գեղեցիկ գիր ունենալ։*

2653· J'ai *կամ* je tiens la main. —*Ամենէն առաջ ես պիտի խաղամ (թուղթի խաղի մէջ)։*

2654· Grand comme la main. —*Պզտիկ։* Il a chez lui un théâtre *grand comme la main.*

2655· N'y pas aller de main morte. —*Ուժով զարնել։* L'œil vous cuit-il? —Trop; vous *n'y êtes pas allé de main morte.* —*Կշտամբանք, յանդիմանութիւն չխնայել մէկուն։*

2656· Les mains lui démangent. —*Միջամտել, ծեծկուիլ կ'ուզէ։* Muse, c'est en vain que *la main vous démange.*

2657· Donner un coup de main à quelqu'un, donner, prêter la main à quelqu'un. —*Ձեռնտու լինել, օգնել։*

2658· Avoir la main heureuse. —*Խաղի, վիճակահանութեան կամ որ եւ է ընտրութեան մէջ բաղդաւոր ըլլալ։*

2659· Donner, prêter les mains à quelque chose. —*Բանի մը հաճութիւն տալ, հաւանիլ։* Api s'être opposé à ce mariage, il a fini par y *donn les mains.*

2660· Tenir la main à quelque chose. —*Հրամանի մը, բանի մը գործադրութեան հսկել։*

2661· Avoir les mains liées. —*Գործելու ազատութիւն չ'ունենալ, այլ եւ այլ նկատումներով չ'կարենալ գործել (ձեռքը կապուած ըլլալ)։*

2662· Aux innocents les mains pleines (առակ) · —*Յաճախ անմիտք կ'ստանան այնպիսի յաջողութիւններ՝ որ խելացի մարդոց բաժինն պէտք էին ըլլալ։*

2663· Faire main basse. —*Զարդել, մեռցնել։* Les vainqueurs *firent main basse* sur tout ce qui se présenta les armes à la main. —*Գողնալ, թալլել, կողոպտել։* Les écoliers entrèrent dans le jardin et *firent main basse* sur tous les fruits.

2664· Faire sa main. —*Ապօրինաւոր շահեր ընել, խորել։ (Գրեթէ հոմանիշ է* ferrer la mule *ի։)*

2665· Avoir les mains nettes. —*Հաւատարմաբար պաշտօնավարել* · —*Կաշառք չ'ուտել։*

2666· Il a les mains crochues. —*Ձեւ մ'է ըսելու թէ գող է։*

2667· Tendre la main. —*Ողորմութիւն խնդրել։*

2668· Mettre la main à l'œuvre. —*Բան մը սկսիլ, ձեռնարկել, գործի մը ձեռք զարնել։*

2669· Mettre la main à la pâte. —*Ուրիշին ընել չ'տալ, ինքն անձամբ աշխատիլ։*

2670· Se laver les mains d'une chose. —Բանի մը մասնակից չըլլալը յայտարարել։

2671· Avoir le cœur sur la main. —Համարձակ ըլլալ։

2672· Mettre կամ donner la dernière main. —Աւարտել։

2673· En un tour de main. —Մէկ վայրկենի մէջ։

2674· Les mains m'en tombent. —Կը զարմանամ (Արմանքը զարմանքը գիս կը պատէ)։

2675· Mettre l'épée à la main. —Սուրը քաշել։

2676· Mettre la main sur quelque chose. —Գրաւել, առնել։ —Գտնել։ Je cherche en vain le livre, je ne puis *mettre la main dessus*.

2677· Mettre la main sur quelqu'un. —Մէկուն դէմ ձեռք վերցնել։

2678· A LA MAIN. —Avoir quelque chose à la main. —Բան մը պատրաստ, ձեռքին տակ ունենալ։

2679· Être à la main. —Դիւրաբարոյ, բարեհամբոյր ըլլալ։

2680· Il faut aller bride en main. —Պէտք է մարդ իւր եկամուտին, վաստկածին համեմատ ծախք ընէ, պէտք չէ շռայլ ըլլալ։

2681· Partir de la main. —Բուն նշանակու-

թիւնն է յօժարագնաց երթալ (ձիու վրայ խօսելով)։ Փոխաբերաբար կը նշանակէ՝ մէկուն փափաքը յօժարակամ կատարել։

2682· Gagner de la main. —*Մէկէն առաջ երթալ, հասնիլ։* J'eus beau me hâter, il me *gagna de la main.*

2683· Avoir les mains longues. —*Մեծ վարկի, պատուոյ, իշխանութեան, ազդեցութեան տէր ըլլալ։* (*Կ'ըսուի նաեւ* avoir les bras longs.)

2684· Main courante. —*Ձեռատետր* (*կ'ըսուի նաեւ* brouillard)։

2685· J'en mettrais la main au feu. —*Այդպէս ըլլալը կը հաստատեմ։*

2686· J'en lèverais la main. —*Այդպէս ըլլալուն կ'երդնում։*

MAISON

2687· Faire maison neuve. —*Բոլոր իւր սպասաւորներն, բոլոր իւր վարձակալներն ճանբել՝ և անոնց տեղ նոր սպասաւորներ, եւ առնել։*

2688· Faire maison nette. —*Տան մը սպասաւորներն, եւ ճամբել (առանց տեղերնին ուրիշ մարդ առնելու․ այս կէտին մէջ կը տարբերի սոյն ասացուածն նախորդէն)։*

2689· Une maison de bénédiction. —*Տուն՝ ուր ամէն ինչ առատաբար կը գտնուի։*

2690· La maison du roi. —*Կառավարանու-թեամբ կը գործածուի բանտ նշանակութեամբ։* Je vous trouve, monsieur, dans *la maison du roi.*

MAITRE, MAITRESSE

2691· Être maître passé. —*Իւր արհեստին մէջ ճարտար, հմուտ ըլլալ։*

2692· On l'a passé maître. —*Ճաշի չ'սպասեցին իրեն։*

2693· S'attaquer à son maître. —*Իրմէ ուժովին, հզօրին վրայ յարձակիլ (Փիզիքապէս թէ բարոյապէս)։*

2694· L'œil du maître engraisse le cheval (առակ)· —*Պէտք է մեր գործերուն վրայ անձամբ հսկեմք, եթէ կ'ուզեմք որ աղէկ ըլլան։*

2695· Tel maître, tel valet (առակ)· —*Այսպիսի տիրոջ, այսպիսի ծառայ (դէօյլէ դաշա դէօյլէ նէշան)։*

2696· Le maître des hautes œuvres. —*Դահիճ (օրէնսդրական ոճով)։*

Ծանօթ· —Ժէ· *Դարու մէջ* bourreau *դահիճ բառը անուանարկիչ թուեցաւ, և Բարիզի ու Րուէնի խորհրդարաններու վճիռներն տուգանաց կը դատապարտէին զանոնք՝ որ այս բառը կը գործածէին։*

2697· Les maîtres des basses œuvres. —*Ժողովրդական անունն է աղբաղլէրներուն (լաղըմճի,* vi dangeur)։

2698· Un maître Aliboron. —Բուն նշանակութիւնն է էշ. փոխաբերաբար կը գործածուի նշանակելու համար ինքնահաւան մարդ մը որ ամէն բանի ատակ կը կարծէ ինքզինքը, թէեւ բանէ մը չհասկնար։

2699· Un maître Gonin. —Խարդախ և խորամանկ մէկը։ Il m'a joué cent tours de *maître Gonin.*

Ծանօթ․ —Պատմղօմ երկու աճպարարաց վրայ կը խօսի անուանեալ Կօնէն, հայր և որդի, որոց առաջինը՝ ճարտարագոյն քան զմիւսն, Ֆրանսուա Ա․ի օրով կ'ապրէր։

2700· Un maître Jacques. —Այսպէս կ'անուանեն ընտանեկան ոճի մէջ սպասաւոր մը կամ ուրիշ որ և է անձ մը որ տան բոլոր գործերը կ'ստանձնէ, և որ մեծ կարեւորութիւն կու տայ ինքզինքին։

2701· Petit-maître. —Զարդարուիլ սիրող և կանանց հետ համարձակ երիտասարդ։

2702· Une maîtresse femme. —Ճարտար, միտացի կին։

MAL

2703· Un mal de galère. —Մեծ ցաւ, վիշտ (ժողովրդական լեզուաւ)։ Le père Moscou surtout lui donne un *mal de galère.*

2704· Mal d'autrui n'est que songe (առակ). Ուրիշին ցաւը երազ է, այսինքն՝ ուրիշներուն վիշտը չը կրնար զմեզ տրտմեցնել այնքան որքան մերը։

2705· Tomber de fièvre en chaud mal. —*Մէկ չարիքէն ազատելով՝ ուրիշին մէջ իյնալ։ (Համանիշ է* tomber de Charybde en Scylla*ի)։*

2706· Un mal d'aventure. —*Մատնաչուրթն* (panaris)*ի ժողովրդական անունն է ։*

MALHEUR, MALHEURE

2707· A quelque chose malheur est bon (առակ)· —*Այս աշխարհի մէջ երբ մէկուն չարիք գայ՝ ուրիշ մը կ'օգտուի այն չարիքէն · —Ճարտար մարդը իր գլխուն եկած ձախողանքէն օգուտ քաղել գիտէ ։*

2708· Il n'y a qu'heur et malheur dans ce monde (առակ)· —*Ինչ որ երջանկութիւն է մէկուն համար՝ դժբաղդութիւն է ուրիշին համար ։*

2709· A la malheure. —*Յանդէպս ։*

Et bien *à la malheure* est-il venu d'Espagne
Ce courrier que la foudre ou la grêle accompagne.

Ծանօթ: —A la malheure *երբեմն կը գրուէր* à la male heure *իբր ներհակ* à la bonne heure*ի · բայց այսօր* à la malheure *գրեթէ չը գործածուիր ։*

MALGRÉ

2710· Malgré que j'en aie. —*Հակառակ իմ կամաց* · —Malgré qu'il en ait, *հակառակ իւր կամաց ։*

MALHEUREUX

2711· Avoir la main malheureuse. —*Ձեռք*

առածը կոտրել (*կը համապատասխանէ տաճկերէն ռամկական «սօղուգ օլմագ» ասացուածին*). —*Չը յաջողիլ։*

MALLE

2712. Faire sa malle. —*Սնտուկը շտկել, հետը տանիլ ուզած բաները սնտուկին մէջ զետեղել։*

2713. Il porte toujours sa malle. —*Սապատը միշտ կռնակին վրայ կը կրէ* (*ծաղրանօք կը գործածուի սապատողի մը համար*)։

2714. Il a été troussé en malle. —*Սակաւօրեայ հիւանդութենէ վերջ մեռաւ։*

MAMELLE

2715. Il n'a rien sous la mamelle gauche. —*Սիրտ չ'ունի, վախկոտ, անարի է։*

MANCHE

2716. Branler dans le *կամ* au manche. —*Պաշտօնին մէջ անհաստատ, խախուտ ըլլալ, պաշտօնանկ ըլլալու վտանգին մէջ ըլլալ։* Ce ministre *branle au manche.*

2717. Être manche à manche. —*Կ'ըսուի երկու խաղացողներու համար որք հաւասար թուով սակ* (partie) *վաստկած են. մրցակցաց համար որք հաւասարապէս շահած են։*

2718. C'est une autre paire de manches. —*Այս գործը բոլորովին տարբեր է, ադիկա տարբեր բան է։*

2719· Avoir quelqu'un dans sa manche. —Մէկը իր ձեռաց մէջ, իր տրամադրութեան տակ ունենալ։

2720· Tirer quelqu'un par la manche. —Բան մը մէկուն յիշեցնել։ —Մէկը ստիպել որ մնայ։ —Il ne se fera pas tirer la manche կամ par la manche. —Ականջը քաշելու հարկ չը կայ, յօժարակամ պիտի ընէ զայդ։

2721· Jeter le manche après la cognée. —Գործ մը երեսի վրայ ձգել, յուսահատութեան կամ տաղտկութեան պատճառաւ։

MANCHOT

2722· Il n'est pas manchot. —Շատ նրբամիտ, ճարտար մարդ է։

MANGER, MANGEUR

2723· Manger à ventre déboutonné. —Կուշտ ու կուռ ուտել, որկրամոլութեան բոլոր ջանքերն ի գործ դնելով։

2724· Manger comme un ogre, manger comme quatre. —Շատ, անչափ ուտել։

Ծանօթ. —Ogre, առասպելներու մէջ մարդակերպ երեւակայական ճիւաղ մ'է, որ յանչափս կ'ուտէ և մանուկներ լափելէ մասնաւորապէս շատ կ'ախորժի

2725· Il a mangé son pain blanc le premier —Աղէկ օրեր տեսած է, բայց հիմա չքաւոր է։

2726· Manger de la vache enragée. —Մեծ տառապանօք և նեղութեամբ ապրիլ։

2727· Manger à quelqu'un le blanc des yeux. —Մէկուն դէմ սաստկապէս բարկանալ։

2728· Je le mangerais à la croque au sel. —Մէկ պատառ կ'ընեմ զինքը, իրեն պիտի ցուցնեմ ղջրէ։

2729· Manger son blé en vert կամ en herbe. —Իւր եկամուտը առաջուընէ ուտել, վատնել։

2730· Se manger des yeux. —Խանդաղատանօք իրարու նայիլ։

2731· Un mangeur de charrettes ferrées, de petits enfants. —Մեծաբան, յախուռնախօս։

MANŒUVRE

2732· Travail, ouvrage de manœuvre. —Արուեստական կամ գրաւորական գործ՝ աշխատութիւն, որ համբերութեան և ժամանակի միայն կը կարօտի։ Compiler est un *ouvrage de manœuvre.*

MANTEAU

2733· Garder les manteaux. —Իւր ընկերակցաց զբօսանաց չը մասնակցիլ։

2734· Se faire tirer le manteau. —Երկայն ատեն աղաչել տալ և ապա խնդիրը կատարել։

Ծանօթ. —Լատիններէն scindere pallium տապ-

ուածէն կու գայ, հիւրը թող չը տալու, նստեցնելու համար, անոր վերարկուէն բռնել որպէս զի չը մեկնի ։

2735· Sous le manteau. —Գաղտուկ, ձեռքի տակէ ։

Je vais lui demander certain livre nouveau
Qu'on dit bon, car il est vendu *sous le manteau.*

MARAIS

2736· Se sauver à travers les marais, par les marais. —Վտանգէ մը, նեղութենէ մը դժուարաւ խոյս տալ, պրծիլ ։

MARC

2737· Payer au marc le franc. —Իւրաքանչիւր պահանջատիրոջ վճարել՝ ըստ համեմատութեան իւր պահանջուց ։

MARCHAND, MARCHANDER

2738· Être, se trouver mauvais marchand, n'être pas bon marchand d'une chose. —Չզիջալ ։

2739· Ne pas marchander. —Մէկուն չը խնայել. —Ne pas marchander quelque chose. —Բանի մը չը խնայել, առատաբար տալ զայն ։

MARCHÉ

2740· Par-dessus le marché. —Ասկէ զա այնու հանդերձ. (յաճախ կը համապատասխանէ ս

ռամկական ոճն քանի հերկերէն ստացուածին): Il m'a refusé ce que je lui demandais, et *par-dessus le marché* il m'a dit des injures.

2741· A bon marché. —*Աժան*: Donner sa marchandise *à bon marché*. —*Քիչ ծախքով, քիչով*: Ne donner que son superflu, c'est être généreux *à bon marché*.

2742· En être quitte, en sortir à bon marché. —*Քիչով ազատիլ (ռամկական ոճ)*: Pensez-vous *en être quitte à si bon marché*.

2743· Faire bon marché de . . . —*Չ'խնայել, վատնել*:

2744· Avoir bon marché de quelqu'un. —*Դիւրաւ մէկուն յաղթել*:

2745· A grand marché faire. —*Քիչէն քիչ*: *A grand marché faire,* il n'en sera pas quitte pour vingt mille francs.

2746· Mettre à quelqu'un le marché à la main. —*Սակարկութիւնը կնքելը կամ լուծելը մէկուն կամացը թողուլ*:

2747· Aller *կամ* courir sur le marché d'un autre. —*Գինը բարձրացնել*. —*Ուրիշին պաշտօնը կամ շահը կորզել ջանալ*:

MARCHER

2748· On marche sur les sots. —*Անմիտները ստ են*:

2749· Il a marché sur une mauvaise herbe. —*Գլխուն դէշ փորձանք մ'եկաւ, անոր համար զայրացած է։*

MARÉE

2750· Avoir vent et marée. —*Գործոյ մը մէջ յաջողելու համար հարկ եղած նպաստաւոր պարագայներն ունենալ։*

2751· Aller contre vent et marée. —*Առ ոչինչ գրել ամէն տեսակ դժուարութիւն և խոչնդոտ։*

MARGE

2752· Avoir de la marge. —*Աւելի, տրամադրելի ժամանակ ունենալ։*

MARIAGE

2753· Un mariage au troisième arrondissement. —*Չ'ամուսնացած անձանց կենակցութիւն։*

2754· Mariage de la main gauche. —*Ազնուական մէկու մը ապատոհմ կնոջ մը հետ ամուսնութիւնն։*

MARIÉE

2755· Se plaindre que la mariée est trop belle. —*Տրտնջալ այնպիսի բանի մը վրայ՝ որուն վրայ ուրախ ըլլալ պէտք է։*

2756· Elle est parée comme une mariée village. —*Անճաշակ կերպով զարդարուած է։*

2757· Mener quelqu'un comme une mariée. —Մեծ շուքով տանիլ մէկը։

MARIN

2758· Avoir le pied marin. —Փոխաբերաբար գործածուած ատեն կը նշանակէ՝ անխռով, անվրդով մնալ։

MARMITE

2759· Écumer la marmite. —Հացկատակու-թիւն ընել· —Ecumeur de marmite. —Հացկատակ։

2760· Un nez en pied de marmite. —Վարի կողմը լայն և վեր ելած քիթ։

2761· Cela fait bouillir la marmite. —Կ'ըսուի օրական շահի մը համար՝ որ օրական ծախքերը կը գոցէ։

2762· La marmite y est renversée. —Պարբե-րութիւն որով կը բացատրեն թէ տան մը մէջ խնա-յողութեան համար ստիպուած են ուտելիքի, ճաշի համար եղած ծախքերը նուազեցնել։

MARMOT

2763· Croquer le marmot. —Երկար ատեն, ժամերով մէկուն սպասել։

Ծանօթ· —Marmot հին ձեւով ճկիկ (չաքչաք) ի-ն անունն է հոս։ Երբ դրան մ'առջեւ սպասէին մինչեւ կ'ուղէին on croquait le marmot կ'ըսէին, ա-ւացուած նման խոսալականին՝ որ է manger les ca-lenas.

MAROTTE

2764· Chacun a sa marotte. —*Ամեն մարդ իր խենդութիւնն ունի*։

Ծանօթ· —*Ցիմարութիւնն կը ներկայացնեն ձեռքը ցուպով մը որ կը կոչուի* marotte։

MARQUE, MARQUER

2765· Un homme de marque. —*Նշանաւոր մարդ*։

2766· Faire porter ses marques à quelqu'un. —*Մէկուն մարմնոյն վրայ նշաններ թողուլ, զարնել*։

2767· Ce cheval marque encore. —*Այս ձիուն ակռայները կը ցուցնեն թէ դեռ ութը տարուէն աւելի չէ*։

2768· Avoir un coup de marteau. —*Այլանդակ սովորութիւն մ'ունենալ*։

2769· Graisser le marteau. —*Տան մը դռնապանը կաշառել*։

2770· Plus de marteaux que d'enclumes (առակ). —*Առաւել մուրճ քան սալ. այսինքն՝ աշխարհիս մէջ ամէն մարդ տէր ըլլալ, հրամայել կ'ուզէ, ոչ ոք կ'ուզէ ծառայ ըլլալ, հնազանդիլ*։

MARTEL

2771· Avoir *կամ* se mettre martel en tête. — *Հոգ, անձկութիւն ունենալ, մտահոգ ըլլալ բանի*

մը վրայ՝ որ միշտ միտքը կ'իյնայ։ (Նախանձոտ մէ-կու մը համար կ'ըսուի մանաւանդ։)

MARTYR

2772· Il est du commun des martyrs. —Անշան մէկն է։

2773· Être le martyr de quelqu'un. —Մէկէ մը շատ նեղութիւն կրել, չարչարուիլ։

MASQUE

2774· Arracher le masque à quelqu'un. —Մէկուն դիմակը վար առնել, անոր խարդախութիւնք հրապարակաւ մէջտեղ հանել։

2775· Jeter, lever le masque. —Համարձակօրէն խօսիլ. (ընդհանրապէս գէշ մտքով կը գործածուի։)

MASSUE

2776· Coup de massue. —Անակնկալ աղէտք։

MATIN

2777· De bon, de grand matin. —Առաւօտուն կանուխ։

2778· Qui a bon voisin, a bon matin (առակ). —Դրացիդ հանդարտ, քու տունդ հանդարտ։

2779· Vous ne vous êtes pas levé assez ma-

tin. —*Ձիս խաբելու չափ խորամանկ չ'ես*. —*Ես ձեզմէ առաջ հարկ եղած զգուշութիւններն ձեռք առած էի*։

MEA CULPA

2780· Dire, faire son meâ culpâ de quelque chose. —*Յանցանքը խոստովանիլ, մեղայ ըսել*։ Combien de gens, soit en morale, soit en politique, ont dû dire leur *meâ-culpâ*.

Ծանօթ. —*Այս բառերը խոստովանանքին աղօթքին կը վերաբերին եւ բառ առ բառ կը նշանակեն՝ իմ յանցանքովս*։

MÈCHE

2781· Éventer la mèche. —*Դաւաճանութիւն մը, դաւադրութիւն մը երեւան հանել*։

2782· Il n'y a pas de mèche. —*Հնար չ'կայ*։

MÉDAILLE

2783· Le revers de la médaille. —*Գործի մը, բանի մը գէշ կողմը*։ On vous a dit du bien de cet homme, mais voyez *le revers de la médaille*.

2784· Toute médaille a son revers. —*Ամէն բան իւր գէշ կողմերն ալ ունի*։

2785· Tourner la médaille. —*Խնդիրին ուրիշ կողմէն քննել*։

MÉDECINE

2786· Avaler la médecine. —*Անհաճոյ բան մը յանձն առնել*։

MÉDUSE

2787· Tête de Méduse. —*Մեդուսայ գլխուն կը բաղդատուի այն անձն կամ իրն, որոյ յանկարծական երեւոյթն երկիւղ և ապշութիւն կը պատճառէ։* Il tendit le papier au jeune homme éperdu. « Dites, s'écria-t-il d'une voix étranglée, dites que l'assertion contenue dans cette lettre est fausse. » Le pauvre garçon, l'œil hagard, les lèvres tremblantes, les joues sans couleur, comme si on lui eût présenté *la tête de Méduse,* regardait le papier, où flamboyait sa condamnation, de ce regard vide et terne de la démence. —Son aspect fut pour moi *la tête de Méduse.*

Ծանօթ· — *Մեդուսա, մին ի Գորգոնայց, իւր երիտասարդութեան մէջ համբաւաւոր եղած էր իւր չքնաղ գեղեցկութեամբն ու վայելչագեղ մազերովն։ Իւր հպարտ բնաւորութեամբն մինչեւ իսկ համարձակեցաւ ինքզինքն Աթենասէն վեր դասել, գեղեցկութեան մասին։ Ասոր վրայ դիցուհին բարկանալով, անոր գեղեցիկ մազերը օձերու փոխեց, և անոր գլխուն տուաւ ահաւոր զօրութիւն մը, որ կը քարացնէր իրեն նայողները։ Պերսէոս Մեդուսայի գլուխը կտրեց, զոր գործածեց իւր թշնամիներն քարացնելու համար։*

MÊLÉ, MÊLER

2788· Il a les dents mêlées. — *Ակռաները իրարմէ չ'կրնար զատել։ (Կ'ըսուի գինովի մը համար որ չ'կրնար խօսիլ)։*

2789· Mêler le ciel à la terre. —*Երկինք երկիր իրար անցնել։*

2790· Cette affaire se fera, à moins que le diable ne s'en mêle. —*Հակառակ ամէն արգելքներուն, ամէն պարագայի մէջ այս գործը պիտի կատարուի։*

2791· Cette affaire ne se fera pas, à moins que le diable ne s'en mêle. —*Անկարելի է որ այդ գործը կատարուի։*

MÊME

2792· A même . . . — Manger à même. — *Պնակին մէջէն ուտել։* — Boire à même. *Շիշին մէջէն խմել։*

2793· Être à même de . . . —*Կարող, ի վիճակի ըլլալ։* Il n'est pas *à même de* résoudre ce problème. — Mettre à même de . . . — *Կարողացընել, ի վիճակի դնել։* Je l'ai mis *à même de* travailler utilement.

2794· Tout de même. —*Նոյնպէս, նոյն կերպով։* J'ai vécu glorieux, je mourrai *tout de même*. —Agissez *de même, tout de même.* —*Այսու հանդերձ։* Je n'y vais pas de bon gré, mais j'irai *tout de même*.

2795· Il veut avoir raison quand même. — *Միշտ իրաւունք ունենալ կ'ուզէ։*

MENACER

2796· Menacer le ciel, les cieux. —Բանաստեղծութեան մէջ կը գործածուի և կը նշանակէ յերկինս բարձրանալ, երկինք հասնալ (ծառերու, լեռներու վրայ խօսելով)։ Ces arbres *menacent les cieux.*

MÉNAGE

2797· Faire bon ménage. —Իրարու հետ սիրով ըլլալ (այր և կնոջ վրայ խօսելով)։

2798· Vivre de ménage. —Խնայողութեամբ ապրիլ։ Երբեմն ալ՝ հեգնօրէն գործածուելով՝ կը նշանակէ ունեցածը ուտել, կարասիքը ծախել ապրելու համար։

2799· Avoir ménage en ville. —Սիրուհի պահել։

2800· Faire des ménages. — Տնարարութիւն (ուրիշին) ընել։ Cette femme gagne sa vie à *faire des ménages*.

MENSONGE

2801· Un mensonge puant. —Գոշաւոր սուտ։

MENTIR

2802· Faire mentir le proverbe. —Առակը սուտ հանել, հասարակաց կարծեաց հակառակ եղող բան մը ընել, գործադրել։ (Օրինակի համար, մէկը որ կը յաջողի իր բնակած երկրին մէջ համբաւ վաստըկելու, յառաջանալու, սուտ կը հանէ nul n'est prophète chez soi առակը)։

2803· A beau mentir qui vient de loin (առած). —Հեռուէն եկողը շատ սուտեր կրնայ շինել։

2804· Il n'enrage pas pour mentir. —Սուտը իրեն համար նշանակութիւն չ'ունի, սուտը դանէր հոգէ դէ՝ կ'ուտէ։ (Նոյն իմաստով կը գործածուի նաեւ il ne se déchausse pas pour mentir)։

MENU

2805· Menus plaisirs. —Մանր ծախք։ Cet enfant a tant par semaine pour ses *menus plaisirs*.

2806· Menu peuple. —Սորրին ժողովուրդ։

2807· Raconter par le menu. —Մանրամասնաբար, մի ըստ միոջէ պատմել։

MENUET

2808· Que de choses dans un menuet ! —Հեգնական բացագանչութիւն որ կ'ուղղուի մէկու մը՝ որ իւր արհեստին չափազանց կարեւորութիւն կու տայ։

Ծանօթ. —Այս ասացուածն գործածած է Մարսէլ պարագէտն, որ բնաւ կարեւորութիւն չ'էր տար իւր արհեստին։

MERCI

2809· Un homme sans merci. —Անգութ մարդ։

2810· Être, se mettre à la merci de quelqu'un. —Մէկուն իշխանութեան տակ, ձեռաց մէջ ըլլալ։

2811· Merci de ma vie! merci de moi! —Բարկութիւն ցուցնող ձայնարկութիւններ են։

MERLE

2812· Un fin merle. —Խորամանկ, խորագէտ մէկը։

2813· Si vous faites cela, je vous donnerai un merle blanc. —Եթէ այս բանը ընես՝ ճըրագ կը վառեմ. անկարելի է որ այդ բանը կարենայք ընել։

2814· Dénicheur de merles. —Ճարտար և շահագէտ մէկը։

2815· Faute de grives on prend, on mange des merles (առած). —Առ ի չգոյէ լաւագունին՝ պէտք է լաւովն գոհանամք։

MERVEILLE

2816· A merveille. —Շատ աղէկ, սքանչելի կերպով։ Il danse à merveille. —Comment vous portez-vous? —*A merveille.* —Ce chapeau vous va *à merveille*.

2817· Pas tant que de merveille. —Ոչ այնչափ շատ։ A-t-il beaucoup d'esprit? —*Pas tant que de merveille.*

2818· Faire merveilles կամ des merveilles. —Սքանչացում պատճառել։ Nos deux jeunes gens *font merveilles*, l'un à la maison, l'autre à l'estancia. Je n'ai jamais vu de garçons plus actifs et plus zélés.

2819· Dire des merveilles de . . . —*Շատ չափ գովել*։

2820· Promettre monts et merveilles, *կամ* monts et vaux. —*Մեծ մեծ բաներ խոստանալ*։

MESSE

2821· Messe basse *կամ* petite. —*Թիւ պատարագ* ։

2822· Grand' messe *կամ* messe haute. —*Ձայնաւոր պատարագ* ։

MESURE, MESURER

2823· Au fur et à mesure. —*Որչափ* . . . , *ըստ չափու* . . . ։

Ծանօթ· —Fur *կու գայ հին* fuer *բառէն որ կը նշանակէ համեմատութիւն, և որ աւելորդութեամբ գրուած է, ինչպէս Ֆրանսերէն շատ բառերու մէջ կը տեսնուի այս բանն*. bel et bien, les us et coutumes, les frais et dépens, *ևն* ։

2824· Se mettre en mesure de . . . , prendre des mesures. —*Կարեւոր միջոցները ձեռք առնել*։

2825· Faire quelque chose par compas et par mesure. —*Ճշդութեամբ և զգուշութեամբ ընել բան մը*։ (*Նոյն իմաստով կը գործածուի նաև* avec poids et mesure.)

2826· Avoir deux poids et deux mesures. —*Աչառութեամբ, կողմնակցութեամբ դատել*։

2827. Donner la mesure. —Կարողութիւնը կամ հանճարը ցուցնել։

2828. Rompre les mesures de quelqu'un. —Մէկուն խորհուրդներուն արգելք ըլլալ։

2829. Être en mesure de faire une chose. —Բան մ'ընելու կարողութեան մէջ ըլլալ։

2830. Mettre hors de toute mesure. —Սաստիկ բարկացնել։

2831. Serrer la mesure. —Վիճաբանութեան մէջ հակառակորդները նեղը ձգել։

2832. Mettre quelqu'un hors de mesure. —Մէկուն խորհուրդները խանգարել, աւրել։

2833. A brebis tondue, Dieu mesure le vent (առակ). —Աստուած չ'ղրկեր մեզ առաւել չարիք քան զոր կրնանք կրել, տանիլ։

2834. Mesurer la terre. —Փոխաբերաբար գործածուած ատեն կը նշանակէ՝ ինկնալ։

MÉTIER

2835. Apprendre à quelqu'un son métier. —Մէկը պատժել։

2836. Faire métier et marchandise d'une chose. —Բան գործ ընել։ Cet homme ne dit que des mensonges, il en a *fait métier et marchandise.* —Les hypocrites *font métier et marchandise* de dévotion.

2837· Avoir cœur կամ le cœur au métier. — Ախորժով, փութով, խանդով աշխատիլ։

2838· Chacun son métier, les vaches seront mieux gardées (առակ)· —Եթէ ամէն մարդ իրեն գործերուն խառնուի, ամէն բան աղէկ կ'երթայ։

2839· Gâter le métier. —Ի վնաս արուեստակ-ցաց, քիչ վարձքով աշխատիլ կամ աժան գնով ծա-խել։

METTRE

2840· Mettre en. —Թարգմանել։ Je vous envoie une lettre que j'ai *mise en* français.

2841· Mettre du sien. —Իւր ունեցածէն նպաստ մատուցանել· —Քովէն, մտքէն աւելցնել։

2842· Mettre de . . . —Մասնակից ընել։ Le roi le *mettait de* tous ses plaisirs.

2843· Mettre bien ensemble deux personnes. —Հաշտեցնել։ Ներհակն է mettre mal ensemble. La jalousie les a *mis mal ensemble*. Նախանձը ա-նոնց մէջ գրգռութիւն ձգած է։

2844· Se mettre sur . . . —Բանի մը վրայ, մէկու մը վրայ խօսիլ։

2845· Se mettre bien auprès de quelqu'un. — Մէկուն աչքը մտնել։

2846· Se mettre avec une femme. —Կնոջ մը հետ ամուսնաբար ապրիլ։

MEUBLE, MEUBLÉ

2847· Se mettre dans ses meubles. —Սենեակը զարդարելու համար կահ կարասիք գնել։

2848· Être dans ses meubles. —Կահաւորեալ սենեակ ունենալ։

2849· Avoir la bouche bien meublée. —Գեղեցիկ ակռայներ ունենալ։

2850· Avoir la tête bien meublée. —Բազմահմուտ ըլլալ։

MIEN

2851· J'y mets du mien. —Ես ալ ձեռքէս եկածը կու տամ։ —Je mets, j'ajoute du mien. —Քովէս, մտքէս կ'աւելցնեմ։

2852· Jai bien fait des miennes dans ma jeunesse. —Երիտասարդութեանս մէջ շատ շաղաշտութիւններ (ցօֆօսլըքլան) ըրած եմ։

MIEUX

2853· Je ferai de mon mieux. — Ձեռքէս եկածը, կրցածս պիտի ընեմ։ —Il a fait du mieux qu'il a pu. Կրցածը ըրաւ։

2854· A qui mieux mieux. —Իրարու հետ մրցելով։ Faire quelque chose *à qui mieux mieux.*

2855· Ses affaires vont de mieux en mieux. —Իր գործերն ամենալաւ կերպով յառաջ կ'երթան։

—Il écrit de mieux en mieux. Երթալով գիրը կը շտկէ ։

2856. Le mieux est l'ennemi du bien (առած). —Լաւագոյնը լաւին թշնամին է, այսինքն՝ յաճախ բան մը կատարելագործել ուզելով, աւելի կ'աւրեմք, կ'ապականեմք զայն ։

2857. Mieux vaut tard que jamais (առած). —Լաւ է անագան քան երբէք ։

MINE

2858. Eventer la mine. —Փոխաբերաբար գործածուած ատեն կը նշանակէ գաղտնի խորհուրդ մը, դաւաճանութիւն մը երեւան հանել ։ (Նոյն իմաստով կը գործածուի նաեւ éventer la mèche) ։

2859. Faire mine de quelque chose. —Երեւցնել, կարծեցնել ։ Cet homme que vous voyez, *fait mine* de s'approcher de nous.

2860. Faire bonne, mauvaise կամ grise mine à quelqu'un. —Մէկը սիրով, դժկամակութեամբ ընդունիլ ։

2861. Faire la mine à quelqu'un. — Մէկուն խոժոռ դէմք ցուցնել ։

2862. Faire des mines. — Կոտրտուիլ. — Աչք ընել (Էշարէթ Էթմէք) ։ J'ai eu beau lui *faire des mines*. il ne m'a pas compris.

2863. Faire des mines կամ de petites mines à quelqu'un. — Աչք ընել ։ Cet homme *fait des mines* à toutes les femmes.

2864· Faire jouer des mines. —Խորհուրդ մը, դաւաճանութիւն մը ի գործ դնել։

2865· Faire bonne mine à mauvais jeu. — Գէշ լրոյ մը, ձախող արկածի մը տուած նեղութիւնը, տհաճութիւնը երեսին վրայ չը ցուցնել։

MIRACLE

2866· Cela se peut sans miracles. —Այդ գործը դիւրին է։

2867· Faire des miracles. —Հեգնօրէն կ'ըսուի մէկու մը համար որ անյաջողակ (շլէմաղ) է, որ բան մը վար ձգած է կամ բան մը կոտրած է։

2868· Il ne faut pas crier miracle. —Զարմանալու բան չ'կայ, սովորական բան մ'է։

MIRER

2869· Mirer un emploi. —Պաշտօնի մը աչք տնկել։

MISE

2870· Cet homme est de mise. —Այս, այդ մարդը բարեկիրթ է։

2871· Cette excuse n'est pas de mise. —Այդ պատճառաբանութիւնն ընդունական չ'է։

2872· Ces espèces-là ne sont plus de mise. — Այդ դրամներն այլ եւս չ'են անցնիր։

MISÈRE

2873. Faire des misères. —Մէկը վշտացնել։
2874. Collier de misère. —Ծանր աշխատութիւն։

MITAINE

2875. Prendre des mitaines (pour faire quelque chose). —Զգուշութիւն ի գործ դնել։ (Նոյն իմաստով կը գործածուի նաեւ prendre des gants.)

MITHRIDATE

2876. Vendeur de mithridate. —Խաբեբայ բըժիշկ. —Մեծ մեծ բաներ խոստացող և բան մը չ'ընող։

MITON

2877. Onguent miton mitaine. —Դեղ՝ որ ոչ օգուտ կ'ընէ ոչ վնաս. —Ջուր հնարք։

MOINDRE

2878. C'est le moindre de mes soucis. —Հոգս հատեր էր։

MOINE

2879. Moine bourru. —Երեւակայական ուրուական որ կիներն ու մանուկները կը վախցնէր։ (յԱրեւելս խառախանճօլըղի վարած պաշտօնին համանման էր moine bourru ին պաշտօնն)։ Փոխաբերաբար կը նշանակէ նաեւ դժուարահաճոյ, անհամբոյր մարդ։ Cet homme-là est un *moine bourru*.

2880· Pour un moine on ne laisse pas de faire un abbé (առակ)· —*Մէկ հոգւոյ դիմադրութիւնը արգելք մը չ'է գործոյն ելքին, խնդրոյ մը խորհրդակցութեան։*

2881· Être gras comme un moine. —*Շատ գէր ըլլալ։*

2882· Pour un moine l'abbaye ne faut pas (առակ)· —*Ժողովքի մը մէջ մէկ հոգւոյ բացակայութիւնը արգելք մը չ'է խնդրոյ մը լուծման, որոշման։*

2883· Le moine répond comme l'abbé chante (առակ)· —*Ստորակարգեալք, իրենց պետին հաճելի ըլլալու համար, անոր ըսածը կ'ըսեն և անոր ըրածը կ'ընեն։*

2884· Attendre quelqu'un comme les moines font l'abbé. —*Մէկուն ճաշի չ'սպասել։*

Ծանօթ· —*Վանքերու մէջ կերակուրի ժամը այնքան լաւ կարգադրուած է, որ ճաշին զանգակը զարնուելէն վերջը սեղան կը նստին՝ առանց մէկուն սպասելու, ոչ իսկ վանահօր։*

2885· L'habit ne fait pas le moine (առակ)· —*Պէտք չ'է զմարդիկ արտաքին երեւոյթէն դատել։*

2886· Donner le moine à quelqu'un. —*Քունի մէջ եղող մէկուն ոտքին մատին առասան մը կապել և քաշել՝ զայն արթնցնելու համար։*

MOINS

2887· Ne . . . pas moins, n'en . . . pas moins.

—Սակայն և այնպէս։ Je suis souffrant, mais je *n'en* irai *pas moins* à la cérémonie.

2888· Encore moins. —Ո՛ւր մնաց . . . ։ Une telle jalousie n'existe point entre les hommes et *encore moins* entre Dieu et l'homme.

2889· Ne . . . pas le moins du monde. —Ա-մենեւին, բնաւ։ Le roi *ne* s'aperçut *pas le moins du monde* de cette scène.

2890· Moins que rien. —Չնչին։ Le présent que je vous fais est *moins que rien*. —Cet homme -là est *moins que rien*.

2891· En moins de rien. —Քիչ ժամանակի մէջ։ Il a mangé son bien *en moins de rien*.

2892· Ne . . . rien moins que. —Այս բառերը՝ être օժանդակով գործածուած, երբ ետեւնուն ա-ծական մ'ունենան, բացասական իմաստ կու տան։ Իսկ եթէ այս բառերէն ետքը գոյական մը գտնուի՝ մերթ բացասական և մերթ հաստատական իմաստ կ'ունենան այս բառերն։ Il *n'est rien moins que* sage, խելացի չ'է։ —Vous pouvez vous dispenser du respect à son égard, car il *n'est rien moins que* votre père, քանզի նա ձեր հայրը չ'է։ —Vous lui devez du respect, car il *n'est rien moins que* votre père, որովհետեւ ձեր հայրն է։

Կայ նաեւ ne rien de moins որ անդէմ բայի հետ գործածուելով՝ բացասական իմաստ կու տայ։ Il n'y a *rien de moins* vrai que cette nouvelle, այդ լուրին չափ սուտ բան չ'կայ։

2893· Nous avons tous les ans douze mois. — Ասացուած՝ որ կը նշանակէ թէ տարուէ տարի կը ծերանամք առանց զգալու։ Ah dame ! J'étais plus jeune que je ne suis ; mais c'est que *nous avons tous les ans douze mois,* comme vous savez.

MOITIÉ

2894· De moitié, de la moitié. —Յոյժ։ Cette sauce est trop poivrée *de moitié.*

2895· Être de moitié, se mettre de moitié. — Շահը և վնասը մէկուն հետ հաւասարապէս բաժնել։

2896· Être de moitié. —Մասնակից ըլլալ։

MOMENT

2897· Pour le moment. —Հիմակու հիմա, առայժմ։ *Pour le moment,* je n'ai pas besoin de ces livres-là.

2898· Du moment que. —Քանզի, քանի որ։ *Du moment que* votre père y consent, je n'ai plus rien à dire.

MOMIE

2899 C'est une vraie momie. —Կ'ըսուի թուխ և նիհար և չոր անհոգ մէկու մը համար։

MONDE

2900· De par le monde. —Անորոշ ասացուած որ կը գործածուի ուր և է, մը նշանակութեամբ։ On

dit qu'il aime une veuve *de par le monde* qui est bien plus riche que vous. —Il y a *de par le monde* un homme qui կա ։

2901· Nous sommes le mieux du monde ensemble. —Իրարու հետ շատ աղէկ, շատ սիրով եմք ։

2902· Pas le moins du monde. —Բնաւ, և ոչ մէկ կերպով ։

2903· Venir au monde. —Ծնիլ, աշխարհ գալ ։

2904· Mettre au monde. —Ծնել, ծնունդ տալ ։

2905· Mettre un monde entre . . . —Մեծ տարբերութիւն դնել . . . մէջ ։

2906· Tout le monde. —Ամէն մարդ ։

2907· Connaître son monde. —Իւր անձին չափը գիտնալ ։ —Apprendre à quelqu'un à connaître son monde. —Մէկուն իւր անձին չափը սորվեցնել, ցուցնել ։

2908· Aller dans le monde. —Ընկերութիւններ, ընտանիքներ, պարահանդէսները յաճախել ։

2909· Savoir bien son monde. —Մարդոց հետ վարուելու եղանակին, ընկերական սովորութեանց տեղեակ ըլլալ ։ Laissez-le faire, il *sait bien son monde* ։ (Ներհակն է manquer de monde.)

2910· Le grand monde. —Բարձր ընկերութիւն աւագանիք ։ (Ներհակն է le petit monde.)

2911· Ou ne peut contenter tout le monde e

son père (առակ)․ —Ամէն մարդուն ճաշակին համեմատ չեմք կրնար գործել։

Ծանօթ․ —Լա Ֆօնդէնի Ջաղացպանն, էշն և որդին խորագրով առակէն առնուած են այս բառերը։

2912․ C'est le monde renversé. —Աշխարհ շըրջեր է․ (տէ–նէօ Բէր․ տէմօնժ–շ։ Կը գործածուի երբ օրէնքի, կարգի կանոնի, տրամաբանութեան հակառակ բան մը կ'ընէ ոք, ինչպէս, երբ տղայ մը իւր ծնողաց կը հրամայէ։)

2913․ Aller dans l'autre monde. —Մեռնիլ, անդիի աշխարհքը երթալ։

MONNAIE

2914․ Rendre à quelqu'un la monnaie de sa pièce. —Վրէժ խնդրել։

2915․ Payer quelqu'un en monnaie de singe. —Պարտատէրը ծաղրել՝ փոխանակ պարտքը վճարելու։ (Գրեթէ նոյն իմաստով կը գործածուի payer en gambades)։

2916․ Battre monnaie. —Ստակ ճարել։

MONSIEUR

2917․ Monsieur Lustucru. —Վերադիր որ կը գործածուի ընտանեբար ժըժժը, անփորձ մէկու մը համար։

2918․ Faites des perruques, monsieur André. —Պէտք է որ իւրաքանչիւրն միայն իւր արհեստովը զբաղի։

Ծանօթ. — Կօշկակարն չօշէն առակին մի փոփոխութիւնն է այս, զոր Վօլդէռ ըրած է. Շարլ Անտրէ կեղծամագործն ոտանաւոր մը ուղղած էր մեծահանճար գրագէտին ըսելով «Սիրելի պարոն արուեստակից». Վօլդէռ անոր վերոյիշեալ խորհուրդն տուաւ, որ առակի կարգ անցած է.

2919. Marier sa fille à monsieur Duverger. — Կ'ըսուէր երբեմն մօր մը որ իւր հարսնցու աղջիկը կը ծեծէր.

2920. Vous êtes orfèvre, monsieur Josse. — Այս բառերը կը նկարագրեն շահ մը՝ օգտակար խրատի մը երեւոյթին տակ ծածկուած. Dieu vous garde de vous trouver jamais à table à côté d'un poète incompris. Toute sa conversation roulera sur la rime et l'enjambement, Pour lui, la prose n'est qu'une enfilade de mots sans expression, la musique un bruit assourdissant, la peinture un amalgame de couleurs mal broyées, etc. Heureusement pour le droit de réplique, la politesse ne défend pas de lui dire: *Vous êtes orfèvre, monsieur Josse.*

Ծանօթ. — Վերոյիշեալ պարբերութիւնն առնուած է Մոլիէռի Սէր բժիշկ անուանեալ կատակերգութենէն. Սկանարէլ, որ չկրնար իւր աղջկան մելամաղձոտութեան մեկնութիւն մը տալ ինքզինքին, իւր ազգականներուն և դրացիներուն խորհուրդ կը հարցընէ. Պարոն Ժօս ոսկերիչն խորհուրդ կու տայ թէ ադամանդից գեղեցիկ հաւաքածոյ մը միայն կարող

է իւր աղջկան տրտմութիւնը փարատելու ։ « Դուք ոսկերիչ էք, պարոն Ժօս, և ձեր խորհուրդը կը յիշեցնէ ինձ այն մարդը՝ որ իւր վաճառքը ձեռքէ հանել կ'ուզէ ։

2921· Comme monsieur de la Palisse. — Այս բառերը կը գործածէ ոք երբ անմտութիւն մը կը լսէ ։ Յաճախ կ'աւելցուի Qui, s'il n'était pas mort, serait encore en vie.

Ծանօթ· — Ակնարկութիւն Monsieur de la Palisse անուանեալ երգի մը, որ սապէս կ'սկսի ·

Monsieur d' la Palisse est mort
En perdant la vie;
Un quart d'heure avant sa mort,
Il était encore en vie.

MONSTRE

2922· Se faire un monstre de quelque chose. —Սոսկալ բանէ մը որ՝ իրօք՝ բնաւ սարսափեցուցիչ բան չունի ։

MONT

2923· Promettre monts et vaux, monts et merveilles. —Մեծ մեծ բաներ խոստանալ ։

2924· Par monts et par vaux. —Ամէն կողմ, լեռ ու ձոր ։ Je l'ai cherché *par monts et par vaux.*

MONTAGNE

2925· La montagne a enfanté une souris. — Լեռան ծնաւ զմուկն չնչին ։ (Կ'ըսուի երբ մէկը մեծ

մեծ բաներ կը խոստանայ և բան մը չ'կատարեր կամ չնչին բան մը կը կատարէ ։)

Ծանօթ. —Անհարկութիւն La Fontaineի առակներէն միոյն անուանեալ La montagne qui accouche.

MONTÉ, MONTÉE

2926· Être monté contre quelqu'un. —Մէկուն դէմ բարկացած ըլլալ ։

2927· Faire sauter les montées à quelqu'un. —Մէկը անարգանօք կամ բռնի տունէն, սենեկէն վռնտել ։

MOQUER (SE)

2928· Se moquer de qu'en dira-t-on. —Ուրիշներուն խծբծանքը հոգը չընել ։

2929· S'en moquer comme de l'an quarante. —Խօսքի նիւթ եղող անձէն կամ իրէն բնաւ չը վախնալ ։

Ծանօթ· —Ժ·Ա· դարու մէջ կարծիք մը տարածուած էր թէ Յիսուս Քրիստոսի սահմանած հազար ամեայ տարիներն՝ իբր վախճան իւր եկեղեցւոյն և մարդկային ընկերութեան, այդ դարու քառասներորդ տարին պիտի լրանային ։ Երբ այդ արհաւրաբեր ժամանակամիջոցն անցաւ, վերոյիշեալ առակն ծնունդ առաւ ։

2930· Se moquer de Gautier et de Garguille. —Մէկուն չ'խնայել, ոչ հարուստի ոչ աղքատի ։

2931· La pelle se moque du fourgon (առակ). —Մրոտն կը ծաղրէ զմրճոտն (ղազան ղազանա տիպին ղա-րա տըր տէմիշ)։

MORCEAU

2932· Doubler les morceaux, mettre les morceaux doubles կամ en double. —Շուտով ուտել։

2933· Tailler les morceaux à quelqu'un. —Մէկուն ծախքը սահմանել։

2934· Rogner les morceaux à quelqu'un. —Մէկուն շահը կամ եկամուտը նուազեցնել։

MORDIENNE

2935· A la grosse mordienne. —Անպաճուճ-տաբար, հարեւանցի, առանց պաճուճանաց։ Nous nous contentâmes d'apprêter tout *à la grosse mordienne*.

MORDRE

2936· Mordre à quelque chose. —Զարգանալ. յառաջադէմ ըլլալ։

2937· Mordre la poussière. —Պատերազմի մէջ մեռնիլ։

2938· Mordre le sein de sa nourrice. —Ապե-րախտ գտնուիլ։

MORT

2939· Faire le mort. —Փոխաբերաբար գործած-ուած ատեն կը նշանակէ պատասխան չտալ։ Il n'a rien répondu à plusieurs de mes lettres, il *fait le mort*.

2940· Mourir de sa belle mort կամ de sa mort naturelle. —Բնական մահուամբ մեռնիլ ։

2941· Mort aux rats. —Մկնդեղ ։

2942· A la vie et à la mort. —Միշտ ։ Je suis votre ami *à la vie et à la mort.*

MORTIER

2943· Cette soupe est du mortier. —Այս ապուրը լափայի կը նմանի, այսինքն՝ շատ թանձր է ։

MORVEUX

2944· Qui se sent morveux se mouche (առակ). —Խնլոտը քիթը կը սրբէ, այսինքն՝ յանցաւոր եղողը այս խօսքերը իր վրայ առնելու է. (Նոյն իմաստով կը գործածուի qui se sent galeux se gratte) ։

MOT

2945· Bon mot. —Հանճարեղ կատակաբանութիւն ։

2946· Gros mots. —Թշնամալից, նախատական խօսք ։

2947· Traîner ses mots. —Ցամր յամր խօսիլ (գրեթէ նոյն իմաստով կը գործածուի compter ses mots.)

2948· N'entendre pas un mot de quelque chose. —Բանի մը անգէտ ըլլալ բոլորովին ։

2949· N'avoir pas le mot à dire. —Բերանը բանալու իրաւունք չ'ունենալ ։

2950· Avoir le dernier mot. —Վիճաբանութեան մէջ յաղթել, հակառակորդը պապանձեցնել ։

2951· Disons deux mots à cette bouteille de bourgogne, à ce pâté. —Սա պուրկօնեան գինին խմել, սա կարկանդակը ուտել սկսինք ։ (Dire deux mots à quelque chose պարզապէս կը նշանակէ՝ բանի մը վրայ խօսիլ ։)

2952· Ne sonner կամ ne souffler mot. —Բերանը չ'բանալ, բան մը չ'խօսիլ ։

2953· Trancher le mot. —Անկեղծօրէն, արձակ համարձակ միտքը յայտնել, խօսիլ ։ . . . Mais il est d'autres spéculateurs connus à la Bourse. Ceux-là, *tranchons le mot,* ce sont des joueurs dans toute l'acception du mot.

2954· Le dernier mot. —Վերջին գին ։ C'est votre *dernier mot,* ça ?

2955· Prendre quelqu'un au mot. — Մէկուն մատուցած կամ առաջարկած բանը անմիջապէս ընդունիլ ։ Je lui ai offert ma bourse, il m'a *pris au mot.*

2956· Se donner le mot. —Խօսք մէկ ընել ։

2957· Souligner ses mots. —Խօսած ատեն՝ բառերէն ոմանց վրայ շեշտել, որոց աւելի մեծ կարեւորութիւն տալ կ'ուզուի ։

MOUCHE

2958· Tomber dru comme mouches. —*Ծուտ և շատ իյնալ, տեղալ։*

2959· Faire la mouche du coche. —*Ինքզինքին կարեւորութիւն տալ, և յինքն վերագրել յաջողութիւնն գործոյ մը որոյ մէջ բնաւ մաս չ՚է ունեցած։*

Ծանօթ· —*Ակնարկութիւն Լաֆոնդէնի* Le coche et la mouche *առակին։*

2960· On prend plus de mouches avec une cuillerée de miel qu'avec un tonneau de vinaigre (առակ)· —*Մեղրով աւելի ճանճ կը բռնուի քան թէ քացախով, այսինքն՝ հեզութիւնը բռնութենէն աւելի շատ գործ կը տեսնէ։*

2961· Prendre la mouche. —*Ոչինչ բանի մը համար բարկանալ։*

2962· C'est une fine mouche. —*Ճարտար և խորամանկ մէկն է։*

2963· Faire d'une mouche un éléphant. —*Պզտիկ բան մը մեծցնել, ոչինչ բանի մը կարեւորութիւն տալ* ([illegible])։

2964· Quelle mouche vous pique donc ? —*Ի՞նչ եղար։ (Կ՚ըսուի մէկու մը որ յանկարծ կը բարկանայ առանց իւր բարկութեանը պատճառը մեզ ծանօթ ըլլալու)։*

2965· Pattes de mouches. —*Բարակ և տձեւ գիր։*

MOUCHER

2966· Ne pas se moucher sur sa manche. — *Կ'ըսուի մէկու մը համար որ աշխարհային գործոց մէջ փորձառութիւն ստացած է. փորձառու ըլլալ։*

2967· Il ne se mouche pas du pied. —*Սովորական մարդ մը չ'է. կարեւորութեան, վիճակի տէր մարդ է։*

Certes, monsieur Tartufe, à bien prendre la chose,
N'est pas un homme, non qui *se mouche du pied.*

2968· Du temps qu'on se mouchait sur sa manche. —*Տգէտ ժամանակաց մէջ, մարդոց մանկութեան ատեն։*

2969· Moucher la chandelle comme le diable moucha sa mère. —*Ճրագին քիթը առած ատեն ատեն մարել։*

Ծանօթ· —*Ըստ Գ. լը Կէի ակնարկութիւն մ'է* Le diable *յորջորջուած ոճրագործի մը, որ՝ դեռ չ'կախուած՝ իւր մօր վերջին հրաժեշտ տալու պատրուակաւ, փոխանակ զայն համբուրելու ակռայներովը անոր քիթը կտրեց։*

MOUCHERON

2970· Où la guêpe a passé, le moucheron demeure. — *Յաճախ պզտիկը կը պատժուի և մեծը կ'ազատի, թէեւ երկուքն ալ մի և նոյն յանցանքը գործած ըլլան։*

MOUCHOIR

2971· Jeter le mouchoir à une femme. —Կա-

նանց մէջէն մէկուն նախապատուութիւն տալ, դայն ընտրել իբր իւր սիրուհին :

MOUDRE

2972· Moudre quelqu'un de coups. —Գանա-կոծել զոք :

MOULE

2973· Le moule en est rompu *կամ* perdu. —Կաղապարը՝ խորտակուած, կորսուած է : (Կ'ըսուի հազուագիւտ իրի մը կամ անձի մը համար :)

2974· Bois de moule. —Ընտիր, ազնիւ փայտ :

MOULIN

2975· Un moulin à paroles. —Ճառախօսու-թիւն. շատախօս (լաֆ տէյիրմէնի) : La Buci fait aller joliment *son moulin à paroles.*

2976· Entrer quelque part comme l'âne au moulin. —Արձակ համարձակ, առանց ո և է քաղա-քավարական ձեւի տեղ մը մտնել :

2977· Faire venir l'eau au moulin. —Ճահիլ, շահու աղբիւրներ գտնել :

2978· Il viendra moudre à mon moulin. —Ինծի կարօտ պիտի ըլլայ օր մը :

MOURIR

2979· Cet homme mourra dans sa peau. —Այս մարդը իւր վատթար սովորութիւններն թողելիք չ'ունի :

2980· On ne sait ni qui meurt, ni qui vit (առակ). —*Ոչ մեռնողն յայտնի է ոչ ապրողը, հետեւաբար պէտք է մարդ իւր գործերն՝ նիւթապէս թէ բարոյապէս՝ ըստ այնմ կարգադրէ։*

2981· Venir mourir au gîte. —*Կենաց վերջին օրերն մայրենի երկրին մէջ անցնել։*

2982· Mourir de la mort de Roland. —*Ծարաւէ մեռնիլ։*

Ծանօթ· —*Կը կարծուի թէ Րօլան, որ Միջնադարեան վիպասանութիւնք այնքան նշանաւոր գործած են, Ռօնսըվօի ճակատամարտէն վերջը ծարաւէ մեռած ըլլայ։*

2983· L'un meurt dont l'autre vit (առակ). —*Ինչ որ մին կը մեռցնէ՝ ուրիշ մը կը կենդանացնէ, այսինքն՝ ինչ որ մէկուն երջանկութիւն կը բերէ, երբեմն ուրիշի մը ձախողանք կը բերէ։*

2984· Mourir ab intestat. —*Առանց կտակ ընելու մեռնիլ։*

MOUSQUETAIRE

2985· Mousquetaire à genoux. —*Երբեմն կատակաբանօրէն այսպէս կ'անուանէին դեղագործի սպասաւորները։* Feu mon grand père était *mousquetaire à genoux.*

MOUSSER

2986· Faire mousser un succès. —*Յաջողութիւն մը մեծցնել, իրականէն շատ աւելի մեծ երեւցնել։*

MOUTARDE

2987· C'est de la moutarde après dîner. — Այլ եւս պէտք չը կայ այդ բանին, գործը գործէն անցած է։

2988· Sucrer la moutarde. —Յանդիմանութիւնը մեղմացնել։

2989· La moutarde lui monte au nez. —Կատակաբանութենէն, ծաղրանքէն կ'առնուի, հիմայ պիտի բարկանայ։

MOUTON

2990· Les moutons de Panurge. —Բանիւրժի հօտին· այսպէս կը կոչեն այն անձինքն՝ որք նմանողութեամբ մը կը փութան գործ մը կատարելու։ La plupart des hommes ne raisonnent pas leurs actions; ils font ce qu'ils voient faire, en véritables *moutons de Panurge:* tant pis si c'est mal, tant mieux si c'est bien.

Ծանօթ· —Ակնարկութիւն այն վրէժին զոր Բանիւրժ՝ Ռապըլէի Բանդակրիւէլ անուն վիպասանութեան մէջ, լուծեց Տէնտընօլ անուն ոչխարի վաճառականէն։ Բանիւրժ այս վաճառականէն նաւու մէջ գտնուող գեղեցկագոյն ոչխարը գնելով ծովը նետեց, և բոլոր միւս ոչխարները անոր օրինակին հետեւելով՝ ամէնքն ալ ծովը նետուեցան։

2991· Revenons à nos moutons. —Գանք, դառնանք մեր խօսքին, մեր նիւթին։

MOUTURE

2992· Tirer d'un sac deux moutures. —Բանէ մը կրկին շահ ընել, կրկնակի շահ ընել։

MUET

2993· Carte muette. —Աշխարհացոյց տախտակ՝ ուր նշանակուած չ՚են երկիրներու և քաղաքներու անուններն ։

2994· N'être pas muette. —Լեզուն տեղը ըլլալ։

MULE

2995· Ferrer la mule. —Մէկուն համար բան մը գնել և արժէքէն աւելի պահանջել։ (Կը գործածուի մասնաւորաբար ծառայից վրայ խօսելով և հոմանիշ է faire denser l'anse du panierի)։

2996· A vieille mule frein doré. —Կ՚ըսուի պառաւ կնոջ մը համար որ պճնիլ կը սիրէ ։

MUR

2997· Mettre quelqu'un au pied du mur. —Մէկը նեղը ձգել· —Մէկը պապանձեցնել։

2998· Mettre quelqu'un entre quatre murs. —Բանտը դնել մէկը, ծակը խոթել։

2999· On tirerait plutôt de l'huile d'un mur. —Քարէն կաթ կթելը աւելի դիւրին է (ագահի մը համար կ՚ըսուի)։

3000· Les murs ont des oreilles. —Պատերն ականջ ունին, այսինքն՝ գաղտնի բանի մը վրայ մեծ զգուշութեամբ, ցած ձայնով պէտք է խօսիլ։

MUSER

3001· Qui refuse, muse. —Շատ անգամ մարդ կը զղջայ իրեն եղած առաջարկը մերժած ըլլալուն։ (Կը գործածուի մասնաւորաբար հարսնցու աղջկանց համար՝ որ աղէկ բաղդեր կը մերժեն։)

MYSTÈRE

3002· Faire mystère կամ un mystère de quelque chose. —Բան մը գաղտ պահել, չյայտնել։

N

NAGE, NAGER

3003· Être en nage, tout en nage. —Արիւն քրտինք մտած ըլլալ։ (Նոյն իմաստով կ'ըսուի նաեւ Suer sang et eau.)

3004· Nager en grande eau. —Հարուստ, ընչաւէտ ըլլալ։

3005· Nager entre deux eaux. —Ջուրին երեսը լողալ. —Երկու կողմանց հետ ճարտարութեամբ վարուիլ։

NAPPE

3006· Trouver nappe mise. —Կ'ըսուի մէկու մը համար որ առանց դիւրակեաց վիճակ մ'ունենալու,

կ'ամուսնանայ հարուստ մէկու մը հետ, և պատրաստ կը գտնէ ճոխ և կահաւորեալ տուն մը։

3007· Mettre la nappe. —*Ճաշ, կոչունք տալ։* Ton oncle le mercier *mit* hier *la nappe* et nous régala d'une fête pastorale.

NASARDE

3008· Donner une nasarde *կամ* des nasardes à quelqu'un. —*Փոխաբերաբար գործածուած ատեն կը նշանակէ մէկը ծաղրել։*

3009· Homme à nasarde. —*Ծաղրելի, արհամարհելի մարդ։*

NASSE

3010· Être dans la nasse. —*Գէշ, դժուարին գործի մը մէջ մտած ըլլալ և անկէ օձիքը չ'կարենալ ազատել։*

NATURE

3011· Être dans l'état de pure nature. —*Մօրէ մերկ, բոլորովին մերկանդամ ըլլալ։*

NAUFRAGE

3012· Faire naufrage au port. —*Փոխաբերաբար գործածուելով կը նշանակէ՝ յաջողութեամբ յառաջ տարուած և աւարտելու մօտ ձեռնարկ մը մէկէն ի մէկ ի դերեւ ելնել։*

NAVETTE

3013· Faire la navette. —*Շարունակ, յաճախակի երթալ գալ, երթեւեկել։*

NÉ

3014· Il est l'ennemi-né de la musique. — Ի բնէ երաժշտութիւն չ'սիրեր ։

NEC

3015· Nec plus ultrà. —Ամենաբարձր , յետին աստիճան , վերջին սահման ։ Լատիներէն nec plus ultrà բառերն կը նշանակեն՝ ոչ աւելի հեռուն ։ Le *nec plus ultrà* de la vertu 'est de faire le bien sans que personne le sache. —Le Tartufe est le pas le plus étonnant et le plus hardi qu'ait jamais fait l'art de la comédie; cette pièce en est le *nec plus ultrà*. —Sa conduite est le *nec plus ultrà* de la fourberie.

Ծանօթ· —Ըստ աւանդելոյ , Հերակլէս՝ վերոյիշեալ բառերն արձանագրեց Կալփէոս և Աբիլա լերանց վերայ , զորս աշխարհի սահմաններն կարծեց , և զորս անջատեց Ովկէանոսն Միջերկրականին միացնելու համար ։

NÉCESSAIRE

3016· Faire le nécessaire. —Կարեւոր անձի մը պէս ամէն բանի մէջ խառնուիլ ։ Les jeunes gens qui *font le nécessaire* sont souvent bien ridicules.

NÉCESSITÉ

3017· Nécessité contraint la loi կամ nécessité n'a pas de loi. —Հարկը օրէնքը կը լուծէ ։

3018· Faire de nécessité vertu. —Անախորժ այլ անհրաժեշտ բան մը մտադիւր, ուզելով ընել։

3019· Aller à ses nécessités, faire ses nécessités. —Ճեմիշ (հարկաւոր) երթալ։

NEIGE, NEIGER

3020· Blanc comme neige. — Փոխաբերաբար գործածուած ատեն կը նշանակէ՝ բոլորովին անմեղ։

3021· Je m'en soucie comme des neiges d'antan. —Բնաւ հոգս չէ, բնաւ վրան չեմ մտածեր։

3022· Il a bien neigé sur sa tête. —Մազերը ճերմկած են։

NESCIO VOS

3023· Այս լատիներէն բառերն կը նշանակեն չեմ ճանչեր, և ընտանեկան ոճի մէջ կը գործածուին մերժում ցուցնելու համար։ Adressez-vous à d'autres, *nescio vos.*

Il me dit qu'il voulait vous parler un moment.
Je dis : *Nescio vos.*

N E T

3024· Faire tapis net. —Խաղին մէջ դրուած բոլոր ստակը շահիլ։ (Կ'ըսուի նաև nettoyer le tapis)։

3025· Rentrer au logis les mains nettes. —Ունայնաձեռն, դատարկաձեռն տուն դառնալ։

3026· Je veux en avoir le cœur net. —Կ'ուզեմ վստահ, աներկբայ ըլլալ այդ մասին։

3027· Tout net. —Բոլորովին։ J'ai oublié *tout net* ce que vous m'avez recommandé.

NEZ

3028· Ne pas voir plus loin que le bout de son nez. —Կարճատես ըլլալ. —Կանխատեսող չըլլալ։

3029· Tirer les vers du nez à quelqu'un. —Վարպետութեամբ մէկուն բերնէն գաղտնիք մը առնել։ Vous avez envie de me *tirer les vers du nez.*

3030· Fourrer son nez partout. —Իրեն չվերաբերող գործերուն խառնուիլ (քիթը ամէն տեղ խոթել)։

3031· Mener quelqu'un par le nez կամ par le bout du nez. —Մէկը իւր ուզածին պէս վարել, գործածել։

3032· Donner du nez en terre. —Երեսին վրայ, բերանն ի վար իյնալ. —Չ'յաջողիլ։

3033· Allonger le nez. —Տեսնելու, ուտելու, հոտոտելու համար մօտենալ (քիթը երկնցնել)։ —Երեսը կախել։ On lui sert ce qu'on a de meilleur, et il *allonge le nez.*

3034· Faire un pied de nez à quelqu'un. —Բթամատը քթին վրայ դնել և նոյն ձեռքին միւս մատները շարժել՝ ի նշան ծաղրանաց։

3035· Rire au nez de quelqu'un. —Մէկուն երեսին, քթին խնդալ։

3036· Mettre le nez dehors. —Տունէն դուրս ելնել։

3037· Fermer la porte au nez à quelqu'un. —Մէկուն երեսին դուռը գոցել։

3038· Votre nez branle! —Կը համապատասխանէ մեր ռամկական ասացուածին ուչունէր խօղօզ կա-րայ կոր՝ որ կ'ուղղուի սուտ խօսող մանկան մը, իմացնելու համար թէ իրեն աչքերն ստախօսութիւնը կը յայտնեն։

3039· Avoir bon nez, le nez fin. —Կանխատես ըլլալ։

3040· Saigner du nez. —Վախկոտութիւն ցոյց տալ. ձայնատրութիւն (défi) մը մերժել։

Ծանօթ. —Կ'ըսուի թէ վախկոտ մէկը՝ որ ի մենամարտ կոչուած էր՝ մենամարտելու ստիպողականութենէն ազատելու համար, այնպէս կեղծեց թէ մէկէն ի մէկ քթէն արիւն գալ սկսած էր. այս կը կարծուի ըլլալ վերի ասացուածին ծագումը։

3041· Donner sur le nez à quelqu'un. —Անաչեցուցիչ յանդիմանութիւն մ'ուղղել մէկուն։

3042· Nez à la Roxelane. —Պզտիկ և ծայրը վեր դարձած քիթ։

3043· Jamais grand nez n'a gâté beau visage. —Մեծ քթով գեղեցիկ դէմք չ'ըլլար։

Ծանօթ. —Ահա՛ բացատրութիւն սոյն անհեթեթ ասացուածին. մեծ քիթը միշտ կը տգեղացնէ դէմքն. արդ՝ երբէք մեծ քիթ մը չ'կրնար աւրել գեղեցիկ դէմք մը, քանի որ զայն կրող դէմքն արդէն իսկ տգեղ է այդպիսի քթի մը ներկայութեամբն։

NID

3044. Un nid à rats. —Յոռի սենեակ։

3045. Petit à petit l'oiseau fait son nid (առակ). —Ժամանակը և համբերութիւնը ամէն բանի կը յաղթէ։

3046. Il croit avoir trouvé la pie au nid. —Հեգնութեամբ կ'ըսուի մէկու մը համար որ գեղեցիկ գիւտ մ'ըրած ըլլալ, դժուարին բանի մը յաղթած ըլլալ կը կարծէ, մինչդեռ իրմէ առաջ այդ բանն ընող եղած է։

3047. A chaque oiseau son nid paraît beau (առակ). —Ամէն մարդու իւր ունեցածը աղէկ կ'երեւայ։

NIPPE

3048. Il en a eu, il en a tiré de bonnes nippes. —(Այդ գործէն կամ պաշտօնէն) շատ ստակ շահեցա՛ւ։

NIQUE

3049. Faire la nique à quelqu'un, à quelque chose. —Ծաղրել, ծիծաղել։

3050· Les maux en ique font aux médecins la nique. —Ժողովրդական ասացուած որ կը նշանակէ թէ բժիշկները ique ով վերջաւորած հիւանդութենէ մը բռնուած հիւանդները չ'են կրնար բուժել, ինչպէս asthmatique (ծանրաշունչ), paralytique (անդամալոյծ), pulmonique (թոքացաւոտ), hydropique (ջրգող) եւն ։

NOBLE

3051· Parties nobles. —Այսպէս կը կոչուի մարդուն սիրտը, լեարդը, ուղեղը, եւն ։

NOCE

3052· Faire la noce. —Կերուխումի տալ ինքզինքը ։

3053· Ne pas être à la noce. —Կնճռոտ, վտանգաւոր կացութեան մը մէջ ըլլալ ։

3054· Ce sont de vraies noces de Camache. —Կ'ըսուի հանդիսի մը համար՝ ուր ամէն ինչ աներեւակայելի առատութեան մէջ է ։

Ծանօթ. —Ակնարկութիւն Քամաշի և գեղանւոյն Քիդէրիոսի հարսանեաց, պատմուած Տոն Քիշօդի վիպասանութեան երկրորդ մասի Ի. գլխոյն մէջ ։

NOËL

3055· On chante tant Noël, qu'il vient (առակ). —Եթէ բանի մը շատ սպասես, վերջապէս այդ բանը կու գայ ։

NOIR

3056· Broyer du noir. —Տխուր բաներ մտածել։

3057· Mettre du noir dans un plaisir. —Հաճոյքի մը, ուրախութեան մը մէջ տրտմութիւն ձգել։ L'oncle Bénélon *mettait du noir* dans la fête.

3058· Passer du blanc au noir. —Մէկ կարծիքէն, մէկ զգացումէն բոլորովին հակառակ կարծիքի մը, զգացման մը անցնիլ։

3059· C'est ma bête noire. —Այդ մարդը բնաւ չեմ սիրեր (այդ մարդը գրողս է)։

NOM

3060· On ne saurait lui dire pis que son nom. —Եղեռնագործ, ապիրատ մ'է։

3061· Un nom de guerre. —Ծաղրանուն։

Ծանօթ. —ԺԵ. դարու մէկ վիպասանութեան մէջ, le Jouvencel, կը կարդանք թէ ծաղրանուններն խիստ սովորական էին Միջին դարու մէջ, մանաւանդ պատերազմիկներու մէջ։

3062· Il vaut mieux que son nom. —Իւր գէշ համբաւը անհիմն է։

NOMMÉ

3063· A point nommé. —Ժամանակին, յարմար ատեն։ Vous venez *à point nommé* pour juger notre différend.

3064· A jour nommé. —Որոշեալ օրը։ Il se trouva au rendez-vous *à jour nommé.*

NON

3065· Non possumus. —*Այս լատիներէն բառերն կը գործածուին իբր գոյական և իբր նախադասութիւն։ Իբր գոյական կը նշանակեն մերժում.* opposer un *non possumus.* *Իբր պարբերութիւն կը նշանակեն չեմ կարող։* Au nom de Dieu, faites-moi cette bonté. —*Non possumus.*

NORMAND

3066· Réponse normande. —*Երկդիմի պատասխան.* —Répondre en normand. —*Ոչ այո ըսել ոչ՝ ոչ։*

3067· Réconciliation normande. —*Առ երես հաշտութիւն։*

3068· Il est adroit comme un prêtre normand. —*Շատ անճարպիկ է։*

NOTE

3069· Chanter toujours sur la même note. —*Միշտ մի և նոյն բանն ըսել։*

3070· Changer de note. —*Լեզուն, վարմունքը փոխել։* Leur ennemi *changea de note.*

3071· Notes tironiennes. —*Սղագրութիւն* (sténographie).

Ծանօթ. —*Սղագրութեան գիւտը կը վերագրուի Տիրոնի, որ Կիկերոնի ազատագիրն էր։*

NOUVELLE

3072· Vous aurez de mes nouvelles. —Վրէժս պիտի լուծեմ ձեզմէ ։

3073· Je sais de vos nouvelles. —Ձեր գաղտնեաց տեղեակ եմ ։

3074· Envoyer aux nouvelles. —Հեծեալ զօրականներ լրտեսութեան ղրկել ։

3075· Point de nouvelles, bonnes nouvelles. —Մեզ հետ սերտ յարաբերութեան մէջ եղող հեռաւոր բարեկամի մը լռութիւնը՝ կրնայ աղէկ լուր մը նկատուիլ ։

NOYAU

3076. Il faut casser le noyau pour avoir l'amande (առակ). —Նուշը առնել ուզողը՝ կուտը կոտրելու է, այսինքն բանէ մը շահ ընելու համար յոգնելու է ։

3077· Siége rembourré de noyau de pêche. —Ընտանեկան լեզուաւ կը նշանակէ խիստ կարծր աթոռ մը ։

NUE

3078· Élever quelqu'un jusqu'aux nues. —Զափազանց գովել մէկը, մինչեւ երկինք բարձրացնել զայն (կ'ըսուի նաեւ jusqu'au troisième ciel) ։

3079· Tomber des nues —Յանկարծակի տեղ մը հասնիլ. —Արմանալ զարմանալ ։

3080· Faire sauter quelqu'un jusqu'aux nues. —Յանկարծ մէկը զայրացնել։

3081· Aller aux nues. —Մեծ յաջողութիւն գտնել։ Cette tragédie est *allée aux nues* կամ a été aux nues.

NUMÉRO

3082· Le numéro cent. —Ճեմիշ։

Ծանօթ· —Այս խօսքին մէջ բառախաղ կայ. le numéro cent ըսուած է փոխանակ le numéro qui *sent* ի (կը հոտի), ըսելեայն mauvais.

3083· Numéro un. —Այս բառերն յաճախ խօսակցութեան մէջ կը գործածուին. առջին, առաջին կարգէն, ընտրելագոյն նշանակութեամբ։ Et, comme il avait reçu une éducation *numéro un*, եւն։

3084· Savoir le numéro de quelqu'un. —Մէկուն աստիճանը (արժէքը) գիտնալ, ճանչնալ։ (Գէշ մտքով կը գործածուի)։

O

3085· C'est un O en chiffre. —Ոչինչ մարդ մ'է, փուճ արարած մ'է։ (Նոյն իմաստով կ'ըսուի նաեւ c'est un zéro)։

OCCASION

3086· D'occasion. —Ձեռքէ, ձեռքէ ինկած։ J'ai acheté ce livre *d'occasion*, il m'aurait coûté plus cher chez le libraire.—Անշան։ Un héros *d'occasion*·

3087· Prendre l'occasion aux cheveux. —Նըպաստաւոր, աղէկ առիթը չ'փախցնել։ Certaine *occasion* qu'il faut *prendre* vite *aux cheveux*.

3088· L'occasion est chauve. —Պէտք չ'է առիթն փախցնել, որովհետեւ կրնայ ըլլալ որ մէկ մ'ալ ձեռք չ'ձգեմք զայն։

Ծանօթ. —Նախնիք առիթը կը ներկայացնէին ի ձեւ մի կնոջ որ գլխուն ետեւի կողմը մազ չ'ունէր. անգամ մ'որ նա անցնէր, այլ եւս կարելի չէր զայն բռնել։

ŒIL

3089· Acheter, boire *à l'œil*. —Ապառիկ գնել, խմել։

3090· A vue d'œil. —Աչքի կշիռքով, չափով (կէօզ էօլչիւսիւ)։ Je n'ai jugé de cette distance qu'*à vue d'œil* et sans la mesurer. —Զգալի կերպով, ակն յանդիման։ Cette femme embellit *à vue d'œil.* Les communes s'enrichissent *à vue d'œil* à mesure qu'elles se dépouillent.

3091· Entre deux yeux, entre les deux yeux. —Յառեալ աչօք, աչքերը վրան տնկած։ Regardez-moi *entre les deux yeux* (աղէկ նայէ երեսս), et osez me répéter ce que vous m'avez dit.

3092· Entre quatre yeux (քաթր զիէօ). —Երկուքնին, երկուքնիս, առանձին եղած ատեններս։ Je lui dirai cela *entre quatre yeux*.

Ծանօթ. —Անթր քաթր զիէօ արտասանութիւնը

զարմանալի կամ անհեթեթ չ'թուի․ հին ատենը quatre ին ծայրը s մը կը դնէին, վկայ Մառլպօռուի երգը․ Je l'ai vu porter en terre par quatres officiers.

3093· Par-dessus les yeux. —Յանչափս։

3094· Non plus կամ pas plus que dans mon œil. —Ոչ բնաւ, ամենեւին։

3095· N'avoir des yeux que pour . . . —Միայն . . . սիրել կամ մեծարել։

3096· Coûter les yeux de la tête. —Շատ սուղի նստիլ։ Cette maison me *coûte les yeux de la tête.* —Cela me *coûte les yeux de la tête,* mais je sème abondamment pour mieux récolter.

3097· Faire de l'œil à une personne. —Աչք ընել։

3098· Faire les gros yeux à quelqu'un. —Խոշոր մոլոր նայիլ։

3099· Avoir le mauvais œil. —Աչքը գէշ ըլլալ․ (Նազար վէրմէ)։

3100· Pour les beaux yeux de quelqu'un. —Մէկուն հաճելի ըլլալու համար․ —Ձրիաբար։ Croit-il que je le logerai chez moi pour *ses beaux yeux?*

3101· Ce vin a un œil louche. —Այս գինին պղտոր է։

3102· Se battre l'œil de . . . —Ծաղրել, բանի տեղ չ'դնել։ Mordié! je *me bats l'œil* du Mercure et de toi.

3103· Cela vous crève les yeux. —Աչացդ առջեւն է, ինչպէս չես տեսներ։

3104· J'ai des yeux! —Տեսակ մը ձայնարկութիւն որ կը նշանակէ՝ մի՛ կարծեր որ կը խաբուիմ, անցածը դարձածը կը հասկնամ (ինչպէս խիստ ռամկօրէն կ'ըսեն ես էշ չեմ)։

3105· Les maux d'yeux ne se guérissent qu'avec le coude. —Հիւանդ աչք մը բուժելու լաւագոյն միջոցը՝ անոր ըստ կարի քիչ դպչիլն է։

3106· Dessiller les yeux à quelqu'un. —Մէկուն աչքը բանալ, իւր խաբուած ըլլալը հասկցնել, ճշմարտութիւնը ցուցնել իրեն։

Hélas! que ferait-il si quelque audacieux
Allait pour son malheur lui *dessiller les yeux*.

ŒUF

3107· A l'aventure on met ses œufs (էօ) couver (առակ)· —Շատ պարագայներու մարդ ըստ բաղդին կը գործէ, առանց կանխապէս վստահ ըլլալու յառաջ գալիք հետեւութեանց վրայ։

3108. Il tondrait sur un œuf. —Վերջին ծայր ագահ է։

3109· Donner un œuf pour avoir un bœuf. —Պզտիկ նուէր մ'ընել մեծ նուէր մ'առնելու միտօք։

3110· Ne dire ni œuf ni bœuf. —Բառ մը չը պատասխանել։

3111· Il ne faut pas mettre tous ses œufs

dans le même panier.—*Անխոհեմութիւն է բոլոր ունեցածը միեւնոյն ձեռնարկին յատկացնել, դառ-կեցնել:*

ŒUVRE

3112· Hors d'œuvre. —*Յաւելուած, ետքէն աւելցուած, չինուած եւն:* Ce morceau d'architecture est un *hors d'œuvre.* —Cette réponse est un *hors d'œuvre.* —*Թանին հետ հրամցուած խորտիկք, ինչպէս կարագ, անձրուկ* (anchois, *անչու պալըղը*), *թուզ, եւն:* . . . Le linge damassé qui faisait l'orgueil de la tante Roubert, les vieux cristaux, la faïence coloriée, l'argenterie de forme antique ont été élégamment disposés; Renée y a ajouté toutes les amusantes fantaisies des *hors-d'œuvre,* depuis le beurre en coquilles jusqu'aux radis en bouquet.

3113· Maître des basses œuvres. —*Կոյանոց մաքրող:*

3114· Maître *կամ* exécuteur des hautes œuvres. —*Դահիճ:*

OIE

3115· Les oies de frère Philippe. —*Կանայք, ընդհանուր առմամբ:*

Ծանօթ. —*Այս ասացուածն վերնագիրն է Լաֆոնդէնի պատմութեանց միոյն, յորում հայր մը (եղբայր Փիլիպոս), անտառը քաշուած՝ իւր որդին կը կրթէ, մեծապէս զգուշանալով որ կնոջ վրայ բառ մը չը փախցնէ բերնէն անոր ներկայութեանը:* Օր

մը, հայր ու որդի միասին քաղաք գացած ըլլալով, տղայն առաջին անգամ ըլլալով կին կը տեսնէ: — Ի՞նչ են այս գեղեցիկ թռչունները, կը հարցնէ հօրը. — Սագ են, կը պատասխանէ հայրն: — Այն ատեն որդին աքանչացած կ'ըսէ՝

Menons-en une en notre bois,
J'aurai soin de la faire paître.

3116· Les oisons veulent mener les oies paître. *—Երիտասարդաց բնութիւնն է իրենցմէ մեծերուն, իրենցմէ բանգէտներուն խորհուրդ տալ:*

3117· La patte d'oie. *—Տարիքոտ մարդոց աչաց անկիւնը գտնուող խորշումները:* Il n'est plus jeune, on lui voit déjà la *patte d'oie.* —La *patte d'oie* s'était imprimée sur ses tempes.

OIGNON

3118· En rang d'oignon (ռմկ). *—Իրարու քով կարգաւ, մէկ գծի վրայ:*

3119· Il y a de l'oignon. *—Այս գործին մէջ արգելք մը, գէշ բան մը կայ:*

OISEAU

3120· L'oiseau de saint Luc. *—Եզն:* Léger comme *l'oiseau de saint Luc,* այսինքն ծանրաշարժին, դանդաղ:

Ծանօթ. *—Սուրբ Ղուկաս ներկայացուած է եզով մը, իբր խորհրդապատկեր:*

3121· A vue d'oiseau. —Վերէն նայելով։ Il a dessiné cette ville *à vue d'oiseau.*

3122· A vol d'oiseau. —Ուղիղ գծով։ De Paris à Rouen, il n'y a que vingt lieues *à vol d'oiseau.*

3123· Un oiseau de bon, de mauvais augure. —Մէկը որոյ գալուստը բարենշան է, մէկը որոյ գալուստը չարագուշակ է։

Ծանօթ. —Յայտնի է թէ նախնիք պատերազմի չ'սկսած կամ որ և է գործի մը չ'ձեռնարկած՝ թռչնոց թռիչը կը քննէին։

3124· Les oiseaux ont déniché. —Թռչունները բոյնէն հեռացեր են։ (Կ'ըսուի երբ փնտռուած մարդերնիս չ'եմք գտներ։)

3125· Être battu de l'oiseau. —Յաջորդական ձախողանքէ, անյաջողութիւններէ վհատած ըլլալ։

OMBRE

3126· Mettre un homme à l'ombre. —Բանտ դնել (ծակը խոթել)։

3127· Faire ombre à quelqu'un. —Մէկուն արժանիքը նսեմացնել։

3128· Sous l'ombre de, sous ombre de . . . —Պատճառանօք. կերպարանօք։ *Sous ombre de* dévotion.

3129· Vous lui feriez sauter son ombre. — Իւր վրայ այնչափ ազդեցութիւն, իշխանութիւն ունիս որ ուզածդ ընել կրնաս տալ իրեն։

3130· C'est une ombre au tableau. —Կ'ըսուի աղէկ գործի մը մէջ գտնուող աննշան թերութեան մը համար։

3131· Courir après une ombre. —Սնոտի յոյսերու ետեւէ ըլլալ։

ONGLE

3132· A l'ongle on connaît le lion (առակ)· — Առիւծը եղունգէն կը ճանչցուի, այսինքն՝ ամենափոքր գործն, ամենափոքր խօսքն բաւական են ճանչցնելու և գնահատել տալու մտացի մարդն։

3133· Rogner les ongles à quelqu'un. —Մէկուն իշխանութիւնը, ազդեցութիւնը նուազեցնել։

3134· Il a eu sur les ongles. —Ըստ արժանւոյն յանդիմանուեցաւ։

3135· Avoir de l'esprit jusqu'au bout des ongles. —Շատ հանճարեղ ըլլալ։

3136· Avoir des ongles en deuil. —Եղունգները աղտեղի ըլլալ։

ONGUENT

3137· De l'onguent miton-mitaine. —Դեղ որ ոչ օգուտ կ'ընէ և ոչ վնաս, բան մը որ ոչ շահաբեր է և ոչ վնասաբեր։

Mais tout ça n'est que de l'onguent *miton-mitaine*.

OPÉRA

3138· C'est un opéra. —Դիւրին բան չ'է ։

OR

3139· Tout ce qui reluit n'est pas or (տռակ)· —Ամէն ինչ որ կը փայլի՝ չ'է ոսկի ; այսինքն՝ արտաքին երեւոյթէն պէտք չ'է խաբուիլ ։

3140· Rouler sur l'or et sur l'argent. —Ոսկւոյ և արծաթի մէջ լողալ, շատ հարստութիւն ունենալ ։

3141· Dire, parler d'or. —Պերճաբան , համոզակեր լեզուաւ ճառել ։ Ma foi, mon cher Eraste, vous *parlez d'or*.

3142· Acheter, vendre au poids de l'or. — Ոսկւոյ ծանրութեամբ՝ այսինքն շատ սուղ գնել, ծախել ։

3143· Il a de l'or de Toulouse. —Կ'ըսուի մէկու մը համար որ շահ մ'ունեցած է , և որմէ վրէժ լուծել կ'սպառնան ։

OREILLE

3144· Je suis tout oreilles. —Ականջներս ձեզի են բոլորովին ։

3145· Prêter l'oreille. —Ունկն դնել ։

3146· Cela lui entre par une oreille et lui sort par l'autre. —Մէկ ականջէն կը մտնէ միւսէն կ'ելնէ ։

3147· Avoir les oreilles battues, rebattues d'une chose. —*Բան մը շատ լսելէն տաղտկացած ըլլալ։*

3148· Étourdir, rompre los oreilles à quelqu'un. —*Շաղակրատութեամբ մէկը տաղտկացնել։*

3149· Être dur d'oreille. —*Ականջը ծանր ըլլալ։*

3150· Faire la sourdé oreille. —*Սուտ խուլ ըլլալ։*

3151· Se faire tirer l'oreille. —*Ինքզինքը ծանրէն քաշել։*

3152· Échauffer les oreilles à quelqu'un. —*Խօսքով զայրացնել մէկը։*

3153· Par-dessus les oreilles. —*Կարողութենէն աւելի, յանչափս։* Il est endetté *par-dessus les oreilles.*

3154· Grandes oreilles, courte langue. —*Քիչ խօսէ, շատ մտիկ ըրէ։*

3155· Mettre à quelqu'un la puce à l'oreille. —*Գործոյ մը յաջողելուն վրայ անհանգիստ ընել մէկը · մէկու մը ուշադրութիւնը բանի մը վրայ հրաւիրել։*

ORGE

3156· Faire ses orges. —*Խարդախ միջոցներով հարստանալ։* Il me paraît que le neveu de Melchior *faisait* là *ses orges* à merveille.

3157· Être entre l'orge et l'avoine. —*Ընտրութիւնը իւր ձեռքն ըլլալ և թերեւս որու նախապատուութիւն տալը չ'գիտնալ։* Le voilà donc *entre l'orge et l'avoine.*

ORGUEIL

3158· Il n'est orgueil que de pauvre enrichi (առակ)· —*Ոչ ոք այնքան կը հպարտանայ քան չը տես մը որ կը հարստանայ ։*

3159· Orgueil n'a pas bon œil (առակ)· —*Ամէն մարդ հպարտին աչաց փոքր կ'երեւի, բաց ի ինքզինքէն ։*

ORME

3160· Attendez-moi sous l'orme. —*Կնձնւոյն տակ սպասէ ինձ ։ (Կ'ըսուի երբ մէկը ժամադրութիւն կ'ընէ մէկուն առանց ուզելու երթալ ժամադրեալ տեղը, կամ բան մը կը խոստանայ՝ առանց իւր խոստումը կատարելու կամք ունենալու ։)*

ORTHOGRAPHE

3161· Faire une faute d'orthographe. —*Ամուսնական դաշանց՝ հաւատարմութեան դրժել։*

3162· Orthographe de Voltaire. —*Վոլդէռեան ուղղագրութիւն, այն է՝ խել մը գոյականներու և բայերուն անկատարին ու թէականին մէջ* ai *ն* oi *ի փոխել։*

Ծանօթ. —Այս ուղղագրութիւնը Վոլդէր չ'հնարեց, որովհետեւ ԺԶ. դարուն մէջ ալ կար այն. բայց Վոլդէր տարածեց զայն։

OS

3163· Laisser ses os quelque part. —Տեղ մը մեռնիլ։

3164· Ce sont deux chiens pour un os. —Կ'ըսուի երկու որկրամոլներու համար որք մէկ սկաւառակէ կ'ուտեն։

3165· Il ne fera pas de vieux os. —Շատ չը տեւեր կը մեռնի։ (Կ'ըսուի մէկու մը համար որ օր ըստ օրէ կը հիւծի)։

3166· N'avoir que les os et la peau. —Կաշին ոսկորը միացած ըլլալ, խիստ նիհար ըլլալ։

Un loup *n'avait que les os et la peau*
Tant les chiens faisaient bonne garde.

3167· Donner un os à ronger à quelqu'un. —Մէկուն բերանը ոսկոր մը նետել, այսինքն՝ պզտիկ շնորհ մը, աննշան պաշտօն մը շնորհել մէկուն՝ անոր պատճառած տաղտուկէն ազատելու համար։

OURS

3168· C'est un ours mal léché. —Կոպիտ մէկն է։

3169· Lécher l'ours. —Նիւթի մը վրայ ուղղակի խօսք բանալու վարանիլ, դարձուածներով

խօսիլ։ (Նոյն իմաստով կը գործածուի նաեւ tourner autour du pot.)

OUVERT

3170· A livre ouvert. —*Յանպատրաստից (կարդալ, թարգմանել, երգել)։*

3171· A force ouverte. —*Բռնութեամբ։*

P

3172· Le Pactole roule chez vous. —*Շատ հարուստ էք։*

Ծանօթ. —*Պակտոլ, գետ Լիւդիոյ, ատենօք տեսակ մը ոսկեղէն աւազ կը թաւալեցնէր որ Կրեսոս թագաւորին հրաշալի հարստութիւնը կը կազմէր։*

PAGE

3173· Hors de page. —*Հպատակութենէ ազատ, ինքնագլուխ։*

PAILLE

3174· Rompre la paille avec .quelqu'un. — *Մէկուն հետ յարաբերութիւն, դաշինք խզել, լուծել։*

Ծանօթ. —*Կեղտացւոց և Հռովմայեցւոց մէջ սովորութիւն էր հող մը կամ տուն մը առած ատեն յարդի շիւղ մը տալ, և հակառակ պարագային մէջ քանի մը յարդի շիւղ կոտրել։ Յաճախ համառօտ կերպով կ'ըսուի* rompre avec quelqu'un.

PAIN

3175· Emprunter un pain sur la fournée. — Այս ասացուածն կը գործածուի մէկու մը համար՝ որ դեռ չամուսնացած, մայր կ'ընէ այն աղջիկն՝ որու հետ պիտի ամուսնանայ։

3176· Avoir du pain de cuit. —Ապրելու չափ ինչք ժողված ըլլալ։ (Նոյն իմաստով կը գործածուի նաեւ avoir du pain sur la planche.)

3177· Faire passer à quelqu'un le goût du pain. —Մէկը սպաննել։

3178· C'est pain bénit. —Արժանի էր այդ պատժոյն (օխ ըլլայ)։

PAIR

3179· Traiter quelqu'un de pair à compagnon. —Իբր ընկեր, խիստ ընտանեբար վարուիլ մէկու մը հետ։

3180· Aller de pair avec quelqu'un. —Զոյգ, հաւասար քալել մէկուն հետ։

3181· Entendre le pair. —Ճարտար ըլլալ, գործի մը մէջ եփած ըլլալ։

3182· Être au pair. —Ուշ մնացած չըլլալ։ (Կ'ըսուի օրական գործի մը համար)։ J'étais en arrière dans mon travail, maintenant je *suis au pair*, je *me suis mis au pair* (Հիմա լմնցուցի, ժամանակը չանցուցի)։ — Être au pair (dans une maison de

commerce), *առանց թոշակի, բնակիլ և սնանիլ (վաճառատան մը, պաշտօնի մը մէջ)․ այսպէս կ'ըսուի* c'est un employé *au pair, այսինքն այս պաշտօնեայն թոշակ չ'առներ, այլ միայն ուտելիք և բնակարան տրուած են իրեն ։*

3183· Jouer à pair ou non. —*Դար և կոճատ խաղալ․ (Թէ՞ք մի չիֆթ օյնամաք) ։*

PAIRE

3184· Les deux font la paire. —*Կ'ըսուի երկու անձանց համար որք մի և նոյն թերութիւններն ունենալով իրարու շատ աղէկ կը յարմարին ։*

PAITRE

3185· Envoyer paître quelqu'un. —*Արհամարհանօք մերժել, ճանբել զոք ։*

3186· Mal de tête veut paître. —*Գլխու ցաւը հաց կ'ուզէ․ այսինքն՝ պէտք է ճաշէ այն՝ որուն գլուխը կը ցաւի ։*

PAIX

3187· Faire sa paix. —*Նորէն մէկուն աչքը մտնել, մէկուն հետ հաշտուիլ ։*

3188· Ne donner ni paix ni trève à quelqu'un. —*Դուլ և դադար չտալ մէկուն, անհանգիստ ընել ։*

3189· Dieu lui fasse paix. —*Աստուած ողորմի հոգւոյն ։*

PANIER

3190· Un panier percé. —Շատախօս , անգաղտ-նապահ · — Շռայլ ։ C'est un vrai *panier percé ;* il dépense tout ce qu'il gagne.

3191· Adieu paniers, vendanges sont faites. —Այդ գործը տեսնելու , ընելու ժամանակն ան-ցած է այլ եւս ։

3192· Faire danser l'anse du panier. —Ըրած ծախքէն աւելի պահանջել՝ գնած ուտեստներուն հա-մար (աղախինի , խոհակեր կնոջ եւ. վրայ խօսելով)։

PANTOUFLE

3193· En pantoufles. —Ամենայն հանգստեամբ ։ Ce professeur loge dans le collège; il fait sa classe *en pantoufles.* —On irait là *en pantoufles,* (այս ինչ տեղը տանող) ճամբայն շատ գեղեցիկ է ։

3194· Raisonner pantoufle. —Անիմաստ , ծաղ-րելի կերպով խօսիլ , իմաստասիրել ։

3195· Nous aurions fait un pape. —Կ՚ըսուի մէկու մը որ մեր կարծիքը պիտի յայտնէր ։

PAPIER

3196· Être bien dans les papiers de quelqu'un. —Մէկուն քով յարգ , պատիւ , սէր ունենալ ։

3197· Être réglé comme de papier de musique. —Կանոնաւոր , կոկիկ կենցաղավարութիւն մը ունե-նալ . անխորհրդաբար գործ չը տեսնել ։

3198· Rayez cela de vos papiers. —**Մտքէդ հանէ ատիկա ։**

PAQUET

3199· Cet un vrai paquet. —**Անշնորհք մարդ մ'է։**

3200· Donner à quelqu'un son paquet. —**Մէկը ճանբել. —Մէկը պապանձեցնել, ըմբերանել։**

3201· Risquer **կամ** hasarder le paquet. —**Երկբայական գործի մը մէջ մտնել։** Chacun promet enfin de *risquer le paquet*.

3202. Faire son paquet. —**Տունէն ելնել։**

3203. Plier son paquet. —**Գաղտագողի մեկնիլ։**

3204· Faire un paquet, des paquets sur quelqu'un. —**Մէկուն վրայ չարախօսութիւններ ընել, զրպարտել զայն ։**

PARIS

3205· Paris n'a pas été bâti en un jour (առակ) · —**Բարիզ մէկ օրուան մէջ չ'շինուեցաւ , այսինքն՝ մեծ գործերու կատարումը ժամանակի կը կարօտի ։**

PARLER

3206· Parler raison. —**Խելացիութեամբ խօսիլ։** —Parler politique, **քաղաքականութեան վրայ խօսիլ, իմաստասիրել։**

3207· Trouver à qui parler. —**Հակառակորդ գտնել. —Ձեռնարկի մը մէջ դժուարութեանց հանդիպիլ։**

3208· Je lui apprendrai à parler. —Խօսիլն ինչպէս կ'ըլլայն կը սորվեցնեմ իրեն։ (Այսինքն պիտի ստիպեմ զինքն յապագային աւելի զգաստ կերպով խօսելու։)

3209· Faire parler quelqu'un. —Մէկուն չըսած խօսքերն ըսած ընել, դէչ կերպով մեկնել մէկուն խօսքերը. —Մէկուն բերնէն խօսք որսալ։ Ne me faites pas parler, բերանս բանալ մի տայք։

3210· Parler à tort et à travers. —Ափեղցփեղ խօսիլ։

3211· Parler au hasard. —Առանց մտածելու խօսիլ, բերանը եկածը դուրս տալ։

3212· Un homme qui n'a pas fait parler de lui. —Մարդ մը որ համբաւ վաստկելու արժանի գործ մը չէ ըրած։

3213· Une femme qui ne fait point parler d'elle. —Կին՝ որ իւր վրայ խօսք բերել չ'տար, որ կանոնաւոր կեանք մը կը վարէ։

3214· Faute de parler, on meurt sans confession (առակ). —Չ'խօսողը՝ չ'խոստովանած կը մեռնի։ (Տեսակ մը յանդիմանութիւն է այս որ կ'ուղղուի մէկու մը, որ իւր փաստերը մէջ չ'է բերած գործոյ մը մէջ յորում զինքն կը դատապարտեն։)

PAROISSE

3215· Des manches, un habit de deux paroisses. —Երկու տարբեր գոյներով թեզանիք, հագուստ։

Quoiqu'ainsi que la pie, il faille dans ces lieux,
Porter *habit de deux paroisses.*

3216· Le coq de la paroisse. —Տեղւոյ մը ամենէն նշանաւոր անձը ։

PAROLE

3217· Porter la parole. —Ի դիմաց մէկուն խօսիլ ։

3218· Avoir la parole. —Խօսելու իրաւունք ունենալ ։

3219· Un homme de parole. —Իւր խոստմանց մէջ հաւատարիմ մարդ ։

3220· Parole d'honneur. —Պատուոյս վրայ ։

3221· Cet homme est à deux paroles. —Երկխօս է այդ մարդը . անոր խօսքերուն հաւատարմութիւն չ'ըլլար ։

3222· Les paroles sont femelles et les faits sont mâles (առակ) · —Գործին , իրողութեան նայինք , խօսքն արժէք չ'ունի ։

PART, PARTAGE

3223 Faire la part de. —Հաշուի առնուլ ։ Cet acteur a peu réussi dans son début, mais il faut *faire la part* du trouble, de la timidité.

3224· Faire part de quelque chose à quelqu'un. —Տեղեկութիւն տալ, զեկուցանել, իմացնել ։

Il m'a *fait part* de ses craintes. —Billets de faire part. —(Ամուսնութիւն, ծնունդ, մահ) զեկուցանող տոմսակք. —Մասնակից ընել. —Prendre part à. —Մասնակից ըլլալ։ Je *prends part* à votre douleur, à votre joie. —Il a *pris part* à cette entreprise, à la conspiration.

3225· Prendre une chose en bonne, en mauvaise part. —Աղէկ մտքով, չար մտքով առնել բան մը։ Il *prend* toutes mes paroles *en mauvaise part*.

3226· Pour ma part, pour sa part. —Գալով ինծի, իմ մասիս, գալով իրեն։

3227· A part. —Մէկ դի, մէկ կողմ, զատ։ Mettez cela *à part*. —Բաց ի։ *A part* quelques auteurs favoris, j'ai renoncé à tous les livres. —Faire bande à part. —Միաբանութենէն, ընկերութենէն զատուիլ։ —A part moi. —Իւրովի։ Je disais *à part moi*.

3228· Avoir sa part au gâteau. —Ճահաւէտ գործոյ մը մէջ (ինչպէս ժառանգութիւն) բաժին ունենալ, կարկանդակէն բաժին ունենալ։

3229· C'est le partage de Montgomery. —Ամենքը մէկ կողմն է, միւս կողմը ոչինչ։

PARTI

3230· Faire un mauvais, un méchant parti à quelqu'un. —Մէկուն չարիք հասցնել։

3231· Prendre le parti de quelqu'un. —Մէկուն թեր ելնել։

3232· Être, se ranger du parti de quelqu'un. —Մէկուն ձեռնտու ըլլալ։ Il *est* toujours *du parti* des malheureux, des opprimés.

3233· Prendre son parti. —Հաստատամտութեամբ բան մը միտքը դնել. —Հպատակիլ, յանձն առնուլ։ Dès qu'on lui eut fait voir que sa maladie était sans espérance, il *prit son parti*·

3234· Prendre parti. —Զինուորութեան մտնել։ Il a déserté, et *pris parti* chez les ennemis.

PARTICULIER

3235· En mon particulier. —Ըստ իս։ *En mon particulier*, je suis d'avis qu'il a bien fait.

3236· Vivre en son particulier. —Առանձինն, իւր տունը ճաշել։ Il vivait avec un de ses amis; il vit aujourd'hui *en son particulier*.

PARTIE

3237· Prendre quelqu'un à partie. —Մեղ հասած վնասը, չարիքը մէկուն վրայ ձգել. —Մէկուն դէմ դատ բանալ։

3238· Il fait bien ses parties. —Իւր օգուտը գիտէ։

3239· Faire bien, tenir bien sa partie. —Զարժանն ու պատշաճը կատարել։

PARTIR

3240· A partir de . . . —Սկսեալ։ *A partir d'*aujourd'hui, etc.

3241. A partir de là. —Եթէ այդպէս ալ ըլլար։ Vous prétendez que l'homme n'est pas libre; *à partir de là,* nos actions ne seraient ni bonnes, ni mauvaises.

3242. Partir d'un grand éclat de rire. —Յանկարծակի բարձրաձայն խնդալ. (քահ քահ ծիծաղմամբ, դղրդմամբ)։

PAS

3243. Marcher à pas comptés. —Համրանքով քալել։

Ainsi dit, il vient *à pas comptés,*
Se dit écolier d'Hippocrate.

3244. Un pas glissant. —Առիթ՝ յորում դըժուարին է աղէկ վարուիլ (կ'ըսուի մանաւանդ կնոջ մը վրայ խօսելով)։

3245. Faire un faux pas. —Փոխաբերաբար գործածուած առեն կը նշանակէ սխալել, սխալ քայլ մը առնել։

3246. Mettre quelqu'un au pas. —Մէկուն խելքը գլուխը բերել, պարտականութիւն կատարել տալ անոր, հնազանդեցնել զայն։

3247. Marcher à pas de géant. —Հսկայաքայլ յառաջադիմել։

3248. De ce pas. —Անմիջապէս, հիմայ։ J'y vais *de ce pas.*

Elle peint de bourgeons son visage guerrier,
Et s'en va *de ce pas* trouver le trésorier.

3249· Il n'y a que le premier pas qui coûte. —Խնդիրն առաջին քայլին վրայ է. պարկեշտ մարդն նախ դժկամակութիւն կ'զգայ մոլութեան ճանբուն մէջ մտնելու, բայց անգամ մ'որ մտնէ, այլ եւս դուրս չ'կրնար ելնել։

3250· Sauter le pas. —Ակամայ բան մ'ընել. —Մեռնիլ։ Le pauvre homme a été longtemps malade, mais enfin il a *sauté* կամ passé *le pas*.

3251· Emboîter le pas à quelqu'un. —Փոխաբերաբար գործածուած ատեն կը նշանակէ մեքենաբար մէկուն հետեւիլ։ Il obéit à la consigne, *emboîte le pas*, se désapprend de toute initiative.

3252· Venir à pas de loup. —Ոտքի ձայնը չը հանելով, գողի պէս գալ։

PASSE, PASSER

3253· Être en passe de . . . — . . . վրայ ըլլալ։ Il *est en passe* d'avoir un bon emploi. —Il a fait un beau mariage, et le voilà *en passe* de faire fortune.

3254· Tour de passe-passe. —Փոխաբերաբար գործածուելով կը նշանակէ ճարտար խաբեութիւն։

3255· Un homme qui porte avec lui son passe-port. —Մարդ մը որ իւր բարի դիմօքն ամէն տեղ լաւ ընդունելութիւն կը գտնէ։

3256· Passer chez quelqu'un. —Մէկուն տունը երթալ, մէկուն հանդիպիլ։ Je *passerai chez* vous ce soir en allant au spectacle.

3257· Passer debout. —Ապրանքը քաղաքէն անցնել՝ առանց որոշեալ սակը վճարելու։ —Փոխուիլ, անցնիլ։

3258· Passer outre. —Ալ աւելի յառաջ երթալ. —Աւելցնել (խօսքերուն կամ գործերուն վրայ)։ Il ne se contenta pas de dire que . . . il passa outre.

3259· En passer par. —Հպատակիլ, յանձն առնել։ J'*en passerai par* où il vous plaira.

3260· Passer par-dessus. —Առ ոչինչ գրել։ *Passer par-dessus* toutes les difficultés. —Il faut passer là-dessus. Այդ յանցանքին ներելու է, չը տեսնելու զարնելու է այդ յանցանքը։

3261· Passer pour. —Համարուիլ։ Il *passe pour* un homme de bien. —Il *passe pour* sage, *pour* un sage.

3262· Y passer. —Պատիժ կամ նեղութիւն մը կրել։ Il faut *y passer*.

3263· Passe. —Աղէկ է, շատ աղէկ։ Eh bien, *passe,* je le veux.

3264· Que cela ne nous passe pas. —Խօսքը մէջերնիս մնայ, խօսքը դուրս չ'ելնէ, չը տարածուի։

3265· Contentement passe richesse. —Գոհունակութիւն գերազանցէ զհարստութիւն։

3266· Passer une somme par profits et pertes. —Բան մը բոլորովին կորուսեալ համարել։

Ծանօթ. — Կրկնատոմարի մէջ վնաս կրող հաշիւը պահանջող կ'ըլլայ շահ ու չէնէն և կը գրեն par profits et pertes.

PATA_QU'EST-CE

3267. Faire des pata-qu'est-ce. — Ընել այն անհեթեթ սխալները որ կը կայանան բառի մը ծայրը գտնուող sին տեղ t, և tին տեղ sի ձայն հանելու մէջ։

Ծանօթ. — Ահաւասիկ, ըստ Տոմէրկի, ծագումն այս բառին։ Կատակաբան մը թատրոն գացած էր և երկու չտես կանանց քով՝ օթեակի մը մէջ նստած էր։ Յանկարծ ձեռքին տակ հովահար մը կը գտնէ։ Այս հովահարը ձե՞րն է, կ'ըսէ անոնցմէ միոյն. — Il n'est point *z*-à moi (իլ նէ բուան զա մուա, իմս չէ). — Ձե՞րն է, զայն ներկայացնելով միւսին. — Il n'est pas *t*-à moi (իլ նէ բա թա մուա, իմս չէ)։ Այն ատեն մեր մարդը կ'ըսէ. Il n'est point *z*-à vous (զա վու), il n'est pas *t*-à vous (թա վու); je ne sais pas *t'à qu'est-ce* (չեմ գիտեր որո՛ւնն է)։

PATAUD

3268. Être à nage pataud. — Կ'ըսուի խօսելով լողացող շան մը վրայ. — Թափլտկիլ (ջուրը ինկած մարդը). — Ցղփութեան մէջ ըլլալ։ Vous en parlez à votre aise, vous qui *êtes à nage pataud*.

PATE, PATÉ

3269. Mettre la main à la pâte. — Անձամբ գործ

տեսնել, ուրիշներուն չը թողլով որ տեսնեն իւր գործը։

3270· Pâtes d'Italie. — Այսպէս կ'անուանեն թելահատը (vermicelle, շէհրիյէ), դդմաճ (macaroni, մաքառնա), ևն։

3271· Un gros pâté. —Գէր, թոթոշիկ տղայ մը։

PATTE

3272· Graisser la patte à quelqu'un. —Մէկուն նուէր մը ընել որպէս զի բերանը գոցէ, մեզ դէմ խստութիւն ի գործ չը դնէ։

3273· Faire patte de velours à quelqu'un. — Փոխաբերաբար գործածուած առեն կը նշանակէ՝ շողոքորթ կերպարանքով, խօսելով մէկու մը վնասելու դիտաւորութիւնը պահել անկէ։

3274· Donner un coup de patte à quelqu'un. —Կծու և չարամիտ խօսք մ'ուղղել մէկուն։

3275· Tenir quelqu'un sous sa patte. — Մէկը իւր իշխանութեան տակը ըլլալ, այնպէս որ ուզած առենը կրնայ անոր վնասել (ինչպէս մուկն՝ կատուէն բռնուելով՝ սորա իշխանութեան տակ է)։

3276· Une patte d'araignée. —Նրհարացեալ, ծիւրեալ ձեռք։

PAVÉ

3277· Être sur le pavé. — Տուն, բնակարան չ'ունենալ. —Անպաշտօն մնալ։

3278· Tenir le haut pavé. —Առաջին տեղը բռնել, մեծարգի ըլլալ։

3279· Donner le haut pavé à quelqu'un. —Մէկու մը հետ ճամբան գացած ատեննիս՝ տուներուն մերձաւորագոյն տեղը թողուլ անոր . (ինչպէս քաղաքավարութիւնը կը պահանջէ երբ մեզմէ բարձրաստիճան կամ աւելի տարիքոտ մէկու մը հետ երթանք)։

PAVILLON

3280· Baisser pavillon. —Պարտութիւնը խոստովանիլ, տեղի տալ։ Vos raisons sont meilleures que les miennes, je cède et je *baisse pavillon*.

3281· Se ranger sous le pavillon de quelqu'un. —Մէկուն պաշտպանութեան տակ մտնել։

3282· Amener le pavillon. —Անձնատուր ըլլալ։

PAYE, PAYER

3283· Haute paye. —Առատագոյն թոշակ։

3284· Vous me paierez cela ! il me le payera ! —Ըրածիդ վրայ պիտի զղջաս, ըրածին վրայ պիտի զղջայ, վրէժս քեզմէ, իրմէ պիտի լուծեմ։ (Կ'ըսուի նաեւ Vous le payerez plus cher qu'au marché)։

3285· Payer en monnaie de singe. —Պարտապահանջը ծաղրել փոխանակ պարտքը վճարելու։

Ծանօթ. — Ակնարկութիւն այն հրամանին՝ ըստ որում Բարիզի Բըդի-Բօնի վրայէն անցնող կապիկին

համար , այս կենդանւոյն տէրը ազատ էր տուրք վճարելէ , սա պայմանաւ որ սա պիտի խաղցնէր զայն թագաւորին առջեւ ։

3286· Payer tribut à la nature· —Մեռնիլ ։

3287· Qui casse les verres les paie (առած)· —Ամէն մարդ իւր յանցանաց պատիժը կը կրէ ։

3288· Payer quelqu'un de retour. —Մէկէ մը ընդունած ծառայութեան փոխարէն ծառայութիւն մատուցանել ։

3289· Payer d'ingratitude. —Ապերախտ գըտնուիլ ։

3290· Payer pour les autres. —Ուրիշներուն տեղ պատիժ կրել ։

3291· Payer de sa personne. —Ինքզինքը վտանգի տակ դնել ։ PAYS (բէյի) ։

3292· Un pays de cocagne. —Երկիր որ կենաց համար կարեւոր եղած բոլոր առաւելութիւններն ու հաճոյքներն ունի , ուր ամէն ինչ առատօրէն կը գտնուի ։

3293· Un pays perdu. —Հեռաւոր , անմարդաբնակ երկիր մը ։ (Գրեթէ նոյն իմաստով կը գործածուի նաեւ pays de loup) ։

3294· De quel pays venez-vous? —Դո՞ւ միայն կաս յԵրուսաղէմ ։ (Ընտանեբար կը գործածուի երբ աշխարհածանօթ բան մը չը գիտեր մէկը) ։

3295· Voir du pays. —Ճանապարհորդել ։

3296· Faire voir du pays à quelqu'un· —Մէ-կուն միշտ, նեղութիւն հասցնել։

3297· Courir le pays. —Ասդին անդին վազել, թափառիլ։

3298· Se trouver en pays de connaissance. — Ծանօթներու հետ գտնուիլ։

3299· Vous êtes bien de votre pays — Շատ պարզամիտ էք, բան չէք տեսեր։

PEAU

3300· Ne pas tenir dans sa peau. —Ուրախու-թեամբ, հպարտութեամբ մի ըլլալ։

3301· Contes de Peau-d'âne. — Մանուկները զբօսեցնելու առասպել (մասալ)։

PÊCHE

3302· Un matelas, un coussin rembourré de noyaux de pêche. —Խիստ կարծր անկողին, բարձ։

PÉCHÉ

3303· Il n'en portera pas le péché en terre. —Վրէժս պիտի առնեմ իրմէ։

3304· A tout péché miséricorde (առակ)· — Ուրիշներուն նկատմամբ ներողամիտ ըլլամք, եթէ կ'ուզեմք որ ուրիշներն ալ մեզ համար ներողամիտ ըլլան։

3305· Le péché mignon. —Մէկուն սովորական մոլութիւնը։ La médisance est son *péché mignon.*

PEIGNE

3306 Donner un coup de peigne à quelqu'un. —*Մէկը ծեծել։*

PÈLERIN

3307· Je connais le pèlerin. —*Գիտեմ որ խնդրոյ, խօսքի նիւթ եղող մարդը ճարտար, խորագէտ է։*

PELLE

3308· Remuer à la pelle. —*Պարբերութիւն որ կը նշանակէ թէ սեռի խնդիրին (տէրբայինին, եթէ բայը կրաւորական է) ցուցուցած առարկայն մեծ քանակութեամբ կը գտնուի։* Les hommes capables de diriger la Comédie-Française ne *se remuent pas à la pelle.*

3309· C'est la pelle qui se moque du fourgon (առակ)․ —*Մրոտն կը ծաղրէ զմրճոտն (գազան գազանա տիպին գարա տըր տէմիշ․ կ'ըսուի մէկու մը համար որ ծաղրած մարդուն թերութիւններն ունի)։*

PENDRE

3310· Dire de quelqu'un pis que pendre. —*Կրցածին չափ չարախօսել մէկուն վրայ։*

PÉNÉLOPE

3311· C'est la toile de Pénélope. —*Պէնէլոպայ կտաւն է։ (Կ'ըսուի գործի մը համար որ յառաջ չ'երթար, թէեւ անընդհատ կ'աշխատին անոր վրայ)։*

On a comparé à la *toile de Pénélope* **le Dictionnaire historique de l'Académie,** dont l'achèvement ne demandera pas moins de plusieurs centaines d'années; nous trouvons que ce rapprochement n'est pas précisément exact, puisque le travail du jour est si peu de chose qu'on n'a pas besoin de la nuit pour le défaire.

Ծանօթ. — *Իւր բազմաթիւ տարփածուաց պահանջումներէն ազատելու համար, Պէնէլոպէ խոստացած էր այն ատեն միայն ընտրութիւն ընել, երբ աւարտէր Ոդիսեւսի հօր՝ Լայէրտայ պատանքին համար պատրաստած կտաւն, եւ որ եւ է ընտրութիւն ընելու չստիպուելու համար, հաւատարիմ ամուսինն օրուան աշխատութիւնն կ'եղծանէր, եւ այսու կտաւն միշտ միեւնոյն տեղը կը մնար։*

PER

3312. Per fas et nefas. —*Ամէն հնարաւոր միջոցներով, օրինաւոր թէ ապօրէն։* Les ambitieux marchent *per fas et nefas* à la réalisation de leurs projets.

PERCÉ, PERCER

3313. Être bas percé. —*Ստակ, ինչք չունենալ։*
3314. Percer les nuits. —*Գիշերները անքուն անցնել։*

PERDRE, PERDU

3315. Perdre la tête. —*Գլխատուիլ.* — *Խելքը թռցնել։* J'ai tant d'embarras, que j'en *perds la tête.*

3316· Courir, crier comme un perdu. —Ամենայն զօրութեամբ վազել, պոռալ։

3317· Pour un perdu deux retrouvés (առակ)· —Կ'ըսուի իմացնելու համար թէ ըրած կորուստը բնաւ վախ չը պատճառեր, դիւրին է զայն դարմանել։

3318· Faire quelque chose à ses heures perdues. —Պարապ միջոցներուն ընել բան մը։

PERLE

3319· Jeter des perles devant les pourceaux. —Խոզերուն առջեւ մարգարիտ նետել, այսինքն՝ տգէտի մը առջեւ խօսիլ այնպիսի իրաց վրայ որոց կարող չ'է խելք հասցնել։ Les auteurs des pièces sifflées s'en prennent toujours au mauvais goût du public, incapable, disent-ils alors, d'apprécier les mets savoureux qu'on lui sert, et ils se consolent avec le proverbe: *ne jetez pas des perles devant les pourceaux.*

3320· Ce n'est pas pour enfiler des perles. —Պարապ տեղը այսպէս չը վարուեցաւ, թէեւ ինքը բան մը չ'ըսեր։

3321· La perle des hommes. —Մարդկանց մարգարիտն, լաւագոյնն։

PÉROU

3322· Ce n'est pas le Pérou. —Ըսածիդ չափ, ըսածին չափ թանկագին բան մը չ'է։

PERRON

3323· A Noël au perron, à Pâques au tison (առակ). — *Երբ Ծնունդին՝ օդը մեղմ ըլլայ, Զատկին՝ օդը ընդհանրապէս ցուրտ կ՚ըլլայ։*

PERRUQUE

3324· Tête à perruque. —*Փոխաբերաբար գործածուած ատեն կը նշանակէ՝ ծանծաղամիտ ծեր որ իւր նախապաշարմանց մէջ կը յամառի։*

3325· Donner une perruque à quelqu'un. — *Մէկը յանդիմանել, պատժել։*

PERSAN

3326· Comment peut-on être Persan? —*Այս բառերը կը գործածուին մէկուն միամիտ զարմացումն ծաղրելու համար։* — Mmes de Guernay, les deux brebis de la maison, étaient trop molles ou trop chrétiennes pour haïr comme il faut. Leur âme droite, mais sans ressort, croyait difficilement au mal, et ne songeait point à lui livrer bataille. De même que les plaisants de Paris disaient, en 1764: *Comment peut-on être persan?* elles étaient femmes à s'écrier: Comment peut-on être méchant?

Ծանօթ. — *Այս ասացուածն առնուած է Մոնդէսքիէօի հետեւեալ նամակէն, զոր Ռիքօ կը գրէ Բարիզէն առ իւր բարեկամն՝ ի Զմիւռին։*

« Les habitants de Paris sont d'une curiosité qui va jusqu'à l'extravagance. Lorsque j'arrivai, je fus regardé comme si j'avais été envoyé du ciel: vieillards, hommes, femmes,

enfants, tous voulaient me voir. Si je sortais, tout le monde se mettait aux fenêtres; si j'étais aux Tuileries, je voyais aussitôt un cercle se former autour de moi; les femmes mêmes faisaient un arc-en-ciel nuancé de mille couleurs qui m'entourait. Si j'étais au spectacle, je trouvais d'abord cent lorgnettes dressées contre ma figure: enfin jamais homme n'a tant été vu que moi. Je souriais quelquefois d'entendre des gens qui n'étaient presque jamais sortis de leur chambre, qui disaient entre eux: il faut avouer qu'il a l'air bien persan. Chose admirable! je trouvais de mes portraits partout; je me voyais multiplié dans toutes les boutiques, sur toutes les cheminées, tant on craignait de ne m'avoir pas assez vu.

« Tant d'honneurs ne laissent pas d'être à charge: je ne me croyais pas un homme si curieux et si rare, et, quoique j'aie très bonne opinion de moi, je ne me serais jamais imaginé que je dusse troubler le repos d'une grande ville où je n'étais point connu. Cela me fit résoudre à quitter l'habit persan et à en endosser un à l'européenne pour voir s'il resterait encore dans ma physionomie quelque chose d'admirable. Cet assai me fit connaître ce que je valais réelement. Libres de tous ornements étrangers, je me vis apprécié au plus juste. J'eus sujet de me plaindre de mon tailleur, qui m'avait fait perdre en un instant l'attention et l'estime publiques, car j'entrai tout à coup dans un néant affreux. Je demeurais quelquefois une heure dans une compagnie sans qu'on m'eût regardé et qu'on m'eût mis en occasion d'ouvrir la bouche: mais si quelqu'un, par hasard, apprenait à la compagnie que j'étais Persan, j'entendais aussitôt autour de moi un bourdonnement: Ah! ah! monsieur est Persan! C'est une chose bien extraordinaire. *Comment peut-on être Persan!* »

PERSONNE

3327. Il n'y a plus personne au logis *կամ պարզապէս* il n'y a personne. —*Վերնատունը պարապ է, խելք չունի կամ ցնդած է։*

PERTE

3328· Se retirer sur sa perte. —*Յաղթուելէն ետքը խաղը ձգել· — Ձախողութեան պատճառաւ գործէ քաշուիլ։*

3329· Raisonner, discourir à perte de vue. —*Բարբանջել, սնոտի խօսքեր ընել, բանդագուշել։*

3330· En pure perte. —*Անօգուտ տեղը։* Vous prenez bien de la peine *en pure perte.*

PESANT

3331· Valoir son pesant d'or. —*Իւր ծանրութեանը չափ ոսկի արժել, այսինքն՝ ազնիւ, պատուական ըլլալ։*

PESTE, PESTER

3332· C'est un petit peste, une méchante, une petite peste. —*Այդ տղեկը (մանչ կամ աղջիկ) չարաճճի է, անառակ է։*

3333· Pester entre cuir et chair. —*Դժգոհ ըլլալ՝ առանց բերանը բանալ համարձակելու, ներսիդիէն ճշգոհալ։*

PÉTAUD

3334· La cour du roi Pétaud. —*Խառնափնդոր տուն, տեղ՝ ուր ամէն մարդ տիրաբար գործել կ'ուզէ։* Cette maison est *la cour du roi Pétaud.*

PÉTRIN, PÉTRIR

3335· Être dans le pétrin. — *Նեղութեան, տագնապի մէջ ըլլալ*։

3336· Un homme pétri de salpêtre. —*Զայրացկոտ մարդ*։

PHILIPPINE

3337· Bonjour, Philippine. —*Այս խօսքերը կ'ըսուին մէկու մը՝ որոյ հետ կը բաժնեմք, ճաշի ատեն, կրկին նուշ մը*։ (*Այս պարագային մէջ Հայերս կ'ըսեմք յաճախ Նոյէնէ ո՛վ առաջ Երուսաղէմ պէտք երթայ*)։

Ծանօթ. — *Այս բանը աւելի սովորական է Գերմանիոյ մէջ, ուր ծագումն առած է*։ *Արդ, այս պարագային Գերմանացի մը ուրիշին կ'ըսէ*. *Կուտըն մօրկըն, Ֆիլիպխըն* (*բարի լոյս, ամենասիրելիդ իմ*)· *ասկէ կը հետեւի թէ* Philippine*ը ուրիշ բան չէ բայց եթէ Գերմաներէն* vielliebchen *Ֆիլիպխըն բառին աղաւաղեալ արտասանութիւնն*։

PIÈCE

3338· C'est une bonne pièce. —*Չարաճճի, խորամանկ մէկն է*։

3339· Donner la pièce à quelqu'un. — *Մէկը կաշառել*։

3340· Un homme tout d'une pièce. —*Ո՛չ մարդահաճութիւն ո՛չ ճարպիկութիւն ունեցող մարդ, մէկը որ չը գիտեր ժամանակին յարմարիլ*։

3341. Il a dormi cette nuit tout d'une pièce. —Անընդհատ, առանց արթննալու քնացաւ ։

3342. Faire pièce à quelqu'un. —Մէկուն խաղ մը խաղալ, ծաղրել զայն ։

3343. Rendre à quelqu'un la monnaie de sa pièce. —Մէկէ մը ընդունած նախատանաց, հարուածներուն եւն. փոխարէն նախատինք, հարուած տալ անոր ։

3344. Une pièce de résistance. —Պնակ՝ ուր կերակուրը առատ է ։

PIED

3345. Sur le pied de. —Ըստ համեմատութեան, ըստ նմանութեան ։

3346. Avoir les pieds chauds. —Հանգիստ, դիւրակեաց ըլլալ ։

3347. Tenir pied à boule. —Բանի մը պարապիլ ։

3348. Prendre pied. — Հաստատուիլ, մուտ գըտնել ։ Ce jeune médecin n'a pas encore eu le temps de *prendre pied* dans le pays.

3349. Lâcher le pied. —Փախչիլ, յետս ընկըրկիլ. — Տեղի տալ, զիջանիլ, տկարանալ ։

3350. Haut le pied! —Օ՛ն, երթանք. —Faire haut le pied. —Փախչիլ, աներեւոյթ ըլլալ ։

3351. Gagner au pied. —Փախչիլ ։

3352. Prendre quelqu'un au pied levé. —Մեկ-

նելու , երթալու պատրաստուած ատեն մէկը բռնել. *—Անմիջապէս որոշում տալ ուզել մէկուն , առանց մտածելու ժամանակ տալու իրեն ։*

3353. Pied-plat. *—Փոխաբերաբար կը նշանակէ՝ անարգ , քծնող մէկը ։* C'est un *pied-plat.*

Ծանօթ. *—Երբ Կարոլոս Ե. մեծ կօշիկները վերցընել տուաւ տուգանաց ենթարկելով զանոնք որ կը գործածէին զայնս , բարձրակրուկ կօշիկներն նորաձեւութիւն եղան , և նոքա որ տափարակ և գրեթէ անկրուկ կօշիկներ կը հագնէին՝ գիւղացի կամ ոչինչ մարդ կը համարուէին , որով այդպիսիք անուանուեցան* pieds-plats.

3354. Être sur un grand pied dans le monde. *—Ընտիր կացութիւն մը , դիրք մը ունենալ ։*

Ծանօթ. *—Ակնարկութիւն ԺԴ. դարու ազնուականաց կօշիկներուն , որք երկուք ու կէս ոտք երկայնութիւն ունէին (իշխանի համար), երկու ոտք՝ (մեծ պարոնի մը համար) և մէկ ու կէս ոտք՝ (ասպետի մը համար) ։*

3355. Être réduit au petit pied. *—Առջի դիրքը , հարստութիւնը չ'ունենալ, ինկած ըլլալ ։*

3356. Avoir bon pied, bon œil. *—Աչալուրջ , աչքը չորս կողմը ըլլալ ։ (Կ'ըսուի մասնաւորապէս ծերունւոյ մը համար) ։*

3357. Ne savoir sur quel pied danser. *—Ինչ ընելիքը չ'գիտնալ, մեծ տագնապի մէջ ըլլալ ։*

3358· Être en pied. —Պատուոյ, հարստութեան տէր ըլլալ։

3359· Il ne faut pas qu'on lui marche sur le pied. —Անոր պոչին դպչիլ չ՛ըլլար։

3360· Il se trouve toujours sur ses pieds comme un biblot. —Իւր գործը միշտ աղէկ վիճակի մէջ պահելու գաղտնիքը գիտէ, ի՛նչ արգելքներու որ ալ հանդիպի։

3361· Lever le pied. — Գաղտագողի փախչիլ, աներեւոյթ ըլլալ։ (Ստէպ կ՛ըսուի անոնց համար որ կը փախչին իրենց չը վերաբերած բանը հետերնին տանելով)։

3362· Trouver chaussure à son pied. —Իրեն յարմար բանը, իրեն գործին յարմար մէկը գտնել։

3363· Travailler d'arrache-pied. —Անընդհատ աշխատիլ։

3364· A pied et à cheval. — Ամէն կերպով։ Quelle folie! me voilà prêt à vous le prouver *à pied et à cheval.*

3365· Faire le pied de grue. —Երկար ատեն ոտքի վրայ սպասել։

3366· Faire le pied de veau. —Գձձութեամբ մէկուն պատիւ ընել, մեծարել զայն։

PIERRE

3367· Faire d'une pierre deux coups. —Մէկ քարով երկու թռչուն զարնել։

3368· Une pierre d'attente. —*Փոխաբերական նշանակութիւնն է [illegible] մը որ ուրիշ կամ մէկ քան կէտ, բայց որ յարմար է աւելի ըլլալու։*

3369· Jeter la pierre à quelqu'un. —*Մէկը չարաչար մեղադրել։*

3370· Pierre d'achoppement. —*Քար գայթակղութեան. խոչնդոտ։*

3371· Vous jetez des pierres dans mon jardin. —*Ինծի քար կը նետես, այդ քարը ինծի է։*

3372· Jeter la pierre et cacher le bras. —*Գաղտուկ վնասել մէկուն։*

3373· Chercher la pierre philosophale. —*Փիլիսոփայական քարը, այսինքն՝ զանկարելին փնտռել։*

Ծանօթ. —*Փիլիսոփայական քարը հրաշագործ փոշի մ'էր որ ամէն տեսակ մետաղ ոսկւոյ փոխելու կարծեցեալ յատկութիւնն ունէր։ Քար կը կոչէին զայն, որովհետեւ, կ'ըսէին, կրնար շաղուիլ և հաճ զանգուած մը կազմել. փիլիսոփայական կոչուեցաւ, զի՞ այն ժամանակի փիլիսոփայներն կամ քիմիարարք այս բանին ետեւէն էին։*

3374· Il faut qu'il ait trouvé la pierre philosophale. —*Փիլիսոփայական քարը գտած ըլլալու է։ (Կ'ըսուի մէկու մը համար որ իւր եկամուտէն շատ աւելի ծախք կ'ընէ)։*

3375· Pierre qui roule n'amasse pas mousse (առակ). —*Ցանցախ պաշտօն, տեղ փոխողը երբէք ընչից տէր չ'ըլլար։*

PIGNON

3376· Avoir pignon sur rue. —Իրեն համար ա-ռանձին տուն ունենալ ։

PILE

3377· Donner une pile à quelqu'un. — Չարա-չար ծեծել մէկը ։

3378· N'avoir ni croix ni pile. — Սատակ չ'ու-նենալ ։

PILON

3379· Mettre un livre au pilon. — Գրքի մը թուղթերը պատռել ։

PILULE

3380· Avaler la pilule. —Չ'ուզած բանը ընել· առանց բերանը բանալու թշնամանք մը կլլել ։

3381· Dorer la pilule à quelqu'un. —Անուշու-թեամբ մէկու մը խնդիրը մերժել· —Քաղցր խօսքե-րով համոզել մէկը իրեն չ'ուզած բանը ընելու ։

PINACLE

3382· Mettre quelqu'un sur le pinacle. —Ան-չափ գովել զոք, մինչեւ երկինք բարձրացնել զայն ։

PION

3383· Damer le pion à quelqu'un. — Գերա-զանցել զոք ։

PIQUER

3384· Այս բայը այլ և այլ փոխաբերական նշանակութիւններ ունի. Բացակայներուն, պաշտօնին վրայ չը գտնուողներուն անունները գրել: On l’a *piqué* quatre fois ce mois-ci. Հրապուրել. հաճոյ ըլլալ: Il y a dans la physionomie de cette femme je ne sais quoi qui *pique* et qui attire.

3385· Piquer au vif. —Ի խոր խոցել:

3386· Piquer une tête. —Գլխիվայր ջուրին մէջ սուզիլ:

3387· Piquer les tables, l’assiette. —Հացկատակութիւն ընել:

3388· Se piquer au jeu. —Շատ սատկ կորսընցընելէ վերջ՝ յամառաբար խաղալ. —Դժուարութենէ չը վհատիլ:

PIQUET

3389· Planter le piquet. —Բանակ հաստատել. Ներհակն է Lever le piquet.

PLANCHE, PLANCHER

3390· Une planche pourrie. —Անապաւինելի մարդ:

3391· Faire la planche. —Ջուրին վրայ անշարժ կռնակի վրայ կենալ:

3392· Faire la planche aux autres. —Դժուարին եղող կամ այնպէս կարծուող բանի մը մէջ առաջին անգամ նետուիլ:

3393· Monter sur les planches. —Դերասան կամ դերասանուհի ըլլալ։

3394· Le plancher des vaches. —Ցամաք (հակադրութեամբ ծովու)։ J'attends le moment heureux de reprendre pied sur ce bon élément solide qu'on appelle assez spirituellement *le plancher des vaches.*

3395· Décharger, soulager le plancher. —Սենեկէն դուրս ելնել։

PLANTER

3396· Planter là quelqu'un. —Մէկը յանկարծ թողուլ։ Et voilà qu'un jour elle me *plante là* pour une espèce de chanteur espagnol. (Կ'ըսուի նաեւ Laisser en plant)։

3397· Arrive qui plante! —Աստուած ողորմած է, ի՛նչ կ'ուզէ թող ըլլայ։

3398· Planter quelque chose au nez de quelqu'un. —Բան մը մէկուն երեսին զարնել։ (Երբեմն planter ին տեղ plaquer բայը կը գործածեն)։

PLAT

3399· A plat, tout à plat. —Բոլորովին։ Nier, refuser *tout à plat.*

3400· Tout plat. —Կռնակի վրայ։ Tomber *tout plat.* —Être étendu *tout plat* dans son lit.

3401· Donner, faire merveille du plat de la langue. —Մեծ մեծ խոստումներ ընել։

3402· Servir un plat de son métier à quelqu'un. —Իւր գիտցածին, ընելու կարող եղած բանին ապացոյցը տալ։ (Յաճախ կը գործածուի խօսելով խաբեբայի մը վրայ)։

PLEIN

3403· En pleine mer. —Ծովուն մէջտեղը։ —En plein hiver. —Ձմեռուան մէջտեղը։

3404· Tout plein. —Շատ։ On trouve *tout plein* de gens qui pensent . . .

3405· A plein, à pur et à plein. —Բոլորովին։ Absous *à pur et à plein.*

3406· En plein, tout en plein. — Բոլորովին։ Il a perdu son procès *tout en plein.*

PLEURER

3407· Pleurer comme une Madeleine. — Շատ արցունք թափել։

3408· Pleurer comme un veau, comme une vache. — Կովու պէս՝ այսինքն շատ լալ։

PLOMB

3409· A plomb. —Վերէն վար իջնալ։ Ce mur est *à plomb.* —Le soleil tombe *à plomb* sur les habitants de la zone torride.

3410· Il lui faudrait un peu de plomb dans la tête. —Ուղեղը քիչ է, թեթեւամիտ է։

3411· Mettre du plomb dans la tête à quelqu'un. — Հրացանի կամ ատրճանակի հարուածով մէկուն գլուխը ջախջախել. — Անխորհուրդ մէկը ըրջացնել։

PLONGEON

3412· Faire le plongeon. —(Հրազէնի արձակումը լսած ատեն) գլուխը խոնարհեցնել։ Ceux qui n'ont jamais été à la guerre *font* ordinairement *le plongeon* aux premiers coups que l'on tire. — Փախչիլ. — Տկարանալ։

P L U I E

3413· Faire la pluie et le beau temps quelque part. —Կ'ըսուի մէկու մը համար՝ որոյ խորհուրդներովը կը գործեն ամէն ինչ տան մը մէջ։

3414· Parler de la pluie et du beau temps. —Գռեհիկ և աննշան՝ չնչին բաներու վրայ խօսակցիլ։

3415· Se cacher dans l'eau pour éviter la pluie. —Մէկ անտեղութենէ, վնասէ խորշիլ և աւելի մեծ անտեղութեան մը, վնասի մը ենթարկուիլ։

3416· Petite pluie abat grand vent (առակ)։ —Քանի մը քաղցր, շողոքորթիչ խօսքեր կրնան բարկութիւն մը ցածուցանել։

Ծանօթ. — Սոկրատայ կը վերագրուի այս առակը։ Իւր կինն՝ Քսանթիբէ՝ որ կ'երեւի թէ համբերատա-

րութեան տիպար մը չ'էր, որ մը իւր գլխուն վրայ աման մը ջուր թափած ըլլալով, փիլիսոփայն այս խորհրդածութիւնն ըրաւ ։

3417· Après la pluie vient le beau temps (առակ). —*Գէշ օրերու կը յաջորդեն աղէկ օրեր, ձախողութիւնը մշտատեւ չ'է ։*

PLUME

3418· Avoir une bonne *կամ* une belle plume. —*Գեղեցկագիր ըլլալ ։*

3419· Il y a laissé de ses plumes. —*Ստակէ ելաւ ։*

3420· Se parer des plumes d'autrui. —*Ուրիշներուն գործը իրեն վերագրել, այլոց փառօքն փառաւորուիլ ։*

PLUS

3421· On ne peut plus. —*Ցոյժ, չափազանց ։*

3422· Sans plus. —*Ոչ աւելի, անկէ աւելի չ'է ։* Je jouerai encore une partie, *sans plus*.

3423· Plus . . . plus. —*Որչափ . . . այնչափ աւելի ։ Plus* on est élevé en dignité, *plus* on doit être modeste. *Ներհական է* plus . . . moins. *Plus* vous lui en direz, *moins* il en fera.

3424· Qui plus, qui moins. —*Ոմանք շատ, ոմանք քիչ ։* Ils y ont tous contribué, *qui plus, qui moins*.

POÊLE

3425. Tenir la queue de la poêle. — *Գործոյ մը վարիչն ըլլալ և հետեւաբար ամենէն շատ նեղուողն ըլլալ։*

3426. Avoir un œil à poêle et l'autre au chat. —*Աչքը չորս կողմը ըլլալ, զգոյշ, շրջահայեաց ըլլալ։*

3427. Tomber de la poêle dans la braise (առակ). —*Պզտիկ վնասէ մը, վտանգէ մը ազատիլ մեծին մէջ իյնալ (Եաղմուրտան գաչարքէն տօլուեա թուտուլմագ)։*

3428. Porter le poids du jour et de la chaleur. —*Ուրիշներուն հանգչած կամ զուարճացած միջոցին աշխատիլ, տքնիլ։*

POIL

3429. Être au poil et à la plume. —*Ամէն բանի վարժ, ամէն բան ձեռնարկելու կարող ըլլալ։*

3430. Prendre du poil de la bête. —*Յաւ պատճառած բանը նորէն սկսիլ։* Vous êtes fatigué pour avoir dansé; il faut *prendre du poil de la bête.*

Ծանօթ. — *Այս բացատրութիւնը յառաջ եկած է հին սովորութենէ մը՝ ըստ որում անասնոց ոմանց խայթուածքին վրայ նոցա մազէն կը դնէին։*

3431. Un brave à trois poils. —*Պարծուկ, յախուռնաբան, ինքզինքը քաջ ցուցնող։* C'était *un brave à trois poils,* continua le capitaine, mais malepeste, il avait la tête chaude.

Մանօթ․ —Մազոտ աւած է այն ժամանակէն յորում գինուորք երեք մեծածայր մազով վերջաւորեալ մօրուք մը կը կրէին իրենց շրթանց տակ ։

3432․ Avoir du poil dans la main.—Ծոյլ ըլլալ ։

Մանօթ․ —Ինչպէս որ բազմագնաց ճամբու մը մէջ խոտ չ’աճիր, նոյնպէս և աշխատող ձեռաց մէջ մազ չը բուսնիր ։

POINT

3433․ A point կամ à point nommé. —Ի դէպ ժամու ։ Vous venez *à point nommé*, nous avons besoin de vous.

3434․ De tout point, en tout point. —Ըստ ամենայնի ։ C’est un homme accompli *de tout point*. —*En tout point* conforme à . . .

3435․ Faute d’un point, Martin perdit son âne (առակ) . — Գզտիկ բաներէն երբեմն մեծամեծ չարիքներ յառաջ կու գան . —Գործոյ մը յաջողութիւնը յաճախ անկարեւոր բանէ մը կախում ունի ։

3436․ Point de côté. —Փորի ցաւ ։

POINTE

3437․ Être en pointe de vin. —Գինիէն զուարթացեալ ըլլալ ։

3438․ Disputer sur la pointe d’une aiguille. — Զնչին բանի մը վրայ վիճաբանիլ ։

3439․ Faire une pointe. —Ճանբէն խոտորիլ ։

3440· Pousser sa pointe. — Իւր խորհուրդը՝ ձեռնարկը յառաջ տանիլ, և համ կնոջ մը դարպաս ընել յաջողելու յուսով։

POIRE

3441· Garder une poire pour la soif. — Ապագային համար, ծերութեան օրերուն համար՝ստակ մէկ կողմ դնել։

3442· Ce ne sont pas des poires molles. — Ունայն սպառնալիքներ չ'են ։

POIS

3443· La fleur des pois. — Վայելուչ, բարեշնորհ այր համ կին ։

3444· Donner un pois pour avoir une fève. — Պզտիկ նուէր մ'ընել մեծ նուէր մ'ընդունելու դիտաւորութեամբ ։

3445· Aller et venir comme pois en pot. — Անդադար շարժման մէջ ըլլալ։

POISSON

3446· Les gros poissons mangent les petits (առակ)· — Հզօրք տկարաց վրայ կը տիրապետեն ։

3447· Être heureux comme le poisson dans l'eau. — Թէ ներկային և թէ ապագային վրայ հոգ չ'ունենալ։

3448· Cet homme est moitié chair, moitié

poisson. — Ի՛նչ տեսակ մարդ ըլլայը, այդ մարդուն ի՛նչ բնաւորութիւն ունենալը չը հասկցուիր։

POIVRE

3449· Une barbe poivre et sel. — Աղէխառն (մէջը ճերմակ ինկած) մօրուք։

POLICHINELLE

3450· Le secret de Polichinelle. — Գաղտնիք մը՝ զոր ամէն մարդ իմացած է արդէն։

3451· Mener une vie de Polichinelle. — Ձեղխ կեանք մը վարել։

POMME

3452· Pomme de discorde. — Խնձոր հեռութեան, այսինքն՝ բարեկամաց, ծնողաց, եւ. մէջ գժտութեան պատճառ։

Ծանօթ. — Թետիսի եւ Պելոսի հարսանեաց հանդիսին, Հեռն (Discorde) սեղանին վրայ ոսկեղէն խնձոր մը նետեց՝ որոյ վրայ գրուած էր․ Գեղեցկագունին։ Այս խնձորը պատճառ եղաւ Հերայի, Աթենասայ եւ Աստղկան մէջ գժտութիւն ձգելու, եւ վերջապէս Պարիս խնձորն յաջողեցաւ տանել։ Ըստ այս, կ՚ըսեն donner la pomme à une femme, որ կը նշանակէ՝ շատ մը կանանց մէջէն՝ գեղեցկութեան մրցանակը կնոջ մը տալ։

3453· La pomme d'Adam. — Առն խռչափողին ցցուած մասը։

Ծանօթ. —Այս անունը հաւանականաբար ծագում առած է ժողովրդական այն կարծիքէն՝ ըստ որում Ադամ՝ դրախտին մէջ խնձորը ուտելէ վերջ՝ այս պտղոյն մէկ կտորը կոկորդին մէջ մնացած ըլլայ, և այս նշանը անցած ըլլայ իւր սերնդոց ։

PONT

3454. Pont aux ânes. —Բան մը զոր դիւրին է ընել, զոր ոչ ումեք ներելի է անգիտանալ, կամ որոյ մէջ ամէն ոք կրնայ յաջողիլ. —Աշակերտին խելացիութիւնը փորձող հարցումներ ։

Ծանօթ. — ԺԵ. դարու մէկ կատակերգութեան մէջ, կնոջմէն դժգոհ ամուսին մը կ'երթայ իմաստունի մը խորհուրդ հարցնելու ։ Վարդապետը բոլոր նորա տրտունջներուն կը պատասխանէ . «Իշուց կամուրջը դնա՛ (vade (երթ), tenez le pont aux asnes.) Մեր մարդը կ'երթայ քաղաքին այն կամուրջը ուրկէ էշերը կ'անցնին . կը տեսնէ փայտահար մը որ իւր յամառ էշն կը դանակոծէ սա բառերով . «Սուրա՛, Նոլլի, սուրա՛, սուրա՛ ։» Մարդը տուն կը վերադառնայ, և այս ազդեցիկ դեղն իւր կողակցին վրայ ի գործ կը դնէ . աստի pont aux ânes (հին Փրանսերէնով asnes) կը կոչուի բան մը որ ո և է դժուարութիւն չ'ընծայեր ։

3455. Elle a passé le pont de Gournay. —Ամօթը մէկ կողմ դրած է, յանդիմանութենէ չ'ամաչեր ։ (Կ'ըսուի ցոփակեաց կնոջ մը համար) ։

Ծանօթ. — Այն ժամանակները յորս արգելանի

մասին խատուԹիւն չը կար , Մառնի անդիի կողմը գտնուող Շէլ անուն վանուց կուսանք , կամուրջէն կ'անցնէին և Կուռնէյի վանականներուն այցելու-Թեան կ'երԹային ։ Ժողովուրդն այս այցելուԹիւն-ներէն գայԹակղեցաւ և վերի ասացուածն ծագում առաւ ։

PONTOISE

3456· Il a l'air de revenir de Pontoise. —Կ'ըսուի մէկու մը համար որ ապուշ ապուշ , զարմացած կը նայի , և ամենէն սովորական բաներուն՝ իսկ տեղեակ չ'է ։

PORT

3457· Arriver à bon port. — Անվնաս հասնիլ (նաւու կամ վաճառաց վրայ խօսելով)· — Ողջ առողջ հասնիլ ։

PORTE

3458· Sortir par la belle porte. — Դժուար գործի մը մէջէն պատուով դուրս ելնել ։

3459· Se ménager une porte de derrière. — Խոստումը չը կատարելու միջոց մը պահել ։

PORTER

3460· Cet homme porte le nez au vent. —Այդ մարդը բարձրամիտ կ'երեւի ։

3461· Porter la santé de quelqu'un, porter

une santé. —*Մէկուն կենացը խմել*։ A la fin du repas, on *porta les santés.*

3462· Porter à la tête. —*Գլուխ զարնել (գինւոյ և հոտերու վրայ խօսելով)*։ *Կ'ըսուի նաև* monter à la tête, donner dans la tête, entêter)։

POT

3463· C'est le pot de fer contre le pot de terre (առակ)·—*Այսպէս կ'անուանուի անհաւասար կռիւ մը*։

3464· Découvrir le pot aux roses. —*Գաղտնի խորհուրդ մը, խարդախութիւն մը երևան հանել*։

3465· Tourner autour du pot. —*Առաջարկութիւն մը մէկէն ի մէկ ընելու չը համարձակիլ, և պատ ի պատոյ խօսքերով զայն հասկցնել փորձել*։ (*Կը համապատասխանէ* lécher l'ours*ի*)։ Expliquez-vous clairement, sans tant *tourner autour du pot.*

3466· Sourd comme un pot. —*Կարի խուլ*·

3467· Un pot-pourri. —*Այլ և այլ նուագներու խառնուրդէ յօրինեալ երաժշտական եղանակ մը*·—*Տեսակ տեսակ անուշահոտ ծաղիկներէ կազմուած փունջ*·—*Կարկատուն մատենագրութիւն*։ C'est un *pot-pourri* de tout ce qu'il a jamais lu dans toutes sortes d'auteurs.

3468· Un pot-de-vin. —*Պարգև, վաճառքի մը գինէն զատ տրուած պարգև*։

3469· Être à pot et à rôt dans une maison. —*Ստէպ և ընտանեբար մէկուն տունը ճաշել*։

3470· Faire pot à part. — *Միաբանութենէն, ընկերութենէն ելնել, հրաժարիլ։*

3471· Le pot au noir. — *Անհաճոյ կամ վտանգաւոր բան մը ։*

3472· Payer les pots cassés. — *Ուրիշին վնասը կրել։*

POTAGE

3473· Pour tout potage. — *Ընդամէնը, միայն ։* Qui ne vous vit *pour tout potage* qu'un faquin de cuisinier.

POU

3474· Un pou affamé. — *Այսպէս կը կոչուի աղքատ մէկը որուն շահաւոր գործ մը տուած են, որոյ մէջ քիչ ժամանակէն հարստանալ կ'ուզէ ։*

POUCE

3475· Manger sur le pouce. — *Ոտքի վրայ, աճապարանօք ուտել, ճաշել։*

3476· Mettre les pouces. — *Վիճաբանութեան մը մէջ տեղի տալ։*

Ծանօթ· — *Հռովմայեցւոց մէջ, երբ կը տեսնէին որ ըմբիշ մը յաղթուելու վրայ էր, հանդիսատեսք երկու բթամատերնին իրարու կը միացնէին, և այս նշանին վրայ կռիւը կը դադրէր ։*

3477· Savoir quelque chose sur le bout du pouce. — *Բանի մը քաջահմուտ, քաջ տեղեակ ըլլալ·* (*Կ'ըսուի նաեւ* sur le bout du doigt).

3478· Et le pouce. — *Ընտանեկան ասացուած որ կը նշանակէ թէ քանակութիւն մը մեր խօսակցին ըսածէն աւելի է․ —եւլէ։* On dit qu'il a vingt mille francs de rente? — Oui, *et le pouce.*

3479· Serrer les pouces à quelqu'un. —*Բռնադատել, ստիպել մէկը որ գիտնալ ուզած բաներնիս մեզ խոստովանի։*

3480· Jouer du pouce. —*Ստակ համրել, վճարելու համար։*

POUDRE

3481· Jeter de la poudre aux yeux. — *Մէկը շլացնել։ (Գէշ մտքով կը գործածուի)։*

3482· Prendre de la poudre d'escampette. — *Կծիկը դնել փախչիլ։*

3483· Il n'a pas inventé la poudre. — *Կարճամիտ է։*

3484· Tirer sa poudre aux moineaux. —*Ծախք ընել բանի մը համար որ չ՚արժեր կամ որ չնչին հետեւանք մը միայն կու տայ։*

POUF

3485· Faire un pouf. — *Առանց պարտքը հատուցանելու փախչիլ։*

POULE

3486· C'est une vraie poule mouillée. —*Վախկոտ մարդ մ՚է։*

3487· Tuer la poule pour avoir l'œuf. —Ներկայ շահն ապագայ շահերու զոհել։

3488· C'est le fils de la poule blanche. —Բախտաւոր մարդ մ'է, ամէն բանածը կը յաջողի։

Du siècle les mignons, *fils de la poule blanche,*
Ils tiennent à leur gré la fortune en la manche;
En crédit élevés ils disposent de tout,
Et n'entreprennent rien qu'ils n'en viennent à bout.

3489· Cela fait venir la chair de poule. — Քստմնելի բան է։

3490· Un lait de poule. —Հաւկթի դեղնուցով և կաթով պատրաստուած հազի դեղ։

Allons, Babet, un peu de complaisance,
Un lait de poule et mon bonnet de nuit.

POUR

3491· Il était pour partir. —Մեկնելու վրայ էր։

3492· En être pour . . . —(Ինչքը, համբաւը) կորսնցնել, տուժել։ *Il en a été pour* ses dix francs.

POURCEAU

3493· Un pourceau d'Epicure. —Եպիկուրոսի խոզ։ (Այսպէս կ'անուանեն մարմնասէր, հեշտասէր մարդ մը)։

POUSSER

3494· Il va comme on le pousse. —Ո՛ր կողմ հրես՝ այն կողմը կ'երթայ, ուրիշին խորհրդոց կամ ըսածներուն շուտով կը հետեւի։

3495· Se pousser de nourriture. — *Փորը շատ կերակուրով լեցնել, թխմել։*

POUSSIÈRE

3496· Secouer la poussière de ses pieds. — *Չարեաց ո և է իւիք չը մասնակցիլ, չարերէն գէշ օ-րինակ չ'առնել։* En sortant de la retraite du médisant ou du calomniateur, *secouez la poussière de vos pieds.*

3497· Faire mordre la poussière à quelqu'un. —*Բանաստեղծական ասացուած՝ որ կը նշանակէ մէկը պատերազմի մէջ մեռցնել։*

POUVOIR

3498· N'en pouvoir plus. —*Վաստակաբեկ ըլլալ. յոգնութենէն հոգին բերանը գալ։* Il est accablé de travail, *il n'en peut plus.* — Ce cheval *n'en peut plus.*

PRÊCHER

3499· Prêcher dans le désert. —*Ունկնդիր չունենալ, կամ իւր ունկնդրաց լսելի չըլլալ։*

3500· Prêcher sur la vendange. —*Կ'ըսուի մէկու մը համար որ ճաշի ատեն, գաւաթ ի ձեռին անդադար կը խօսի, առանց խմելու։*

Messire Jean (c'était certain curé)
Qui *prêchait* peu, sinon *sur la vendange.*

PRENDRE

3501· Se laisser prendre. —*Խաբուիլ։*

3502· Prendre sur soi. —*Պատասխանատուութիւնը վրան առնել։* Je *prends sur moi* l'affaire. —*Je prends sur moi* la faute. —*Սիրտը դնել, որոշել։* J'ai eu le courage de *prendre* ce voyage *sur moi.* —*Ինքզինքը նեղել, ստիպել։* J'ai *pris sur moi* pour ne pas lui répondre. —*Իւր վրայ առնել։* Il *prend sur կամ pour soi* tout ce qu'on dit des autres.

3503· Prendre trop sur soi. —*Իւր կարողութենէն վեր բաներու ձգտիլ։*

3504· Prendre le dessus. —*Կազդուրուիլ, զօրանալ։*

3505· Prendre jour. —*Օր սահմանել, որոշել։*

3506· Se prendre de vin. —*Գինովնալ։*

3507· A tout prendre. —*Ամէն բան հաշուելով, ամէն ինչ ի նկատի առնելով։*

PEU

3508· A cela près. —*Ի բաց առեալ զայդ, եթէ զայդ ի նկատի չառնեմք, ատկէ զատ։* Il est un peu fantasque; mais, *à cela près,* c'est un aimable homme.

3509· A beaucoup de chose près. —*Հոմանիշ է* il s'en faut de beaucoup *ի* (*տես ի* beaucoup). —Il n'est pas, *à beaucoup près,* aussi riche qu'on le dît, *կարծուածին չափ հարուստ ըլլալու շատ բան կ'ուզէ, շատ հեռի է կարծուածին չափ հարուստ ըլլալէ։*

3510· Serrer quelqu'un de près. —*Մէկուն ետեւէն իյնալ (դէրէ-էնի գօվալամագ)։*

3511· Se voir de près. —*Մենամարտիլ։* Il m'a insulté en public, mais *nous nous verrons de près.*

PRÉSENCE, PRÉSENT

3512· Faire acte de présence. —*Քաղաքավարութեան կամ պարտքը կատարած ըլլալու համար՝ վայրկեան մը տեղ մը երեւիլ և յետոյ երթալ։* Après avoir fait *acte de présence,* il se retira.

3513· Il n'est jamais présent. —*Միտքը երբէք վրան չէ։*

PRESSÉ

3514· Être pressé d'argent. —*Ստակի կարօտ ըլլալ։*

PRETENTAINE

3515· Courir la pretentaine *կամ* prétentaine. —*Ասդիս անդին ընդվայրայած թափառիլ։ (Եթէ կնոջ մը համար ըսուի այս խօսքը, պատուաբեր չէ իրեն համար։)*

PREUVE

3516· Faire ses preuves. —*(Գիտութիւնը, քաջութիւնը, եւն.) ցոյց ընել։*

PRIMO, PRIMUS

3517. Primo mihi. —*Նախ ինձ։ (Կը գործածուի նշանակելու համար թէ բան մը ամենէն առաջ ինքն ընել, առնել, ըսել կ'ուզէ, ինչ որ անձնասէրներուն զգացումն է։ Երբեմն կ'աւելցնեն նաեւ* secundo tibi, *նախ ինձ, ապա քեզ։*)

3518. Primus inter pares. —*Իւր հաւասարներուն մէջ առաջինն։* Le président d'une république n'est que le *primus inter pares.*

PRINCE

3519. Le prince des ténèbres. —*Սատանայ։*

3520. Être bon prince. —*Կ'ըսուի մէկու մը համար որ վեհանձնութիւն կ'ընէ այնպիսի պարագայի մը մէջ՝ յորում անարդար գտնուած են իրեն նկատմամբ։*

PRISE

3521. Lâcher prise. —*Ձեռքինը թող տալ. — Հալածելէ, կռուելէ ետ կենալ. — Առածը ակամայ ետ տալ։*

3522. Donner prise à la critique. —*Քննադատութեան, խծբծանաց պատճառ տալ։*

3523. En venir aux prises. —*Ծեծկուիլ։*

3524. Être aux prises avec la mort. —*Մահուան հետ կռուիլ, մեռնելու մեծ վտանգի մէջ ըլլալ։*

3525. Prise de corps. —*Ձերբակալութիւն։*

PRISON

3526· Être dans la prison de Saint Crépin. — *Շատ նեղ կօշիկներ հագած ըլլալ։*

PRIX

3527· Vendre à non prix. — *Արժէգինէն պակաս ծախել։*

3528· Vendre à vil prix. — *Վար գնով ծախել։*

3529· Au prix de. — *Համեմատութեամբ, քով։* Ce service n'est rien *au prix de* celui qu'il m'avait rendu.

PRICÈS

3530· Sans autre forme de procès. — *Պարզապէս, առանց դատաստանի, առանց հարցափորձի։*

> Le loup l'emporte et puis le mange,
> *Sans autre forme de procès.*

3531· Faire le procès à quelqu'un. — *Մէկն իբր ոճրագործ դատել.* — *Մէկը ամբաստանել։* Vous arrivez à propos, nous vous *faisions votre procès.*

3532· Faire le procès à une chose. — *Եպերել, պարսաւել, դատապարտել բան մը։*

PROPHÈTE

3533· Prophète de malheur. — *Այսպէս կ'անուանուի մէկը որ գէշ բաներու վրայ կանխասացութիւններ կ'ընէ։*

> *Prophète de malheur,* babillarde, dit-on,
> Le bel emploi que tu nous donnes!

3534· Nul n'est prophète chez soi (առակ)· — *Մարդ աւելի դժուարաւ պատիւ, յարգ կը գտնէ իւր ծնած տեղը քան այլուր։*

PROPOS

3535· A propos. —*Ի դէպ, ըստ պատշաճի.* — *Յարմար ատեն։* Vous venez *à propos.* —*Աղէկ միտքս ինկաւ։* *A propos,* j'oubliai de vous dire l'autre jour . . .

3536· A propos de rien. —*Ոչինչ բանի մը համար։* Il s'est fâché *à propos de rien.*

3537· A ce propos· —*Այս մասին։* On dit *à ce propos* . . .

3538· A quel propos ? A propos de quoi ? — *Ի՞նչ պատճառաւ։*

3539· A tout propos. — *Ամէն ատեն, յարմար ըլլայ թէ անյարմար։* Il parle de sa noblesse *à tout propos.*

3540· Hors de propos. —*Տարադէպ։* A propos, *hors de propos,* il faut toujours qu'il parle.

PROUVER

3541· Qui veut trop prouver ne prouve rien (առակ)· —*Յաճախ, բան մը աւելի յստակ ցուցնել ուզելով՝ մարդ բոլորովին կը խառնակէ զայն։*

PRUNE

3542· Pour des prunes. —*Պարապ տեղը, ոչինչ*

քանի համար ։ Ce n'est pas *pour des prunes* qu'ils se sont rassemblés. —Ah ! ruban tant qu'il vous plaira, mais ce le où elle s'arrête, n'est pas mis *pour des prunes*.

PUCE

3543· Secouer les puces à quelqu'un. —Սաստիկ ծեծել. —Խստիւ կշտամբել ։

3544· Avoir la puce à l'oreille. —Գործոյ մը յաջողութեան վրայ անհանգիստ ըլլալ ։

Q

QUADRATURE

3545· Il a trouvé la quadrature du cercle. —Հեգնօրէն կ'ըսուի մէկու մը համար որ անիրականալի գաղափարներու ետեւէ է ։

QUAND

3546· Quand et quand. —Ընտանեկան ոճ՝ որ կը նշանակէ մի եւ նոյն ժամանակ, միանգամայն ։ Il est venu *quand et quand* nous. —Les Gaulois dressèrent une armée à double front, terrible à voir, et *quand et quand* merveilleusement propre pour bien faire. (Երբեմն երկրորդ quand ը կը զեղչեն, երբ ետեւէն գոյական մը կամ դերանուն մը գայ ։ Il est venu *quand et* moi.)

QUART

3547· Le tiers et le quart. —Այս այն ։ Conter

ses affaires au *tiers et au quart.* —Médire du tiers et du quart. —Գրեթէ ամէն մարդու վրայ չարախօսութիւն ընել։

3548· Passer un mauvais quart d'heure. —Տագնապալից վայրկեան մ'անցնել։

3549· Le quart d'heure de Rabelais. —Պանդոկի կամ ճաշարանի ծախքը վճարելու անախորժ վայրկեանը։

Ծանօթ. —Կ'ըսեն թէ Ռապըլէ, ի Հռովմ համբորդութենէ մը վերադարձին, ի Լիոն պանդոկի մը մէջ նեղութեան մէջ գտնուած է պարտքը վճարելու։

QUARTIER

3550· Demander quartier· —Ներում խնդրել։

3551· Ne point faire de quartier à quelqu'un. —Ամէնքն ալ մեռցնել, մէկը ողջ չ'ձգել. —Բնաւ չներել, ամենամեծ խստութեամբ վարուիլ մէկուն հետ։

QUATORZE

3552· Chercher midi à quatorze heures. —Դժուարութիւն, կնճիռ փնտռել հոն՝ ուր բնաւ դժուարութիւն չկայ։ ([illegible])

QUATRE

3553· Quatre à quatre. —Արագ արագ (սանդուղէն մը իջնել, ելնել)։ Je gravis *quatre à quatre* les marches de l'escalier.

3554· Faire quelque chose à la six, quatre, deux. —Եռանդով, մեծ փութով ընել բան մը։

3555· Un de ces quatre matins. —Մօտերս։

3556· Se mettre en quatre pour quelqu'un. —Ձեռքէն եկածն ընել՝ մէկուն հաճելի ըլլալու համար (չորս կտոր ըլլալ։)

3557· Fendre, couper un cheveu en quatre. —Մանրամասն, նուրբ ընտրութիւններ, զանազանութիւններ ընել, բծախնդիր ըլլալ։

3558· Quatre de chiffre. —Փոխաբերական իմաստն է ծուղկ, Թռչունի ծուղակ։

QUESTION

3559· Être en question. —Խնդրոյ տակ, խընդրոյ նիւթ ըլլալ։

3560· Mettre en question. —Խնդրոյ տակ ձըգել․ բանի մը վրայ տարակուսիլ․ —Վտանգի մէջ ձգել։ Cela *mit en question* l'existence du ministère.

QUEUE

3561· Sans queue. —Առանց ուրիշ բանի, լոկ։ Monsieur *sans queue*, c'était le frère du roi.

3562· S'en retourner la queue entre les jambes. —Կորակոր, ամօթալից ետ դառնալ։

3563· Il n'en reste pas la queue d'un, d'une. —Մէկը չ'մնաց։

3564· Prendre le roman par la queue. —Դեռ չամուսնացած՝ ամուսնաբար ապրիլ մէկուն հետ ։

3565· Couper la queue de son chien. —Քաղաքագիտական հնարքի մը դիմել՝ լաւ եւս յաջողելու համար իր նպատակին մէջ ։

3566· Rien n'est plus difficile à écorcher que la queue (առակ). —Գործոյ մը մէջ դժուարին կէտը՝ վախճանին հասնելն է ։

3567· Faire la queue à quelqu'un. —Մէկէ մը աւելի ճարպիկ, ճարտար ըլլալ ։

3568· A la queue gît le venin (առակ). —Կ'ըսուի գործոյ մը համար, որոյ վախճանը վտանգաւոր է ։

QUIA

3569· Être à quia. —Պապանձիլ, բերանը բըռնուիլ. չ'կարենալ պատասխանել ։

3570· Mettre quelqu'un à quia. —Պապանձեցընել ։

QUILLE

3571· C'est un grand abatteur de quilles. —Ցախուռնախօս, պարծենկոտ մ'է ։ (Նոյն իմաստով կ'ըսուի il abat bien du bois եւ համառօտութեամբ il en abat) ։

3572· Prendre son sac et ses quilles. —Ունե-

ցածը առնելով ելնել երթալ․ (prendre ses cliques et ses claques)։

QUITTE

3573· Être quitte envers quelqu'un. —*Երախ-տահատոյց ըլլալ*։

3574· En être quitte pour . . . — . . . *ով ա-զատիլ*։ J'en ai *été quitte* pour une égratignure.

3575· Être quitte à quitte. —*Հաւասար ըլլալ*։

QUOI

3576· De quoi. —*Այս բառերը կը գործածուին բանի մը կարեւոր եղածը, պատճառ, բաւական ըլլալու չափ բան նշանակելու համար, և յաճախ հայերէն իք մաս-նիկին կը համապատասխանեն (ուտելիք, խմելիք, հագ-նելիք, եւն)*։ Donnez-moi *de quoi* écrire. Il n'y a pas *de quoi* se fâcher. — Nous avons *de quoi* nous a-muser. — Il n'avait pas *de quoi* payer. — Il n'a pas *de quoi* manger. — Il n'y a pas de quoi *կամ լոկ* pas de quoi. — (*Շնորհակալ ըլլալու, կասկածե-լու, եւն.*) *բան չ'կայ, բան մը չ'է, չ'արժեր*։

3577· Comme quoi. —*Ինչպէս*։ Prouvez-lui *comme quoi* il se trompe.

QUOS

3578· Quos ego. —*Այս լատիներէն բառերն ժո-ղովուրդի սպառնալիք իմաստով կը գործածուին*։ Quand tout un peuple se soulève, quel serait l'homme assez fort et assez hardi pour lui dire: *quos égo.*

Ծանօթ. — Բառ առ բառ կը նշանակէն Նոտա, եւ. բայց որովհետեւ այս բառերով կ'սկսի Վիրգիլիոսի մէկ ոտանաւորը յորում Պոսիդոն զայրացեալ՝ կ'սպառնայ հողմոց դէմ, որք առանց իրմէ հրաման առած ըլլալու, փոթորիկ մը յարուցած են, վերի իմաստով կը գործածուին։

R

RAGE

3579· Faire rage. — Շատ չարիք գործել· Les soldats ont été chez lui, et ils y ont *fait rage.*

3580· Dire rage de quelqu'un. — Մէկուն վրայ ամէն կերպով չարախօսել·

RAISON

3581· Comme de raison. — Որպէս պատշաճ է։ . . . Il y avait là un vieux barbon qui ne voulait point lâcher la jeune fille, qui se disait son grand père, qui pleurait, qui hurlait, et qui ne savait à qui faire ses supplications; on allait, *comme de raison,* le tuer, et voilà Mohély qui se jette entre eux et les soldats . . .

3582· Plus que de raison. — Զափէն աւելի, պատշաճից սահմանէն դուրս։ Il a bu *plus que de raison.*

3583· A raison de. — Համեմատութեամբ։ On paya cet ouvrier *à raison de* l'ouvrage qu'il avait fait. — A raison de tant pour cent. —Սաչափ առ հարիւր։

3584· Pour raison de quoi. — Այս պատճառաւ, վասն այսորիկ։

3585· Entendre raison. —Խօսք հասկնալ։ Vous avez beau essayer de le persuader; vous y perdez votre peine; il n'*entend* pas *raison*.

3586· Mettre quelqu'un à la raison. —Մէկուն խելքը գլուխը բերել. —Նուաճել։ Il *mit* ces furieux *à la raison*.

3587· Faire raison. —Մեկնել։

3588· Faire raison à quelqu'un. —Մէկուն կենացը խմել, երբ նա արդէն մեր կենացը խմած է։

3589· Rendre raison à quelqu'un. — Մէկուն հետ մենամարտիլ։

RAME

3590· Être, tirer à la rame. —Տաժանիլ, տըքնիլ, յոգնատաժան պաշտօն մը ունենալ։

3591· Mettre un livre à la rame. —Չը ծախուած գրքի մը թերթերը իբր պատատ գործածել։ Ce livre n'est bon qu'à *mettre à la rame*.

RANCART

3592· Mettre quelque chose au rancart. —

բան մը մէկ կողմ նետել՝ երբ անգործածելի դար- ձած է, կամ չեմք գործածեր զայն ։

RANG

3593· Être, se mettre sur les rangs. —*Բանի մը հետամուտ ըլլալ ։*

RAT

3594· Avoir des rats dans la tête. —*Խեղկա- տակ, զուարճաբան, բախուկ ըլլալ ։*

3595· Payer en chats et en rats. —*Կ'ըսուի պարտատէրի մը համար՝ որ ստակ չունի, և դէշ կերպով կը հատուցանէ ։*

3596· Prendre un rat. —*Չ'բորբոքիլ, կրակ չ'առնել (հրացանի վրայ խօսելով)·* —*Նպատակին մէջ չ'յաջողիլ ։*

RATELIER

3597· Manger à plus d'un râtelier. —*Այլ և այլ տեղերէ շահեր ընել ։*

RATISSER

3598· En ratisser à quelqu'un. —*Մէկուն խըն- դիրը մերժել ։*

Croyez-vous que dans la gloire
Fleury vous rétablira ?
L'on vous en ratisse, tisse, tisse.
L'on vous *en ratissera.*

RÉCHAUFFÉ

3599· C'est du réchauffé. —Այդ գրքին մէջ նոր բան մը չ'կայ։

RÉGALADE

3600· Boire à la régalade. —Առանց շրթունքը ամանին դպցնելու խմել։

REIN

3601· Avoir les reins forts. —Ընչաւէտ, հարուստ (կռնակը հաստ) ըլլալ։

RELIQUES

3602· N'avoir pas foi aux reliques de quelqu'un. —Մէկուն ըրած խոստմանց գործադրութեան հաւատ չ'ընծայել։

REMÈDE

3603· Un remède de bonne femme. —Ժողովրդական և պարզ դեղ՝ զոր բժշկութիւնը չ'յանձնարարեր, և որ սակայն շատ աւելի օգտակար կ'ըլլայ յաճախ։

3604· Un remède de cheval. —Կարի ազդու դեղ։

REMISE

3605· Être sous la remise. —Պաշտօնէն արձակուած ըլլալ. —Հիւանդութեան կամ ծերութեան պատճառաւ գործ մ'ընելու անկարող ըլլալ։

REMONTER

3606· Remonter sur sa bête. —*Կորուսած պաշտօնը նորէն ձեռք ձգել։*

REMORDRE

3607· Il n’y veut plus remordre. —*Նորէն ձեռք զարնել, սկսիլ չ'ուզեր (այն ինչ գործին)․ (ուսման) նորէն պարապիլ չուզեր։*

REMUER

3608· Remuer l’argent à la pelle. — *Ստակը թիով խառնել․ այսինքն շատ հարուստ ըլլալ։*

3609· Remuer ciel et terre. — *Երկինք երկիր իրար անցնել։*

RENARD

3610· Se confesser au renard. — *Գործոյ մը գաղտնիքը տալ մէկու մը՝ որ շահ ունի նորա յաջողութեան արգելք ըլլալէ։*

3611· Prendre martre pour renard. — *Սխալմամբ բան մը ուրիշ բան մը կարծել։*

3612· Une toux de renard. — *Մահառիթ հազ։*

3613· Écorcher le renard. —*Շատ խմած ըլլալուն համար փսխել։*

3614· Un bon renard ne mange pas les poule de son voisin (առակ)· — *Խոհեմ մարդը իւր բնակութեան մօտերը պարսաւելի գործ չ'ըներ։*

RENDRE

3615· Rendre des points à quelqu'un. —Մէկէ մը աւելի զօրաւոր ըլլալ կամ այնպէս կարծել ինքզինքը ։

3616· Dieu vous le rende. —Աստուած հատուցանէ ։ (Ալլահ ղէրէնէ ղին վէրսին) ։

RENOMMÉE

3617· Bonne renommée vaut mieux que ceinture dorée (առակ)· —Բարի համբաւն հարստութենէն լաւագոյն է ։

Ծանօթ. — Լուդովիկոս Ը.ի կինն՝ Բլանշ Թագուհին, եկեղեցին շքեղապէս հագուած ցոփակեաց աղջկան մը ողջոյն տուած ըլլալով, յապագային նմանօրինակ սխալման մը մէջ վերստին չիյնալու համար, հրաման հանել տուաւ թէ պոռնիկներուն արգիլուած էր ոսկեճամուկ գօտի կրել ։ Այս հրամանը աղէկ չը պահուեցաւ, և պարկեշտ կանայք մխիթարուելու համար վերի առակն չինեցին ։

REPIC

3618· Faire quelqu'un repic. —Պապանձեցնել ։

RESTE

3619· De reste. —Աւել աւելօք, պէտք եղածէն աւելի ։ Il a de l'argent *de reste.*

3620· Donner son reste à quelqu'un. — Մէկը ծեծել, յանդիմանել, խրատել. — Մէկուն յաղթել. ըմբերանել:

RETOUR, RETOURNER

3621· Être sur le retour. —Ծերանալու, տկարանալու սկսիլ:

3622· Le retour d'âge. — Կանանց այն ժամանակամիջոցը յորում ծննդաբերութեան կարողութիւնը կը կորսնցնեն:

3623· Vous ne savez pas de quoi il retourne. —Չ'էք գիտեր ինչեր կ'անցնին:

3624· Retourner quelqu'un de tous sens. — Ամէն ջանք ընել մէկու մը բերնէն գաղտնիք մ'առնելու համար:

RETRANCHEMENT

3625· Forcer quelqu'un dans ses derniers retranchements. — Մէկը պապանձեցնել, գործելու, պատասխանելու ամէն միջոց բառնալ մէկէն:

REVENDRE

3626· Avoir d'une chose à revendre. — Բանէ մը առատաբար ունենալ:

REVIRER

3627· Revirer de bord. —Միտքը փոխել:

RIEN

3628· Il n'y a rien que ... —Քիչ մը առաջ ... շատ ժամանակ չ'ըներ ... *Il n'y a rien qu*'il était ici.

3629· Rien de rien. —Չ'արժեր, խօսքը չ'ըլլար։ Je vous remercie du coup de main que vous m'avez donné. —*Rien de rien.*

3630· Comme si de rien n'était. —Իբր թէ ընաւ բան մը չ'էր եղած, չ'էր պատահած։

RIME, RIMER

3631· Il n'y a ni rime ni raison dans tout ce qu'il dit. —Ըսածներէն բան չ'հասկցուիր, անհանճարաբար կը խօսի։

3632· Rimer en Dieu. —Հայհոյել, երդնուլ։ C'est là qu'on *rime* richement *en Dieu.*

RIRE

3633· Tel qui rit vendredi, dimanche pleurera (առակ)․ —Այսօր խնդացողը վաղը կուլայ․ այսինքն՝ այս աշխարհի հաճոյքներ խիստ յողդողդ են։

3634· Rira bien qui rira le dernier. —Այս խօսքը կ'ուղղուի մէկու մը հասկցնելու համար անոր թէ իւր յաջողութիւնն և տեւական չ'պիտի լինի։

3635· Rire comme un bossu. —Շատ ծիծաղիլ։

RISQUE

3636· A tout risque. —Ինչ կ'ըլլայ ըլլայ, յաջողի թէ ոչ։

RISUM

3637· Risum teneatis. —Մի՛ խնդար, եթէ կըրնաս, կարելի՞ բան է որ մարդ ծիծաղը բռնէ ։ Supposez une tirade du Misanthrope dans la bouche d'un électeur ou d'un garde national, *risum teneatis.* —Que dites-vous de ce que je viens de vous raconter ? N'est-ce pas édifiant ? *Risum teneatis.*

RIVIÈRE

3638· Les petits ruisseaux font les grandes rivières. —Խնայողութիւն ընելով ընելով՝ մարդ վերջապէս կը յաջողի հարստութիւն ժողվելու ։

3639· L'eau va toujours à la rivière (առակ)· —Հարստութիւնը հարուստներուն կ'երթայ ։

ROBERT MACAIRE

3640· C'est un vrai Robert Macaire. —Ցանդուգն և անամօթ խարդախ մ'է ։

ROBIN

3641· Être ensemble comme Robin et Marion. —Գաղափարակից ըլլալ ։

3642· Il souvient toujours à Robin de ses flûtes. —Մարդ իր նախկին սովորութիւններն դիւրաւ չը կրնար կորսնցնել ։

ROCHE, ROCHER

3643· Trouver sa roche Tarpéienne. — Ժողովրդականութիւնը կորսնցնել։

3644· De la vieille roche. —Հին։ Noblesse de la vieille roche. —Amis de la vieille roche. —Ton père est *de la vieille roche,* dit un des jeunes gens.

3645· Rouler le rocher de Sisyphe. — Յոգնեցուցիչ և միօրինակ բան մ'ընելու դատապարտուած ըլլալ։

ROGER BONTEMPS

3646· C'est un Roger Bontemps. — Զուարճասէր է, հաճոյից բարեկամ է։

ROI

3647· Où il n'y a rien le roi perd ses droits. —Ստակ չունեցողէն չը պահանջուիր որ պարտքը վճարէ։ (Կ'ըսուի նաև On ne peut pas peigner un diable qui n'a pas de cheveux)։

3648· Travailler pour le roi de Prusse.—Ապարդիւն կերպով աշխատիլ։

3649· La cour du roi Pétaud. —Այսպէս կ'անուանեն խառնաշփոթ ժողով մը ուր ամէն ոք տէր, պետ ըլլալ կ'ուզէ։

3650· Le roi dit : Nous voulons. — Այս խօսքերը կ'ուղղուին տղու մը, իր յաւակնութիւնները, պահանջումներն ցածուցանելու համար։

3651· Faire comme le roi devant Pavie. — Բոլոր ունեցած ստակը խարճել։

ROSEAU

3652· S'appuyer sur un roseau. —Տկար մէկու մը վրայ ապաւինիլ։

ROUE

3653· Faire la roue. — Սիգալ։ Cet homme *fait la roue.*

3654· Être sur la roue. — Մեծ նեղութեան, տագնապի մէջ ըլլալ։

3655· Les plus mauvaises roues font le plus de bruit. —Ընդհանրապէս շատ պոռացող պոռչտող-ները՝ ամենէն շատ գործ տեսնողները չ'են։

3656· Pousser à la roue. —Ուրիշին գաղափարը յաջողցնելու համար ճիգ թափել։

3657· Cela sert comme une cinquième roue à un carrosse. —Բանի մը չը ծառայեր։

ROUSSIN

3658· Un roussin d'Arcadie. — Էշ։

ROYAUME

3659· Passer dans le royaume des taupes. — Զուարճաբանութեամբ կը գործածուի մեռնիլ նշանա-կութեամբ։

RUBRIQUE

3660· Savoir toutes les rubriques d'un métier. —Արհեստի մը բոլոր մանրամասնութեանց տեղեակ ըլլալ։

3661· Sous la rubrique de . . . —Լրագրութեան մէջ կը գործածուի ուր rubrique կը նշանակէ լրոյ մը աղբիւրն։ Այսպէս կ'ըսեն On nous écrit *sous la rubrique de* Berlin, եւ։

S

SABLE

3662· Avoir du sable dans les yeux. —Աչքերը քունէն ծանրացած ըլլալ։

3663· Le marchand de sable. —Երեւակայական էակ որով կ'սպառնան մանկիկներն որպէս զի աչքերնին գոցեն և քնանան։ Le *marchand de sable* qui passe tous les soirs en saupoudrant les paupières des hommes.

SABRER

3664· Sabrer une affaire. — Գործ մը անփութութեամբ, անճապարանօք կատարել։

3665· Un sac à vin. —Գինով, գինւոյ սպունգ։

3666· Avoir le sac. —Հարուստ ըլլալ։

3667· Prendre d'un sac deux moutures. —Մէկ

գործէն կրկին շահ ընել, մէկ բանին համար երկու անգամ սատակ առնել։

3668· Mettre quelqu'un au sac.—Պապանձեցնել։

3669· Être pris la main dans le sac. — Գողութիւն ըրած պահուն, յանցանքը գործած պահուն բռնուիլ։

3670· Autant pèche celui qui tient le sac, que celui qui met dedans (առակ). — Գողն և գողակիցն հաւասարապէս պատժելի են։

3671· Vider son sac. — Միտքը եղածը ամբողջովին ըսել։

3672· Remplir son sac. — Կուշտ ու կուռ ուտել, պարկը լեցնել։

3673· C'est une affaire dans le sac. — Գործը յաջող վիճակի մէջ է։

SAIGNER

3674· Saigner du nez. — Փոխաբերաբար գործածուած ատեն կը նշանակէ վախկոտիլ (փորին ցաւը բռնել)։ Il fit d'abord le fanfaron, puis il *saigna du nez.*

SAINT

3675· C'est un pauvre saint. —Առանց արժանեաց ու վարկի մարդ մ'է։

3676· Chacun prêche pour son saint (առակ). Ամէն մարդ իրեն և իրեններուն ի նպաստ կը խօսի։

3677· Monté comme un saint George. —Աղէկ ձի հեծած ։

3678· Le saint du jour. —Այսպէս կ'անուանի մէկը որ քիչ ժամանակէ ի վեր համարում ստացած է, և որոյ վայելած պատիւը չ'ենթադրուիր որ երկարատեւ ըլլայ ։

3679· C'est un saint qui ne guérit de rien. —Տկար և երկչոտ մէկն է ։

3680· Un saint qu'on ne chôme pas. —Պաշտօնանկ, երեսէ ինկած մէկը ։

3681· Se recommander à tous les saints du paradis. —Ամէն մարդու պաշտպանութիւնը հայցել ։

3682· Ne savoir à quel saint se vouer. —Նեղութենէ մ'ազատելու համար ի՛նչ միջոց ձեռք առնելը, որո՛ւ դիմելը չ'գիտնալ ։

3683· Perdre tout son Saint Crépin. —Կ'ըսուի ընտանեբար մէկու մը համար որ բոլոր ունեցածը կը կորսնցնէ ։

3684· A tel saint, telle offrande (տուրք). —Մարդիկ կը յարգուին՝ ըստ իւրեանց արժանեաց ։

3685· Manger les saints.—Միշտ եկեղեցի երթալ ։

3686· Hardi comme un Saint Pierre. —Յանդուգն ուրացող ։

3687· Un Saint Jean-Bouche-d'Or. —Այսպէս կ'անուանեն զայն՝ որ առանց մտածելու, առանց հաշուելու և նոյն իսկ առանց ընկերական պատշա—

ճութիւններն ի նկատի առնելու՝ բերնին եկածը, մտքէն անցածը կ'ըսէ։

SANG

3688· Faire du *կամ* de mauvais sang. —*Սիրտը նեղանալ։*

3689· Bon sang ne peut jamais mentir.—*Պարկեշտ մէկու մը որդին սովորաբար իւր հօր բնութիւնն կը կրէ։*

SANGRADO

3690· Un docteur Sangrado. — *Անուս բժիշկ։*

SAPIN

3691· Sentir le sapin. —*Մեռնելու մօտ ըլլալ։*

SAS

3692· Passer au gros sas. —*Փոխաբերաբար կը նշանակէ հարեւանցի, վեր ի վերոյ քննել։*

SAUCE

3693· On ne sait à quelle sauce le mettre. —*Չ'եմ գիտեր թէ ի'նչ բանի օգտակար կրնայ ըլլալ, ի'նչ բան ձեռքէն կուգայ։*

3694· Faire la sauce à quelqu'un. —*Մէկը խստիւ յանդիմանել։*

3695· Il n'est sauce que d'appétit (առած). — ***Ախորժակն լաւագոյն համեմանքն է, ախորժակ ունեցողին ամէն կերակուր համով կու գայ։***

S A U F

3696· Sauf votre bon plaisir. —***Ձեր հաւանութեամբ, եթէ ձեզ հաճոյ կը թուի*** ([illegible])։

3697· Sauf le respect que je vous dois. —***Հանդերձ այն մեծարանօք զոր ձեզ կը պարտիմ։***

SAUT, SAUTER

3698· De prime saut. — ***Յանկարծակի։***

3699· De plein saut. — ***Քիչ ժամանակի մէջ, յանկարծ։*** Il arriva *de plein saut* à la plus haute dignité.

3700· N'aller que par bonds et par sauts. — ***Յախուռն կերպով խօսիլ, գործել։***

3701· Faire ***կամ*** franchir le saut. — ***Յետ երկար վարանման՝ հաստատ որոշում մը տալ։***

3702· Saute mouton. — ***Տեսակ մը մանկական խաղ։*** (***Տես ի*** Cheval fondu).

3703· Sauter aux yeux. —***Աչքի զարնել։*** Il y a dans ce tableau des défauts qui *sautent aux yeux.*

3704· Faire sauter quelqu'un. — ***Մէկը պաշտօնէն ձգել։***

3705· **Faire sauter les bouteilles.** —Շատ գինի խմել ։

SAVOIR

3706· Que je sache. —Կարծեմ, գիտնալս ։ Il n'y a personne à la maison, *que je sache.*

3707· Ne savoir rien de rien. —Բան մը չը գիտնալ ։

SAVON

3708· Donner un savon à quelqu'un. —Խստիւ յանդիմանել զոք, աղէկ մը լուալ ։ Je vais lui *donner un savon* d'importance.

SEC

3709· Employer le vert et le sec. —Ամէն միջոց ի գործ դնել ձեռնարկած գործին մէջ յաջողելու համար ։

3710· Boire sec. —Առանց ջուր դնելու խմել ։

3711· Un coup sec. —Ցանկարծակի տրուած հարուած, այնպէս հարկանող առարկայն հարեալ առարկային վրայ չը մնայ ։

3712· De l'argent sec. —Պատրաստ դրամ (argent comptant) ։

3713· Voir quelque chose d'un œil sec. —Առանց յուզուելու ականատես ըլլալ բանի մը ։

Ainsi donc *d'un œil sec tu verras* une femme
S'élancer à ta voix dans des gouffres de flamme.

3714· Être à sec. — Սնանկը հատանիլ, պարտուց տակի մնալ։

3715· Tout sec. — Լոկ։ Son revenu consiste *tout sec* en cinquante écus de rente.

SELLE, SELLETTE

3716· Une selle à tous chevaux. — Առած, ասացուած որ ամէն տեսակ խօսքի մէջ կը մտնէ. — Ամէն տեսակ հիւանդութեանց յարմար դեղ։

3717· Aller à la selle. — Ճեմիշ երթալ։ (Aller à la garde-robe).

3718· Tenir quelqu'un sur la sellette. — Ցատ մը հարցուփորձ ընել մէկուն բերնէն գաղտնիք մը առնելու համար։

SEMAINE

3719· Prêter à la petite semaine. — Մօտ պայմանաժամով և մեծ տոկոսով ստակ փոխ տալ։

3720· La semaine des trois jeudis. — Ծռազատկին, փետրուար 31 ին. (aux calendes grecques, à la venue des coquecigrues).

SENS

3721· Reprendre ses sens. — Ինքզինքին գալ, ուշաբերիլ։

3722· Mettre, appliquer tous ses sens à faire quelque chose. — Ամեն ջանք ի գործ դնել։

3723· De sens rassis. —Անխռով, հանդարտ մտօք։

3724· Sens dessus dessous. — Վեր ի վայր։ Renverser un objet *sens dessus dessous.*

3725· Sens devant derrière. —Հակառակ կողմէն (դեր.)։ Elle a mit son bonnet *sens devant derrière.* —Les Milanais révoltés ayant chassé la femme de Frédéric-Barberousse, montée *sens devant derrière* sur une vieille mule, l'empereur en tira la vengeance après les avoir subjugués.

SENTIR

3726· Sentir le gousset. —Քրտինք հոտիլ։

3727· Un ouvrage qui sent l'huile. —Երկասիրութիւն մը՝ որուն համար շատ աշխատուած է։

3728· Sentir son collège. —Դպրոցական հոտիլ։ (Կ'ըսուի անփորձ երիտասարդի մը համար)։

3729· Sentir la hart. —Կախաղանի արժանի ըլլալ։

3730· Cela sent son mardi-gras. —Կ'ըսուի անվայել խօսքի մը, գործի մը համար։

SEPTIÈME

3731· Être dans le septième ciel. —Երջանիկ ըլլալ։

SERPE

3732· Fait à la serpe. —*Անհեթեթ*, *անշնորհ*. —*Յոռի* (*մատենագրութիւն*). —*Կոպիտ* (*մարդ*)։

SERVIR

3733· Pour vous servir, à vous servir. —*Այո*, *հրամեր էք*։

SI

3734· S’il en fut. —*Կարի յոյժ*։ Honnête homme *s’il en fut.*

3735· Que si. —*Իսկ եթէ*։ *Que si* vous m’objectez . . .

3736· Si tant est que. —*Եթէ ճշմարիտ է թէ*։

3737· Si ce n’est. —*Միայն*։ Il vous ressemble, *si ce n’est* qu’il est plus petit.

3738· Avec un si on mettrait Paris dans une bouteille (առակ)· —*Պատասխան՝ որով կը դատապարտուի հակատրամաբանական առաջադրութիւն մը*։ Mais si, par exemple, . . . —Ah ! *avec un si on mettrait Paris dans une bouteille.*

3739· Un homme qui n’a ni si ni mais. —*Մէկը որ պատրուակ չըփնտռեր իւր խոստման*, *պարտուց կատարումը յապաղելու համար*։

SIÈGE

3740· Lever le siège. —*Տեղէն ելնել երթալ*։

3741· Mon siège est fait. —Բանը բանէն անցած է. անօգուտ է տուած խորհուրդդ, տեղեկութիւններդ։

SIFFLET

3742· Couper le sifflet à quelqu'un. —Պապանձեցնել։

SILLON

3743· Faire son sillon. —Օրական աշխատութիւնը, գործը կատարել։

SOI

3744· Rentrer en soi. —Զգաստանալ։

3745· Être à soi. —Անձին տէրն ըլլալ, ուրիշէն կախում չունենալ։

3746· N'être pas à soi. —Ինքզինքէն ելնել, անձին տէրը չըլլալ։ Dans l'ivresse on *n'est plus à soi.*

SOLEIL

3747· Entre deux soleils. —Առաւօտէն մինչև իրիկուն։ Voyager, marcher *entre deux soleils.*

3748· Avoir du bien au soleil. —Շատ կալուածներ ունենալ։

3749· Un déjeûner de soleil. —Կերպաս մը՝ որոյ գոյնը շուտով կը նետէ։

3750· Adorer le soleil levant. —*Նոր իշխանու-թեան մը յարգանք մատուցանել։*

SOT

3751· Un sot en trois lettres, un sot à trente-six carats. —*Կարի յոյժ, ծայրայեղ անմիտ։* Vous êtes *un sot en trois lettres,* mon fils.

3752· Sot comme un panier. —*Միտքը բան չը կարենալ պահելու, ուսմունք չ'կարենալ առնելու չափ անմիտ։*

SOUFFLER

3753· Souffler un emploi à quelqu'un. —*Գաղտնի դիմումներով խլել մէկէ մը պաշտօն մը՝ ո-րուն վրայ ապաւինած էր։*

SOUFFLET

3754· Donner un soufflet à Ronsard. —*Ֆրան-սերէն լեզուին դէմ անհեթեթ սխալ մ'ընել։*

SOUHAIT, SOUHAITER

3755· A vos souhaits. —*Առողջութի՛ւն, խեր ըլլայ (կ'ուղղուի փռնգտացողին*, Dieu vous bénisse!)։

3756· Je vous en souhaite. —*Աստուած տա՛յր որ ունենայիք. կը մաղթեմ որ ունենայք։ (Հեգ-նօրէն կ'ուղղուի մէկու մը որ դժուարին կամ ան-կարելի բաներ կը պահանջէ)։* Vous voudriez, au-

jourd'hui, un logement pour 1500 francs au centre de Paris ? Eh bien ! *je vous en souhaite.*

SOUL

3757· Manger son soûl. Կուշտ ու կուռ ուտել ։ —Il a dormi son soûl. —Ուզածին չափ քնացաւ ։ Laissez crier cet enfant tout son soûl. —Թող ուզածին չափ պոռայ այդ տղայն · —Si vous aimez le procès. il vous en donnera tout le soûl, tout votre soûl.

SOUPE

3758· Ivre comme une soupe. —Շատ գինով ։

SOURIS

3759· Souris qui n'à qu'un trou est bientôt prise (առակ) · —Այն որ պաշտպանութեան մէկ միջոց միայն ունի՝ շուտով կը յաղթուի ։

3760· C'est un nid de souris dans l'oreille d'un chat. —Անկարելի բան մ'է այդ ։

SOUVENT

3761· Le plus souvent. —Ընդհանրաբար կը գործածուի իբր բացասական պատասխան հարցման մը (հապա՞) ։ Ո՛չ, քա՛ւ լիցի ։ Lui écrirez-vous ? —Moi! lui écrire ! ah ! bien oui, *le plus souvent* !

SUBSTANCE

3762· En substance. —*Համառօտիւ , կարճ ի կարճոյ ։* Voici *en substance* de quoi il s'agit.

SUCRE, SUCRÉ

3763· Louanges à mi-sucre. —*Ակամայ տըրուած , կեղծ գովեստ ։*

3764· Faire la sucrée. —*Պարկեշտ՝ զգօն ձեւանալ (կնոջ վրայ խօսելով) ։* Oui, vous ne *faites* point tant *la sucrée*.

SUR

3765· Pour sûr. —*Անշուշտ , ապահովապէս ։* *Pour sûr,* il viendra.

3766· A coup sûr. —*Ստուգիւ , անվրէպ ։* Nous réussirons *à coup sûr*.

3767· Mettre quelqu'un en lieu sûr. —*Ապահով տեղ մը դնել զոք ․ —Բանտը դնել ։*

SYNAGOGUE

3768· Enterrer la synagogue avec honneur. —*Գործ մը , ձեռնարկած բանը աղէկ ի գլուխ հանել ։* Cet avocat a terminé sa carrière par un beau plaidoyer, il a *enterré la synagogue avec honneur*.

T

TABLATURE

3769· Il lui donnerait de la tablature sur cette matière. —Անկէ աւելի ճարտար է այս բանին մէջ։

3770· Entendre la tablature. — Խորամանկ ըլլալ։

3771· Donner de la tablature à quelqu'un. — Մէկուն աշխատութիւն տալ։

TABLE

3772· Faire table rase. —Հին կարծիքները, հին սովորութիւնները մտքէն հանել։

3773· Mettre quelqu'un sous la table. —Գինովցնել։

3774· On ne vieillit point à table (առակ)· — Այս առակը՝ որ որկրամոլներուն խիստ սիրելի է՝ կը նշանակէ թէ ճաշի ատեն, սեղանին վրայ ժամանակին ինչպէս անցնիլը չ'իմացուիր։

TABLETTE

3775· Rayez cela de vos tablettes. —Ատիկա մտքէդ հանէ, ատիկա ճշմարիտ չ'է։

TACHE

3776· Prendre à tâche de faire une chose. —

ձգնիլ, ջանալ, . . . իրեն բան գործ ընել։ Il semble qu'il ait *pris à tâche* de me ruiner.

TAILLIS

3777· Gagner le taillis. —Փախչելով տեղ մը ապաստանիլ։

TALON

3778· Tirer des soupirs de ses talons. —Կեղծ հառաչներ արձակել, ինքզինքը նեղել հառաչելու համար։

3779· Montrer les talons. —Փախչիլ։

TANNER

3780· Tanner le cuir à quelqu'un. —Ծեծել (տփել)։

TANT

3781· Tant bien que mal. —Սանկ նանկ։

3782· Tant et plus. —Շատ։

3783· Tant plus que moins. —Գրեթէ, քիչ մը աւելի քիչ մը պակաս։ Il a dix mille livres de rente, *tant plus que moins.*

3784· Tant mieux. —Աւելի աղէկ։ Ներհակն է tant pis, աւելի գէշ։ Si cela arrive, *tant pis.* — S'il ne se corrige pas, *tant pis* pour lui. —Թէ որ ինքզինքը չ՚ուղղէ, տուրը հէխան։

TENTALE

3785· Souffrir le supplice de Tentale. —Ձ'կարենալ յագեցնել բուռն եռանդ մը՝ որոյ առարկայն մեզ մօտ է։

Ծանօթ· —Անգութն Տանտալոս որ, չաստուածներն փորձելու համար, օր մը անոնց հրամցուցած էր իւր որդւոյն անդամներն, դատապարտուեցաւ Արամազդէն մշտնջենական անօթութեան մը և ծարաւի մը։ Լճակի մը ջուրն խոյս կուտար անդադար իւր պապակեալ շրթներէն· և երբ իւր ձեռներն կ'ուզէին բռնել իրեն մօտ կախուած պտուղներն, զայնս կրող ճիւղերն կը ցցուէին։

TANTE

3786· Faire une visite à ma tante. —Ժողովրդական լեզուաւ կը նշանակէ գրաւատունը (mont-de-piété) գրաւ մը տանիլ ստակ փոխ առնելու համար։ Comment faire? Il n'y avait qu'une visite à *ma tante* qui pût vaincre la difficulté.

TAPIS

3787· Mettre une affaire, une question sur le tapis. —Խնդիր մը առաջի դնել։

3788· Amuser le tapis. —Պարապ խօսքերով, պարապ բաներով ժամանակը անցնել, զբօսեցնել։ Il *amusait le tapis* pour gagner du temps.

3789· Mettre quelqu'un sur le tapis. —Մէկուն վրայօք խօսիլ։

TAS

3790· Se mettre tout en un tas. —Կծկտիլ։

TASSE

3791· Boire à la grande tasse. —Ծովը իյնալ, ծովուն մէջ խղդուիլ։

TATER

3792· Tâter le pouls à quelqu'un. —Մէկուն միտքը քննել։

3793· Tâter le terrain. —Զգուշութեամբ վար-ուիլ (կ'ըսուի նաեւ tâter le pavé)․ —Տկար սրունք ունենալ (ձիու վրայ խօսելով)։

TAU

3794· Mettre le tau à quelque chose. —Հա-ւանութիւն տալ։

TEL

3795· Tel quel. —Անշահ, անպիտան։ Il y a-vait dans cette chambre un lit *tel quel*. —Une compagnie *telle quelle*. —Des gens *tels quels*. —Իր վիճակին մէջ, նոյն պայմաններուն մէջ։ Je vous rends votre livre *tel quel*, votre somme d'argent *telle quelle*.

TEMPS

3796· Le bon vieux temps. —*Հին ժամանակները ։*

3797· Un temps de demoiselles. —*Առանց անձրեւի և առանց արեգական օդ ։*

3798· En son temps. —*Իւր կենդանութեանը ատեն ։*

3799· De mon temps. —*Իմ երիտասարդութեանս ատեն ։*

3800· Prendre son temps. —*Ցարմար առիթը չը փախցնել.* —*Պարապ ժամերուն , հանգստեամբ զբաղիլ բանի մը ։*

3801· Prendre le temps comme il vient. — *Ժամանակին յարմարիլ, բանէ մը չը խռովիլ, դէպքերուն յարմարիլ ։*

3802· Hausser le temps. —*Շատ խմել ։*

TENANT

3803· Les tenants et les aboutissants d'une affaire. —*Գործոյ մը պարագայները , հանգամանքը ։*

TENIR

3804· En tenir· —*Խաբուիլ.* —*Խմած ըլլալ ։* Il a bu plus que de raison, il *en tient*. —*Կնոջ մը զարնուիլ ։* Il *en tient* pour cette jeune fille.

3805· Tenir pour quelqu'un, pour quelque chose. —*Մէկու մը, բանի մը թէր ելնել։*

3806· Qu'à cela ne tienne·· —*Թող ասիկա արգելք մը չըլլայ · (գործը թող ասոր մնայ, ուզածդ, ուզածն այդ ըլլայ)։* S'il n'exige qu'une visite de ma part, *qu'à cela ne tienne.*

3807· Tenir quelque chose de son père, de sa mère. —*Հօրը, մօրը ելած ըլլալ (բնաւորութեան մէկ կողմովը, ինչպէս երկչոտութեամբ, ընթերցասիրութեամբ, եւն)։* Il est timide, il *tient* cela de son père. —Cet enfant *tient* de son père et de sa mére. —Il a de qui *tenir, ծնողացը ելած է։*

3808· Promettre et tenir sont *կամ* c'est deux (առակ) · —*Ա՛յլ է խոստանալ, ա՛յլ է կատարել։*

3809· Un tiens vaut mieux que deux tu l'auras (առակ) · —*Այսօրուան հաւը վաղուան սագէն աղէկ է։*

3810· Il n'y a rien qui tienne. —*Ոչինչ պիտի կարենայ արգիլել զիս որոշումս ի գործ դնելէ։*

TENTE

3811· Se retirer sous sa tente. —*Բարկութենէն կամ դժկամակութենէն գործէ մը քաշուիլ։*

TERRAIN

3812· Gagner le terrain. —*Քիչ քիչ գործի մը մէջ յառաջանալ։*

3813· Connaître le terrain. —Դիմացինին ի՛նչ տեսակ բնաւորութեան տէր ըլլալը գիտնալ։ Je m'attachai à *connaître le terrain.*

3814· Disputer le terrain. —Իր կամ այլոց կարծիքը, օգուտը աղէկ պաշտպանել։

TERRE

3815· Terre à terre. —Հետեւակ կերպով (խօսիլ, գրել)։

3816· Ses paroles ne tombèrent point à terre. —Իր խօսքերն անօգուտ չ՚եղան, յօդս չ՚ցնդեցան։

3817· Battre quelqu'un à terre. —Ծեծել զայն որ արդէն աղէկ ծեծ կերած է. պարտելոյն չը խնայել։

3818· Faire perdre terre à quelqu'un (dans une discussion). —Պապանձեցնել զոք։

3819· Il a peur que terre ne lui manque. —Սովէ, չքաւորութենէ կը վախնայ. (ագահի մը վրայ խօսելով)։

3820· Que la terre lui soit légère! —Աստուած ողորմի, լոյս իջնէ հոգւոյն։

TETE

3821· Tête baissée. —Յախուռն, անխորհրդաբար. —Աներկիւղ, քաջութեամբ (գործի մը ձեռնարկել)։

3822· Avoir quelqu'un en tête. —*Մէկը իրեն ոսոխ, հակառակորդ ունենալ։* Turenne *avait en tête* Montecuculli. —Dans cette terrible journée. . . où, avec l'élite des troupes, il *avait en tête* un général si pressant.

3823· Rompre la tête à quelqu'un. —*Մէկուն գլուխը տանիլ, ճաթեցնել։*

3824· Le poisson commence toujours à sentir par la tête (առակ)· —*Ձուկը գլուխէն կ'սկսի հոտիլ (պալըգ պաշտան գօգար)։*

3825· Faire tête à quelqu'un. —*Գլուխ վեր–ցնել, հակառակիլ մէկուն։* Monsieur, l'autre jour votre fils a *tenu tête* d'une façon fort inconvenante à son professeur de latin, en pleine classe, devant tous ses camarades.

3826· Piquer une tête. —*Գլխիվայր ջուրը նետ–ուիլ։*

TIMBRE

3827· Avoir le timbre fêlé, *կամ* être timbré. —*Ուղեղը ճաթած, խենդուկ ըլլալ։*

TINTER

3828· Le cerveau lui tinte. —*Ուղեղը ճաթած է։*

TIRER

3829· Tirer ses chausses, ses grègues. —*Փախչիլ։*

3830· Tirer une carotte à quelqu'un. —*Մէկէ մը ստակ փրցնել, սուտ պատրուակներով։*

TO

3831· To be or not to be (դու պի օր նօթ դու պի)· —*Այս անգղիարէն բառերն, որ Շէյքսբիրի Համլէդի մենախօսութեան առաջին տողն են, կը նշանակեն* ըլլալ կամ չըլլալ։ *Կը նշանակէ կացութիւն մը՝ յորում անհատի մը, ազգի մը գոյութիւնն իսկ անկայուն է։* L'existence de Rome était mise en question, il s'agissait pour elle d'être ou de n'être plus, *to be or not to be.*

TOCSIN

3832· Sonner le tocsin sur quelqu'un. —*Ամբոխն մէկուն դէմ գրգռել։*

TOILE

3833· Vous parlez trop, vous n'aurez pas ma toile. —*Այս խօսքը կ'ուղղուի շատախօսի մը՝ որ կը ջանայ շողոքորթիչ խօսքերով զմեզ հրապուրել։*

Ծանօթ. —*Ժան՝ փոքր ինչ տխմար մանչ մը՝ շուկայ ղրկուած էր իւր մօրը կտաւը ծախելու համար։ Իրեն պատուիրուած էր որ շատախօս կանանց չը ծախէ զայն։ Արդ, շուկային մէջ պառաւ կիներ մի այն կրցաւ գտնել իբր յաճախորդ, որոց կ'ըսէր* Դուք շատ կը խօսէք. կտաւս ձեզի չեմ ծախեր։ *Վերադար-*

ձին կուսին արձանը գտնելով՝ որ նշանակեալ թերութիւնը բնաւ չունէր, ապրանքը անոր ձգեց ։ Այս է վերի ասացուածին ծագումը ։

TOIT

3834· Publier, prêcher sur les toits. —Ամէն տեղ, հրապարակաւ քարոզել, ըսել ։

3835· Servir quelqu'un sur les deux toits. —Մէկուն ձեռնտու ըլլալ, օգնել ։

3836· Toit à cochons *ou* à porcs. —Փոխաբերաբար կը նշանակէ աղտոտ սենեակ ։

TOLÉRANCE

3837· Maison de tolérance. —Բոզանոց ։

TOMBER

3838· Tomber en quenouille. —Կանանց մինակ իյնալ ։

3839· Tomber en chartre. —Նիհարանալ, ծիւրիլ ։

3840· Tomber sur quelqu'un. —Մէկուն խիստ խօսքեր ընել, պախարակել ։

TORCHER

3841· Un homme mal torché. —Գէշ, անհեթեթ կերպով հագուած մարդ ։

3842· Cela est mal torché, est torché à la diable. —*Անփոյթ կերպով գործուած, եղած, շինուած է այս։*

TOUPET

3843· Avoir du toupet. —*Համարձակ, յանդուգն ըլլալ։*

TOUR

3844· Faire son tour de france. —*Գաղղիոյ բոլոր քաղաքները պտըտիլ, արուեստին մէջ կատարելագործուելու համար (շրջող արուեստաւորներու վրայ խօսելով)։*

3845· Prendre *կամ* faire le grand tour. —*Երկայն ճանբէն երթալ։*

3846· Faire le tour du cadran. —*Տասներկու ժամ քնանալ։* Vous avez *fait* deux fois *le tour du cadran*: toutes les personnes de cette maison me l'ont assuré.

3847· Il m'a joué un tour de maître Gonin. —*Ձիս խաբեց։*

TOURNER

3848· Tourner casaque. —*Ուրիշ կողմ անցնիլ։*

3849· Tourner bride. —*Ետ դառնալ։*

3850· Et pourtant elle tourne! —*Իրաւունք ունիք, բայց . . (կը գործածուի երբ՝ առ ի յար-*

գանս՝ մէկուն կարծիքը կ'ընդունի ոք առանց սակայն իրենէն հրաժարելու)։ Il continuait de grommeler : « *Et pourtant elle tourne.* »

Ծանօթ. —Կալիլէոս՝ ստիպուած ըլլալով ետ առնել իւր խօսքը թէ երկիրը կը դառնայ (ինչ որ հակառակ է Ս. Գրոց), մեծ գիտունն հնազանդեցաւ արտասանելով սա բառերն E pur si muove, և սակայն կը դառնայ։

3851. Faire tourner la tête à quelqu'un. — Մէկուն խելքը գլխէն առնել։

3852. Ne savoir de quel côté se tourner. — Ի՛նչ ընելիքը չը գիտնալ։

TRAIN

3853. Tout d'un train. —Անյապաղ, անմիջապէս ։

3854. Aller grand train. —Շուտ շուտ երթալ, քայլերը խոշոր առնել. —Մեծամեծ ծախքեր ընել։

3855. Mener quelqu'un bon train, le faire aller bon train, beau կամ grand train. —Անխնայ վարուիլ մէկուն հետ ։

3856. Être en train. —Յօժարութիւն ունենալ։ Il n'*est* pas *en train* de rire. — . . . վրայ ըլլալ։ Il *est en train de* manger.

3857. Il est un peu en train. —Քիչ մը գինով է ։

TRAINER

3858. Trainer les pieds. —Ոտքերը գետինը քսելով քալել։

3859. Trainer ses mots, ses paroles. —Շատ յամրի կերպով խօսիլ։

TRAIT

3860. Boire á longs traits. —Շիթ շիթ, պուտ պուտ խմել։

TRAITRE

3861. Il ne m'en a pas dit le traître mot, un traître mot. —Այդ մասին բան մը չըսաւ ինծի։

TRAMONTANE

3862. Perdre la tramontane. —Վտանգի մը առջև շփոթած, շուարած մնալ։

TRANCHER

3863. Trancher court. —Կարճ կապել։

3864. Trancher net. —Համառօտիւ և խստիւ խօսիլ մէկուն։

3865. Trancher du grand seigneur. —Մեծու-թիւն ծախել։

TRAVERS

3866. A tort et à travers. —Անփնդցփեղ։ Il parle *à tort et à travers*. —Frapper à tort et à travers, յաջ և յահեակ զարնել։

3867· De long et de travers. —*Բոլորովին ։* Sot *de long et de travers.*

3868· Regarder quelqu'un de travers. —*Ծուռ ծուռ նայիլ մէկուն ։*

3869· Prendre de travers. —*Ծուռ հասկնալ ։*

TROMPETTE

3870· Déloger sans tambour ni trompette. —*Առանց ձայն հանելու փախչիլ, կծիկը դնել ։*

3871· A gens de village, trompette de bois (առակ) · —*Գիւղացիին փայտէ շեփոր · այսինքն՝ պարզ մարդիկ քիչ ծախքով կ'զբօսնուն ։*

3872· C'est la trompette du quartier. —*Թաղին մունետիկն է ։ (Կ'ըսուի մէկու մը համար որ սովորութիւն ունի գիտցածը ամէնուն ըսելու) ։*

TROP

3873· Trop . . . pour. —*Այնչափ որ . . . չը . . .* Il était *trop* fier *pour* céder. *Այնչափ հպարտ էր որ չ'էր զիջաներ, իւր հպարտութիւնը թոյլ չ'էր տար իրեն զիջանելու ·* Il aimait *trop* sa patrie *pour* consentir que son fils régnât jamais.

3874· Vous n'êtes pas de trop. —*Կրնաք կենալ, ձեզմէ ծածուկ խօսք չ'ունինք ։*

TROPHÉE

3875· Faire trophée de quelque chose. —*Պանծալ ։*

3876· Faire un trou pour en boucher un autre. —Հին պարտքերը հատուցանելու համար նոր պարտք ընել։

3877· Boire comme un trou. —Կարի շատ խմել։

3878· Mettre la pièce près du trou. —Դեղը պէտք եղած տեղը չ՛դնել։

TROUSSE, TROUSSER

3879· Être aux trousses de quelqu'un. —Հալածել։

3880· Trousser une affaire. —Գործ մը շուտով կատարել։

3881· Un compliment bien troussé. —Շնորհալից և հանճարեղ շնորհաւորութիւն մը։

T U

3882· Être à tu et à toi avec quelqu'un. —Մէկուն հետ կարի մտերիմ, ընտանի ըլլալ։

3883· Tu quoque! —Բառ առ բառ՝ դո՛ւ ես։ (Կը գործածուի իբր բան յանդիմանութեան ուղղեալ մէկու մը՝ զոր կը զարմանամք մեր թշնամեաց մէջ տեսնելով։ Յաճախ յիշեալ բառերուն Փրանսերէնն եւս կը գործածուի, toi aussi!։) Quand le lion, vieux et mourant, vit l'âne accourir dans son antre: *Et toi aussi!* s'écria-t-il douloureusement.

Ծանօթ. —*Այս բառերն արտասանեց Կեսար, տեսնելով իւր սպանողաց թուոյն մէջ զԲրուտոս, որ իւր որդին կը համարուէր։*

3884. Tu es cet homme. —*Դու ես այդ մարդը։ (Այս բառերը կը գործածուին հասկցնելու համար մէկուն, թէ նոյն իսկ իրեն կ'ուղղուի ամբաստանութիւն մը, զոր ինքն չը հասկնալ կը ձեւացնէ։)* L'avare, au spectacle, se moque d'Harpagon[1]; un vieux Cassandre[2] se pâme de rire en voyant Géronte[3]; un joueur applaudit aux saillies de Valère[4]; un pédant trouve plaisants Trissotin[5] et Vadius[6]; une coquette s'amuse des manèges de Célimène[7]. . . Spectateur étourdi, ne ris point de ton voisin; ne regarde ni à droite ni à gauche: car *tu es cet homme.*

---

(1) Հարբակոն՝ Մոլիէռի Ագահին գլխաւոր անձն է, որոյ անունն հոմանիշ է ագահ կծծիի. Հարբակոն՝ տնտեսագիտութիւնը այն աստիճան կատարելագործութեան հասուցած է որ բարեւ չը տար այլ փոխ կու տայ. — (2) Քասանդր հին կատակերգութեանց միոյն մէջ ներկայացուած է իբր ծերունի հայր մը խաբուած իւր զաւակներէն. — (3) Ժերոնդ անունը կը նշանակէ պարզամիտ, դիւրախաբ ծերունի մը. — (3) Վալեր՝ ԺԷ. եւ ԺԸ. դարուց զաւեշտական կատակերգութեան մէջ սպասաւորի եւ խորհրդակցի դեր կատարած է. — (5) Մոլիէռի Գիտուն կանայքի անձերէն մին է Թրիսոդէն, որ տիպար մնացած է յաւակնոտ, պարծուկ պուէտի. — (6) Մոլիէռի Գիտուն կանայքի անձերէն մին է Վադիուս, որ տիպար մնացած է ինքնահաւան քերթողի. — (7) Մոլիէռի Մարդատեացի անձերէն մին է Սելիմէն, նշանաւոր իւր կծու խօսքերով, եւ տիպար մանկամարդ, գեղանի, պճնասէր, չարախօս եւ սրամիտ կնոջ։

Ծանօթ. —Նաթան մարգարէն պատմելէ յետոյ թէ անիրաւ. մարդ մը աղքատի մը միակ ոչխարն յափշտակած էր, վերոյիշեալ բառերով (որոց լատիններէնն է tu es ille vir) կը հասկցնէ Դաւթի թէ ինքն իսկ է յափշտակիչն։

TUER

3885· Se tuer de . . . —Շարունակ . . . ընել, . . . ըսել։ Je *me tue de* vous faire signe que j'ai quelque chose à vous dire. Շարունակ ձեզ նշան կ'ընեմ որ եմ ։

3886· Se tuer le corps et l'âme. —Չարաչար աշխատիլ։

3887· Tuer le mandarin. —Ապօրէն միջոցներով եւ կամ մէկէն ի մէկ հարստանալ։ Այսպէս, երբ մէկը յանկարծ եւ առանց յայտնի պատճառի կը հարստանայ, կատակաբանութեամբ կ'ըսուի · il a tué le mandarin.

TUILE

3888· C'est une tuile qui m'est tombée sur la tête. —Խելքէս մտքէս չ'էր անցներ որ այսպիսի փորձանք մը պիտի գայ գլխուս։

3889· Il faut laisser courir le vent par-dessus les tuiles (առակ) · —Պէտք է հպատակիլ նեղութեան մը՝ զոր չեմք կարող արգիլել։

U

ULTIMA

3890· Ultima ratio. —Լատին ասացուած, առուած Ռիշլիէօյի, որ կը նշանակէ «վերջին փաստ», «վերջին միջոց»։ Le duel est la plus déraisonnable des raisons; ne pourrait-on pas le stigmatiser en l'appelant l'*ultima-ratio* des fous ?

UN

3891· Il m'en a donné d'une. —*Ձիս խաբեց*։

3892· En savoir plus d'un. —*Հնարագէտ ըլլալ*։

3893· Sur les (լե) une heure. —*Ժամը մէկին ատենները*։

UNGUIBUS

3894· Se défendre unguibus et rostro. —*Ինքզինքն աղէկ պաշտպանել*։

URBI

3895· Urbi et orbi. —*Այս լատիներէն բառերն՝ որոց բառական թարգմանութիւնն է «ընդ քաղաքն և ընդ տիեզերս», կը գործածուի «ամենուրեք» նշանակութեամբ*։ Publier une nouvelle *urbi et orbi, ինչպէս զուտ Ֆրանսերէն կ'ըսուի* sur les toits.

U S

3896· Un savant en us. —Լատինագէտ իմաստակ ։

U S E R

3897· Cet homme est bon à l'user. —Որչափ աւելի կենակցիս այդ մարդուն հետ, այնչափ աւելի կը յարգես զինքը ։

U T I L E

3898· En temps utile. —Որոշեալ ժամանակին ։

V

V A C H E

3899· Vache à lait. —Մէկը, բան մը ուրկէ կը շահի ոք ։ Ce plaideur, ce procès est une *vache à lait* pour ce procureur. —Cet homme fait de vous une *vache à lait*.

3900· Prendre la vache et le veau (առակ). —Ուրիշէն յղի ինկած աղջկան հետ ամուսնանալ ։

3901· Bon homme, garde ta vache (առակ). —Ո՛վ մարդ, զգուշացիր, գուցէ խաբուիս ։

3902· Manger de la vache enragée. —Ցեռի ծայր չուառութեամբ ապրիլ ։

3903· Il n'est rien tel que le plancher des vaches (առակ)· —Ցամաքի վրայ ճանբորդել աւելի ապահով է քան ծովի վրայ։

3904· Parler français comme une vache espagnole. —Գաղղիարէն լեզուն խիստ գէշ խօսիլ։

3905· Être de la religion de la vache à Colas. —Կ'ըսուի այն մարդոց համար որ կիւրակէ օրերը կ'աշխատին։

VALEUR

3906· La valeur de. —Գրեթէ։ Nous avons fait en nous promenant *la valeur de* deux lieues. —Il n'a pas bu *la valeur d'*un verre de vin.

VALOIR

3907· Faire valoir quelqu'un. —Մէկը մեծարոյ ցուցնել։

3908· Faire valoir une chose. —Գեղեցկագոյն երեւցնել· —Կարեւոր ցուցնել· —Առաջի դնել։ Faire valoir une objection contre quelqu'un։ — Faire valoir son argent, ստակը բանեցնել։

3909· Se faire valoir. —Մեծաբանել, պարծենալ։ C'est un fanfaron qui veut *se faire valoir.*

3910· Cela ne vaut rien. —Վնասակար է· — Անիկա աղէկ նշան չէ։

3911· A valoir. —Ի հաշիւ։

3912· Vaille que vaille. —Սանկ նանկ։ Enfin, *vaille que vaille,* l'ennemi se soumet. —Ինչ ըլլայ ըլլայ։ Prenez sa promesse, *vaille que vaille* (այս իմաստով կ'ըսուի նաև tout coup vaille)։

3913· Cet homme vaut son pesant d'or. —Այս մարդը իւր ծանրութեանը չափ ոսկի կ'արժէ, այսինքն՝ շատ բարի ձիրքեր ունի։

VAUGIRARD

3914· Comme les députés de Vaugirard. —Մէկ։ (Այս բառերն կը գործածուին կատակաբանօրէն պատասխանելու համար «Ջէկ» քանի հոգի էին հարցման։)

3915· C'est le greffier de Vaugirard, qui ne peut écrire quand on le regarde. —Կ'ըսուի անյաջողակ մէկու մը համար որ ամենաչնչին բանէն կը շփոթի։

VAUTOUR

3916· C'est le vautour de Prométhée. —Անվերջանալի տանջանք մ'է։

Ծանօթ· —Պրոմէթէոս, երկրի տիղմէն մարդն ստեղծեց և զայն կենդանացնելու համար երկնից հուրն գողցաւ։ Արամազդ, այս գողութեան վրայ զայրացած, Կովկաս լերան վրայ գամել տուաւ զայն, ուր անգղ մը յաւիտեանս պիտի լափէր անոր լեարդը։

VEAU

3917· Adorer le veau d'or. —Քծնիլ, գձձօրէն պատիւ ընել այնպիսի մարդոց որք հարստութենէ զատ արժանիք չ'ունին։

3918· Pleurer comme un veau. —Զնչին բանի մը համար հեկեկանօք լալ։

3919· Faire le veau. —Անհոգաբար փռուիլ։

Tandis que ce nigaud, comme un évêque assis,
Fait le veau sur son âne, et pense être bien sage.

3920· Faire le pied de veau à quelqu'un. —Գձձութեամբ մէկուն քծնիլ։

VEILLE

3921· Il est à la veille de sa mort. —Մեռնելու մօտ է։

VENDANGE

3922· Faire vendange. —Շատ ստակ շահիլ։

VENDRE

3923· Être à quelqu'un à vendre et à dépendre. —Անձը մէկուն տրամադրութեան տակ դնել։

Vous, dont le luth harmonieux,
Fait que tous et jeunes et vieux
Sont à vous *à vendre et à dépendre.*

VENELLE

3924· Enfiler la venelle. —Փախչիլ։ Et moi, sot que je suis, je vidais sa querelle. Tandis que le poltron *enfilait la venelle.*

VENIR

3925· Je vous vois venir. —Միտքդ կը գուշակեմ։

3926· D'où vient que? —Ինչէ՞ն է որ։ *D'où vient qu*'il est si triste, si joyeux?

3927· Venir bien à. —Պատշաճիլ, աղէկ գալ, յարմարիլ։ Cette robe, cet habit *vient bien à* la taille.

3928· Venir à rien. —Քիչնալ։ À force de bouillir, cette sauce est *venue à rien.* —Պարապը ելնել, չը յաջողիլ։ Tous ses grands projets *viendront à rien.*

3929· Venir de . . . —Դեռ նոր, քիչ մ'առաջ, հազ չ'ըներ . . . ։ *Il vient de* mourir, *il vient de* sortir. —L'homme dont je *viens de* parler. —Je *venais de* dîner quand il est entré.

VENT

3930· Aller selon le vent. —Ժամանակին յարմարիլ· ([illegible])

3931· Avoir vent de quelque chose. —Բան մը վրայ կասկած ունենալ։ Une fois ou deux

recteur et le proviseur ayant eu *vent de* nos conciliabules, ont voulu y être admis.

VENTRE

3932· Avoir les yeux plus grands que le ventre. —*Ճաշի ատեն սկաւառակին մէջ աւելի միս կամ պտուղ առնել՝ քան զոր կարող է ուտել։ (Տօկ-աչգէօզլիւն ընել. Կ'ըսուի մանաւանդ տղոց համար։)*

3933· Passer sur le ventre à quelqu'un. —*Հակառակ մէկուն՝ պաշտօնի մը հասնիլ, նպատակին մէջ յաջողիլ։*

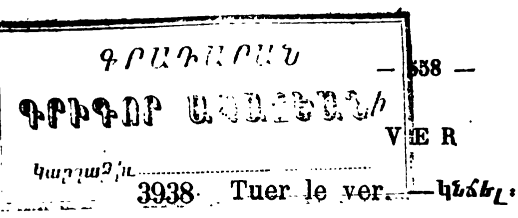
3934· Bouder contre son ventre. —*Ճաշին հետ սրդողիլ։ (Կ'ըսուի տղոց համար որ առ ի դժկամակութեան, եւն, կերակուր չ'են ուզեր)։* Pourquoi le petit ne mange-t-il pas ? —Il a boudé contre son ventre.

3935· Robe de velours, ventre de bure (առակ)· —*Կը գործածուի պարսաւելու համար այն անձերն՝ որք ամէն ինչ, իրենց ախորժակն իսկ կը զոհեն իրենց արդուզարդին։*

3936· Ventre affamé n'a point d'oreilles (առակ)· —*Անօթի մարդը բան մտիկ չըներ։*

VÉNUS

3937· Achever la Vénus d'Apelles. —*Յաւակնութիւնը անխոհեմութեան աստիճանին հասցնել։*



VER

3938· Tuer le ver. —Կնճել։

3939· Un ver rongeur. —Ընտանեբար կ'ըսուի վարձեալ կառքի մը համար որ դուռը կ'սպասէ։

VERT

3940· Prendre quelqu'un sans vert. —Ցան-կարծակիի բերել։ C'est par sa direction que ton frère a trouvé le moment de te *prendre sans vert*.

3941· Employer le vert et le sec dans une affaire. —Ամէն հնարք ի գործ դնել։

VESTE

3942· Remporter sa կամ une veste. —Դատը կորսնցնել։

VIE

3943· Il faut faire vie qui dure. —Պէտք է խնայողութեամբ և ժուժկալութեամբ ապրիլ։ (Նոյն իմաստով կը գործածուի նաև faire feu qui dure.)

3944· Faire la vie. —Ցոփութեան մէջ ապրիլ։

VIGNE

3945· Être dans les vignes du Seigneur կամ լոկ dans les vignes. —Գինով ըլլալ։

VILAIN

3946· Graissez les bottes à un vilain, il dira

qu'on les lui brûle (առակ)· —*Ապերախտ մարդու ծառայութիւն մի մատուցաներ* (կեօնլերա էյլէյէ եարա-ձող) ։

3947· Jeu de main, jeu de vilain (առակ)· —*Ձեռաց կատակ, իշնակ կատակ*· (էլ շագասը, քէօյլիւ-շագասը) ։

VILLE

3948· Être en ville. —*Տունը չըլլալ*։

3949· Dîner en ville. —*Ուրիշին տունը ճաշի ըլլալ*։

3950· Avoir ville gagnée. —*Ամէն դժուարութեանց, խոչընդոտի յաղթած ըլլալ*։

3951· Ville qui parlemente est à moitié rendue (առակ)· —*Մէկը որ իրեն եղած առաջարկութեանց միտք կ'ընէ, մօտ է իրեն եղած խնդիրին ընդունելու* ։

VIN

3952· Être entre deux vins. —*Կէս գինով ըլլալ*։

3953· Avoir le vin gai, triste, etc. —*Գինովութենէն զուարթացած, տխրած, եւն ըլլալ*։ Les rois *ont* le vin moins *cruel* que la tisane.

3954· Quand le vin est tiré, il faut le boire. —*Երբ մէկը գործի սկսի, աղէկ կամ գէշ, պէտք է զայն ի գլուխ հանել*· (օյունա չըգան օյնար ։)

VIOLON

3955· Se donner les violons. —Գոհ ըլլալ։ Se donner les violons de quelque chose. —Ինքզինքը գովել։

3956· Payer les violons. —Կոչունքի մը, հանդիսի մը ծախքերն վճարելու ստիպուած ըլլալ։

VIRER

3957· Tourner et virer quelqu'un. —Հարցնել, հարցաքննել մէկը։

VISIÈRE

3958· Rompre en visière avec quelqu'un. — Խստիւ ընդդիմախօսել, յանդիմանել։

3959· Donner dans la visière de quelqu'un. — Մէկը հրապուրել, սէր ներշնչել (կնոջ վրայ խօսելով)։ Elle lui a *donné dans la visière* կամ dans l'œil·

VITRE

3960· Casser les vitres avec quelqu'un. —Համարձակօրէն, առանց որ և է խօսք խնայելու խօսիլ մէկուն հետ։

VITULOS

3961. Il en a eu depuis Miserere jusqu'à Vitulos. —Աղէկ մը ծեծեցին, ողջէն զինքը։

VIVANT

3962· De la vie vivante, de ma vie vivante, de votre vie vivante. —Բնաւ, երբէք ։

3963· De son vivant. —Իւր կենդանութեանը, ողջ եղած ատենը · —De ton vivant, ողջութեանդ · —De notre vivant, մեր ողջութեանը ։

VOIE

3964· Mettre quelqu'un sur la voie. —Մէկուն օգտակար տեղեկութիւններ տալ, առաջնորդելու համար զայն իր նպատակին ։

3965· Être à bout de voie. —Որսին հետքը կորսնցնել (շանց վրայ խօսելով) · —Միջոցները, հը-նարքը հատնիլ ։

3966· Être en voie de faire quelque chose. —Բան մ'ընելու վրայ ըլլալ ։

VOILE

3967· Mettre à la voile. —Առագաստ պարզել ։

3968· Faire voile. —Նաւարկել ։

3969· Caler la voile. —Տեղի տալ, զիջանիլ ։

3970· Mettre toutes voiles dehors. —Գեղեց-կագոյն զարդերովն պճնուիլ մէկը ընդունելու հա-մար (կանանց վրայ խօսելով) ։ La dame de Krot-tenweyer *avait mis toutes voiles dehors* pour fêter un tel personnage.

VOLET

3971· Trié sur le volet. —Ընտրելագոյն։

VOULOIR

3972· En vouloir à quelqu'un. —Մէկուն դէմ ոխ ունենալ։

3973· S'en vouloir. —Ինքզինքին դէմ ոխ ունենալ. զղջալ։ Je *m'en veux* d'avoir fait cela.

3974· En vouloir à quelqu'un, à quelque chose. —Մէկուն, բանի մը աչք ունենալ։ Il *en veut à* cette fille, *à* cette charge.

3975· Se faire vouloir bien de quelqu'un. —Մէկուն սիրտը գրաւել, անոր աչքը մտնել։ (Ներհակն է se faire mal vouloir de quelqu'un.)

3976· En veux-tu? en voilà. —Առատօրէն, ուզածիդ չափ։ C'était un bal magnifique; il y avait des glaces *en veux-tu? en voilà.*

VUE

3977· A vue de pays, de nez. —Հարեւանցի։ Ces messieurs choisissent *à vue de nez,* un peu au hasard. —Ils ont été jugés *à vue de pays.* —Marcher à vue de pays. Առանց ճանբայն գիտնալու քալել։

Z

ZEST, ZESTE

3978· Cela ne vaut pas un zeste. —*Ստակ մը չ'արժեր։*

3979· Être entre le zist et le zest (լը զիստ է լը զէստ)․ —*Վարանման մէջ ըլլալ, ինչ որոշում տալը չը գիտնալ․* —*Սանկ նանկ, ոչ աղէկ ոչ գէշ ըլլալ։*

ՎԵՐՋ